Floriade.
Verleden, heden en toekomst.

Een casestudie van een Nederlandse Wereld Tuinbouw Tentoonstelling.

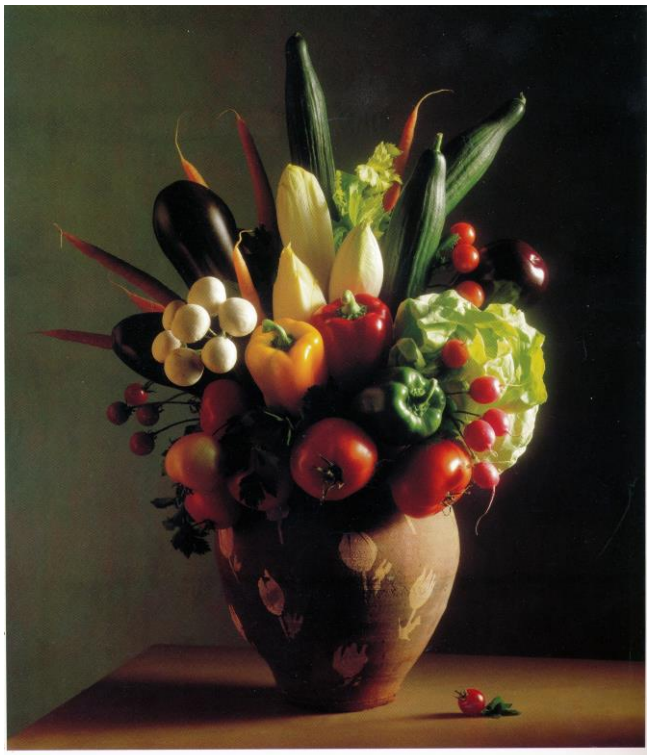

Floriade..., that's the flower show, isn't it?

1-6-2016

INHOUD

1. Inleiding 3
2. Samenvatting. 4
3. De Internationale Bloemententoonstellingen Flora. 12
4. De Floriade 1960. 13
5. Floriade 1972 Amsterdam 14
6. Floriade 1982 Amsterdam 16
7. Floriade 1992 Zoetermeer 19
8. "Lessons learned" van Floriade 1992 24
9. Floriade 2002 Hoofddorp 27
10. Floriade 2012 Venlo. 33
11. De Nederlandse Tuinbouw Raad (NTR) en de Floriade. 37
12. De Rabobank en de Floriade. 42
13. De politiek en de Floriade. 46
14. De economische motivatie om een Floriade te organiseren. 56
15. De economische spin-off door extra toerisme naar een Floriade. 60
16. De oorzaken van dalende bezoekersaantallen van Floriades sinds 1992. 75
17. De Internationale Gartenschau Rostock 2003 en Hamburg 2013 85
18. De design en bouwkosten van een Floriade. 86
19. De Floriade en de begrippen "omzet, verlies en winst". 92
20. De politiek en de locatie keuze voor de Floriade 2022 Almere 94
21. De financiële gevolgen van de locatie keuze Floriade 2022 Almere. 99
22. De Tentoonstelling Infrastructuur en de Floriade Almere 2022. 106
23. De keuze van de thema's en de Visitors Experience Floriade Almere 2022 109
24. De politiek gewenste Legacy van de Floriade Almere 2022. 117
25. De project ontwikkeling opdracht voor de Floriade BV. 121
26. De beheerskosten van de Legacy Floriade Almere 2022. 128
27. De legacy van een Floriade. 129
28. De Sales & Marketing Strategie Floriade Almere 2022. 133
29. Analyse Inkomsten Business Case Floriade Almere 2022. 140
30. Profielen directie leden ,organisatie schema S&M en Governance. 145

31. Het geschatte totale tekort Buisness case Floriade Almere 2022 150

32. Hoe nu verder.....155

33. Slotopmerkingen 158

1. INLEIDING

De Floriade is het grootste evenement van Nederland met entree betalende bezoekers en tevens de enige, door de BIE (Bureau International des Exposition, Paris) erkende Wereldtentoonstelling, welke sinds de jaren 60, elke 10 jaar in ons land plaats vindt.

De afgelopen 34 jaar ben ik in verschillende functies, in de praktijk, betrokken geweest bij de Wereld Tuinbouw Tentoonstelling Floriade 1982, 1992, 2002, 2012 en de kandidaatstelling van een aantal gemeenten voor de Floriade 2022. (http://www.slideshare.net/HansVanDriem/)

Sinds de jaren 90 ben ik door diverse hbo-opleidingen gevraagd om als gastdocent, praktijkcolleges te geven over het fenomeen Wereldtentoonstelling en de Floriade. Tijdens deze colleges bleek er géén casestudie te bestaan over alle aspecten van de Floriade, welke studenten kunnen gebruiken voor studiedoeleinden.

Naar aanleiding hiervan is het bijgaande document geschreven, welke op de eerste plaats dient als een aanzet voor voortgezet onderzoek door hbo studenten over de Floriade. Bevindingen van studenten en docenten zullen in deze casestudie continue verwerkt worden. Het is dus een dynamisch document en er zullen nog diverse versies verschijnen. Dit is de editie van 1 juni 2016.

Ik hoop dat door dit document, onder de studenten, docenten en eventueel andere geïnteresseerden, een openhartige, interne discussie zal ontstaan over het juiste concept voor een toekomstige Floriade, zodat dit belangrijke evenement voor de promotie van de BV Nederland, behouden blijft.

Hans van Driem. Epe, 1 juni 2016

Destinations are not discovered...

They are created!

www.destination-strategies.com.

2. SAMENVATTING.

De Floriade is voortgekomen uit de Flora Tentoonstellingen welke tussen 1910 en 1953 in Nederland hebben plaats gevonden. In 1960 werd de eerste Floriade georganiseerd door J. Kleiboer en J. van Oostrom, in Rotterdam, bij de Euromast. Het hart van elke Floriade zijn de 12 wisseltentoonstellingen welke in een hal van circa 10.000 m2 worden gehouden. De eerste Floriades trokken grote aantallen bezoeken op basis van zogenaamde "pas Partouts" welke gedurende circa 180 dagen gratis toegang gaven tot het park en vooral door de inwoners van de regio Rotterdam en Amsterdam, op grote schaal werden gekocht. Hierdoor werden miljoenen bezoeken geteld, maar relatief weinig kaarten verkocht. Zo registreerde de Floriade 1982 "slechts' circa 1,9 miljoen verkochte kaarten.

Vanaf 1992 heeft de Floriade zich ontwikkeld als een hybride tentoonstelling product welke zowel " business to consumers (b2c)" als wel " business to business (b2b)", doelgroepen moet aanspreken.

Het is opgebouwd uit *Het Floriade Platform* welke alle basis faciliteiten omvat om de tentoonstelling inhoudelijk te kunnen accommoderen, zoals het terrein, tentoonstellingshal, kassen, entreegebouw, toiletten, restaurants, parkeerterrein, etc. Kandidaat Floriade gemeenten focussen zich altijd op dit onderdeel, maar vergeten vaak dat de eigenlijke reden ***waarom*** de bezoekers naar een Floriade komen, *De Floriade Visitors Product Experiences* is.
Deze bestaat uit 4 pijlers:

a. Tuinbouwinzendingen Bloemen, Planten & Bomen.
b. Thema Paviljoens.
c. Attracties en evenementen.
d. Vak-bezoekers programma.

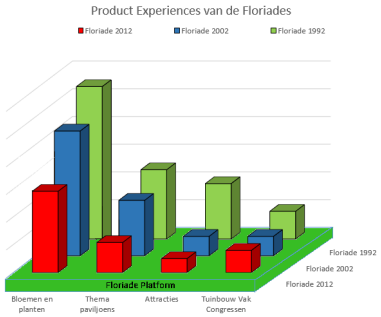

Het nevenstaande diagram geeft aan, in welke mate de investeringen, en dus de kwaliteit van de Visitors Product Experiences van de Floriade, in de afgelopen 3 decennia 's is afgenomen.

Na het financiële debacle en faillissement van de World Expo New Orleans heeft het Amerikaanse congres in 1994 de beslissing genomen, niet meer met overheidsgeld te participeren in World Fairs. Eén van de reden was dat het Amerikaanse Congres vond ,dat het fenomeen World Fair zijn langste tijd had gehad en dat de kosten van de tijdelijke *thema paviljoens,* niet in verhouding stonden met de economische spin/off. Tot deze conclusie was men gekomen na o.a. overleg met organisaties zoals Disney, welke de congresleden er op wezen dat het Amerikaanse en het internationale publiek steeds verwender word op het gebied van " Visitors Experiences" en dat, dien ten gevolge de USA paviljoens, indien ze representatief moesten zijn voor het imago van de USA, investeringen zouden gaan vereisen van vele tientallen miljoenen dollars in "hardware, software & content".

Een vuistregels in de themapark industrie is, dat voor elke 100.000 te genereren bezoeken, minimaal € 10 miljoen aan investeringen in een moderne "Visitors Product Experience "benodigd is. Dit zou voor een permanent themapark met 2.000.000 te verwachte bezoeken, een investeringsbedrag vereisen van circa € 200 miljoen! **Let wel, dit is dus exclusief aanleg terrein, enz. van Het Platform**! Een tijdelijke Floriade vereist minder investeringen in "permanente" gebouwen, maar op het gebied van content creatie, software en presentatietechniek, zijn de bijvoorbeeld kosten van de Thema Paviljoens identiek.

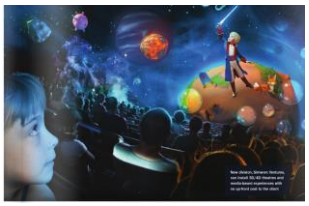

Wij schatten in dat in 2012 de totale investeringen in de "Floriade Visitors Product Experience" slechts € 35 miljoen heeft bedragen, hetgeen absoluut onvoldoende is voor het aantrekken van 2 miljoen bezoeken. De Nederlandse Tuinbouw had hierin voor slechts € 10 miljoen aan producten tegen groothandelsprijs, bijgedragen. De geringe investering van de tuinbouw in hun `eigen Wereldtuinbouw Tentoonstelling `, tezamen met de afnemende kwantiteit en kwaliteit van thema paviljoens, heeft tot resultaat dat de bezoekersaantallen elke 10 jaar steeds verder afnemen. Het is aan het vakmanschap van het Floriade team 2012 te danken geweest dat er überhaupt nog 1,7 miljoen kaarten zijn verkocht en het project de finish heeft gehaald.

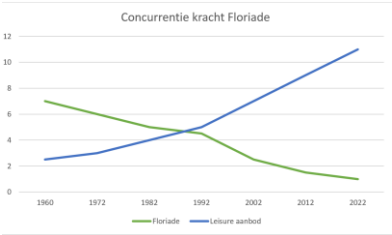

Terwijl de kwaliteit van het aanbod van de concurrentie op de vrijetijdsmarkt jaarlijks toeneemt, daalt deze elke 10 jaar van een Floriade. Hierdoor kan men eenvoudig gezegd, de concurrentie niet meer aan met moderne vak tentoonstellingen, themaparken, enz. Niet alleen een Floriade in Nederland heeft met dit probleem te kampen, maar ook vergelijkbare tentoonstellingen zoals de IGA Hamburg 2013. Dit is op zichzelf ook al een teken aan de wand. De IGA in Hamburg had op 2,5 miljoen bezoekers gerekend maar trok er slechts 1,2 miljoen. Dit veroorzaakte een verlies van € 37 miljoen!

Het probleem van een Floriade of IGA, zit naast de kosten van de aanleg van het tentoonstellingsterrein, vooral dus wat er daarna opgezet gaat worden als "Visitors Experience"!

Alle alarmbellen hadden moeten gaan rinkelen bij de steden die zich kandidaat hadden gesteld voor de Floriade 2022, toen in 2012 en 2013 opnieuw tegenvallende bezoekersaantallen en inkomsten werden gemeld bij een Floriade en IGA. Maar opvallend genoeg gebeurde dat niet. Het blijkt elke keer dat er géén goede analyse wordt gemaakt door NTR en de politiek, *waarom* een Floriade niet succesvol is geweest.

SPIEGEL ONLINE REISE

Hamburg: Internationale Gartenschau endet als Millionengrab

Freizeitpark oder Blümchenschau? Die Internationale Gartenschau in Hamburg geht nach fast einem halben Jahr zu Ende. Der Besucherandrang war enttäuschend, dadurch bleibt die Stadt wohl auf einem satten Defizit sitzen.

Politici zijn gewend aan het denken in machtsstructuren, maar het ontbreekt hun aan praktijkkennis van Product en Markt, waarin een Floriade moet opereren. Hierdoor komen kandidaat-steden met zogenaamde nieuwe ideeën, waardoor hún Floriade géén extra verlies gaat leiden. Door de foute diagnose van de politiek wordt de patiënt Floriade, verkeerde medicijnen gegeven, verergeren zich alleen maar de problemen en neemt het extra verlies, elke keer exponentieel toe.

De echte oorzaak van het steeds minder succesvol zijn van de Floriades, ligt dus op de eerste plaats aan het gebrek aan investeringen in de "Visitors Product Experience". Hierdoor worden de door de politiek optimistisch gebudgetteerde bezoekersaantallen niet gehaald en leidt de exploitatie uiteindelijk altijd een niet gebudgetteerd, extra verlies. Alle Floriades leiden **altijd sowieso bedrijfseconomisch verlies !** Alleen door aanzienlijk subsidies van de overheid ter compensatie van het gebudgetteerde verlies en het *niet gebudgetteerde verlies*, is het mogelijk om een Floriade te organiseren. Het is onmogelijk om de kosten, door middel van 6 maanden bezoekersexploitatie, terug te verdienen. Een Floriade exploitatie kan dus nooit winst maken!

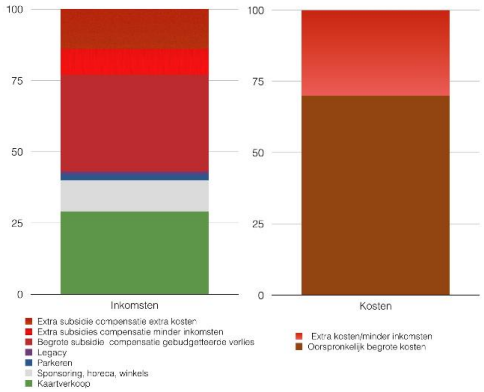

De politici proberen de hoge subsidies ter compensatie van het exploitatieverlies van een Floriade te verantwoorden, door te wijzen op de economische spin-off van het evenement voor de regionale economie. In dit rapport tonen we aan dat de cijfers van deze economische spin-off van € 370 tot € 410 miljoen sterk overdreven zijn. De Floriade 2022 zal bijvoorbeeld voor de gemeente Almere en de Provincie Flevoland, niet meer dan een tiental miljoen euro's extra bruto omzet genereren.

Natuurlijk zijn er altijd een aantal ondernemers te vinden die kunnen getuigen van de economische spin-off van een Floriade. Maar wanneer men dit beter analyseert is er slechts sprake van een geringe extra bruto omzet. De extra nettowinst welke het bedrijfsleven behaald, is veel minder dan het netto bedrag aan belastinggeld (subsidie), dat de overheid investeert in een Floriade! Zo hebben wij berekend dat de economische spin-off van het extra toerisme voor Almere en Flevoland slechts € 15 miljoen bruto zal bedragen!

Tevens wordt door de overheid gewezen op de Legacy, welke een Floriade creëert door een verbeterd vestigingsklimaat voor opleidingen en bedrijven. De gemeente Almere wil door de gebiedsontwikkeling op de locatie Weerwater inkomsten creëren, om daarmee de noodzakelijke verdere investeringen in het Floriade Platform te kunnen financieren. Men noemt dit eufemistisch "*De Kansenstrategie"*. Maar mag men deze opbrengsten uit grondverkoop gebruiken als een verkapte subsidie voor een Floriade, nu de gemeente Almere net met veel bezuinigingen, de verliesgevend grondposities heeft afgebouwd met € 260 miljoen?

Almere wil zich, in het kader van de Floriade, promoten als vestigingsplaats voor innovatieve bedrijven op het gebied van "Green, Health & Food". In dit document tonen wij aan dat op dit gebied weinig te verwachten is, daar Wageningen en Leiden zich al sterk internationaal profileren als "Food & Health Valley". Welke reputatie heeft Almere op dit gebied tot nu toe opgebouwd en denkt men nu echt dat door de 6 maanden Floriade, nieuwe bedrijven zich in Almere gaan vestigen ? Daarnaast staan in Almere het equivalent van 20 voetbalvelden aan kantoorruimte leeg. Nieuwe bedrijven kunnen beter op die locaties gevestigd worden, dan op een geheel nieuwe terrein van 45 ha. aan het Weerwater.

ACHTERGROND

Twintig voetbalvelden aan leegstaande kantoren in Almere

DOOR MARIO WITHOUD — FEBRUARI 4, 2015

Almere – In het hele land is er maar een tiental steden waar zoveel kantoorruimte leeg staat als in Almere. Van de in Almere beschikbare kantoorruimte wordt 24 procent oftewel 138.000 vierkante meter niet gebruikt. In totaal zijn dat twintig KNVB-voetbalvelden of 1380 Almeerse woningen. Almeerders die op een wachtlijst voor een huurwoning staan, zijn ontzenuwden over de keuze om veel kantoorpanden te bouwen. Ondertussen is er dus wel veel leegstand. Dat heeft meerdere oorzaken. Net zoals er meerdere oplossingen zijn.

De kantorenmarkt kent verschillende soorten leegstand. Allereerst is er de 'normale leegstand', het leegstaan van een kantoorpand tot een jaar. Dat is niet ongemeend want zo'n periode is vaak nodig om bijvoorbeeld een pand aan te passen voor een nieuwe huurder of benodigde renovaties uit te voeren. Kantoorruimte die tot dtie jaar niet benut wordt, baart de eigenaar zorgen. Hij gaat dan na waarom het pand niet betrokken wordt, tijdst of het nodig is het pand aantrekkelijker te maken of op te knappen. Daar moet echter wel geld voor beschikbaar zijn. Lang niet elke eigenaar

MARIO WITHOUD

AFDRUKKEN

TAGS

Naar onze mening zal de Floriade ook weinig " kansen" opleveren op het gebied van evenement gerelateerd vastgoed. Daarbij moet men niet vergeten dat in 2002 en 2012, juist dit type vastgoed, na afloop het meeste verlies heeft opgeleverd. Alleen op het gebied van woningbouw zijn er kansen. Zo heeft Volker Wessels zich al gemeld om voor € 100 miljoen grond af te nemen voor 600 woningen. Maar moet Almere daarom een Floriade organiseren?

Na 6 Bloemen & Planten Floriades wil de Floriade 2022 in Almere zich gaan *herpositioneren.*
Dit gebeurt op verzoek van de NTR welke de Floriade 2022 wil gebruiken om de noodlijdende glastuinbouw en voedingssector, nieuwe impulsen te geven. Daarom wil de NTR het Internationale Voedsel Vraagstuk centraal stellen, als zijnde de nieuwe Kerntaak van de Nederlandse Tuinbouw. Hiervoor wil men in thema paviljoens de kennis, producten en technologieën uit de tuinbouwsector tonen, welke nodig zijn om stedelijke vraagstukken op het gebied van voedsel, water, energie en gezondheid van passende antwoorden te voorzien. In 2022 moeten deze paviljoens een hoofdrol gaan spelen in de Visitors Product Experience van de Floriade.

De keuze van de nieuwe thema's betekent een groot risico met betrekking tot de bezoekers exploitatie. In de 6 vorige Floriades waren thema paviljoens van secondair belang en werden zij meegenomen in de "slipstream "van het centrale hoofdthema "Bloemen & Planten" welke de Floriade zo uniek heeft gemaakt in het verleden. Nu in 2022 is gekozen voor een 180 graden andere aanpak, wordt de Floriade Visitors Experience, primair afhankelijk van investeringen in Thema Edutainment Paviljoens.

Men komt door deze keuze op het gebied van het exploitatierisico van de "de regen in de drup". Om de nieuwe thema's op een aansprekende wijze te kunnen presenteren, dient men circa € 60 miljoen te investeren in de Visitors Experience van 4 themapaviljoens, o.a. op het gebied van content, software en hardware. De vraag is wie dat gaat doen? Het feit dat de NTR om een bijdrage vraagt van € 3 miljoen aan de gemeente Almere, als cofinanciering voor hoogwaardige tuinbouw inzendingen, geeft al aan dat de sector zelf niet in staat zal zijn, om aan deze thema paviljoens invulling te geven.
Terwijl professionele exploitanten van tentoonstellingshallen, Disney en andere vrijetijdsondernemingen "Bollen & Bloemen" steeds meer zien als een trekker van hoge bezoekersaantallen uit een sterk vergrijzende markt, kiest de NTR een ander thema en laat de gemeente Almere "de kastanjes uit het vuur halen".
De NTR loopt zelf geen enkel financieel risico op het gebied van de kaartverkoop.
Het is daarom ook onbegrijpelijk, dat de overheid , inclusief de zojuist genoemde € 3 miljoen , in totaal circa € 15 miljoen doneert aan faciliteiten, diensten en cash, aan de Nederlandse Tuinbouw, voor "het mogen organiseren" van een Floriade.

Zonder het zich waarschijnlijk te realiseren welke gevaren de door de NTR gewenste herpositionering met zich meebrengt, betreden de politici van Almere vol zelfvertrouwen met de nieuwe thema's van de Floriade, de overvolle dagrecreatie markt van Nederland en gaan in competitie met de tuinbouwvakbeurzen in de RAI, Messe Berlin, etc. en de miljoenen kostende attracties zoals Corpus, Nemo, Naturalis, Wildlands Emmen, PandaDroom Efteling, etc.

Dat de Nederlandse overheid nauwelijks meer financieel participeert in Wereld Expo's, liet de EXPO 2010 en 2015 zien. Aangezien op het gebied van World Fairs, de regels van reciprociteit gelden, besluiten daarom ook steeds meer landen om *niet* deel te nemen met paviljoens aan de Wereld Tuinbouw Tentoonstelling Floriade in Nederland. Of alleen op het niveau van een veredelde bazaar, zoals vergelijkbaar met het Nederlandse Paviljoen op de Wereld Expo Milaan 2015. Het gevolg is dat de "Visitors Product Experience" van een Floriade ook op het gebied van spectaculaire buitenlandse inzendingen, elke editie steeds verder afneemt.

Het is een illusie om te denken dat private partners zullen instappen om dit probleem op te lossen. Ook het bedrijfsleven toont steeds minder interesse om zich te profileren op een Floriade door middel van dure paviljoens. Rabo Earth Walk was in 2012 het enige paviljoen wat nog een redelijke "Visitors Experience" opleverde, maar de vraag is of Rabobank Nederland überhaupt nog door wil/kan gaan met de ondersteuning van de Floriade, gezien de aangekondigde ontslagen/bezuinigingen bij de bank. Daarnaast heeft de Floriade een slecht imago opgebouwd waardoor de participatie van het bedrijfsleven en de sponsorinkomsten, onder druk komen te staan.

Tevens vindt in 2020 in Dubai een Wereld Expo plaats en zullen de Nederlandse multinationals hierin eerder participeren, dan in een Floriade 2022. Ook de kandidatuur van Paris of London voor de Wereld Expo 2025 zal een negatieve invloed hebben op de werving van multinationals voor Almere 2022. Tenslotte heeft de gemeente Almere duidelijk aangegeven, eventuele verliezen van de BV Floriade, niet aan te vullen/of hiervoor garant te staan. Hierdoor kan de BV Floriade failliet gaan, hetgeen het project nog onzekerder maakt voor het bedrijfsleven, om in te investeren.

De politici van Almere dreigen alle in het verleden gemaakte klassieke Floriade fouten, in 2022 te herhalen omdat ze onjuiste conclusies hebben getrokken uit de beschikbare informatie.
Daar bovenop komt dat zij, om puur politieke reden, gekozen hebben voor de uiterst risicovolle en dure locatie Weerwater, welke financieel en operationeel ongeschikt is voor een Wereld Tentoonstelling.

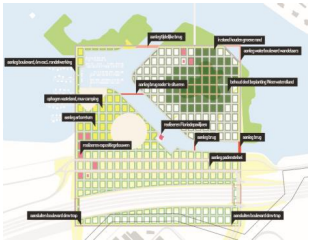

Op de eerste plaats is het terrein versnipperd in vijf (5) gebieden, waarvan er drie géén enkele toegevoegde waarde hebben, zoals het gebied van het Upcycleperron ten noorden van de A6, de jachthaven Haddock en het eiland Utopia.
Op de tweede plaats is o.a. Het Vogeleiland in het verleden aangelegd op een manier, waardoor er nu dure grondwerkzaamheden nodig zijn, om het terrein tentoonstellingsgeschikt te maken en verhinderd de hoogspanningsleiding de directe ontwikkeling richting Almere Stad. Deze zal tegen hoge kosten, ondergronds aangelegd dienen te worden.
Op de derde plaats is de jachthaven Haddock en de camping met caravans, een "vreemde eend in de bijt" van een *Wereld Tentoonstelling* , waardoor überhaupt deze locatie nooit gekozen had moeten worden.
Of ziet men de campinggast, welke wil genieten van een biertje, als extra attractie voor de Floriade bezoekers? Nu moet men dure onteigeningsprocedures aanspannen om het terrein alsnog geschikt te maken.
Tevens staat de keuze van de locatie lijnrecht tegenover de Almere Principles en zal het "ombouwen" van het huidige natuurgebied, leiden tot een aanzienlijke zaakschade bij de bestaande ondernemingen en de buurtbewoners, welke in de komende jaren dreigen te gaan uitkijken op een vergelijkbare bouwplaats ruïne, als Het Kasteel gebied.

Om van het gebied van 45 ha toch nog een eenheid te maken, heeft MVRDV een ontwerp gemaakt, wat zeer kostbaar is in de realisatie en tot overmaat van ramp, geheel ongeschikt is voor een efficiënte bedrijfsvoering en sfeervolle Floriade.
Het is onze inschatting dat het huidige budget voor het Casco Model onvoldoende is, voor een Floriade Platform wat technisch en operationeel geschikt is voor een Wereld Tuinbouw Tentoonstelling. Naar onze mening is alleen het Ambitie Model geschikt.

Indien het hoofdmotief van de provincie Flevoland was geweest, om door middel van de Floriade, de vrijetijdsindustrie te stimuleren, dan waren andere locaties beter geschikt geweest. Men had vooral moeten onderzoeken of de Floriade niet geïntegreerd kon worden, met reeds bestaande of nieuwe Leisure Faciliteiten. Op deze wijze had men de eerdere miljoenen aan belastinggeld welke in deze "oude" locaties zijn geïnvesteerd, kunnen kapitaliseren, zoals het Wereld Jamboree Terrein.

Hierdoor had men de omzet van de vrijetijdsindustrie in Flevoland, jaarlijks kunnen vergroten met dezelfde omzet, als nu bij een éénmalige Floriade!

Door de keuze van de locatie Weerwater heeft men én een te dure, ongeschikte locatie gekozen én eerder gedane investeringen met belastinggeld in andere locaties in Flevoland, verloren laten gaan. In het document omschrijven wij de politieke motivatie, welke tot de locatiekeuze heeft geleid, zoals het veilig stellen van de verbreding van de A6 tussen Almere Haven tot de afslag Almere Buiten, het verkrijgen van extra gelden uit het Gemeente Fonds en de verwachting, dat de gebiedsontwikkeling van het Floriade terrein zal leiden tot de vestiging van innovatieve bedrijven uit de tuinbouwsector en "yuppies" uit Amsterdam.

Het extra verlies van € 26,6 miljoen, alleen al op de Legacy van de Floriade 2012 Tentoonstelling gebouwen, is geheel te wijten aan de Limburgse politiek, welke de rol van projectontwikkelaar wilde spelen, zonder enige praktijkkennis. Ook deze politici wilden doormiddel van de Floriade het vestigingsbeleid voor innovatiebedrijven en opleidingen, verbeteren!

Nieuws
Strop na Floriade tweemaal zo groot
Redactie De Limburger - Geplaatst op zaterdag 23 april 2016 - 7:33

Het is onbegrijpelijk dat de gemeente Almere, ondanks het debacle in Venlo voor ongeveer dezelfde strategie kiest, maar het alleen een andere naam geeft, namelijk "De Kansenstrategie". *De wereldtentoonstelling wordt ingericht vanuit een kansenstrategie waarbij op dit moment het cascomodel is geborgd in de business case. Dit cascomodel voorziet in een goede en verantwoorde inrichting voor de wereldexpo waarbij de iconen van de Floriade 2022 zoals de boulevard, het arboretum en het grid worden aangelegd.* ***Er wordt echter ingezet om aanvullende inkomsten te halen uit vastgoedontwikkeling****, sponsoring en/of subsidies zodat extra elementen aan het terrein en het evenement toegevoegd kunnen worden. Op deze wijze is het streven minimaal het basismodel te realiseren……*

De ambities (*op het gebied van projectontwikkeling*) worden daarmee niet verlaten, maar de weg ernaar toe gaat vanuit het voorzichtigheidsprincipe*. De basis is ingerekend, elke ontwikkeling (*van projecten*) draagt bij aan de kwaliteit van het gebied en die van het evenement.*

In de herziene business case van mei 2015 heeft men de minimale kosten van het Floriade Platform en de bijbehorende Tentoonstelling infrastructuur, zoals hoofdtentoonstellingshal, de kas, enz. in de Businesscase opgenomen voor een bedrag van resp. € 26.850.000 en € 6.430.000. De politici van Almere gaan ervan uit dat de private sector, de noodzakelijke upgrade van deze basisvoorzieningen voor een Floriade, voor haar rekening neemt.

Onze inschatting is dat dit niet of nauwelijks zal gebeuren. Terwijl de gemeente Almere door het contract met de NTR, wel verplicht is het Floriade Platform op een veel hoger niveau op te leveren. Hierdoor zullen deze, nu nog verborgen extra kosten, als een boemerang terugkomen naar de gemeente.

In totaal voorzien wij een potentiële overschrijding van de bouw en constructie kosten van de basis tentoonstelling voorzieningen (het Floriade Platform 2022), van circa € 32,5 miljoen.

De enige "klant "die men tot nu toe gevonden heeft, is de provincie Flevoland, welke als eerste in de projectontwikkelingsplannen van de gemeente Almere is gestapt met het Innovatiepaviljoen. Dit laatste leidt alleen maar tot een soort incestueuze subsidie relatie tussen 2 overheden om het Floriade exploitatie tekort af te dekken. Daarnaast zal de beoogde vestiging van de Groene Campus en CAH Vilentum op het Floriade terrein, een grote verspilling van overheidsgelden blijken te zijn. Net zoals de Innovatietoren op de Floriade 2012!

In mei 2016 staat de teller reeds op € 46 miljoen aan directe overheid subsidies ter afdekking van de ontwikkelingskosten en exploitatieverlies van de Floriade. (€32,980 +€ 6,041 Indexering + € 7,0 Saldireserve). Naar onze inschatting zal deze teller in 2022 op circa **€ 60 miljoen staan** . Mede wanneer we kijken welke neven subsidiebudgetten worden gebruikt om de aanpalende infrastructuur te realiseren, zoals van de gemeente Almere de FVA, FSA, enz. en subsidie potten van de Provincie Flevoland.

De gemeente Almere heeft voor begeleidingskosten van de Floriade (salaris, vergoeding consultants, enz.) € 2.375.000 in de business case opgenomen t/m 2023. Dit lijkt ons weinig aangezien de teller in 2015 al op € 4,5 miljoen stond. Hoe hoog de begeleidingskosten bij de provincie Flevoland zijn is niet bekend.

Tevens willen wij erop wijzen dat de Floriade zal leiden tot een grote toename van zogenaamde "belangrijke economische missies" naar verre oorden. Nu al wordt duidelijk dat de bestuurders van Almere en Flevoland, de Floriade aangrijpen als een excuus om veel reizen naar het buitenland te organiseren, zonder duidelijk doel en resultaat.
Wij schatten in dat er zeker circa € 10 miljoen door (semi) overheden in uren, vergoeding consultants en reis & verblijfskosten, uitgegeven zal worden in het kader van de Floriade t/m 2023. Het feit dat de ambtenaren van Almere de werkdruk moeilijk aankunnen spreekt al boekdelen.
Deze nevenkosten van een Floriade worden vaak " vergeten" bij een overheid die o.a. niet gewend is de uren van de ambtenaren mee te reken als kostenpost .

Naast de risicovolle keuze van de locatie en boemerangstrategie om de realisatie van elementaire onderdelen van de benodigde tentoonstellingsinfrastructuur, eerst te proberen door te schuiven naar de private sector via evenement gerelateerde vastgoedontwikkeling, heeft men ook gekozen voor een zeer moeilijke S&M-strategie, met o.a. een nieuwe positionering van het merk Floriade en nieuwe thema's, meer bezoekers en een verbreding van de doelgroep. Dit alles wil men, zeer ongebruikelijk, bereiken met een aanzienlijk kleiner S&M-budget dan in 2012. Zoals wij aangeven in dit document zal deze "dodelijke cocktail "gevolgen hebben voor de aantallen bezoekers en bezoeken aan de Floriade 2022.
Op de eerste plaats is het merk Floriade, de afgelopen 60 jaar geladen als "Bloemen Tentoonstelling". Door dit te proberen te veranderen met nieuwe thema's Greening, Food, Health, enz, vernietigt men circa € 40 miljoen aan opgebouwde merkwaarde. Men ondermijnt ook de USP " Bloemen" van de Floriade waardoor zij nog enigszins de concurrentie aankon. Het natuurproduct ' Bloemen" is niet zo eenvoudig te kopiëren.
Op de tweede plaats zal het proberen aan te spreken van de doelgroep ouders met kinderen, jongeren en "iedereen die leeft en eet" een vruchteloze en geld verspillende exercitie blijken te zijn geweest.
Mede indien de P van Visitors Product Experience voor de doelgroep niet aanwezig is en "to exceed guest expectations ". Zoals toegelicht in het document zijn wij uiterst somber over de mogelijke realisatie van aansprekende thema paviljoens op de Floriade 2022.
Door de sociale media is een vernietigend oordeel over de Floriade Visitors Product Experience door de bezoekers, binnen seconden wereldwijd bekend indien men hier niet in slaagt! Zeker in 2022.

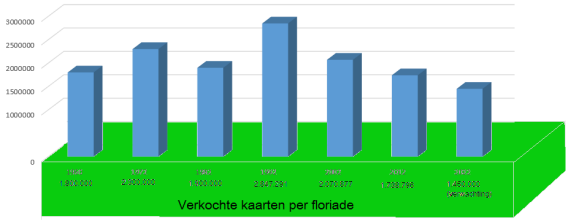

Naar aanleiding van de hiervoor vermelde risicovolle acties op Product en Promotie gebied, zullen naar onze inschatting slechts 1.450.000 kaarten worden verkocht en circa 1.600.000 miljoen bezoeken worden geregistreerd in 2022.

PWC heeft in hun second opinion over de Floriade Business Case al gewezen op een aantal risico's aan de inkomsten kant, welke wij volledig ondersteunen. Maar in onze ogen licht het risicoprofiel-% veel hoger dan aangegeven.

Naast kaartverkoop zien wij de inkomsten uit sponsering ook drastisch afnemen door het opgebouwde negatieve imago van de Floriade. Zoals de commissie Hendrikx reeds meldde heeft "de onnodige en onterechte devaluering van een succesvol wereldevenement' grote schade aangericht aan de reputatie van de Floriade. Dit is grotendeels te wijten aan de politiek welke het evenement "misbruikt "voor politieke doeleinden en niet begrijpt hoe de business case in elkaar zit. Tenslotte zullen de gebudgetteerde inkomsten uit parkeren, horeca en winkels, door het gekozen plan van aanpak, minder opleveren dan nu begroot is. In totaal schatten wij dat de parkexploitatie in 2022, circa € 16,6 miljoen minder zal opleveren dan begroot.

Zoals ook opgemerkt door PWC zijn de toegezegde subsidies ter afdekking van het exploitatieverlies, op een aantal gebieden nog onzeker. PWC schatte het risico in 2015 in op circa € 2,5 miljoen. Wij schatten het in op minimaal € 7,5 miljoen en wachten de resultaten af van de speciale projectleider subsidies.
Voorlopig gaan we uit van een tekort aan <u>de inkomsten kant van circa € 24,1 miljoen (€ 16,6 + € 7,5)</u>

Dit soort dure éénmalige evenementen lopen een buitensporig hoog risico, omdat men niet de kans krijgt fouten te herstellen en/of het in een volgend jaar weer over te doen! De Floriade 92 heeft te maken gehad met de Irak oorlog van 1990, Floriade 2002 met 9/11. De terreuraanslagen in Brussel 2016 hebben tot een grote daling van het toeristisch bezoek geleid.
Professionele ondernemers in deze sector zijn zich daar bewust van en vermijden dan ook de markt van éénmalige mega evenementen. Zij spreiden altijd het risico over een aantal edities/jaren.
Door de gemeente Almere worden veel van deze risico's van een éénmalige evenement als een Floriade erg luchtig ingeschat of ze zijn in het geheel niet meegenomen, zoals een eventuele btw-verhoging.

Indien we de risico's van kosten overschrijdingen en tegenvallende inkomsten, bij elkaar optellen is de kans reëel dat de Floriade Almere 2022 een extra financieel tekort zou kunnen genereren, op basis van de business case per mei 2015, van € 55.850.000. Indien we hier de post onvoorzien van € 11.000.000 aftrekken resteert een totaal extra verlies van € 44.850.000. Zo'n bedrag lijkt onwaarschijnlijk hoog, maar we willen nog even in herinnering brengen, dat de teller bij de Floriade 2012 nu reeds staat op circa € 32 miljoen en de IGA in Hamburg 2013 uitkwam op een tekort van € 37 miljoen!

De vraag is of de gemeente Almere zich realiseert welke risicovolle markt zij betreedt als "totaal onervaren *<u>ondernemer</u>*". Men wil als ongetrainde dartspeler in één keer "Bulls Eye" gooien! In een eerdere studie in oktober 2015, gaven we aan een tekort van € 20 miljoen te verwachten. Nu wij de huidige business case nog verder hebben geanalyseerd schatten wij de kans in dat de Gemeente Almere het dartbord zelfs geheel mist, op meer dan 50%.

Eindconclusie: Naar onze inschatting per mei 2016, zal de gemeente Almere, tussen de € 22,5 miljoen tot € 45 miljoen <u>extra verlies</u> kunnen leiden op het project Floriade 2022.

www.volkskrant.nl/binnenland/kabinet-vreest-financiele-strop-en-blokkeert-expo-rotterdam-2

Nieuws Cultuur & Leven Binnenland

Kabinet vreest financiële strop en blokkeert Expo Rotterdam 2025

Een domper voor Rotterdam: het kabinet weigert de havenstad voor te dragen voor de Wereldtentoonstelling 2025. De initiatiefnemers van deze Expo rekenden op miljoenen bezoekers en een forse economische impuls, maar minister Henk Kamp (Economische Zaken) vreest een strop van 500 miljoen à 1 miljard euro.

Misschien dat men nu ook begrijpt *waarom* de nationale overheid het gastheerschap van Rotterdam voor de Wereld Expo 2025 heeft afgeblazen

Hoe nu verder:

Zoals wij in onze inleiding hebben geschreven is de bedoeling van dit dynamische document om studenten een beter inzicht te geven in de business case van een Floriade en een concept te laten ontwikkelen, dat past in de 21e eeuw, om zodoende de Floriade voor de BV Nederland te behouden. In het document hebben wij een aantal conclusies opgenomen, welke zij verder kunnen toetsen. Ook hebben we een aantal voorstellen gedaan welke de studenten verder zouden kunnen uitzoeken en eventueel kunnen bespreken met politici en andere betrokken bij de Floriade. Hierbij een verkorte weergave van de huidige voorstellen:

Voorstel 1:
Om het dreigende tekort te verminderen dienen onmiddellijk kostenbesparende maatregelen ingevoerd te worden door het tentoonstellingsterrein te verkleinen tot 25-30 ha, één ingang te creëren, het budget van `The Making Off` te schrappen en de ambities m.b.t. de Legacy naar een lager, realistischer niveau te brengen.

Voorstel 2:
Het contract met de NTR moet worden herzien. De NTR is in dit spel, een partner welke geen enkel financieel risico loopt en de gemeente Almere, de "kastanjes uit het vuur "laat halen voor de Tuinbouwindustrie. Ons advies is in de overeenkomst met de NTR, duidelijke kwalitatieve en kwantitatieve afspraken te maken over hun inbreng, als retourdienst van de donatie van de overheid aan de Tuinbouw, van circa € 15 miljoen.

Voorstel 3:
Men dient de subsidievoorwaarden vast te leggen van de bestaande toezeggingen en juridisch te verankeren in de Business Case als zijnde 100% netto compensatie, voor het exploitatie verlies. Daarnaast dienen de Gemeente Amsterdam en EZ/Landbouw € 10 miljoen extra subsidie te geven ter compensatie van het verlies. Dit laatste dient geregeld te worden door de initiatiefnemers van de Floriade Almere 2022, Jorritsma en Duivesteijn, thans senatoren in de 1e kamer.

Voorstel 4:
Een team uit het Leisure & Hospitality bedrijfsleven moet een second opinion geven over de business case. In combinatie hiermee dient men te onderzoeken welke mogelijkheden er zijn, om de ontwikkeling van de Floriade 2022 te integreren met de ontwikkeling van een nieuw *permanent* themapark of ander leisure project. Alleen op deze manier kunnen de investeringskosten in Het Floriade Platform en De Floriade Experience, voor de gemeente Almere naar een realistischer niveau worden teruggebracht. Men kan zelfs er een "permanent Floriade Platform" aan overhouden, waardoor men, indien gewenst, ook in 2032 opnieuw gastheer/vrouw kan zijn.

Voorstel 5:
De *Floriade 2012 is een regionale diepte-investering geweest die langdurig en intensief moet worden gevolgd en opgevolgd…. Bezie of het in een latere fase zinvol is onderzoek te (laten) doen naar aspecten waarvan de effecten zo kort na de Floriade nog niet goed waarneembaar en meetbaar zijn.* Indien de politiek van Limburg en Flevoland lef heeft, moet men door *een onafhankelijke instantie* laten analyseren, wat de Floriade Venlo 2012 concreet heeft gebracht aan economische spin-off. In 2017, ruim op tijd voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018.

Voorstel 6:
Men zou een referendum moeten organiseren onder de bevolking van Flevoland over de ontwikkeling van de Floriade Almere 2022 met de vraag: " Doorgaan of stop zetten." Hierbij dient helder te worden aangegeven wat de consequenties zijn van beide scenario´s. De bewoners van Flevoland zullen moeten aangeven of zij een investering van circa € 60 miljoen van *hun belastinggeld* in de Floriade gerechtvaardigd vinden en/of zij bereid zijn eventueel op te draaien voor het eventuele extra verlies, door een verhoging van de OZB en toeristenbelasting.

***Vraag**: Is het logisch dat de kosten van een WERELD tuinbouwtentoonstelling, gedragen wordt door een gemeente, welke nauwelijks enige band heeft met deze bedrijfstak? Waarom is de Rijksoverheid niet de risico dragende partner?*

3. DE INTERNATIONALE BLOEMENTENTOONSTELLINGEN FLORA.

De eerste bloemen en planten tentoonstellingen werden in Nederland reeds lang voor de 2e W.O. gehouden. Het wandelbos Groenendaal bij Heemstede heeft bijvoorbeeld drie Floratentoonstellingen gehad in 1910, 1925 en 1935. De bedoeling was elke 10 jaar een Flora tentoonstelling te organiseren.

Na de oorlog heeft men de draad weer opgepakt en nogmaals zo'n tentoonstelling georganiseerd. In Groenendaal vindt men overblijfselen van de Internationale Bloemententoonstelling Flora 1953, zoals een paviljoen uit die tijd en verwilderde narcissen en hyacinten.

Deze tentoonstelling op een terrein van 25 ha. werd op 13 maart 1953 door Koningin Juliana geopend en startte een lange traditie dat het koningshuis verbindt met dit type tentoonstellingen. Door de tuinarchitect H.J. Voors is toen een prachtige tentoonstelling aangelegd van 14 maart tot 14 mei 1953, welke honderdduizenden bezoekers heeft getrokken, onder wie vele tienduizenden buitenlanders.

De plattegrond toont veel gelijkenis met latere Floriades. Ook het bedrijfsleven participeerde als sponsors zoals ABN-AMRO en Gulf Olie.

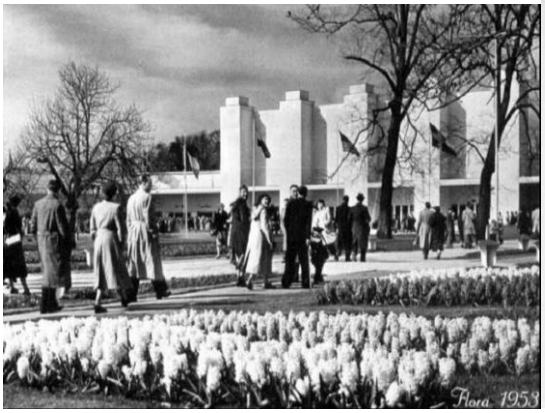

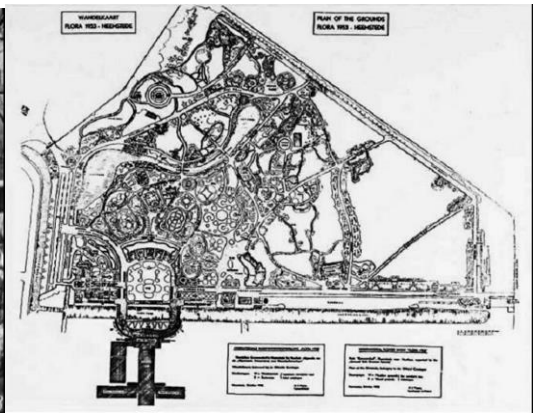

Voor meer info: http://www.flora1935.nl/flora_1953.htm;

Deze Internationale Bloemententoonstelling Flora heeft als voorbeeld en inspiratie gediend voor de ontwikkeling van de Keukenhof en de Floriade.

In 1949 is een groep toonaangevende bloembollenkwekers en -exporteurs op het landgoed Keukenhof begonnen met de ontwikkeling van *een jaarlijkse permanente expositie* van voorjaarsbloeiende bloembollen. In 1950 ging de Keukenhof voor het eerst open en trok in een aantal weken 236.000 bezoekers.

In 1960 opende de eerste Floriade haar poorten voor 6 maanden.

4. DE FLORIADE 1960.

In de jaren na de oorlog was er een grote behoefte bij de Nederlandse bevolking naar “vermaak en informatie”. Door middel van een aantal eenvoudige gebouwde paviljoens en presentaties kregen tentoonstellingen zoals de Huishoudbeurs vorm en inhoud. In 1950 trok de eerste editie 50.000 bezoekers en positioneerde de Huishoudbeurs zich als dé vakbeurs van de huisvrouw. Dit type tentoonstellingen voldeden in die jaren aan de toenmalige behoefte aan vermaak en informatie. Tegenwoordig noemen wij dit “edutainment”.

Geïnspireerd door het succes van Flora hebben de privéondernemers Jacques Kleiboer en Jan van Oostrom het concept ontwikkeld van de Floriade. Het uitgangspunt was net als Flora, elke 10 jaar een internationale tentoonstelling te organiseren, welke echter niet 2 maanden,maar 6 maanden zou duren. Tevens werd het te tentoonstellen assortiment uitgebreid over de gehele tuinbouwsector. Op deze werd ook meer onderscheid gemaakt t.o.v. de zojuist geopende Keukenhof.

Kleiboer behoorde tot het uitgestorven type van organisator van mega-publiekmanifestaties, net zoals Carl Briels. Zo had hij al in 1932 geregeld dat de Graf Zeppelin naar het vliegveld Waalhaven/Rotterdam kwam.

Voor de Floriade 1960 hadden Kleiboer en van Oostrom succesvol de tentoonstelling Rotterdam Ahoy en de E 55 georganiseerd. Zij trokken hiermede honderd duizenden bezoekers, mede omdat er nauwelijks ander vrijetijd aanbod in die jaren aanwezig was.

De eerste Floriade vond in 1960 plaats in Het Park in Rotterdam en werd samen met de Euromast, door Koningin Juliana op 24 maart geopend. De Euromast was als permanente attractie geïntegreerd in het (tijdelijke) tentoonstelling concept van de Floriade en was een publiek trekker van groot formaat. Met een geschat aantal van 4 miljoen bezoeken werd de eerste Floriade een doorslaand succes. Tevens maakte de Floriade 1960 gebruik van de toen nog in Het Park gelegen, Ahoy Hallen. Deze permanente tentoonstellingshallen werden tijdelijk gebruikt voor de 12 binnen-tentoonstellingen, welke het hart vormen van elke Floriade.

De postkoets met Jeep van der Thuse op een relatief vrijgemaakte weg tussen Istanbul en Rotterdam.

Om de aandacht te vestigen op de Floriade in Rotterdam had Jacques Kleiboer bedacht om de 3.404 kilometer lange rit, die de Vlaamse diplomaat en botanicus Gishelin de Busbecq in de zestiende eeuw maakte, met in zijn reistas de eerste tulpenbollen, van het toenmalige Constantinopel naar de lage landen, nog eens dunnetjes over te doen met paard en wagen. Niet dat De Busbecq die bollen hoogstpersoonlijk ooit naar Holland bracht, maar dat maakte de organisatie niets uit. Voor het romantische plaatje ging er ditmaal een als De Busbecq verklede figuur mee op de koets, de Amsterdamse effectenmakelaar N.W. van Vliet, uiteraard met een tas vol bollen. De tocht zou van 30 maart tot de aankomst Rotterdam op 9 mei duren. Deze Pr-stunt heeft veel publiciteit opgeleverd o.a. op het Polygoon Journaal.

Grote belangstelling van pers en publiek voor de uitleg over de postkoetstocht in 1960. Het televisiejournaal besteedde om de dag aandacht aan het project.

http://www.npogeschiedenis.nl/speler.WO_VPRO_032047.html;

5. FLORIADE 1972 AMSTERDAM

Jacques Kleiboer en Jan van Oostrom de initiators van de eerste Floriade, zochten daarna een andere financieel sterke gemeente als partner voor zijn hun organisatiebureau. Toen na het succes van Rotterdam, Amsterdam aangaf gastheer te willen zijn, gingen zij hierop in.

De Floriade in Amsterdam, in 1972, werd gebruikt om twee nieuwe regionale parken te ontwikkelen: het Beatrixpark (achter de huidige RAI) en het Amstelpark. De ontwerper was Bert Mos, in dienst van de gemeente Amsterdam.

Hoewel 1972 een natte zomer kende, was deze Floriade financieel een redelijk succes. Van de investering van 5 miljoen gulden, die Amsterdam al in 1967 als werkkapitaal had ingezet, kwamen enkele miljoenen terug. Door slim gebruik te maken van de reeds bestaande RAI-tentoonstelling gebouwen wist van Oostrom ook van deze Floriade voor zijn eigen privéorganisatie, een winstgevende onderneming te maken. De gemeente Amsterdam boekte alle kosten af onder de aanlegkosten van het park.

Hoewel officiële en betrouwbare cijfers niet beschikbaar zijn, gaat men ook hieruit van een geschat aantal van circa 4 miljoen bezoeken. Het hoge aantal bezoeken werd mede veroorzaakt door de uitgifte van grote aantallen passe-partouts in de regio Amsterdam. Met zo'n entreekaart kan men onbeperkt het park en met name de 12 wisselende binnen tentoonstelling bezoeken.

De politici stimuleerden de verkoop van dit soort type kaarten tegen een lage prijs, om zodoende goodwill te kweken en te houden, bij de bevolking van Amsterdam. Het eindresultaat van alle overheidsinvesteringen was een schitterend aangelegd park, waardoor burgers zeer tevreden waren en politici zich niet behoefden te verantwoorden, zoals bij latere Floriades.

Het expositieterrein had een omvang van 70 hectare. In 1972 was de RAI nog niet zo groot als nu en ook de Ringweg Zuid en het station Amsterdam RAI waren er toen nog niet; dit alles was Floriadeterrein.

Bezoekers gingen met een kabelbaan over het tracé van de Ringweg van de binnen tentoonstellingshallen(RAI) en het Amstelpark. Daarnaast reed een Floriade-treintje tussen de verschillende parkonderdelen.

De nadruk lag vooral op bloemen, bloemen en nogmaals bloemen (onder meer 40.000 dahlia's; de liliade en heel veel tuinen). Ook het rosarium en de vaste plantentuin waren toppers. Met een 54 meter hoog reuzenrad kon je de expositie van boven bekijken. Door promotie en de goede bereikbaarheid kwamen veel bezoekers met het openbaar vervoer uit de direct omliggende wijken/gemeenten.

Hoewel de Floriade ook al in die dagen de gehele tuinbouwsector moest representeren, begreep Kleiboer en van Ooostrom als "ras-promotors" heel goed dat "bloemen" het product was waardoor de bezoekers werden aangetrokken. Dit

heeft ertoe geleid dat de Floriade in alle edities voornamelijk als “bloemenshow” in de markt is neergezet. In het kielzog daarvan werd de voedingstuinbouw meegenomen.

Het jaar 1972 was er één van alternatieve maatschappelijke en politieke stromingen, die in Amsterdam een hoogtepunt vonden. Zo stonden er bij opening Roel van Duijn, destijds raadslid namens de Kabouterpartij en PvdA raadslid Treumann, in spijkerpak, wat hem een hand opleverde van minister Schmelzer, omdat die dacht dat Treumann een van de tuinlieden was.

Na afloop van de tentoonstelling zijn twee parken overgebleven, waarvan een aantal elementen nog altijd waarneembaar is; in de zomer rijdt er nog steeds een treintje, het Glazen Huis, destijds kunstpaviljoen, is opgeknapt en het parkrestaurant ‘Het Rosarium’ is na een brand weer opgebouwd.

Heel herkenbaar zijn nog de forse betonnen bruggen en brede paden, die in die tijd werden ontworpen. Van een destijds door Mien Ruys geïntroduceerde tuin met gewassen grindtegels en bielzen (dé trend in de jaren zeventig) is helaas niets meer over! De parken zijn later twee aparte entiteiten geworden, door de aanleg van de Ringweg Zuid, de metrolijnen en de uitbreidingen van de RAI.

Een leuke anekdote: De Floriade werd in 1972 niet door een lid van het Koninklijk Huis geopend: Koningin Juliana was wel aanwezig, maar niet officieel gevraagd om te openen. Vandaar dat ze geen actie ondernam. De voorzitter redde de opening door snel een lint door te knippen.

De strategie van J Kleiboer en J van Ooostrom als commerciële organisator was, om zo veel mogelijk gebruik te maken van reeds <u>bestaande</u> infrastructuur (RAI-tentoonstellingshal) en de benodigde infrastructuur(platform) een onderdeel te laten zijn van een nieuw (gemeentelijk) permanent park. Daarnaast gebruikte hij bloemen en nog eens bloemen als leidmotief om bezoekers te trekken.

*Alleen op deze wijze slaagde zij erin om, als privéondernemer, bedrijfseconomisch winst te maken met de tentoonstelling exploitatie van de Floriade ’s, aangezien het merendeel van de kosten van een Floriade werden gedragen door de gemeente **<u>en</u>** tuinbouw. De NTR kreeg na 2 Floriades in de gaten dat de businesscase winstgevend was en vond eigenlijk dat hun inbreng ondergewaardeerd was. Het waren immers toch hun bloemen en planten waar men naar kwam kijken? Vandaar dat na 1972 de organisatie structuur iets gewijzigd werd.*

6. FLORIADE 1982 AMSTERDAM

De Floriade 1982 werd gehouden van 8 april tot 10 oktober 1982 in Amsterdam. De organisatie daarvan was in handen van de Nederlandse Tuinbouwraad en de Gemeente Amsterdam. Op een terrein van 54 ha, gelegen in het noordelijk deel van de Gaasperplas, vond dit evenement plaats.

In juni 1977 werd het raadsvoorstel in de Gemeenteraad van Amsterdam goedgekeurd, waarbij de te vormen Stichting Internationale Tuinbouwtentoonstelling 1982 een werkkapitaal van 9,6 miljoen gulden werd toegezegd. Op 21 december 1977 werd in een bijzondere bestuursvergadering te Amsterdam de Stichting opgericht en kon de uitbouw van de organisatie ter hand worden genomen.

Aan het secretariaat en organisatiebureau waren de volgende personen verbonden: Secretariaat: ir. A. Groot, secretaris, H.J. de Graaf, tweede secretaris; Organisatiebureau: J.P. van Oostrom, directeur, jhr. H.S. de Ranitz, adjunct-directeur, G.J.H. Scholten, hoofd Administratie en Kredietbewaking. Zitting in het Algemeen en Dagelijks bestuur van de Stichting hadden: H.J. Hylkema, voorzitter, ir. G.J. van der Heide, vicevoorzitter, mr. J.H.J.C. Spoelstra, vicevoorzitter, mr. R. Troost, vicevoorzitter, J.A. Stofkoper, penningmeester. De commissaris-generaal en regeringscommissaris van de Nederlandse afdeling was drs. C.P. Driesprong.

Voor de aanleg en vormgeving waren er drie teams. Er was een ontwerpteam met onder meer tuin- en landschapsarchitecten. Dit team nam bij de vormgeving als uitgangspunt het aanleggen van een park. Het team ontwierp en ordende park- en tentoonstellingselementen.

Verder was er een projectgroep, waarin deelnamen alle bij de aanleg betrokken hoofdafdelingen van de Dienst Openbare Werken en van andere gemeentelijke diensten en bedrijven. De projectgroep vormde de overkoepelende organisatie binnen het gemeentelijk apparaat en met name binnen de Dienst Openbare Werken voor de realisering van het Regionaal Park Gaasperplas en de Floriade. In deze groep werden het ontwerp, de voorbereiding en de uitvoering van de deelprojecten op elkaar afgestemd.

Als laatste was er een uitvoeringsteam, die de uitvoering begeleidde van de werkzaamheden voor de aanleg van het terrein. Onder leiding van het uitvoeringsteam werd de aanleg van het park grotendeels gerealiseerd. Daarnaast begeleidde dit team de aanleg van de verschillende tentoonstellingsobjecten en was verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud. De teams werkten nauw samen met het organisatiebureau J.P. van Oostrom B.V.

De gemeente Amsterdam en het toeristische bedrijfsleven wilden de Floriade, mede gebruiken voor de internationale promotie van de stad. Zij werden hierbij ondersteund door o.a. KLM en Martinair welke eind jaren 70 veel extra stoelen moesten vullen op de trans-Atlantische routes, door de ingebruikname van de nieuwe grote Boeing 747 en DC10. Deze internationale Floriade promotie was zelfs zichtbaar op Nice Airport in de James Bond film “Never Say Never Again”. (De film was opgenomen in 1982 en helaas pas in 1983 uitgebracht!)

De varen-tuin, de heemtuin, de azaleatuin en het planetarium trokken bijzondere aandacht tijdens de Floriade 82. Het ontwerp werd geschetst met de gedachte dat het open weidegebied zou samensmelten met een verdicht stadsrandpark, want door verstedelijking ontstond een groeiende behoefte aan recreatie in de openlucht. De Floriade 1982 moest een concept laten zien hoe stad en platteland met elkaar konden worden verbonden door van

een open weidegebied naar een recreatiegebied te gaan, waarin een visueel verdichtende werking in het landschap toelaatbaar was, omdat hier het historisch gegroeide landschap door de stedelijke groei en zandwinning was aangetast.

De twee parken van de Floriade in 1972 en 1982 waren volgens sommigen elkaars tegengestelden: die van 1972, het Amstelpark, was nog strak en functioneel ontworpen, die van 1982, het Gaasperpark, werd monument van de neoromantiek met het beeld van slingerende paden, grillige oeverlijnen, weelderige begroeiing, knotwilgen langs kruidenrijke weilandjes en stille, beschaduwde waterpartijen.

Beide parken waren uiteraard ontworpen *en betaald*, door de gemeente, toen nog Openbare Werken geheten. Ze pasten in het grotere idee om de nieuwe uitleg van Amsterdam in een dichte haag van groen te vatten. Voor het organisatie bureau Van Oostrom BV betekende dit een ideaal (bijna gratis) platform voor de exploitatie van de Floriade tentoonstellingen.

De geschiedenis van het Gaasperpark gaat terug tot 1971, toen voor het gehele gebied rond het geprojecteerde Amsterdam-Zuidoost een regionaal park werd ontworpen. Voor het noordelijke deel, het latere Floriadepark, lag in 1975 een schets gereed van Lucas van Herwaarden, werkzaam bij de gemeente. Toen het besluit viel om de Floriade weer in Amsterdam te organiseren, moest het noordelijke deel versneld worden aangelegd. De aanleg begon al in 1977. Een apart ontwerpteam onder leiding van J.W. van der Meeren tekende het definitieve ontwerp.

Vooraf werd bepaald welke elementen na afloop van de Floriade weer zouden worden verwijderd, maar na de jaren tachtig wilde Amsterdam het park sterk versoberen. Het nieuwe beheerplan omvatte opheffing van het griendeneiland en de heemgebiedjes, uitkleding van de siertuinen, kaalslag rondom de plas en de bouw van een tropisch zwemparadijs. De vrienden van het Gaasperplaspark wisten een aantal siertuinen te behouden en vervulden een soort waakhondfunctie tegen nieuwe bezuinigingsplannen voor het park en tegen bouwplannen in het recreatiegebied Gaasperplas. Elk jaar dansen er duizenden mensen aan de plas tijdens het Open Air Festival en er worden andere activiteiten ontplooid. Nog steeds zijn er elementen van Floriade 1982 terug te vinden in het huidige recreatiegebied. *(Met dank aan T.A.)*

De Fl. 31 miljoen aanleg kosten van het 56 ha park werden betaald door de Gemeente Amsterdam. Om het park geschikt te maken als Floriade tentoonstellingsterrein gaf de gemeente Fl. 9 miljoen uit en daarnaast betaalde zij in 1982, Fl. 6 miljoen voor het onderhoud van het park.

Dankzij de ervaring op het gebied van promotie van vorige Floriades is deze Floriade een succes geworden in termen van bezoeken. Op basis van steekproefgegevens van zijn eigen organisatiebureau gaf van Oostrom aan dat er circa 4,6 miljoen bezoeken hadden plaats gevonden, waarvan 25% uit het buitenland. Dit laatste zou beteken dat er 1.150.000 buitenlandse bezoeken zouden zijn geweest.

In de boekhouding werden echter slechts in totaal 1,9 miljoen verkochte kaarten geregistreerd. De discrepantie tussen verkochte kaarten en aantal bezoeken komt zeer waarschijnlijk doordat:

a. De bewoners van de omliggende Amsterdamse wijken/gemeente tienduizenden seizoenkaarten zijn aangeschaft waardoor het aantal herhalingsbezoeken erg hoog is geweest. De verkoop van dit type goedkope kaarten werd, zoals gezegd door de politiek gestimuleerd om zoveel mogelijk goodwill spin/off te creëerden bij de burgers, voor het geïnvesteerde belastinggeld-subsidie in een Floriade.

b. De steekproef niet erg betrouwbaar was en om publicitaire reden “omhoog” is gerekend.

Ook de hotelstatistieken geven aan dat het hoge aantal bezoeken voornamelijk is gecreëerd door Nederlandse lokale/regionale bezoekers. In 1982 heeft er namelijk geen noemenswaardige stijging in het aantal aankomsten plaats gevonden van Nederlanders en buitenlanders in hotels in Amsterdam. Slechts + 4500 aankomsten. Het aantal geregistreerde overnachtingen is zelfs gedaald. Dit wijst erop dat naast dag-bezoekers uit o.a. België en Duitsland weinig bezoekers speciaal voor de Floriade 1982 in Amsterdam overnachtten. Onze schatting is circa 600.000 buitenlandse bezoekers (dag en verblijf) naar de Floriade 82 zijn gekomen.

1982. Hotelaccommodaties Amsterdam. (Bron: Bureau statistiek gem Amsterdam)

Amsterdam	**1980**	**1981**	**1982**	**1983**
Aankomsten	**1.273.900**	**1.299.600**	**1.304.100**	**1.244.900**
Overnachtingen	**2.842.500**	**2.863.200**	**2.849.300**	**2.361.100**

In 1977 heeft de gemeente Fl. 9,6 miljoen werkkapitaal (niet geïndexeerd) beschikbaar gesteld om de tentoonstelling te laten organiseren. Het was de bedoeling dat een fors deel hiervan werd terugbetaald uit pacht van horeca, winkels, attracties en kaartverkoop.

Sponsorinkomsten speelden nog nauwelijks een rol, met uitzondering van een Kodak Paviljoen.

De investeringen in en exploitatie van de 3 attracties de toren, treintje en rondvaartboot, waren uitbesteed aan derden. Daardoor waren deze attracties geen onderdeel van de investeringen van de Stichting Floriade, zoals bijvoorbeeld in 1992.

De belangrijkste inkomstenbron voor van Oostrom BV waren pacht en kaartverkoop. Door het lage aantal verkochte kaarten en lage gemiddelde omzet per bezoek is het niet gelukt om het gehele werkkapitaal terug te betalen. De Sterrenwacht die bedoeld was als grote publiekstrekker leed ook verlies. Maar alle tekorten werden geruisloos weggewerkt door de gemeente. Een actie welke door de politiek in begin jaren 80, nog zonder veel ophef gedaan kon worden. Het eindresultaat , een schitterend regionaal park sprak iedereen aan!

In totaal heeft de gemeente Amsterdam circa Hf 50 miljoen aan subsidie uitgegeven aan de Floriade 1982. (€42,2 miljoen prijspeil 2013)

Kort na de Floriade 1982 zijn beide privé initiatiefnemers overleden. Door hun overlijden is veel praktische kennis over de commerciële organisatie van een Floriade verloren gegaan en moest " het wiel" grotendeels weer opnieuw worden uitgevonden.

Aangezien het organisatiebureau van Oostrom BV een privéonderneming was, waren weinig concrete inkomsten en kosten gegevens, openbaar beschikbaar voor het team van de volgende Floriade 1992 in Zoetermeer.Pas aan het eind van de Floriade 1992 kon voor het eerst in de geschiedenis een duidelijke financiële analyse van de kosten en baten, van een Floriade worden opgesteld, welke door de opvolgende Floriades gebruikt kon worden.

7. FLORIADE 1992 ZOETERMEER

Zoals we reeds aangaven heeft de gemeente Amsterdam in 1982 voor minimaal Fl. 50 miljoen bijgedragen aan de kosten van de Floriade 1982. Dit hoge bedrag was niet haalbaar voor andere gemeenten. Vandaar dat voor de Floriade 1992 een begroting werd opgesteld waarbij veel meer inkomsten moesten gegenereerd worden uit kaartverkoop, horeca, sponsering, etc. Tevens werd een samenwerkingsverband opgericht tussen de gemeente Zoetermeer, Den Haag en de Provincie Zuid-Holland, om de benodigde overheidsgelden op tafel te krijgen, waarmee het resterende exploitatieverlies van Fl.20,5 miljoen, afgedekt kon worden. De bijdrage van de overheid werd dus voor 1992 meer dan gehalveerd, in vergelijking met 1982!

Door het overlijden van de eigenaren verviel de derde privé partij van Oostrom BV, welke tot dan de Floriade organiseerde. Hiervoor in de plaats kwam een Stichting Floriade 1992, waarbij de NTR en de Overheid de leden van de RvT leverden.

Het managementteam van de Stichting Floriade 1992 bestond gedurende 5 jaar (1988-1993) uit de Secretaris, A. Groot (tuinbouw), een Technisch Directeur, de heer D Bosman (gemeente) en een Commercieel Directeur ondergetekende (bedrijfsleven).

De Floriade 1992 betekende een breuk met de Floriade uit het verleden. Niet alleen op financieel en organisatorisch gebied, maar ook op inhoud en thema's van de tentoonstelling.

Op de eerste plaats werd de ambitie opgeschroefd naar een echte **Tuinbouw *Wereld* Tentoonstelling**.

Een aantal personen/ex-medewerkers van de Floriade 1982, welke met van Oostrom hadden samengewerkt zijn ook betrokken geweest bij de Floriade 1992, waardoor nog iets van zijn knowhow bewaard is gebleven. Onder leiding van de secretaris Arie Groot en met ondersteuning van de regeringscommissaris de heer A. de Zeeuw, werden deze personen mede ingezet voor het aantrekken van binnenlandse en buitenlandse inzenders.

Door hun jarenlange ervaring in de wereld van de internationale tuinbouw, werden 23 buitenlandse inzendingen binnengehaald, waarvan 15 ook inhoudelijk en kwalitatief, een grote toegevoegde waarde hadden aan de wereld tuinbouwtentoonstelling.

Het bleek niet moeilijk om nog meer buitenlandse inzendingen te krijgen, maar dat waren eigenlijk goedkope verkoopstands van buitenlandse producten. Voor deze "buitenlandse tuinbouw inzendingen", welke geen toegevoegde waarde hadden voor de Floriade kwaliteit & beleving, werd een aparte locatie ingericht. Op deze wijze werd vermeden dat bezoekers ongewenst werden geconfronteerd met "goedkope bazaars" zoals in latere Floriade 's het geval is geweest.

In de tweede instantie was alle aandacht van de directie erop gericht, om zoveel mogelijk inzendingen uit de tuinbouw industrie aan te trekken. In het nieuwe concept van de Floriade1992 wilden we duidelijk de 2 platforms verder ontwikkelen op het gebied van b2c en b2b. De Floriade is namelijk een kruising tussen een themapark en een vak tentoonstelling. In de praktijk bleek echter dat de tuinbouwsector met een omzet van miljarden, maar matig geïnteresseerd was te participeren. Voor het succesvolle financiële exploitatie van de tentoonstelling was spectaculaire P van tuinbouwproduct, immers noodzakelijk. Om toch de participatie voor de tuinbouw financieel aantrekkelijk te maken, werd voor het eerst in de geschiedenis van een Floriade, de sponsorwerving professioneel aangepakt. Met name samen met de Rabobank werd verder geprobeerd de tuinbouwsector erbij te betrekken.

Op de eerste plaats werden de toeleveranciers aan de tuinbouw, gevraagd te participeren in de tentoonstelling. Zoals Aloca, de leverancier van aluminium voor kassen, DAF, een belangrijke leverancier van vrachtwagens voor de exporteurs van de tuinbouwproducten, etc., etc.

Op de tweede plaats werd voor het eerst een platform gecreëerd voor het ontvangen van zakenrelaties van de tuinbouw en het houden van congressen gerelateerd aan de tuinbouw. Hiervoor werd het Green Trade Center, met vergaderzalen en hospitality suites gebouwd. Deze 165.000 zakelijke bezoekers vormden een klein, maar zeer belangrijk onderdeel, van het totale bezoek.

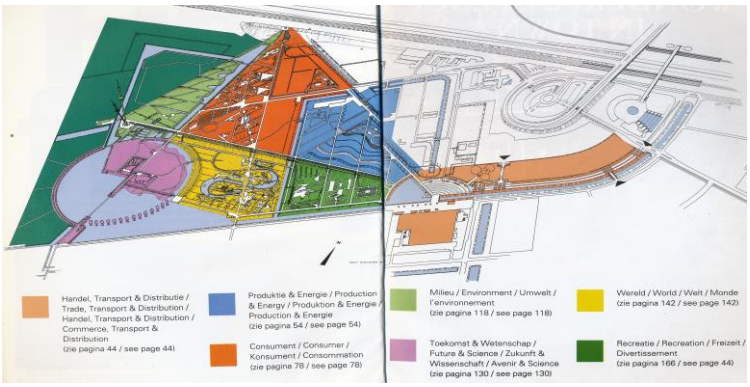

Om alle deelnemers op het tentoonstellingsterrein van 68 ha te kunnen groeperen en overzichtelijk te kunnen presenteren aan de bezoekers, werd op de 3e plaats ***een geheel nieuw Floriade tentoonstelling concept*** ontwikkeld. Hiervoor werd het terrein ingedeeld in diverse thema gebieden, gerelateerd aan de tuinbouwindustrie zoals handel/transport en distributie, wereldtuinen, milieu, toekomst en voeding.

Met alle mogelijke middelen werd geprobeerd om de tuinbouw intensiever te betrekken bij de Floriade. De Stichting Floriade heeft diverse sponsors geworven om tuinbouwpresentaties mogelijk te maken. Mede hierdoor waren de Tuinbouw Productschappen present in 1992 met presentaties zoals een Kooktheater, Kas van de Toekomst, medische/geneeskrachtige kruiden, etc.

Ook het prijzengeld voor de FKC (De keuring voor inzendingen uit de tuinbouw) werd voornamelijk door de sponsors van de Stichting Floriade gefinancierd. Tevens werd met een gedeelte van de opbrengst van feesten & partijen in de tentoonstellingshal, de laatste onderdelen van het Green Trade Centrum gefinancierd.

In nauwe samenwerking met o.a. het Bloemenbureau, Plant Publicity en Alpha PR werden er in 1992 persberichten opgesteld om elk thema onder de aandacht van de media te brengen en de rol van de tuinbouwindustrie toe te lichten op maatschappelijke thema's zoals het milieu. Zo werden er studies bekend gemaakt waaruit bleek dat planten in kantoren een zuiverende werking hadden op het (werk) klimaat, bomen CO2 uit de lucht filterden, etc. Op deze wijze werd op de Floriade 1992 de vraagstukken die samenhangen met o.a. de mondiale milieuproblematiek toegelicht en oplossingen getoond die bijdroegen aan de ontwikkeling van een duurzame samenleving. Ook op het gebied van welzijn, voedsel, etc. werden dergelijke ondersteunende Pr-activiteiten ontwikkeld, om aan te tonen dat de Floriade meer dan alleen over bloemen ging. Meer dan 30 jaar later zijn veel van dezelfde thema's nog steeds actueel en worden ze weer als "nieuw "gepresenteerd op de Floriade 2022.

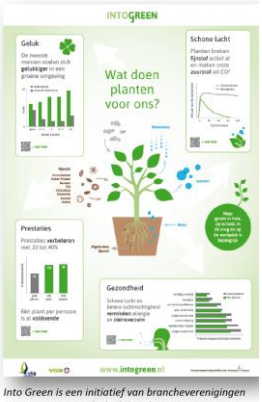

Into Green is een initiatief van brancheverenigingen VGB en VHG met als doel deze kennis over groen en hoe dit bijdraagt aan welzijn, gezondheid en geluk breed onder de aandacht te brengen

In 1992 werd duidelijk dat de natuurlijke basis van het succes van de vorige Floriade, namelijk de schitterende unieke bloemen & planten presentaties, aan een sterke erosie onderhevig waren. De bloemen moest je gedurende diverse periodes met een vergrootglas gaan zoeken op The Greatest Flower Show on Earth. Het tuinbouwvakprogramma, attracties en paviljoens hebben deze afname in 1992 nog kunnen compenseren. In latere edities is dit niet gelukt.

Veel ondersteunende activiteiten zijn in 1992 mogelijk gemaakt door de Stichting Floriade, aangezien de Nederlandse Tuinbouw niet in staat was projecten zoals een Green Trade Center, financieel rond te krijgen. Het exploitatierisico van deze projecten bleef echter wel bij de Stichting Floriade (=Overheid)

Gelukkig was niet alles “kommer en kwel” met betrekking tot het binnenhalen van interessante inzendingen welke aansloten op het hoofdthema “Tuinbouw”. In de jaren 80/09 werden de overheid budgetten nog niet door grote bezuinigingen bedreigd. Hierdoor waren er voldoende fondsen beschikbaar voor schitterende inzendingen van gemeentes, provincies, ministeries en ngo-instellingen. Het Ecodrome, Aart de Aardworm, Haags Paviljoen en de inzending van de Hoogheemraadschappen, waren zeer spectaculair, waardoor ze veel bezoek kregen en een zeer positieve waardering van de bezoekers.

Tevens participeerden een aantal Floriade hoofdsponsors met grote paviljoens zoals PTT/KPN, NS, Sony, etc.

In totaal is door derden, naast de individuele tuinbouw inzenders en Stichting Floriade, circa Hf. 82 miljoen geïnvesteerd in de Floriade bezoekers ervaringen. In latere hoofdstukken zullen we dit de “Floriade Visitors Product Experience “noemen.

Door het groeiend enthousiasme van de inzenders in de nieuwe opzet van de Floriade, gaven bestuur en directie , ook groen licht voor extra investeringen door de Stichting Floriade, in een groot aantal tijdelijke voorzieningen, zoals de “Remco ”Tentoonstellingshal van 12.000 m2 , inclusief handelscentrum met vergaderzalen en business suites, Europa 1992 feest en congresruimte van 4000 m2, attracties zoals een monorail, uitzichttoren , Madurodam maquettes, speeltuin , waterfietsen in de vorm van zwanen, Tonka kinderdagverblijf en antieke HTM trams.

Radio West was bereid om een permanente radiostudio in de tentoonstellingshal te plaatsen, op voorwaarde dat de Stichting Floriade een bijdrage deed in de kosten. Op dit verzoek is positief gereageerd gezien de grote exposure welke dit dagelijks in de regio zou geven.

Hierdoor werd het oorspronkelijke budget verhoogd met circa Fl. 14 miljoen. De gedachte was dat de Stichting Floriade al deze extra investeringen door de verwachtte hoge bezoekersaantallen, zou kunnen terugverdienen.

Tenslotte werd in samenwerking met sponsors zoals Martinair en Mars/Bounty een evenementen theater ontwikkeld en een groot aantal publieksevenementen georganiseerd, zoals de Cypress Garden Water Ski Show, Bush Garden Show Band, Muziek & Theater festivals, etc.

Tevens werd met Fl. 1,2 miljoen subsidie een kunsttentoonstelling met werk van o.a. Rob Scholte binnengehaald . Een aantal opvallende tentoonstellingsstukken zijn bewust op/in een geluidswal geplaatst en hebben uitstekend geholpen om de locatie van de Floriade dagelijks zichtbaar te maken aan de honderdduizenden treinreizigers en tienduizenden automobilisten welke via de A12, elke dag langsreden.

Deze “hoge zichtbaarheid” van de Floriade locatie heeft ongetwijfeld mede bijgedragen tot het behalen van de grote bezoekersaantallen (verkochte kaartjes)!

Uiteindelijk bedroeg de begroting van de Stichting Floriade bedroeg Fl. 104.271.000. Hierbij is echter niet bij inbegrepen de investeringen van derden in paviljoens van Fl. 82 miljoen. De inschatting is dat totaal door alle deelnemers, inclusief horeca, winkels, etc. voor circa Fl. 195 miljoen is geïnvesteerd in het project.

Hierdoor werd de P van Product van de Floriade 1992 één van de beste in de geschiedenis van alle Floriades.

Op het gebied van de P van Promotie werd door alle partijen in totaal Fl. 15 miljoen besteed aan sales & marketing, zoals in samenhang met TV/radio spots, grootschalige joint-promotions met Mc Donalds, v.d. Valk, NS en supermarktketens zoals AH. Dit bedrag is inclusief personeel, commissie, etc.

Het groepsbezoek was door een zeer agressieve verkoopstrategie aanzienlijk. Het sales team bestond uit ervaren professionals uit de evenementen, hotel & themapark-industrie en o.a. op basis van een “Up to date European tours & groups database” hun sales calls organiseerden. Hierdoor verwerkte het bus parkeerterrein meer dan 26.600 touringcars; een aantal dat door geen enkele andere Floriade ooit is behaald.

In samenwerking met regionale vervoersondernemingen werd de Floriade Express geïntroduceerd welke een directe O.V. verbinding onderhield tussen de omliggende gemeenten en de Floriade.

Tenslotte verdient Jacques Vork alle lof met betrekking tot het organiseren van de financiële ondersteuning van NBT, met betrekking tot de buitenland promotie. Hij heeft geregeld dat een gedeelte van de miljoenen subsidie, die het NBT in die tijd nog kreeg van EZ, aangewend werd voor de organisatie van persreizen, educationals, etc.

Aangezien van de vorige Floriades nauwelijks enig betrouwbaar overzicht bestond over de gegenereerde inkomsten was het tot de opening een grote vraag of de gemaakte kosten wel terugverdiend zouden kunnen worden. Gelukkig was er tussen het bestuur en de directie een goede verstandhouding en had men vertrouwen in elkaars kennis en kunde. Met name de bestuursvoorzitter Jo Spithoven, stimuleerde de ondernemersgeest van alle betrokkenen.

Dat de nieuwe formule van de Floriade in 1992 aansloeg, bleek al gauw uit de enorme publieke belangstelling. Tevens was de waardering van de tentoonstelling buitengewoon hoog en dat leidde tot een zeer positieve “mond tot mond “reclame. Dit laatste, ondersteund door een krachtige media-aandacht, resulteerde tot in de laatste weken tot grote aantallen bezoeken, met als top 43.415 bezoeken op 27 september. In totaal werden er 2.847.291 miljoen entreekaarten (incl. 42.414 seizoenkaarten) verkocht en 3.355.600 bezoeken geregistreerd.

De behaalde resultaten van de kaartverkoop waren beter, dan gecalculeerd in het Floriade sales & marketingplan van 1988. Hierdoor werden de gebudgetteerde inkomsten uit kaartverkoop met 10% overschreden.
Maar helaas is niet alles van de Floriade 1992 een “goed nieuws show”.

De extra inkomsten waren niet genoeg om alle extra kosten van de tijdelijke aangelegde infrastructuur zoals nutsvoorzieningen parkeerterreinen, kassen, tentoonstellingshal, evenementenhal, attracties, etc. af te dekken. Per maart 1993 bedroegen de totale uitgaven door de Stichting Floriade 1992 Fl. 112.664.000, versus totale inkomsten van Fl. 103,150 miljoen. Hierdoor ontstond in 1993, een niet gebudgetteerd **extra** exploitatieverlies van Fl. 9.034 miljoen, bovenop het reeds eerder, in 1988, berekende exploitatieverlies van Fl. 20,5 miljoen. In 1994 is het tekort nog opgelopen naar Fl. 11 miljoen o.a. door een naheffing van de fiscus, extra rentebetaling aan gemeente, etc.

De financiële inkomsten van de Legacy Floriade 1992…. waar geen rekening mee was gehouden.

In eerste instantie is de Floriade 1992 als “extra verliesgevend” de geschiedenis in gegaan. Maar uiteindelijk bleek dat toch niet geheel terecht! Na opheffing van de Stichting Floriade kwam in 1993, de 65 ha grond weer beschikbaar, welke in begin jaren 80 was aangekocht voor Fl. 6 per m2. De projectontwikkelaars bleken bereid aanzienlijk meer te willen betalen voor de bouwkavels in het volwassen parklandschap met bomen, rozentuinen, paden/wegen infrastructuur, etc. De verkoop van de bouwkavels bracht, door de voorinvestering van de Stichting Floriade en door de sterk gestegen marktprijs, de gemeente Zoetermeer circa **Fl. 20 miljoen extra** op, dan oorspronkelijk begroot. Op dit terrein werden 1632 woningen gebouwd plus 60.000 m2 kantoor oppervlakte gerealiseerd!

Hierdoor werd het bovengenoemde **extra verlies** van Fl. 11 miljoen van de Floriade 1992 ruimschoots gecompenseerd door een positieve meevaller voor de Gemeente Zoetermeer. (Luigi van Leeuwen, ex-burgemeester van Zoetermeer). Helaas hebben de andere risicodragende partners, de Gemeente Den Haag en Provincie Zuid-Holland, niet geprofiteerd van deze meevaller, omdat de opbrengst van de Legacy in 1992 nog geen onderdeel was van de businesscase! Het is in 1993 een belangrijk leerpunt geweest, dat de opbrengst van de Floriade Legacy financieel kan bijdragen aan de compensatie van het (extra) exploitatieverlies. Zuur genoeg is dat bij de Floriade 1992 volledig gelukt, maar het enige probleem was dat men hier geen ervaring mee had. Vandaar dat de extra opbrengst niet in de business case was opgenomen en bij het exploitatieresultaat is meegenomen, zoals bij later Floriades wel het geval is geweest. Helaas heeft dat punt slechts summier media-aandacht gekregen m.u.v. de Haagse Courant van 30-03-2002!

Conclusie: Door de niet gebudgetteerde inkomsten uit de Legacy, heeft de Floriade 1992 in tweede instantie géén extra verlies geleden. De resultaten van business case waren per project erg wisselend.

In het nu volgende hoofdstuk gaan we dieper in op de “ lessons learned “ van de Floriade 1992.

8. "LESSONS LEARNED" VAN FLORIADE 1992

Zoals we reeds aangaven was er voor het managementteam van de Floriade 1992 nauwelijks enige historische data voorhanden van de voorgaande Floriades en moesten een aantal basis zaken weer opnieuw uitgevonden worden. Tevens werd hier bovenop een geheel nieuw tentoonstelling concept ontwikkeld om een betere participatie van de tuinbouwsector en haar toeleveranciers mogelijk te maken.

Gedurende het proces van ontwikkelen, financieren, bouwen en opereren van deze eerste Floriade "Nieuwe Stijl" zijn een aantal cruciale fouten gemaakt. Het team is door schade en schande, hierdoor wijzer geworden. In de afgelopen jaren hebben veel ex Floriade medewerkers elkaar regelmatig ontmoet en tijdens die bijeenkomsten wordt gediscussieerd over de leer- punten. Het is voor alle betrokkenen een leerzame exercitie geweest om grondig en open te analyseren wat fout is gegaan en beter had gekund. Dick Bosman, directeur Technische Zaken en ondergetekende, Directeur Commerciële zaken, hebben vaak over de "lessons learned" gesproken. Van je fouten leer je nu eenmaal het meest!

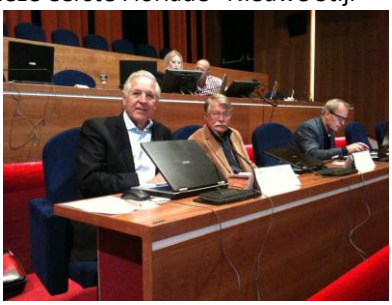

Hierbij een overzicht van een aantal fouten welke o.a. mede door ondergetekende zijn gemaakt:

-In 1992 is het ontbreken van een goed functionerende centrale projectadministratie, fnuikend geweest.
Men had geen actueel financieel overzicht op het gebied van uitgaven en van inkomsten. Uitgaven werden gedaan, zonder te weten of er nog geld voor beschikbaar was. Het opzetten van een *bedrijfsmatige* (géén ambtelijke!) centrale projectadministratie, inclusief uren registratie, had een topprioriteit moeten zijn geweest.

-Een aantal businessplannen waren veel te rooskleurig opgesteld. Naar kritiek werd, vaak door tijdsdruk, niet goed geluisterd. We hebben geprobeerd te veel zelf te doen, werden overmoedig en hebben risicovolle exploitaties onderschat. Ook gingen we activiteiten doen, waar we eigenlijk helemaal geen verstand van hadden, zoals een Floriade boekproductie. Dit soort zaken hadden uitbesteed moeten worden!

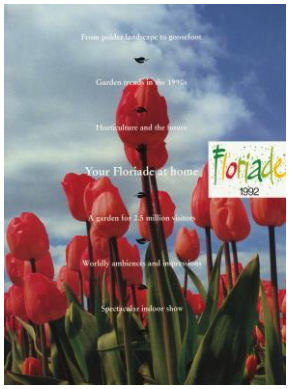

- Er is een grote synergie tussen sponsering, feesten en partijen en kaartverkoop. Houd dat altijd in één hand en standaardriseer zo veel mogelijk. Wij waren soms te klantvriendelijk en gingen speciale aanpassingen maken. Kostbaar en niet doen!

-We hadden sneller en veel harder moeten ingrijpen in het personeelsbestand. Een Floriade organisatie begint klein en groeit explosief tot opening. Direct na afsluiting van de bouwperiode, na de officiële opening, zijn veel mensen niet meer nodig en de dag na sluiting kan het gehele operationele team vertrekken. Plan dit goed en op tijd, realiseer je dat een project als een Floriade **tijdelijk is** en het `pijn` zal doen om afscheid te nemen van alle fijne collega´s.

- Toen een jaar voor opening bleek dat de P van Product van de Floriade 1992, uitermate robuust begon te worden, hadden we ons moeten realiseren dat de entreeprijs verhoogd had kunnen worden met 5 gulden.
Uiteraard had de verhoging van Fl. 20 naar Fl. 25, zo kort voor opening, administratief veel problemen opgeleverd. Maar de paar miljoen die dit extra had opgeleverd, zou het extra verlies grotendeels hebben weggewerkt.

-Maak toiletbezoek en in- park transport, onderdeel van de ticketprijs. Parkeren altijd uitbesteden.

-Het tekort had achteraf gezien Fl. 2,5 miljoen minder kunnen zijn, indien de garantieovereenkomst met de Rabobank beter was geformuleerd. Deze garantie was gekoppeld aan een minimumaantal te behalen bezoeken. Het was het veel beter geweest om aan de onderkant, een netto kaartopbrengst te hebben afgesproken.

- De afspraken met betrekking tot de subsidie van Fl. 1,2 miljoen voor de "kunst" op de Floriade waren niet geheel waterdicht. Alle financiële afspraken met de overheden, hadden helder geformuleerd moeten zijn en juridisch bindend ondertekend. Dat was helaas niet altijd het geval.

In het kader van de Floriade 92 waren de volgende subsidies toegezegd om de exploitatie sluitend te krijgen en deze waren opgenomen in de rapportage van de totale gebudgetteerde financiële inkomsten van Fl. 104.236.000 tot en met 24 maart 1993:

a.	Algemeen	Fl. 5.400.000
b.	Gemeente Den Haag	Fl. 5.560.000
c.	Gemeente Zoetermeer	Fl. 5.560.000
d.	Provincie Zuid Holland	Fl. 4.000.000
	Totaal	Fl. 20.520.000

Tijdens de gehele looptijd van de Floriade waren er voortdurend discussies over de voorwaarden die golden voor deze subsidies. Met name de subsidies in het kader van de werkgelegenheid. Tevens was er over de voorwaarden m.b.t. de Fl. 4 miljoen van de provincie Zuid-Holland, nog een discussiepunt aan het einde van de Floriade.

- Een cruciale fout was de aankoop van dure expo-materialen voor 6 maanden, zonder enige zekerheid wat deze na afloop van de Floriade zouden kunnen opbrengen. Bij nader inzien was huur of koop met gegarandeerde terugkoop, een veel betere optie geweest. De veel te optimistisch gecalculeerde opbrengst bij verkoop, bleek na afloop niet realistisch te zijn, waardoor er extra tekorten ontstonden.

-Veel onnodige uitgaven worden in de eerste fase van het project gemaakt. Voer vanaf dag één een strikte kosten controle uit en begin pas 2,5 jaar voor opening op basis van een goed doordacht plan, met het uitvoeren van promotieactiviteiten.

-De inkomsten uit sponsering mogen nooit onderdeel zijn van de reguliere begroting. Het is de "cream on the pudding". Sponsorinkomsten moeten aangewend voor eventuele extra zaken zoals evenementen programmering. Vergeet niet minimaal 25 % van de sponsorinkomsten te alloceren voor retourdiensten aan sponsors.

-Voor een project met een looptijd van 7 jaar is het heel normaal dat de oorspronkelijk begroting in jaar 1 afwijkt van het eindresultaat in jaar 7. Budgetteer daarom altijd een post onvoorzien van 15 % en de inflatiecorrectie.

- "Big is not beautifull". We hadden de neiging alles te groot uit te voeren. Het terrein van 68 ha was veel te groot en daardoor erg kostbaar in aanleg en onderhoud. Maak het expositieterrein voor de bezoekers niet groter dan maximaal 35ha. Voor het overwegend 50+ publiek is dat al groot genoeg om te belopen!

- Wees extra alert als zich bezoek aanmeldt van zogenaamde "hoogwaardigheid bekleders". *"Zijne excellentie behaagt het de Floriade te bezoeken"*. Ok…maar wie gaat het betalen?

Haar eigen mineraalwater

JOURNAAL

VROUWEN

Ons advies is alles vooraf schriftelijk vastleggen en een aanbetaling versturen voor de te maken kosten. Parkeren, extra security, koffie, lunch, wijn, geschenken, tolken, etc. In 1992 beleven we zitten met een factuur van vele tienduizenden guldens met betrekking tot een bezoek van Prinses Margeret. BZ, de Ambassade en het Engelse Koningshuis wilden achteraf niets betalen. *"Her Highness was invited*" punt. Niet door ons, maar dat maakt na afloop niets meer uit. Iets dergelijks is ook gebeurd met het bezoek van premier Rutte aan de Floriade Venlo.

- Achteraf gezien was onze grootste leerpunt *De Legacy*. Reeds in 1989 werd ik benaderd door bouwbedrijven welke graag sponsor wilde worden van de Floriade. Terwijl ik moest "smeken" om een afspraak over sponsering bij o.a. Philips, stonden de bouwbedrijven in de rij . Deze wilden allemaal een grondpositie verwerven, voor *na* de Floriade. Bij ons is helaas geen belletje gaan rinkelen. De afspraken, met betrekking tot de aanleg van het park en de nieuwe wijk Rokkeveen tussen de Stichting Floriade en de gemeente, hadden beter geformuleerd moeten worden. De gemeente Zoetermeer had alle technische en financiële risico's met betrekking tot de ontwikkeling van de 68 ha weilanden van de Floriade, geparkeerd bij de Stichting Floriade. Deze had in de business case moeten vastleggen, dat zij na afloop, een deel van de opbrengst van de aangelegde terreinen (Legacy) zou krijgen. Grappig genoeg is dit bij alle volgende Floriades wel geregeld, maar heeft de politiek "de klok horen luiden" maar niet goed geëvalueerd, met ***welke Legacy*** men het exploitatie verlies (gedeeltelijk) kan compenseren. In het hoofdstuk De Floriade Legacy gaan we hier verder op in.

Evaluatierapport Floriade 1992

In de maanden na sluiting van de Floriade 1992 heeft ondergetekende met een aantal personeelsleden een grondige analyse gemaakt van alle kosten en inkomsten, om zodoende een beter inzicht te krijgen wat goed en wat fout was gegaan. Naar aanleiding hiervan is door de medewerkers van de commerciële afdeling, Mariette Veerman en René Kik, in maart 1993 een rapport opgesteld. Helaas zijn de cijfers van dit rapport, zonder enig overleg, door de accountants van KPMG doorgespeeld naar hun consultancy afdeling.

De KPMG-consultants hebben de cijfers gebruikt voor "het KPMG advies "aan de Floriade 2002. Jammer genoeg heeft KPMG verzuimd om de samenhang tussen de cijfers goed te onderzoeken en na te vragen bij het managementteam van de Floriade 1992. De adviezen van KPMG waren daardoor in een aantal gevallen onjuist. Dit heeft mede geleid tot een aantal verliesposten bij de Floriade 2002, welke vermeden hadden kunnen worden.

De medewerkers van de Floriade 2012 hebben wel op de juiste manier van dit rapport gebruik gemaakt en met name op het gebied van de acquisitie van tours & groups.

Conclusie: Door het Floriade team 92 zijn een aantal zaken goed uitgevoerd zoals productontwikkeling op het gebied van inzendingen, congrescentra, attracties, on-time technische realisatie van alle projecten, sponsering en sales & marketing. Maar juist door deze succesvolle ontwikkeling en het te grote terrein hadden we niet in de gaten dat de kosten en de exploitatierisico's navenant toenamen. We vertrouwden er te veel op dat de extra kaartverkoop het exploitatie tekort zou neutraliseren, maar ……durfden niet het prijskaartje te verhogen. We hebben gefaald op het gebied van financiële administratie en prognoses. Met een goede financiële prognose hadden we veel eerder kunnen vaststellen, dat we met een extra tekort zouden eindigen. Tevens hebben we slecht geluisterd naar advies van derden uit de praktijk en projecten opgepakt waar we geen kennis van zaken van hadden en welke veel beter uitbesteed hadden kunnen worden. Tenslotte hebben we ons niet gerealiseerd, dat door onze inspanningen de waarde van de grond voor projectontwikkelaars van de nieuwe wijk Rokkeveen, exponentieel was gestegen. Wij waren te veel gefocust op het financiële resultaat per oktober 1992 en zagen niet "de financiële Big Picture", inclusief de opbrengst van De Legacy.

9. FLORIADE 2002 HOOFDDORP

Voor de Floriade 2002 waren er vier kandidaten die zich niet hadden laten afschrikken door de negatieve publiciteit en het "verlies" van de Floriade 1992. Dat waren Midden-Delfland/Rotterdam, Utrecht/Houten, Tilburg en Haarlemmermeer.

Vanwege de regionale belangen werd de Floriade 2002 Haarlemmermeer ondersteund door o.a. de Provincie Noord-Holland, Schiphol, Amsterdam, Haarlem en de regiogemeenten (destijds vallend onder de ROA-paraplu).

In 1994 stelde de gemeente Haarlemmermeer zich formeel kandidaat en motiveerde haar kandidaatstelling voor de Floriade 2002 als volgt:

• Stimuleert en geeft nieuwe impulsen aan de regionale samenwerking tussen overheid en bedrijfsleven;

• Markeert en stimuleert twee omvangrijke landschapsontwikkelingen, namelijk:

- De structuurvisie 'De Groene Ruimte' (westelijk deel Haarlemmermeer);

- Plan van aanpak Luchthaven Schiphol (noordelijk deel Haarlemmermeer).

• Geeft een extra accent aan de viering van het 150-jarig bestaan van Haarlemmermeer in 2002;

• Levert een bijdrage aan het tot stand komen van een wervend woon en leefmilieu;

• Versterkt de internationale positionering;

• Heeft een versnellend effect op de totstandkoming van geplande infrastructuur, verbeterd imago en werkgelegenheid

Uiteindelijk werd de gemeente Haarlemmermeer gekozen door de NTR. De organisatie besluit met betrekking tot de realisering een geheel andere en eigen koers te varen, dan de Floriade 1992. Hoewel in documenten werd gesteld dat in de opzet van de Floriade 2002, veel aspecten van de Floriade 1992 als referentie werden gebruikt, is er in de praktijk opvallend weinig contact tussen de oude en nieuwe organisatie.

"Lessons learned " zijn tussen de oude en nieuwe organisatie niet besproken. Men verkeerde waarschijnlijk in de veronderstelling tot een beter (financieel) resultaat te komen op basis van geheel eigen inzichten en de adviezen van KPMG, de ex accountant van de Floriade 1992.

Helaas heeft dit een tegengesteld effect gehad en is het niet gebudgetteerde, extra exploitatieverlies, zelfs hoger uitgekomen dan in 1992, namelijk zijnde € 7,2 miljoen.

Dit is dus des te verbazingwekkender aangezien de directie van de Floriade 2002, in tegenstelling tot haar voorgangers, wél toegang had kunnen hebben tot de historische financiële gegevens van 1992 en de medewerkers met praktijkervaring, met betrekking tot de organisatie van een Floriade.

Conclusie: In de praktijk blijkt er elke keer een grote weerstand te bestaan tegen het consulteren van het ex-Floriade management door het volgende Floriade team. Een punt wat zich steeds blijkt te herhalen en de hoofdoorzaak is van het steeds terugkerende "extra verlies "!

Eén van de belangrijkste (politieke) doelstellingen voor de deelname van de gemeente Haarlemmermeer om te besluiten de Floriade te organiseren van 6 april tot 20 oktober 2002 was:

• Uitbreiding van de structurele groenvoorzieningen in de gemeente: het ging hierbij om een impuls voor de in totaal 2000 hectare te realiseren groenvoorzieningen binnen het Strategisch Groen Project (SGP) van 1600 hectare en het project Mainport & Groen (400 hectare);

• Aanleg, realisatie en ingebruikname van nieuwe infrastructuur. Dit betrof vooral de (versnelde) aanleg van de N22 (later N205) en de openbaarvervoer verbinding 'Zuid Tangent'.

De gemeente Haarlemmermeer nam op 18 mei 1995 de verplichtingen op zich om de realisatie van de Floriade mogelijk te maken. Een en ander stond verwoord in het contract tussen de gemeente en de Stichting. Er werden hierbij verplichtingen op een 20-tal punten geformuleerd.

Op hoofdlijnen betrof het hierbij maatregelen op het gebied van:

- Overlegstructuur en rapportage;
- Bodem-, waterkwaliteit, beschikbaarheid gronden;
- Bereikbaarheid, waarbij aspecten als voldoende vervoer, gescheiden verkeersstromen, tijdige gereedheid van de infrastructuur en verkeersmaatregelen aan de orde waren;
- Ruimtelijke ordening met de relevante procedures;
- Milieu Effect Rapportage;
- Basisinrichting park, terreinbeheer, oplevering terrein;
- Voorzieningen eindbestemming;
- Handhaving en veiligheid;
- Financiën

Het Floriade-terrein van 65 ha., de omliggende infrastructuur, wegen en openbaar vervoer, de groenvoorzieningen, de fietsinfrastructuur en andere genoemde elementen, zijn allemaal binnen de daarvoor beschikbare tijd gerealiseerd.

In navolging van de Floriade 1992 werd ook in 2002 de productpresentaties van de tuinbouw verdeeld over de drie fysieke deelgebieden op het Floriade terrein, met een apart thema:

• Bij het Dak - gericht op de productie van tuinbouwproducten: hier presenteerde de complete tuinbouw zich, zowel sierteelt als voedingstuinbouw;

• Naast de Berg - gericht op de rol van de tuinbouw in de gebouwde omgeving: hier stond de toekomstige inrichting van Nederland centraal met de Groene Stad als voorbeeld en het samengaan van natuur en cultuur;

• Bij het Meer - gericht op de rol van de groenvoorziening in de gebouwde omgeving gezien vanuit het perspectief van de consument en natuur en milieu: natuur voerde hier de boventoon. In de vorm van tuinen zijn combinaties gemaakt met bollen en vaste planten, terwijl in het bos de kwekers hun buiteninzendingen hebben gerealiseerd.

Op het vlak van financiën nam de gemeente een tweetal financiële verplichtingen op zich.

In de eerste plaats de garantie voor de publieke bijdrage van Fl. 40,76 miljoen ten behoeve van het verwachte exploitatie te kort/verlies, met betrekking tot de totale begroting van circa Fl. 70 miljoen. De gemeente Haarlemmermeer heeft hiervan zelf Fl. 12 miljoen bijgedragen in de begroting van de exploitatie Stichting Floriade, naast onder andere ook de bijdragen van Schiphol en de Provincie Noord-Holland voorkomen.

Op de tweede plaats stond de gemeente garant voor de totale exploitatiebegroting van de Floriade 2002. Dit betekende dat een eventueel tekort (c.q. overschot) geheel ten laste (c.q. ten gunste) van de gemeente kwam, met uitzondering van een beperkte garantiebijdrage van de provincie Noord-Holland"

Uiteindelijk zijn er 2.070.877 kaarten verkocht en 2,3 miljoen bezoeken geregistreerd, waarvan circa 950.000 van buitenlanders en 138.000 vak-bezoeken.

De exploitatiebegroting ging uit van 2,7 miljoen verkochte kaarten. Eerdere prognoses van "experts "spraken zelfs erover dat met 70% waarschijnlijkheid 3,4 miljoen kaarten mogelijk zou zijn…! Als uitgangspunten hiervoor diende de resultaten van Floriade 1992 en de veel aantrekkelijker locatie van Haarlemmermeer, vlak nabij Amsterdam en Schiphol. De redenering van te verwachten "meer bezoek "komen we straks ook tegen bij de Floriade 2022!

De inkomsten van de Floriade 2002

De oorzaken van het extra verlies van € 7,6 miljoen waren aan de inkomsten kant:

-De sponsorinkomsten waren onderdeel van het reguliere budget, in plaats van het additionele budget. Door tegenvallende sponsorinkomsten moesten hierdoor al ver voor opening, drastische bezuinigingen uitgevoerd worden.

-In tegenstelling tot de Floriade 1992, wilde men niet de verantwoordelijkheid van de sales & marketing in handen geven van één persoon, maar van de Marketing & Communicatie Commissie. Dit heeft geleid tot lange Poolse landdagen met theoretische discussies over S&M-strategieën, in plaats van de uitvoering van keiharde sales en marketing acties, die nodig zijn om een Floriade te positioneren, te midden van een moordende concurrentie, op de overvolle Nederlandse dagrecreatie markt.

- Ook op het punt van promotie was er geen contact met de organisatie van 1992. Het excuus was dat het product Floriade 2002, de marktomstandigheden en de marketing aanpak op basis van "concepting" bijna per definitie onvergelijkbaar was.

-Het merk Floriade is "geladen "als bloemen en planten tentoonstelling voor 50+ publiek. Op basis van theoretische discussies wilde men het merk ook gebruiken om andere thema's te promoten. Men realiseerde zich niet dat de inhoud van een "geladen merk" veranderen, vele miljoenen kost. Deze gelden waren er niet. Focus en een éénduidige reclameboodschap is een "must" in marketing. Al deze basisprincipes werden genegeerd… met als resultaat een warrige, zwak overkomende reclame.

-Het oorspronkelijk promotiebudget was veel te laag gebudgetteerd. Toen men zich realiseerde dat het echt te weinig was heeft het te lang geduurd, door de rigide budget cultuur die de Floriade 2002 kenmerkte, voordat men

het financieel aandurfde dit te veranderen. Hierdoor is de promotie te laat en te summier uitgevoerd. Zelfs een "extra last minute task force promotie budget "van Fl.5,5 miljoen tijdens opening, mede tot stand gekomen met een extra bijdrage van o.a. de Rabobank, kon het tij niet keren.

-Een te rigide prijsbeleid voor opening heeft geleid tot weinig boekingen van grote bijeenkomsten waardoor congressen, feesten, partijen minder plaatsgevonden hebben. Dit heeft mede geleid tot minder profilering van de Floriade 2002 in Nederland en dus ook minder publiek bezoek.

-De onnodige prijsdumping halverwege de Floriade, als paniekreactie op tegenvallende bezoekersaantallen heeft geleid tot een lagere kaartverkoop opbrengst.

-Door het ontbreken van spraakmakende attracties, zoals in 1992 Aart's Paradijs, was 2002 ook minder aantrekkelijk voor de niet heel erg, in bloemen en planten geïnteresseerde bezoeker.

-De landschapsarchitecten van de Floriade 2002 hebben op veel punten, uitstekend werk verricht maar hadden een moeilijke opgave door de ongunstige lay-out van het beschikbaar gestelde terrein door de gemeente.
Dit had negatieve effecten op een tweetal punten:

a. De Floriade 2002 had op basis van de hoge theoretische verwachtte bezoekersaantallen, noodgedwongen door de lay-out twee (2) in en uitgangen. Een taboe in themapark planning, aangezien het leidt tot verwarring bij de bezoekers en angst om (bijvoorbeeld) te laat te komen bij de touringcar. Hierdoor ontstaat een daling van "interne sales" (Horeca en shops)

b. Het terrein bestond uit drie delen verbonden door één brug en een lange smalle stroken grond, waardoor "de Floriade beleving" verloren ging, tijdens de saaie lange passages door "niemandsland". We zullen zien dat de fouten onder a en b genoemd ook weer door de Floriade 22 worden gemaakt!

-Tevens ontbrak een goede interne publiek transportmogelijkheid met voldoende capaciteit, zodat er lange afstanden te voet afgelegd moesten worden door het 60+ publiek.

-In vergelijking met de Floriade 92 lag de Floriade 2002 wel dichterbij Amsterdam en Schiphol, maar de "directe zichtbaarheid van de locatie " was aanzienlijk minder vanaf belangrijke snelwegen en treinverbindingen.

-In 2002 begon het effect duidelijk al merkbaar te worden van het "afhaken van de tuinbouw inzenders". De grote variëteit van vele wisselende inzendingen ontbrak, waardoor in diverse deelgebieden de oude Floriade beleving niet echt aanwezig was.

Met name de laatste twee punten leidden tot een negatieve mond tot mondreclame bij de vaste kern van de Floriade bezoekers, waardoor er minder (herhaling) bezoek plaats vond dan bij de Floriade 92. Alle factoren droegen bij tot de tegenvallende kaart verkoop van 2,1 miljoen, in vergelijking met het budget van 2.7 miljoen.

*In de uitgangspunten van het deelplan voor de Floriade 2002 stond: *"... De Floriade zet de consumentencampagne Nederland op zonder een eigen inzet (op voorhand) van print-, radio- of televisieadvertenties vanuit budgettaire overwegingen. Voor het realiseren van alle in het* communicatieplan *opgenomen doelstellingen, plannen en projecten, is nu al aan te geven dat er een aanvullend budget van circa Fl. 2 miljoen nodig is". Gedeeltelijk is dit bedrag alsnog toegekend (bijna 1 miljoen gulden). In de zomer van 2001 is actie ondernomen om support te krijgen*

van de sponsors om de Floriade mee te laten liften bij hun gezamenlijke media-inkoop. Dit is niet gelukt, uiteindelijk bleef alleen de Rabobank over als partner waarmee is samengewerkt op het moment dat het extra budget van Fl. 5,5 miljoen voor de taskforce (eind april 2002) werd vrijgemaakt.

Aan de kosten kant droegen de volgende onderwerpen bij tot een verhoging:

-Een te dure tentoonstellingshal, mede veroorzaakt door sponsering in natura en zonder heldere afspraken over hergebruik na afloop.

-De keuze van een locatie in een overwegend bestaand park, waardoor kapitalisatie van de Floriade investeringen na afloop nauwelijks mogelijk was. Er waren geen afspraken met de gemeente hierover en daardoor kon ook een eventuele extra winst bij verkoop aan projectontwikkelaars, niet gekapitaliseerd worden.

-Tenslotte heeft de niet sterke en duidelijke organisatiestructuur bijgedragen tot het ontbreken van een daadkrachtig beleid op het gebied van productontwikkeling en promotie. Er waren te veel kapteins op het schip. Ook het vertrek van de algemeen directeur, vlak na de opening heeft niet bijgedragen tot een uniforme strategie. Dit soort complexe projecten vraagt om heldere verantwoordelijkheden en een gezaghebbende kaptein aan het roer.

Een pluspunt van de Floriade 2002 was dat er een goede financiële projectadministratie is opgezet door de toenmalige financieel directeur Jan Willem Griep, welke nu ook deze positie gaat bekleden bij de Floriade 2022. Helaas heeft dit systeem de organisatie niet kunnen behoeden voor een nog groter extra verlies dan de Floriade 1992, namelijk van € 7,2 miljoen. Een goede financiële administratie betekent nog niet, *goed ondernemerschap*!

De Floriade 2002 organisatie is vanaf het begin er erg op gefocust geweest, op het voorkomen van een extra financieel tekort. Beheersing van de financiële risico's werd leidend in de bedrijfsvoering! Dit heeft er wel toe geleid dat "ondernemen en risico lopen" niet in de cultuur van de organisatie zat. Hetgeen duidelijk naar voren komt bij de gemiste mogelijkheden om door "ondernemerschap" inkomsten te genereren.

Op dit punt is de organisatie in 2002 weer naar de andere kant doorgeslagen in vergelijking met 1992. Het zure resultaat was hierdoor zelfs een nog groter extra verlies dan in 1992.

De rol van de financieel directeur dient dan ook niet te dominant te zijn in een organisatie, maar ondersteunend aan een krachtige algemene directeur, met de juiste visie hoe een Floriade ontwikkeld, gefinancierd, gebouwd en geëxploiteerd dient te worden!

Met name in 2022 zal ondernemerschap en risico durven te nemen cruciaal zijn voor een eventueel succes, aangezien bijna de gehele tentoonstelling tot stand moeten komen, door initiatieven uit het bedrijfsleven!

De Floriade 2002 werkt in zijn geheel gekenmerkt door het vermijden van zoveel mogelijk risico's. Dit kwam mede tot uiting in het ontwerp van het logo wat door de directie van 2002 is geadopteerd. Het is zonder enig kleur en ook het motto "voelen" was in tegenstrijd wat met wat geboden werd, namelijk "kijken en ruiken".

Na afloop van de Floriade werd “berekend” dat lokale ondernemingen circa € 32,5 miljoen extra omzet hadden verworven door de Floriade en met name uit:

- Aanleg Park
- Tentoonstellingsexpeditie
- Horeca
- Medische Diensten
- Kantoor/organisatie

Hoewel dit bedrag hoog is ingeschat is het inderdaad wel aannemelijk dat bedrijven uit de regio Amsterdam/Schiphol extra omzet hebben te weten te verwerven…met name omdat veel grote Nederlandse bedrijven in deze regio gevestigd zijn.

De aanleg van het park door o.a. Dura Vermeer, gevestigd in de gemeente Haarlemmermeer zal veel extra omzet voor dit (inter)nationale bedrijf hebben opgeleverd. Maar extra omzet bij echte pure lokale middenstand ondernemingen zoals bakker, supermarkt, kapper, etc. heeft de Floriade niet of nauwelijks hebben gegenereerd.

De resultaten van de (tijdelijke) toeristische spin-off voor de regio worden in een apart hoofdstuk besproken.

De tijdelijke werkgelegenheid welke de Floriade 2002 heeft geboden wordt geschat op circa 750-1000 fte’s. Ook dit getal is aan de hoge kant en het zullen eerder aantallen personen zijn dan fte’s. Achteraf is dit moeilijk te verifiëren. (Bron: DVI02022/Evaluatie Floriade/14.04.03 DynaVision)

De spin-off op het gebied van Pr voor de gemeente en tuinbouw is groot geweest. Of het in alle gevallen positief en duurzaam was, valt te betwijfelen.

Tenslotte was “De Legacy” van de Floriade 2002 het Dak, het paviljoen van de gemeente Haarlemmermeer, Big Spotters Hill en de Zuid Tangent.

Voor de 30.000 m2 van het Dak is halverwege de bouw een constructie wijziging voorgesteld om na afloop het gebouw te exploiteren als congres/evenementen locatie. In de hoop de kosten te kunnen terug te verdienen.

Positief is dat ID&T in ieder geval één keer per jaar gebruik maakt van het gebouw en dat

Conclusie: De Floriade 2002 is niet succesvol geworden door het ontbreken van “ondernemers lef”, te angstige en te rigide financiële controle en een organisatievorm met te veel “experts” op het gebied van sales & marketing. Als “reactie “op het tamelijk tumultueuze verloop van de Floriade 92, koos de politiek en directie voor een te voorzichtige koers en heeft men geen goede analyse gemaakt van de fouten van 1992. Bij de keuze van de locatie heeft men zich niet gerealiseerd dat de legacy een invloed zou kunnen hebben op het financiële eindresultaat.

10. FLORIADE 2012 VENLO.

Het financiële debacle van de Floriade 2002 leidde tot veel negatieve publiciteit, waardoor potentiële kandidaat-steden en provincies in de gaten kregen dat het organiseren van een Floriade een risicovolle aangelegenheid was. Voor de Floriade in 2012 waren aanvankelijk ook Arnhem, Rotterdam en de Drechtsteden kandidaat. Zij hebben hun kandidatuur ingetrokken. Voor de gemeente Arnhem en Rotterdam was het risico op financiële tekorten voor rekening van de gemeente daarvoor het belangrijkste argument. Het intrekken van de kandidatuur van Drechtsteden werd veroorzaakt door het wegvallen van een kleine, maar noodzakelijke partner, onder meer gebaseerd op een inschatting van de financiële risico's.

Hierdoor verliep het selectieproces voor de Floriade 2012 zeer teleurstellend voor de NTR. De laatst overgebleven kandidaat Venlo, kreeg eind oktober 2004 de Floriade toegewezen door de Tuinbouwraad, zonder dat er één tegenkandidaat was. Zoals gebruikelijk kondigden de bestuurders aan dat *hun Floriade* geen verlies zou leiden en meldde voorzitter Frissen op 28/10/2004: "Bij *2 miljoen bezoekers spelen we quitte. We verwachten zeker 3 miljoen bezoekers!".*

De 6e editie van de Floriade vond plaats van 5 april tot en met 7 oktober 2012. Het totale terrein van de Floriade besloeg 66 hectare, waarvan 22 hectare bos, 2,5 hectare gebouwen en 4 hectare water. Voor deze editie werden 1700 bomen aangeplant. Daarnaast plantte de organisatie 20.000 heesters, 200.000 vaste planten, 65.000 waterplanten, 1,5 miljoen bloembollen en 95.000 eenjarige planten.

De uitwerking en organisatie was in handen van de BV Regio Venlo Floriade 2012, met een RvC bestaande voor 50% uit de bestuurders van de 5 participerende gemeenten en 50 % van de NTR. Als platform voor de tijdelijke tentoonstelling diende het toekomstige Green Park Venlo. Als "Floriade legacy" diende de hoofdinfrastructuur en het inrichtingsplan van Green Park Venlo gerealiseerd te worden, wat na de Floriade als innovatief bedrijvenpark in gebruik zou worden genomen.

Om deze opdracht in goede banen te leiden en om te vermijden dat er nogmaals, een niet gebudgetteerd, extra exploitatieverlies zou worden behaald, werd Paul Beck als zwaargewicht uit de recreatiesector, aangesteld als directeur van de BV. Paul Beck o.a. Ex-directeur Efteling, AutoStad Hannover, etc. heeft vervolgens een van de beste managementteams samengesteld om een Floriade te leiden. Alle managers waren stuk voor stuk vakmensen met ervaring in de Leisure & hospitality industrie. Het is daarom een zeer zorgwekkende ontwikkeling, dat zelfs een vakman als Paul Beck er niet in geslaagd is met zijn professionele team, de Floriade 2012 tentoonstelling exploitatie binnen het vooraf afgesproken kosten en inkomsten budget, te houden.

De achterliggende politieke motivatie om de Floriade 2012 te houden was, zoals reeds gezegd de creatie van een zogenoemd Greenpark Venlo, waar in een bedrijvenpark van 45 ha, een kennischeuster zou moeten gaan ontstaan. De totale vastgoed waarde was berekend op € 300 miljoen. Iets dergelijks zit nu ook "tussen de oren "van de politici van Almere.

Hiervan zou circa €75 miljoen al gerealiseerd zou moeten zijn tijdens de Floriade in de vorm van het Poortgebouw, de groene landschapsontwikkeling, etc. Deze kosten waren (gedeeltelijk) in de Floriade

begroting opgenomen met een bedrag van o.a. € 35 miljoen voor de aanleg van het tentoonstellingspark.

Daarnaast fungeerde de Floriade ook als “politiek breekijzer” om grote infrastructurele projecten in de directe omgeving te realiseren. Net zoals bij de Floriade 1992 (Station en ontsluiting A12), 2002 (Zuid Tangent) en voor Floriade 2022 (De verbreding, aansluitingen en verlaagde A6).

Zo zijn ten behoeve van de Floriade 2012 infrastructuur investeringen gedaan in de regio Venlo, ter hoogte van circa € 200 miljoen. Zijnde de aanleg van de A74 (€ 90 miljoen), de daarbij behorende investering (€ 25 miljoen), de Greenportlane (€ 50 miljoen), wegen en fietspaden rond Venlo Greenpark en diverse infrastructurele projecten in Venlo, welke versneld zijn gerealiseerd.

Tevens verwachtte men dat een aantal tuinbouwinzending permanent gemaakt konden worden voor het latere Green Park Venlo en de investering van derden op de Floriade zou toenemen tot circa € 70 miljoen.

De BV Floriade 2012 zelf had een begroting van circa € 90 miljoen waarvan aan de inkomsten kant de belangrijkste onderdelen waren:

-Om het verwachte exploitatie te kort te dekken heeft de provincie Limburg € 7 miljoen gedoneerd, de gemeente Venlo en omliggende gemeenten € 8 miljoen, het rijk € 5 miljoen en 'Europa' € 2,5 miljoen. In het totaal bedroeg de overheidsbijdrage in het verwachtte exploitatie te kort/verlies van het evenement, totaal € 22,5 miljoen. Dit bedrag is exclusief € 4 miljoen indexering.

-De grondexploitatie tijdens en na afloop moest € 10 miljoen opbrengen. Met betrekking tot de ticketverkoop ging men uit van inkomsten van € 28 miljoen netto. Sponsering € 17 miljoen netto. De rest van de kosten van circa € 12 miljoen netto, moest worden terugverdiend via de bezoekers exploitatie, zoals horeca, feesten en partijen, etc.

Historie > Van Istanbul naar R

Postkoetstocht Istanbul-Venlo 2012

Van links naar rechts: Dhr. Paul Beck (algemeen directeur Floriade, vicevoorzitter Stichting Postkoets), Kaya Kocak (Rabobank), Bert van Wanrooij (Rabobank, penningmeester Stichting Postkoets), Agertha Beck (echtgenote Paul Beck), Dr. Enis Tataroğlu (cultureel attaché van de Turkse ambassade), Robert Teulings (Initiatiefnemer project, operations Stichting Postkoets), Hatics Can-Engine (Kompas International), Kees van Rooij (burgemeester Horst aan de Maas), Mat Vestjens (voorzitter Stichting Postkoets) en mevrouw Van Rooy (echtgenote Kees van Rooy).

Tijdens de menwedstrijden in het Limburgse Horst aan de Maas (Nederland) werd op 10 april 2011 het startsein gegeven voor de postkoetstocht die -in navolging van de eerste monsterrit in 1960- volgend jaar vanuit Istanbul (Turkije) vertrekt. Het project is een initiatief van de Floriade 2012. Inmiddels is er een Stichting Postkoets in het leven geroepen die onder andere de public relations van voornoemde post-koetstocht behartigt. Zoals u in bijgaand artikel kunt lezen, werd naar aanleiding van de debuterende Floriade in 1960 de eerste postkoetstocht Istanbul-Rotterdam gerealiseerd. Floriade 2012 wil het huzarenstukje overdoen en motiveert haar plannen met verschillende aanknopingspunten waaronder vierhonderd jaar han-delsbetrekkingen tussen Nederland en Turkije. De Floriade wordt voor het eerst buiten de Randstad, namelijk in Venlo (provincie Limburg, Nederland) gehouden waar een grote Turkse gemeenschap woont en werkt. De landbouwtentoonstelling ontvangt daarnaast een grote inzending uit Turkije. Tijdens het ruim drieduizend kilometer lange traject van Istanbul naar Venlo worden langs de route bomen geplant die het groene imago van de Floriade benadrukken. In Horst aan de Maas namen onder andere burgemeester Kees van Rooij en een afgevaardigde van de Turkse ambassade plaats in de postkoets.

De Floriade 2012 streefde erna om de trendbreuk van dalende bezoekersaantallen vanaf 2002, te doorbreken en budgetteerde minimaal 2 miljoen bezoekers/verkochte kaartjes. Men ging op basis van marktonderzoek ervan uit dat 2,4 miljoen bezoekers realiseerbaar was.

In dit kader is ook geprobeerd de publiciteit stunt van Jacques Kleiboer te herhalen van 1960 door met een koets tulpenbollen uit Turkije te halen ter gelegenheid van 400 jaar Turkije-Holland. Helaas is dit Pr-project door financiële problemen niet doorgegaan.

Bij 2 miljoen verkochte kaartjes zou het evenement 'quitte' draaien. Daarmee werd bedoeld dat het project, inclusief de reeds gereserveerde subsidies om het exploitatieverlies te compenseren, binnen de begroting zou blijven. Daarnaast was er “het realistische scenario” waarbij werd uitgegaan van een bezoekersaantal van 2,4 miljoen en een extra resultaat van € 4,8 miljoen ter extra compensatie van het restant te kort/verlies.

Uiteindelijk werd met grote moeite 1.738.796 kaarten verkocht aan bezoekers en genereerde het evenement 2.053.028 bezoeken.

Ook in Venlo werden weer bedrijfseconomische begrippen, door de politiek en pers verkeerd gebruikt. Zo werd op in april 2012 optimistisch gemeld door de politieke bestuurders "Bij *meer mensen (bezoek) wordt er winst geboekt die naar de gemeenten gaat "…. Men "vergeet" gemakshalve dat men al € 22,5 miljoen netto belastinggeld had gedoneerd om het eerste exploitatieverlies af te dekken.*

Helaas draaiden ook hier de gemeenten op voor het extra verlies van € 5,5 miljoen. Dit extra verlies is ook nog enigszins geflatteerd omdat het bestaat uit een extra parkexploitatie verlies van € 9 miljoen minus een veel bediscussieerde extra Legacy opbrengst (ex-Floriade infrastructuur) van € 3,5 miljoen. Hierbij zijn de kosten/opbrengsten van de ene (Floriade BV) naar de andere organisatie (Green Park Venlo) doorgeschoven.

Door gebruik te maken van toekomstige permanente gebouwen van Green Park Venlo, probeerde de organisatie van de Floriade 2012 de financiële kosten te drukken en een redelijk acceptabel Floriade product te realiseren. Zo werd, zoals boven reeds is vermeld, met aanzienlijke subsidies van de Provincie Limburg, de bouw van het entreegebouw gerealiseerd en het hoofdtentoonstellingsgebouw. Recent blijkt dat er nog meer extra afschrijving op" Green Park Venlo Floriade gebouwen" gedaan moeten worden waardoor het niet-gebudgetteerde verlies nog verder dreigt op te lopen tot circa € 26,6 miljoen. (April 2016). Het is voor ons onbegrijpelijk dat de gemeente Almere voor de tentoonstelling gebouwen Floriade 22, ongeveer hetzelfde plan van aanpak voorziet.

Aan de inkomsten kant werden diverse budgetten niet gerealiseerd. Op het gebied van de kaartverkoop werd de verwachting bewaarheid dat het zeer kostbaar zou zijn om een groot deel van de geprojecteerde bezoekers te halen uit de Duitse en Belgische regio's, waar de Floriade nauwelijks naamsbekendheid geniet. Deze potentiële bezoekers kenden immers nog de naam en nog het product Floriade.

Tevens bestaat in Duitsland al een overaanbod aan concurrerende gelijksoortige exposites, genaamd Gartenschau. In 2012 waren er zelfs drie van deze Duitse Floriades; in Bamberg, Nagold en Löbau, waardoor er al überhaupt minder interesse bestond in Duitsland voor een Floriade in Venlo.

In 2012 werd ook duidelijk dat het groepsbezoek aan een Floriade blijft afnemen en bezoekers steeds meer individueel komen. Dit leidde in 2012 tot veel transport kosten aangezien de individuele bezoekers per shuttle vervoerd moesten worden van de verderop gelegen parking, naar de parkingang.

BAMBERG 2012
LANDESGARTENSCHAU

Om de inzenders uit de tuinbouw te faciliteren werden er, in navolging van 1992, 5 kernthema's/gebieden ontwikkeld welke synoniem zijn met een "groene innovatieve en duurzame tuinbouw. Deze waren Relax & Heal, Green Engine, Education & Innovation en World Show Stage.

De doelstelling was dat dit platform plaats zou gaan bieden aan totaal 115 inzendingen waarvan 90 uit Nederland en 25 uit het buitenland. Ondanks alle professionele inspanningen van Paul Beck en zijn team, bleek het zeer

moeilijk te zijn voldoende tuinbouw inzendingen van niveau aan te trekken. Zo bestond het Chinese paviljoen uit een bijna geheel leeg gebouw, waarin weinig tot niets te beleven viel.

Daarnaast was de directie van de BV Floriade in het begin ervan uit gegaan € 20 miljoen op het gebied van sponsorinkomsten te kunnen genereren. Deze verwachting was er mede op gebaseerd op de veronderstelling dat de Nederlandse Tuinbouw Industrie met een exportwaarde van circa € 20 miljard, voluit hun business partners zou benaderen om te participeren op het gebied van marketing/communicatie. In dit onderdeel is er nauwelijks druk uitgeoefend door de NTR en hun achterban. Al snel moest hierdoor het budget naar beneden worden bijgesteld via € 20, € 17, € 15 miljoen naar € 9,9 miljoen. De Rabobank en Interpolis waren met € 5,5 miljoen sponsorbijdrage en een paviljoen, de enige tuinbouw relaties die op gepaste wijze, acte de préséance gaven.

Arcadis ging er in 2008 nog vanuit dat de totale investering zou oplopen tot € 155 miljoen. Helaas is dat bedrag bij lange na niet gehaald en was de P van Product Experience, ook van deze Floriade weer verder afgenomen. Hierdoor waren een groot aantal Floriade bezoekers niet echt tevreden en dit uitte zich in minder goede mond tot mondreclame, weinig herhaling bezoek en dus…tegenvallende bezoekerscijfers.

De Floriade 2012 heeft duidelijk laten zien wat er mis is met de Floriade. Dat is niet op het gebied van "design, finance, build and operate". Het professionele team van Paul Beck heeft op bijna alle fronten laten zien hoe een themapark als een Floriade ontworpen, gebouwd en gerund moet worden. Uit een operationeel standpunt is er *bijna* alles goed gedaan. We stellen bewust *bijna*, omdat op het punt van de horeca veel te verbeteren viel. Het exclusieve contract met Sodexho is hier debet aan geweest. Dit heeft het bedrijf een erg ongebruikelijke machtspositie gegeven, welke "ongezond" is. Het kan namelijk leiden tot minder duidelijkheid in omzet-pacht resultaten, doordat vergelijkingsmateriaal ontbreekt. In 1992 waren er daarom ook contracten met 6 cateraars, welke elkaar redelijk scherp hielden qua kwaliteit, snelheid van bediening, prijs en …omzet rapportage aan directie en bestuur!

Maar nogmaals, de problematiek van 2012 heeft niet gezeten in het management van de Floriade.
Het zat in de content van de Floriade of te wel de P van Product.
Plat gezegd…je kan een pretpark goed runnen, maar als er geen attracties staan die bezoekers "whow" versteld doen staan …dan komen ze niet en ……zijn er niet genoeg inkomsten om alle investeringen terug te betalen!
De politiek en NTR zijn als eerste verantwoordelijk voor de content van een Floriade. Zij hebben toch immers met hun kandidatuur en keuze van de kandidaat de thema's bepaald die tentoongesteld moeten aan worden. Men zou er toch van uit kunnen gaan dat ze grondig marktonderzoek hebben gedaan naar de interesse bij het bedrijfsleven en brede publiek voor de gepresenteerde thema's? Of niet?

Conclusie: De extra exploitatie verliezen van de Floriade 2012 zijn niet veroorzaakt zijn door slecht operationeel management, maar voornamelijk omdat de P van Visitor Product Experience niet voldoende was door het ontbreken van spectaculaire tuinbouwinzendingen en overheidspaviljoens. De "whow factor" ontbrak. Het extra verlies van € 24,4 miljoen op de Legacy van de Floriade Tentoonstelling gebouwen is geheel te wijten aan de politiek, welke de rol van projectontwikkelaar wilde spelen, zonder enige praktijkkennis. Het is onbegrijpelijk dat de gemeente Almere, ondanks dit debacle voor ongeveer dezelfde strategie kiest!

11. DE NEDERLANDSE TUINBOUW RAAD (NTR) EN DE FLORIADE.

Na het overlijden van de bedenkers en organisatoren van de Floriade, Kleiboer en van Oostrom, heeft de NTR de rechten overgenomen en is zij de eigenaar/initiatiefnemer geworden van een Floriade. Zij acteert hierdoor op dezelfde manier als bijvoorbeeld een FIFA op het gebied van de WK Voetbal of een IOC bij de Olympische Spelen.

De Nederlandse Tuinbouwraad (NTR) is opgericht in 1908 en is een van de oudste tuinbouworganisaties in Nederland. Het doel van de Nederlandse Tuinbouwraad is om in binnen- en buitenland het imago van de Nederlandse tuinbouw te bevorderen en de afzet van tuinbouwproducten te ondersteunen. De belangrijkste activiteit van de Nederlandse Tuinbouwraad om dit doel te bereiken is, elke 10 jaar, het organiseren van een wereldtuinbouwtentoonstelling: de Floriade.

In de Nederlandse Tuinbouwraad werken 13 tuinbouworganisaties samen waaronder bijvoorbeeld de Vereniging van Bloemenveilingen in Nederland (VBN), de Vereniging van Groothandelaren in Bloemkwekerijproducten (VGB) en Vereniging van Hoveniers en Groenvoorzieners (VHG).

Zoals elke vereniging zijn de belangrijkste inkomsten die van de contributie van de leden. Aangezien de winstgevendheid van de tuinbouwindustrie redelijk marginaal is en bijvoorbeeld, bijna een op drie Nederlandse glastuinbouwbedrijven die bij Rabobank kredieten hebben lopen, het financieel moeilijk heeft, is de bereidheid tot betalen van contributie gering. In dat opzicht is de Floriade een welkome financiële aanvulling voor de belangenorganisaties van de tuinbouw, verenigd in de NTR.

In het kader van de kandidaatstelling van de Floriade 2022 heeft namelijk de NTR haar financiële eisen aangescherpt voor de licentie, het gebruik van het concept en de merknaam Floriade en wel als volgt:

a. De partij die zich officieel aanmeldt als kandidaat voor Floriade 2022 is een bedrag van € 2.500,- (excl. btw) als inschrijfgeld verschuldigd aan de NTR.
b. Kandidaten die na de voorselectie deelnemen aan de bidbook fase dienen een bedrag van € 20.000,- (excl. btw) te betalen aan de Nederlandse Tuinbouwraad.
c. De organiserende partij die Floriade 2022 toegewezen krijgt zal vanaf het jaar van toewijzing tot en met het jaar 2022 jaarlijks een bedrag van €15.000,- (excl. btw) aan de NTR afdragen. Voor Almere is dit dus € 150.000 totaal.
d. De organiserende partij aan wie de Floriade 2022 wordt gegund is aan de Nederlandse Tuinbouwraad een bijdrage van € 3 miljoen verschuldigd als cofinanciering voor hoogwaardige inzendingen van de diverse tuinbouwsectoren.

Daarnaast zijn er met betrekking tot de BIE en de AIPH de volgende financiële verplichtingen:

a. Kosten voor de BIE-registratie/erkenning (voor Floriade 2012 een bedrag van € 167.904,-).
b. Financiële garantie aan AIPH van € 25.000,-;
c. Afdracht aan AIPH van 1% van de netto bezoekersinkomsten (gate fee). Als tegenprestatie ondersteunt AIPH de organisatoren en bekostigt zij de jurering tijdens de tentoonstelling. Voor 2022 zou dat op een bedrag neer komen van circa € 340.000.

Uitgaven	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Programma NTR (nog in te vullen)	-	-	-	-	-	-	-	1.500	1.500	-	-	-	**3.000**
Contributie	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	-	-	**150**
Registratie BIE / Garantie AIPH	-	-	-	-	-	-	-	-	-	192	-	-	**192**
AIPH 1% van de netto opbrengsten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	337	-	-	**337**
Totaal	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**15**	**1.515**	**1.515**	**544**	**-**	**-**	**3.679**

Tevens eist de NTR van de licentienemer, dat er een groot aantal voorzieningen worden opgeleverd voor de tuinbouwindustrie zodat zij op een goede manier haar producten kan exposeren. Naast het tentoonstellingsrijp opleveren van een terrein voor de buitenexposities, is dat ook een kas van 4000 m2, een geklimatiseerde hal van 10.000 m2. Deze staan nu voor € 4,6 miljoen gebudgetteerd, maar zoals wij zullen aangeven is dit onvoldoende.

Uitgaven	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Tentoonstellingsruimte, kas, theatereisen	-	-	-	-	-	-	-	-	4.651	-	-	-	**4.651**
Congresaccomodaties/perscentrum/kantoorruimte/toiletten, ov.eisen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.192	-	-	**1.192**
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	465	119	-	-	**584**
Totaal	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**5.116**	**1.311**	**-**	**-**	**6.428**

Vervolgens is de verplichting opgenomen de merknaam van de Floriade, *waarvan NTR de eigenaar is,* in de aanloop naar de opening, via The Making Off verder op te bouwen en te versterken. Almere 2022 heeft hiervoor € 4 miljoen moeten reserveren. Tenslotte hebben we nog de kosten voor de aanleg en onderhoud van het tentoonstellingsterrein ten behoeve van de inzendingen van de tuinbouw. Volgens een snelle berekening praten we hier over minimaal € 5 miljoen!

Conclusie: De gemeente Almere doneert minimaal circa € 18 miljoen aan de Nederlandse Tuinbouw, om de Floriade 2022 te mogen organiseren.

De gelukkige gemeente die is uitverkoren om de Floriade te mogen organiseren wordt voorgehouden, dat men zich kan zich kan verheugen op een enorme economische spin-off van € 370/€ 410 miljoen en een schitterende Legacy. Mede omdat de bovenstaande veronderstelde economische spin-off door politici klakkeloos wordt overgenomen en door een sterke lobby, is de Nederlandse tuinbouw, als enige bedrijfstak in Nederland, er in geslaagd op kosten van de overheid, een “gratis “tentoonstellingsplatform voor de sector te creëren in de vorm van een Floriade. Ter vergelijking: de automobielindustrie, scheepsbouw, luchtvaart, elektronica, etc. moeten een m2 prijs betalen voor hun stand op de RAI of Jaarbeurs, van circa € 168,- per m2.

Men dient te realiseren dat de tuinbouw nooit participeert in het financiële risico van een Floriade exploitatie.
De enige “financiële inbreng in een Floriade van de tuinbouw zijn:

a. De waardevermindering van tentoongestelde producten gedurende de 6 maanden Floriade.
b. De besteedde uren van de tuinbouwdeelnemers aan (hun eigen) Floriade.

De NTR is initiatiefnemer van de Floriade én partner van de organiserende regio. Om die reden draagt de NTR altijd de helft van de leden van de RvC aan. Het beginsel “wie betaalt, bepaalt” gaat /ging niet op bij de Floriade RvC. Mede op advies van de NTR op basis van ervaringen bij eerdere Floriades, bestond de nadrukkelijke wens om de politiek op enige afstand te plaatsen van de operationele uitvoering en exploitatie. Men wilde dat de Floriade werd georganiseerd door een ‘marktconforme’ onderneming met een commerciële aanpak, met voldoende ruimte voor invloed en toezicht voor gemeenten en NTR.”

In het evaluatierapport van de Floriade 2012 wordt wel met enige verbazing het volgende geconstateerd:

“*…en de NTR heeft zelf zitting in de Stichting. De commissie verbaast zich over de grote zeggenschap die de NTR daarbij innam. De helft van de aandelen van de Stichting was bij de NTR belegd, terwijl de NTR geen risicodrager was en niet garant stond voor eventuele tekorten, maar tegelijkertijd wel een doorslaggevende stem had in (ook) financiële beslissingen, zoals de extra investeringen voor marketing en communicatie (medio 2012) om het bezoekersaantal een extra stimulans te geven.*

Zoals gezegd is de economische spin-off de hoofdreden waarom gemeenten zich zonder enige bedenking kandidaat stellen. In dat kader is het interessant om eens verder te onderzoeken, indien er een economische spin-off is, wie het meeste profiteert van deze spin-off.

Wanneer we kijken naar de Economische spin-off van de Floriade 2012 dan blijkt dat de tuinbouwsector schijnbaar commercieel het meeste profiteert van een Floriade. Uit de 'Monitor economische effecten Floriade 2012' van Buck Consultants International (BCI) staat o.a.

Ten aanzien van het stimuleren van innovatie tijdens de Floriade 2012 blijkt uit de BCI 'Monitor economische effecten Floriade' dat er sprake is van 166 nieuwe innovatie-ideeën en leads voor investeringen in de regio. Deze worden momenteel door partners in de regio verder uitgewerkt tot concrete innovatieprojecten of vervolgcontacten met potentiële investeerders. Via de inzet van het Innovatiecentrum Greenport Venlo streeft de regio naar de concrete uitwerking van circa vijftig ideeën (van de in totaal honderd ideeën) in concrete innovatieprojecten.

Hiermee gaat een investering gepaard van ca. € 10 tot € 15 miljoen (in innovatieprogramma's). Uitgaande van volledige ontwikkeling en uitvoering van dit innovatieprogramma (door investeringen door bedrijven in de regio) is de verwachting dat dit een substantieel economisch effect (in termen van bruto regionaal product) van € 100 tot € 150 miljoen teweegbrengt (zie de BCI-end term review B2B van november 2012).

Een selectie van voorbeelden van innovatieprojecten:

- *Nieuwe productmarktcombinaties, bijv. van rood en zacht fruit, Finger Food Made in Holland.*
- *Electrospray als nieuwe techniek in de tuinbouw.*
- *3D Foodprinting.*
- *Koppeling levensmiddelbranche en onderwijs met als doel eetgedrag te beïnvloeden.*
- *Tuin/akkerbouw-loof als grondstof voor de papierindustrie.*
- *Landbouw op Zee - Biobrandstof - Harvesting Zeewier.*
- *Energiemeting in voeding.*
- *Technieken om fijnstof te reduceren, zowel in logistiek als in productie.*
- *Intelligente containers: betere bewaartechnieken voor versproducten (intelligente verpakkingen).*
- *Venlo Reeferhub als internationale draaischijf voor vers- en foodproducten.*
- *Platform E-fulfillment Venlo: Greenport Venlo het dienstencentrum voor internationale E-Commerce.*
- *Venlo Mixing Center: Greenport Venlo als dé locatie voor het bundelen van lading food & non-food.*
- *Venlo als Control Tower van internationale ketens.*
- *Terminal Trekkers: last mile vervoer distributie concept Venlo, etc.*

Daarnaast is dankzij initiatieven als "Peel en Maas innoveert" geïnvesteerd in de samenwerking tussen innovatieve ondernemers. Deze samenwerking wordt ook na de Floriade voortgezet''

Uit het bovenstaande opsomming van projecten welke volgens Buck Consultants, dankzij de Floriade tot stand zijn gekomen blijkt, dat het voor de Nederlandse Tuinbouw profijtelijk is, om te participeren in een Floriade.

De vraag komt daarom op: "Waarom *betaald de NTR dan niet gewoon een prijs per m2 voor haar inzendingen. De Nederlandse tuinbouw zou eigenlijk € 168,- per m2 (Idem Green Tech) moeten betalen voor deelname aan de Floriade! "*Bij alle Floriades staan/stonden de gemeente/provincie garant voor eventuele tekorten, zonder maximering. Indien de economische spin-off voor de tuinbouwindustrie zo groot is, waarom betaald een NTR dan niet "cash" mee aan een Floriade en waarom deelt zij niet mee in het financiële risico?

Indien we een snelle berekening loslaten op de gebruikte m2 door de tuinbouw voor binnen en buiten inzendingen zouden we tegen het RAI-tarief uitkomen op een te betalen huur circa € 14 miljoen.

NRC Weekend Zaterdag 8 december & Zondag 9 december 2012

Economie 5

Floriade dreigt financieel fiasco te worden

Zes maanden was het feest in Venlo, bij de fleurige bloemenbeurs Floriade. Nu volgt de rekening, en dreigt een miljoenentekort.

Door onze correspondent PAUL VAN DER EYKEN

MAASTRICHT. Een weg is de fonteijlse sfeer van de afbouwing van de Floriade begin oktober. Twee miljoen bezoekers voldoen om uit de kosten te komen. Dus aanval werd niet gehaald. In het slotweekend van directeur Paul Beck lag toen al een waarschuwing besloten. „De poorten zijn dicht, maar de boeken nog niet."

Dat zijn ze volgens Beck nog steeds niet. Toen de vijf gemeenten in Noord-Limburg die geld stakten in de wereldtuinbouwtentoonstelling aankondigden dat ze naar buiten wilden treden met een voorlopige financiële consequentie, dreigde de Floriade BV dat met een rechtszaak te verbieden. Venlo, Venray, Horst aan de Maas, Peel en Maas en Gennep trokken zich daar niets van aan. Dus werd afgelopen week duidelijk dat er een tekort dreigt van 9 miljoen euro.

De Floriade-organisatie wijst naar de crisis, tegenvallende parkeerinkomsten en het slechte weer. Beck wil pas weer interviews geven als in het voorjaar de definitief de balans is opgemaakt. Al has overige is „voorhoeing geschetst", zijn daarin de cijfers dat zwarte cijfers nog altijd mogelijk zijn als de verkoop van het terrein meer opleveert dan begroot.

De inmiddels verwijderde voetgangersbrug over de A73 naar het Floriade-terrein. Foto Dorin Hendriks

De betrokken gemeenten voelen zich overvallen door de slechte cijfers. Vooraf staken overheden al ruim geld in de Floriade: de gemeenten 10 miljoen euro, de provincie 25 miljoen en het Rijk 5 miljoen. Toen bedreigdelieven weinig interesse toonde voor hun onwelkoken van de twee bedrijfspalende gebouwen van het evenement, dreigden de gemeenten en de provincie het rijken.

De gemeenten kondigen nu een onderzoek naar het tekort aan. Thijs Cuppen, fractieoverlitter van de SP in Provinciale Staten en in het verleden gemeenteraadslid in Horst aan de Maas, pleit voor een enquête door de raden. „Problemen is dat veel bestuurlijken inmiddels geen politieke verantwoordelijkheid dragen." Bedienher Léon Frissen (CDA), voormalig burgemeester van Horst en voormalig commissaris van de koningin, is gestopt. *Zijn partijgenoot, oud-gedeputeerde van Economische Zaken* Gerr Driemen, wordt als zelfstandig adviseur. De Venlose burgemeester Hubert Bruls (overstoom CDA) bekeek die pest nu in Nijmegen. Maar Verheijen (VVD) was als verkiezingen in Venlo een gedeputeerde van de provincie nauw betrokken, maar zit nu in de Tweede Kamer. „Leden van de Raad van Commissarissen zoals Willem Vermeend zie je vooral in De Wereld Draait Door. Maar als je hem benaderen, belt hij niet terug", zegt Cuppen. Hij vindt dat er beheiden meer worden of bestuurders persoonlijk aanspreekbaar kunnen worden gemeld.

Bij alle tegenspoed prijzen de gemeenten de Floriade als impuls voor de regio. De financiële wunde daarvan wordt nog herekend. De Rabobank kwam eerder met een schatting van 350 miljoen euro. „De slager keurt zijn eigen vlees", noemt Cuppen dat. „Die bank tikkt het evenement mee van de grond en heeft grote belangen in de uitdoveinsector."

„De spin-off van de Floriade is hooguit 5 tot 10 procent van die 350 miljoen", schat Hans van Driem, directeur van de Floriade in Zoetermeer (1992). „Maar altijd die politieke opp's die beloven dat het onderbun leiding beter zal gaan dan in eerdere jaren."

In zes maanden Floriade is hooguit 20 procent van de investering terug te verdienen. Bewaert Van Driem. De rest moet worden bijgelegd. Zijn devieze: „Niet meer doen dus, op deze manier. Als je doet wat met de wereldtuinbouwtentoonstelling, breid dan eens in de tien jaar Du Keukenhof uit."

Volgens velen dient het tentoonstelling concept drastisch worden aangepast en de discussie hierover startte weer in de media direct na Venlo. Ondergetekende heeft op 9/12/12 aangegeven in de NRC, dat een permanente locatie de enige oplossing is. Men kan zich afvragen of na de vele negatieve publicaties, het merk Floriade nog zoveel waarde heeft en of het huidige concept van de Floriade, een bijdrage van een overheid aan de tuinbouwsector van miljoenen voor "het mogen organiseren", nog rechtvaardigt.

De NTR heeft de volgende "morele verplichtingen "ten opzichte van de realisatie van een Floriade, welke juridisch helaas niet kwantitatief en kwalitatief, zijn vastgelegd:

1. Het tijdig verkrijgen van toestemming van het Bureau International de Exposities voor het organiseren van de Floriade;
2. De afstemming met het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over het toezicht op en de vertegenwoordiging van Nederland binnen de tentoonstelling;
3. Het verlenen van de algemene licentie voor de merknaam Floriade;
4. De bevordering van aantrekkelijke en toonaangevende collectieve presentaties door de samenwerkende tuinbouworganisaties;
5. De bevordering van een actieve bijdrage van de collectieve tuinbouw promotieorganisaties aan de communicatie- en marketingactiviteiten van de Floriade.

Wat betreft punt 1 is een moeilijkheid dat de gemeente Almere zeer waarschijnlijk de camping zal moeten uitkopen ten omdat deze voorzieningen in het hart van het gebied van de Wereld Tentoonstelling misschien tot problemen bij de erkenning, zou kunnen leiden.

In relatie met punt 3 is het belangrijk te realiseren dat deze licentie voor het gebruik van de merknaam alleen geld gedurende de jaren van opbouw en tijdens de Floriade. Nieuwe wijken kunnen na afloop nooit de naam Floriade krijgen. Alle Floriade gastgemeenten tot nu toe, hebben dit moeten veranderen in Floriande.

Met betrekking tot punt 4 van de verplichtingen van de NTR is kwantitatief nooit vastgelegd wat de minimale groothandelswaarde van deze tuinbouwinzendingen moet zijn. Onze suggestie is dit wel te doen. De kandidaat gemeenten durven vooraf, deze brutale vraag waarschijnlijk niet te stellen. Maar waarschijnlijker is, dat men hierover nog nooit heeft nagedacht en gaat men ervan uit dat de tuinbouw met schitterende en adembenemende

inzendingen gaat komen. De NTR presenteert indrukwekkende cijfers met betrekking tot de investeringen van de tuinbouwsector in een Floriade. Maar een groot gedeelte hiervan is te vergelijken met een autofabrikant die een Mercedes van € 60.000 tentoonstelt en na afloop weer mee retour neemt. Van het onderdeel vaste planten en bomen zijn de meeste inzendingen binnen 2 weken na sluiting van een Floriade, al weer terug naar hun kwekerijen. Nadat de BV Floriade maandenlang voor het onderhoud en kweek heeft betaald!
Bij de wisseltentoonstelling en eenjarige wordt door de tuinbouwsector wel geïnvesteerd in bloemen en planten. Deze kunnen na afloop alleen weggegooid worden. Het zou weleens verhelderend kunnen zijn om, door een onafhankelijke instantie, een berekening te laten maken van de werkelijk waarde van de inbreng van de tuinbouw in de P van Product Experience van een Floriade. In 2003 wordt door Dyna Vision gesteld dat de Nederlandse Tuinbouw langs individuele en collectieve weg ongeveer € 17,-miljoen heeft geïnvesteerd in de Floriade 2002.

In 2012 heeft de Nederlandse Tuinbouw van het 63 ha grote terrein slechts 3,7 ha ingevuld met buiten inzendingen. Uitgaande van aanlegkosten tussen de € 50/€ 100 per m2 praten we over een totale waarde van slechts circa € 3 miljoen! Door Internationale exposities werd 19.500 m2 ingevuld. Hiervan zijn de aanleg kosten circa € 1,5 miljoen! Voor indoorshows werd circa 12000 m2 gevuld waarvan 1500 door buitenlandse inzendingen. Meer dan 50% van de indoor show bestond uit permanente exposities, welke aanzienlijk goedkoper zijn dan de ruimtes voor de 12 wisselende binnen tentoonstellingen. In totaal schatten wij de inrichting kosten voor de tuinbouw deelnemers op circa € 4 miljoen. Onze inschatting is dat de totale investering van de tuinbouwsector in bloemen & planten slechts circa € 10 miljoen bedroeg tijdens de Floriade 2012.

Tevens moet in relatie met punt 4 vastgelegd worden dat de NTR de verplichting heeft de kas van 4000 m2 te realiseren. Waarom moet deze verplichting rusten bij een gemeente, welke van dit onderwerp geen verstand heeft, nog het relatienetwerk om het te realiseren?

Met betrekking tot punt 5 is er ook niet vastgelegd wat deze inspanningsverplichting in de praktijk inhoud. Ons voorstel is hier te formuleren dat NTR zich verplicht om door middel van publiciteit in de vak media al hun zakelijke partners bij de Floriade te betrekken. De NTR zou als verplichting de werving, via de tuinbouwvakmedia van 120.000 vak bezoekers moeten opgelegd krijgen en tegen een netto kaartopbrengst!

Top 5 Hillenraad 100 (2013)
- Rijk Zwaan
- Enza Zaden
- Koppert Biological Systems
- Royal Lemkes Group
- INCOTEC Group

Top 5 Hillenraad 500+ (2013)
- Dutch Flower Group
- Total Produce
- FloraHolland
- UNIVEG
- The Greenery

Tenslotte heeft de steeds maar afnemende interesse van de partners van de tuinbouw zijn effect gehad op de sponsorwerving tijdens de afgelopen Floriades. In 1992 waren er in totaal 95 sponsors. Hiervan waren er toen nog circa 40 duidelijk gerelateerd tot de tuinbouw. De totale sponsorbijdrage (exclusief Rabobank) bedroeg in 1992Fl. 5,9 in cash en Fl. 4,5 in natura. In totaal Fl. 10,4 miljoen. In vergelijkbare koopkracht is dit € 7,35 miljoen in 2012/13. (Exclusief Rabobank!) In 2012 waren er totaal 15 sponsors welke (exclusief Rabobank), € 2,950 in cash en € 1.925 in natura bijdroegen. In totaal € 4,875. Van de 15 sponsors waren er slechts 3-4 welke een relatie hadden met de tuinbouw. Onze suggestie is op het gebied van sponsor acquisitie van tuinbouw gerelateerde bedrijven een duidelijke doelstelling bij de NTR te leggen. In het rapport Veerman werd o.a. reeds de lijst van de top tuinbouwbedrijven genoemd zoals die elk jaar worden opgesteld door bureau Hillenraad. Het zou logisch zijn om bij de NTR de verplichting neer te leggen dat minstens 70% van deze bedrijven op de Floriade “acte de presence” geven via o.a. sponsering, organisatie van congressen, etc.

Ons advies is alsnog de verplichtingen van de NTR in het kader van de Floriade 2022 zowel kwalitatief, als wel kwantitatief, juridisch vast te leggen in een overeenkomst.

12. DE RABOBANK EN DE FLORIADE.

Een Floriade is een hybride product. Het is een kruising tussen een vak-tentoonstelling en een themapark, en het bestaat uit 2 basiselementen:

- Een b2b platform voor het (tuinbouw)bedrijfsleven en de overheid
- Een b2c platform voor “edutaiment” van de consument.

Tijdens de ontwikkelingsfase van het nieuwe concept voor de Floriade 1992 is er uitvoerig overleg geweest met het accountteam van de Rabobank Nederland over de wijze waarop de Stichting Floriade samen met de (financiële) ondersteuning van de Rabobank, deze 2 belangrijke basiselementen kon realiseren.

De Rabobank is de belangrijkste financier van de Nederlandse tuinbouw en had in 2012 circa 7 miljard aan leningen uitstaan in deze sector. Zij is er dus mede bij gebaat dat de sector op de juiste wijze wordt neergezet. Op basis van veel overleg zijn we in 1992 uiteindelijk gekomen op een juiste bestedingen van de miljoenen guldens aan sponsor gelden, welke de Rabobank ter beschikking had gesteld voor de Floriade 1992.

Op b2b gebied bestonden die uit o.a. de organisatie van diverse symposia, joint-advertising in vakbladen voor het aantrekken van (inter)nationale vak-bezoekers, hospitality suites voor ontvangsten van de tuinbouwrelaties van lokale Rabobanken, presentaties voor tuinbouw opleidingen, prijzen voor innovatieve tuinbouwproducten, etc.

Op b2c gebied bestond de samenwerking met name in het gebied van joint marketing zoals kaartverkoop via de lokale Rabobanken, tv-spots, mailings naar Rabobank rekeninghouders, schoolreisprogramma, etc.

De keuze van Zoetermeer als locatie van de Floriade 1992 was mede ingegeven door de directe nabijheid van zeer belangrijke tuinbouwgebieden zoals Bleiswijk, Boskoop en natuurlijk het Westland. Hierdoor kon de Floriade 1992 ook uitstekend gebruikt worden als gezamenlijke lobbyplatform van NTR en Rabobank richting de bestuurders van deze omliggende gemeenten om de belangen van hun achterban te behartigen.

De hele invulling van het bovenstaande programma was een uitermate plezierige en leerzame exercitie voor het Floriade team, in nauwe samenwerking met de professionals van de Rabobank en haar dochter, Interpolis. Een groot aantal onderdelen van 1992 werd ook overgenomen door de Floriade 2002, hoewel de locatie Hoofddorp minder tuinbouw-breed georiënteerd was.

Nadat Venlo als locatie was geselecteerd en Paul Beck als directeur was aangesteld hebben is er met name gekeken hoe de Floriade 2012 ingezet kon worden ter ondersteuning van de ontwikkeling van de tuinbouwindustrie in de Regio Venlo. Wat dat betreft was de keuze van de locatie Venlo geheel in lijn met de ambities welke de overheid had op dit gebied. De Floriade 2012 zou als een enorme katalysator voor deze ontwikkelingen kunnen dienen.

Dit was mede gebaseerd op een studie in 2008 van economen van de Rabobank naar de mogelijke effecten van Floriade 2012 op de regionale economie. Hierin werd, zoals gebruikelijk, voorspeld dat Floriade 2012 het regionale bedrijfsleven in Noord-Limburg een omvangrijke impuls zou kunnen geven van € 120-150 miljoen als gevolg van investeringen voor de realisatie van het evenement (en terrein) plus een potentiele omzet voor het regionale bedrijfsleven van € 105-130 miljoen, als gevolg van eventuele bestedingen door bezoekers aan de Floriade in de horeca en detailhandel.(Voor de lokale horeca was dit ongeveer een derde van de jaarlijkse omzet!)

Daarnaast becijferden de Rabo-economen ook in het rapport 'Op weg naar de Floriade 2012' dat op de lange termijn welvaartsbaten à € 160 miljoen zouden bereikt kunnen worden door de versnellende werking die de Floriade heeft op de realisatie van de (maatschappelijke) investeringen in Greenport Venlo. De Floriade is er niet verantwoordelijk voor dat investeringen in de regionale infrastructuur, bedrijventerreinen en glastuinbouw worden gepleegd. Wel heeft het evenement een katalyserende werking, met als resultaat dat deze investeringen naar voren kunnen worden gehaald.

De Rabobank verwoorde in het rapport ook de kernactiviteit van de Floriade 2012. In haar ogen moet *deze meer op de ontwikkeling van business gericht zijn dan op recreatie.* Het hoofddoel van de Floriade blijft de maximale promotie van de Nederlandse tuinbouw in al zijn facetten. De Floriade zal daarnaast fungeren als katalysator, versneller en aanjager voor de economische ontwikkelingen in de regio Venlo. Daarbij profiteert niet alleen de food & agri-sector maar ook andere sectoren zoals logistiek en transport, horeca en recreatie en detailhandel.

Bovendien zou Floriade 2012 de positie van regio Venlo bevestigen als een aantrekkelijk en duurzaam woon-, werken verblijfsgebied èn als serieuze partner voor euregionale samenwerking.

Een cruciale factor voor het economische succes van Floriade 2012 was volgens de Rabobank de mate waarin lokale ondernemers actief inhaken op het evenement. Dat begint bij de investeringen in de Floriade zelf. Als regionale toeleveranciers zich zouden kwalificeren om Floriade-investeringen uit te kunnen voeren, dan zou een groot deel van de baten direct aan de regio ten goede komen. Idem voor initiatieven tijdens het evenement zelf.

Het zou niet voldoende zijn om zoveel mogelijk bezoekers naar de Floriade te lokken. Ondernemend Limburg zou deze mensen een zo compleet mogelijk, niet snel te vergeten product moeten aanbieden. Vanuit die optiek bezien begint de Floriade als een tuinbouw gedreven evenement maar wordt het succes uiteindelijk door ondernemers in alle sectoren gemaakt. In deze visie van de Rabobank komt heel goed het multifunctionele en hybride concept van de Floriade na voren. Theoretisch hebben de Rabo-economen geheel gelijk met hun visie op de Floriade en haar mogelijke potentiele economisch spin-off.

Zoals we al in het vorige hoofdstuk aangaven heeft Buck Consultants een overzicht geschetst van de potentiele spin-off aan projecten voor de tuinbouw industrie. De visie van de Rabobank, dat de Floriade vooral voor business doeleinden gebruikt zou moeten worden, lijkt dus gerealiseerd te zijn in 2012. Althans.. volgens het rapport.

Maar op andere gebieden zoals (inter)nationale tuinbouwinzendingen en overheidspresentaties blijkt dat de praktijk veel weerbarstiger is en dat van alle goed bedoelde plannen, helaas weinig terecht is gekomen.

De hoofdoorzaak hiervan is dat overheid en tuinbouw(NTR) niet vol de kansen gepakt hebben, welke hun werden gepresenteerd door de Rabobank.

In de periode 2007-2010 heeft ondergetekende als directeur HBPO, de Floriade 2012 ondersteund om de mogelijkheden te onderzoeken, op welke wijze met name bijvoorbeeld inzendingen van de Nederlandse overheid ontwikkeld zouden kunnen worden. Naast participatie in buitenlandse economische missies zijn er gesprekken gevoerd met EZ, EVD, NFIA, etc. Opvallende afwezige tijdens deze gesprekken was de NTR. Mede door het ontbreken van een sterke lobby door de NTR heeft de Nederlandse overheid het Floriade platform op geen enkele overtuigende wijze gebruikt, om de Nederlandse economische topsectoren gerelateerd aan de Nederlandse tuinbouw zoals transport & logistiek, water, etc. te presenteren.

Zo bleef eigenlijk alleen het Rabobank paviljoen “Earthwalk” over, om de boodschap uit te dragen. De Rabobank heeft zeer creatief invulling gegeven door middel van een groot aantal activiteiten. Zo konden tien innovatieve, duurzame ondernemers met lef en ambitie in de spotlight staan tijdens de Rabo Earthwalk 10-daagse. Deze ondernemers hebben wereldse ideeën tot bloei laten komen en een aantal van hen waren tijdens de 10-daagse live present om hun business case, product (en/of dienst) persoonlijk toe te lichten.

Als founder, hoofdsponsor, werkt Rabobank al sinds 1992 samen met Floriade om deze Wereld Expo van de tuinbouwsector tot een succes te maken. Rabobank is de huisbankier van Floriade en laat de Rabobankklanten volop meegenieten van dit partnership. In 2012 hebben bijvoorbeeld ruim 275 basisscholen in Nederland dankzij de lokale Rabobanken deelgenomen aan een educatieve inspirerende schoolreis. Daarnaast heeft de Rabobank meer dan 300 zakelijke events op de Floriade 2012 georganiseerd, waarbij in totaal 15.000 klanten het park bezochten. Onze inschatting is dat de Floriade 2012, de Rabobank en Interpolis, minimaal circa € 12 miljoen heeft gekost. De Rabobank heeft zich tot en met 2012 uitermate loyaal en genereus opgesteld ten opzichte van de Floriade. De Rabobank en Interpolis zijn eigenlijk één van de weinige echte sponsors van de Floriade. “Associatie door middel van participatie met het thema tuinbouw.” De andere sponsors zijn vaak verkapte leveranciers.

Piet Moerland van de Rabobank waarschuwde al in zijn voorwoord van het rapport, dat hij wel begrijpt dat de economen van de Rabobank elke keer een slag om de arm houden met betrekking tot de voorspelling van economische spin-off van een Floriade. Het succes valt of staat met de ondernemers en overheid initiatieven. Dit maakt het eindresultaat van de Floriade 2012 des te teleurstellender. De Floriade Legacy, het Venlo Greenpark sloot naadloos aan op de doelstelling van de Floriade 2012. De tuinbouw en overheid hebben deze “kans” die hun, met financiële ondersteuning van de Rabobank werd geboden, niet op de juiste wijze te weten kapitaliseren.

De vraag is dus of de Rabobank (en Interpolis) ook met toekomstige edities van de Floriade geassocieerd willen blijven worden, wanneer blijkt, dat de verwachte economische spin-off weer niet wordt gerealiseerd en dat:

a. De negatieve publiciteit na afloop in verband met het onvermijdelijke “extra verlies” door een slechte kosten/inkomsten begroting door de overheid. Wil jij je als **bank**, blijven associëren met een zogenaamd “financieel “debacle?
b. Door de steeds maar afnemende betrokkenheid van de tuinbouwindustrie wordt het platform ook zakelijk minder interessant voor de Rabobank.
c. Past de uitvoering en presentatie van de nieuwe bedachte thema’s in 2022, wel bij de toekomstige gewenste positionering van de Rabobank.
d. En zo ja, wil de Rabobank zich dan wel associëren met, door gebrek aan financiële middelen, slecht tot matig uitgevoerde thema presentaties van overheden, etc.?
e. Is de directie van de Rabobank Nederland bereid weer circa € 12 miljoen te pompen in een Floriade 2022? Kan zij dit ook doen nu zij zware bezuinigen en ontslagen heeft aangekondigd? Wat zal de RvC, ondernemingsraad en vakbonden hiervan vinden?

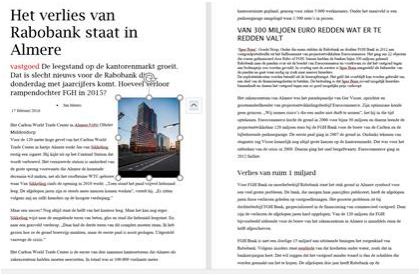

Het verlies van Rabobank staat in Almere

vastgoed De leegstand op de kantorenmarkt groeit. Dat is slecht nieuws voor de Rabobank die donderdag met jaarcijfers komt. Hoeveel verloor rampendochter FGH in 2015?

VAN 300 MILJOEN EURO REDDEN WAT ER TE REDDEN VALT

Verlies van ruim 1 miljard

f. De gemeente Almere wil de Floriade gebruiken om nieuwe kantoorpanden te bouwen op de locatie Weerwater. Staat dit niet haaks op de vastgoedbelangen van de Rabo in Almere en kunnen deze bedrijven niet beter in de lege Rabo-toren worden gehuisvest?

De keuze van de thema's van de Floriade 2022, NTR en Rabobank.

Zoals reeds geschreven heeft de Rabobank circa € 7 miljard uitstaan in de tuinbouw. Voor de NTR en de Rabobank is het dus essentieel dat het financieel goed gaat met deze sector.

De Floriade speelt/speelde een belangrijk rol hierin en daarvoor waren niet voor niets de NTR en Rabobank leidend bij de thema's welke op een Floriade gepresenteerd werden. De Rabobank wil dat de kernactiviteit van de Floriade, meer op de ontwikkeling van business gericht moet zijn dan op recreatie. " *Het hoofddoel van de Floriade blijft de maximale promotie van de Nederlandse tuinbouw in al zijn facetten".*

Het zorgenkind van de Nederlandse tuinbouwsector is de glastuinbouw en met name de glasgroente. De komende jaren zal er heel weinig in deze sector geïnvesteerd worden. Als de glastuinbouw er niet in slaagt marktherstel te bewerkstelligen, kan de uitstroom uit de sector wel 30 procent zijn tot 2017. Qua areaal glasgroente verwacht de Rabobank een krimp van enkele honderden hectares. Dertig, veertig procent van de glastuinders heeft aanvullende financiering nodig om in het werkkapitaal te voorzien.

Sectormanager Tuinbouw Cor Hendriks van Rabobank Nederland stelt dat de sector zich kan verbeteren onder voorwaarde dat; "*De innovatie nu marktinnovatie zal moeten zijn in plaats van (teelt)technische. Marketing is de zwakste schakel maar ook de moeilijkste". De rol van de Rabobank zou hierin zijn: "Het ontwikkelen van een visie klankborden, beweging brengen, of eventueel faciliteren. Maar we zullen de glasgroentesector niet bij de hand nemen. Wij zijn en blijven kredietverlener."*

Het is dus dan ook niet verwonderlijk dat de NTR de glasgroente tuinbouwsector heeft gekozen als centrale thema voor de Floriade 2022. Zij hoopt dat door innovaties op het gebied van marketing en diensten deze sector een betere toekomst gaat krijgen. Op zichzelf is het heel begrijpelijk dat de NTR dit voor haar leden wil bereiken.

De vraag is alleen …tegen welke kosten en wie gaat deze rekening betalen? De burgers van Almere en Flevoland? De Rabobank?

Ons advies aan Rabobank Nederland zou zijn; eerst af te wachten of de politieke bestuurders in Almere en de NTR wel de juiste maatregelen nemen, om er voor te zorgen dat de Floriade 2022 tijdig de juiste stappen zet om inhoudelijk interessante vak-programma's en presentaties van de voorgestelde thema's, te realiseren.
Zo niet, dan heeft het evenement weinig toegevoegde waarde in 2022 voor de zakelijke en particuliere relaties van Rabobank, welke een donatie van een aantal miljoenen, ter compensatie van het exploitatieverlies, zouden rechtvaardigen.

13. DE POLITIEK EN DE FLORIADE.

CvdK Johan Remkes neemt Bidboek Floriade 2022 NHN in ontvangst

Op 2 december heeft gedeputeerde Jaap Bond officieel het pré bidbook Floriade 2022 NHN aangeboden aan de Commissaris van de Koningin van Noord-Holland. Deze laatste was zeer verheugd met de plannen en ideeën van de Stuurgroep Floriade 2022. De plannen voor de beoogde locaties Hollands Kroon en Enkhuizen zijn in het bidbook op een voortreffelijke manier weergegeven. Na de overhandiging volgde een uitgebreid interview

Wat is het toch dat de Floriade zo aantrekkelijk maakt voor gemeentelijke en provinciale bestuurders? Ondanks dat men weet dat er grote financiële en politieke risico's aan het project kleven, stellen elke keer weer, een aantal steden zich kandidaat.

Onze politieke bestuurders hebben het tegenwoordig niet makkelijk en men moet bewondering hebben voor het feit dat er nog steeds mensen zijn, die dit beroep willen uitoefenen. Met name het krijgen van consensus en het creëren van een urgentie gevoel in een college/ gemeenteraad, is een zware opgave.

a. Een Floriade kan dienen om een doorbraak te forceren in de politieke discussie bijvoorbeeld:
   -Aanleg station, plein en snelwegafslag (1992)
   -Zuid Tangent (2002)
   -Aansluiting snelwegen en aanleg tuinbouwindustrieterrein (2012)

Onderwerp: wet infra en Floriade 2012

Artikel 12
Artikel 19
42 (De Krom)
Met dit amendement wordt 15 miljoen euro vrijgemaakt voor de Greenportlane.
De Greenportlane wordt aangelegd om het economisch werklandschap in het gebied van Klaverblad 4 optimaal te ontsluiten.
Daarnaast zal de Greenportlane door de aansluiting op zowel de snelweg A73 als de A67 toekomstige congestieproblemen van het knooppunt Zaanderheiken oplossen.
De Greenportlane zal daarenboven een cruciale functie hebben in de ontsluiting van de Floriade in 2012.
Vanwege de Floriade worden de investeringen voor de aanleg van de Greenportlane in tijd naar voren gehaald.
De verhaalsmogelijkheden vanuit de gebiedsontwikkeling Greenport/Klaverblad 4 lopen hier in tijd op achter.
Dit amendement wordt gedekt door amendement 31 200 D, nr. 9 op de begroting van het Fonds economische structuurversterking.
Verworpen.Voor: D66, de VVD, de SGP en het lid Verdonk

aan De leden van de vaste commissie voor
Verkeer en Waterstaat
datum 7 januari 2008

Betreffende wetsvoorstel: 31200 A . Vaststelling van de begrotingsstaat van het Infrastructuurfonds voor het jaar 2008

Eindstemming wetsvoorstel: Het voorstel is op 18 december 2007 met algemene stemmen aangenomen door de Tweede Kamer.

b. Om het zogenaamde vestigingsklimaat te verbeteren en door de Floriade nieuwe bedrijfstakken aan te trekken en zich te laten vestigen op-rond de Floriade locatie.
c. Om een deadline te forceren……"De opening is op 4 april en de koning doet de opening!"
   Wie van de raadsleden wil verantwoordelijk gehouden worden voor vertraging?
d. Een politieke agenda te realiseren. In dit geval kunnen de fractievoorzitters van de coalitie besluiten het project te steunen om geheel andere reden. Bijvoorbeeld om een belangrijk infrastructureel project te realiseren, woningbouw te forceren op een bepaalde locatie, postcodes te verbinden om een hogere bijdrage uit het gemeentefonds te verkrijgen, etc.
e. Hoewel geen enkele politicus dit openlijk zal toegeven is de Floriade natuurlijk ook een "gouden kans "om prominent voor het voetlicht te komen en zich als belangrijke politicus te positioneren. Met name wanneer hoogwaardigheidsbekleders uit binnen en buitenland een bezoek brengen aan een van de vele officiële bijeenkomsten op de "Wereld Tuinbouw Tentoonstelling ". Daarnaast is de Floriade ook een mooi excuus voor bestuurders /politici om buitenlandse missies te organiseren en een "officieel" bezoek te brengen aan andere gelijksoortige tentoonstellingen.

Nogmaals…. Al deze politieke motivaties zijn niet slecht. Ze behoren bij het politieke spel om bepaalde zaken voor elkaar te krijgen.

Gelukkig hebben we in Nederland nog politici met lef en die hun nek durven uit te steken om een Floriade te organiseren. Er is dus helemaal niets mis mee om de Floriade, mede, te gebruiken voor een hoger politiek doel. Mits men dit alles serieus doet om een succesvolle Floriade te organiseren!

In de jaren 60, 70, 80 en 90 was het politieke effect van een Floriade een *bijzaak*. Maar vanaf 2012 is dit veranderd. Het organiseren van een Floriade gaat sindsdien niet meer om de oorspronkelijke doelstellingen: " de promotie van de tuinbouw industrie en de creatie van een echte economische spin-off voor de regio ".
Het politieke doel om een Floriade te organiseren is nu *de hoofdzaak* geworden. Dit is een betreurenswaardige ontwikkeling, aangezien men daardoor de focus verliest op het zeer ingewikkelde bedrijfseconomische proces om deze Wereld Tuinbouw Tentoonstelling, succesvol te kunnen realiseren.

De politiek is veel te veel bezig met het politieke einddoel, in plaats van de Floriade zelf. Om van de kritiek op een Floriade af te zijn en zich te kunnen focussen op de politiek hoofdzaak, zoals bijvoorbeeld de verbetering van de wegenstructuur naar de gemeente, gebiedsontwikkeling, creëert men opgeklopte verhalen over economische effecten, werkgelegenheid, legacy, etc. en probeert men de kritische burger weg te bluffen.

De hoge verwachtingen van de spin-off van het evenement, gecreëerd *door de politiek zelf*, lijdt uit eindelijk altijd tot een diepe teleurstelling, wanneer na afloop de echte economische spin-off resultaten nauwelijks zichtbaar zijn en …het onvermijdelijke extra verlies, bekend is geworden!

Het ondoordachte optreden van politici zorgt ervoor dat de internationale profilering van de Nederlandse economische topsectoren, "flowers, water & logistics", in gevaar komt. Door hun optreden komt een Floriade, de laatste decennia te vaak negatief in het nieuws. Het wordt tijd het evenement weer met beide benen terug op de grond te krijgen.

Alle alarmbellen hadden moeten gaan rinkelen bij de kandidaat-steden voor 2022, toen bekend werd dat zelfs het zeer professionele team van de Floriade 2012, onder leiding van Paul Beck, er niet in geslaagd was het project binnen de afgesproken budget kaders te houden en niet de geprognotiseerde bezoekersaantallen, te halen.

Wanneer de politiek een beter inzicht had gehad in de echte problematiek van de Floriade 's, had men zich (misschien) niet kandidaat gesteld. Maar…klaarblijkelijk waren de kandidaten niet echt geïnteresseerd in de financiële resultaten van de Floriade 2012. Misschien is dit zelfs voor hun totaal onbelangrijk , …ach…waar praat je over! Misschien is het eventuele tekort "peanuts" vergeleken met de andere politieke en financiële belangen die spelen in het kader van een Floriade.

Veel gemeenten stellen zich kandidaat, zonder eigenlijk enige kennis van zaken te hebben van een Floriade. Helemaal verwonderlijk is dat nu ook niet want die kennis is eigenlijk ook beperkt beschikbaar. Althans niet bij de vertrouwde consultancybureaus welke politici en ambtenaren graag consulteren, omdat ze hun "taal "spreken en vaak door ex-collega's bemand zijn. Dit leidt ertoe dat er zoveel onjuiste gegevens circuleren over de Floriade. Het is opvallend hoe weinig betrouwbare en onderling vergelijkbare documentatie er beschikbaar is over de Floriade.

Zo heeft de Gemeente Amsterdam geen enkele financieel economische evaluatie uitgevoerd en gepubliceerd van de resultaten van de Floriade 1972 en 1982. Een fenomeen wat bij later Floriades ook (gedeeltelijk) herhaald is, mede omdat politieke bestuurders weinig behoeften hebben om achteraf, objectief terug te kijken en te analyseren waar het fout is gegaan. Het benodigde budget om een grondige analyse uit te voeren, *na afloop van een Floriade*, wordt vaak in de raad weggestemd, uit angst voor politieke repercussies.
Sinds de golf van negatieve publiciteit over het zogenaamde extra verlies van de Floriade 1992 is men voorzichtiger geworden en meer ervaren op het gebied van "damage control".

Voor het directieteam, bestuur van de Floriade 1992, de betrokken wethouders en gedeputeerden, de NTR, etc. was het een diepe teleurstelling, dat ondanks een schitterende tentoonstelling, de oorspronkelijk gebudgetteerde doelstelling, niet gehaald was. De eerste berichten over een zogenaamd "verlies" sloegen in als een bom. Het was voor de eerste keer in de geschiedenis dat een Floriade zo negatief in het nieuws kwam. Men had hier geen ervaring mee. De media begreep weinig van de ingewikkelde financiële structuur van een Floriade en gebruikte de verkeerde bedrijfseconomische begrippen in haar publicaties. Vervolgens deed de lokale politiek olie op het vuur en maakte gebruikt van de mogelijkheid om een politieke rekening te vereffenen en wethouder Lennie Huizer (PvdA) "te wippen" …als zogenaamde politiek hoofdschuldige. (*Overigens geheel ten onterechte, aangezien dankzij haar inzet en politieke moed, de Floriade 1992 zo succesvol ontwikkeld kon worden. Als politiek verantwoordelijke schroomde zij niet om, als een van de weinige politici, moeilijke beslissingen te nemen en knopen door te hakken wanneer er voortgang gemaakt moest worden).* Deze politieke rel was koren op de molen voor de pers en als resultaat stonden eind 1992/begin 1993 de media bol met negatieve artikelen, waardoor uiteindelijk alle betrokkenen, inclusief politici, beschadigd dreigden te raken.

De politieke bestuurders van de volgende Floriades hebben hiervan geleerd en passen een aantal tactieken toe om "buiten schot "te blijven nadat het onvermijdelijke "onverwachte extra verlies "weer bekend wordt.
Op de eerste plaats zijn de politieke initiatiefnemers van het eerste uur, altijd al verdwenen wanneer na afloop de bekendmaking volgt van het "extra verlies". (Van Houwelingen 2002, Bruls 2012, Jorritsma/Duivesteijn 2022)
Zij zijn wel graag prominent aanwezig bij de opening, maar bij de sluiting zijn ze altijd geheel onzichtbaar.
Op de tweede plaats zijn de opvolgende politici natuurlijk *"nooit "*verantwoordelijk voor de beslissingen van hun voorgangers. Daardoor beperkt de "enquêtecommissie", na afloop van een Floriade, hun onderzoek alleen tot de politieke/bestuurlijk/organisatorische elementen. Zorgvuldig wordt altijd vermeden, een "politiek hoofdschuldige "aan te wijzen. In dat opzicht heeft men geleerd van de Floriade 1992.

Eén van de mooiste stukjes van "politiek proza "op het gebied van ontwijkende verantwoordelijkheid, troffen wij aan in een evaluatierapport over de Floriade Venlo 2012. Hier wordt duidelijk elke potentiele schuldige politicus gespaard, door simpelweg het probleem van het extra financiële verlies, door te schuiven naar de toekomst en dus …naar de vergetelheid;

"De commissie heeft kennisgenomen van bovenstaande bijdrage van de Regio Venlo en doet de volgende aanbevelingen: De Floriade is een regionale diepte-investering geweest die langdurig en intensief moet worden gevolgd en opgevolgd. Het is belangrijk het momentum niet voorbij te laten gaan maar te oogsten wat is gezaaid. Bezie of het in een latere fase zinvol is onderzoek te (laten) doen naar aspecten waarvan de effecten zo kort na de Floriade nog niet goed waarneembaar en meetbaar zijn. Bij een grootschalig regionaal evenement als dit dient er ook na afloop, tijdens de afwikkeling, voorzien te worden in een voldoende frequente en adequate informatievoorziening naar de deelnemende gemeenten en gemeenteraden. Net zoals een evenement een voorbereidingstijd heeft, is er ook een afwikkelfase. Deze fase maakt naar mening van de commissie net als de voorbereiding volwaardig deel uit van het project en dient daarom afdoende ingevuld en ingericht te zijn".

Opvallend is dat in geen enkel evaluatierapport met praktijk deskundigen uit de wereld van Floriade en themaparken, wordt onderzocht **waarom de parkexploitatie**, niet het gebudgetteerde resultaat heeft opgeleverd! De politiek komt niet veel verder dan het tegenvallende weer, economische recessie, gebeurtenissen in de wereld, etc. Daarbij vergeet men, dat dit soort laatste genoemde zaken, een elementair onderdeel zijn van het risico wat

men altijd loopt in de recreatiesector. Zo had de Floriade 1992 te maken met de opening van Euro Disney Paris, de Wereld Tentoonstelling in Sevilla en de oorlog in Irak. Deze laatste veroorzaakte een daling van het inkomende toerisme van min 10% in 1991. De Floriade 2002 heeft te maken gehad met effecten van 9-11 in 2001.

Floriade managementteams zijn vaak direct na afloop vertrokken naar een andere opdracht in het bedrijfsleven en misschien opgelucht, verlost te zijn van de politieke luchtfietserij. Daardoor is met hun nooit op een vakkundige wijze geanalyseerd, wat in de praktijk goed en wat fout is gegaan. Dat is jammer, want zij hebben juist als geen ander, kennis en ervaring opgedaan. Van je fouten in de praktijk leer je het meest.

De NTR als eindverantwoordelijke van het concept Floriade had standaard, een jaar na afloop van elke Floriade, werksessies moeten houden met ex-managementteam en medewerkers. Niet één middag, maar een hele week. En…betaald. Waar ging het goed, waar ging het fout op het gebied van **de park exploitatie en welke rol o.a.de gekozen thema's hierin hebben gespeeld**. Dit had veel meer rendement opgeleverd, dan na afloop een adviesrapport vragen van een consultancy, waar personen werken, die nog nooit in de praktijk enige werkervaring hebben opgedaan met een Floriade of vergelijkbaar groot evenement.

Teleurstellend is dat de NTR op dit punt weinig initiatieven heeft ontwikkeld en in de afgelopen 55 jaar en ook geen enkele "standard reporting model" heeft ontwikkeld, zodat men gestructureerd de performances van de alle Floriades kan vergelijken. Dit zijn methodes welke in de Hospitality & Leisure Sector wereldwijd, standaard zijn! Waarom doet men dat niet? De NTR heeft er toch geen enkel belang bij dat kandidaat gemeenten geen benul hebben van wat hun te wachten staat? Toch??

De praktijk is helaas dus anders. Door het ontbreken van een handboek "Floriades en geleerde lessen "hebben de nieuwe kandidaten geen idee wat hun te wachten staat. Daarnaast schijnt de inhuur *van praktijkkennis* uit het verleden iets te zijn, wat gemeenten en provincies uit "politieke principes" niet wensen te doen. De kandidaat gemeenten huren liever "theoretisch geschoolde experts" in, welke "hun politieke taal" spreken. Ze checken niet of ze praktijkkennis bezitten op het gebied van de ontwikkeling van grootschalige Leisure projecten en al helemaal niet op een ruime "inside werkervaring" met een Floriade. Het lijkt wel of elke gemeente "het wiel weer zelf wil gaan uitvinden" en bewust adviezen uit de praktijk ontwijkt.

Vol zelfvertrouwen kondigt men elke keer aan, dat hun Floriade, géén verlies gaat leiden.

Dat is makkelijk gezegd. …. wanneer men niet weet, waaraan men aan begint.

Nu gaat het goed, de Floriade wordt een succes!

Hoewel de vorige Floriades verlies leden, zijn de organisatoren van de Floriade in Venlo vol vertrouwen. 'We gaan een zwarte nul schrijven.'

PETER DE GRAAF 2 april 2012, 00:00

Ze moeten er wel een beetje ziek van worden, al die bestuurders rond de Floriade in Venlo, van die ene meest gestelde vraag: de vorige Floriades leden verlies, waarom zou het nu wel goed gaan? Maar allemaal hebben ze hun antwoord klaar: deze wereldtuinbouwtentoonstelling wordt een groot succes!

Professor Dr. Arno Korsten schreef in april 2013 een amusant artikel over het evaluatie vermogen van de overheid getiteld "Wat er van terecht komt. Zicht op beleidsevaluatie" Hij neemt hier bewust de Floriade als een voorbeeld waar het steeds fout gaat en noemt het "De Floriadesof".

"Evaluatie als schoenlepel- de Floriadesof

De meest gangbare evaluaties zijn evaluaties van beleid in uitvoering. Dan gaat een evaluator op zoek naar de vraag of prestaties en daaropvolgende effecten sporen met de voorgenomen beleidsdoelstellingen en wat een discrepantie verklaart. Daarvan is ook een voorbeeld te geven. In het begin van deze eeuw viel na een krachtige lobby uit Noord-Limburg het besluit om de Floriade in Noord-Limburg (Venlo) te laten plaatsvinden. De tuinbouwtentoonstelling zou goed passen bij een oriëntatie op nabij gelegen agro business in Greenport, logistieke dienstverlening en een grote tuinbouwveiling en er zelfs een injectie voor zijn. Het gebied rond Venlo, in feite geheel Noord-Limburg, zou nog beter op de kaart komen te staan. Het organiseren van de tentoonstelling zou ook energie vrij maken voor andere initiatieven en de regio zelfs zelfbewuster maken, volgens sommige bestuurders. De voorbereidingen startten en er kwam er een Floriade-bv met een directie, een raad van commissarissen en de gemeenten in de rol van aandeelhouders. In het begin van 2012 liep de Floriade op het oog ook redelijk goed. Tal van internationale hoogwaardigheidsbekleders van overheidszijde, onder andere uit Turkije, vereerden de tentoonstelling met een bezoek. De media berichtten. Er werden veel kaartjes aan bezoekers verkocht. De weersomstandigheden waren redelijk en Noord-Limburg liep er ook voor uit. Was het genoeg? Werden de gewenste aantallen bezoekers gehaald? Was de grote tuinbouwtentoonstelling ook een financieel succes? Dat was altijd wel de bedoeling geweest. Het provinciebestuur had geholpen met budget dat oorspronkelijk 'een herindelingspremie voor Noord-Limburg was'; het geld kreeg in feite een nieuwe bestemming. Maar dat bedrag was helemaal niet genoeg. Hoewel de eindafrekening - toen dit geschreven werd - nog moest volgen, barstte eind 2012 veel kritiek los van de zijde van gemeenten, die zich garant hadden gesteld om tekorten te dekken. Het evenement had miljoenen aan verliezen geleden. 'Wie betaalt, bepaalt', maar ook het omgekeerde geldt: 'wie bepaalt, krijgt ook de verliezen op zijn bord'.

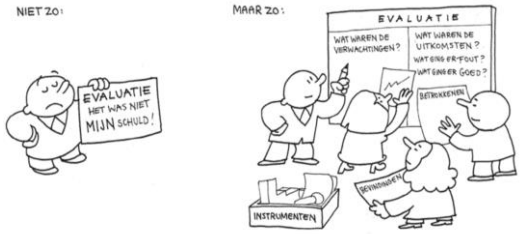

Waarom werden de hooggestemde verwachtingen niet waargemaakt? En door wie zijn op welk momenten verwijtbare fouten gemaakt die de financiële tekorten hebben veroorzaakt? De gemeenten die hebben meebetaald en de tekorten op hun bord krijgen, wilden weten hoe de zaak uit de hand kon lopen. Hoewel een onderzoek de tekorten niet wegwerkt, en mosterd na de maaltijd is, moest dat onderzoek er wel komen: een onderzoek naar doelbereiking en waarom de doelstellingen niet bereikt werden? Lag het verlies aan zaken waarop de directie invloed had kunnen uitoefenen (o.a. de opzet van de tentoonstelling zelf, het imago; de marketing in binnen- en buitenland; de aard, omvang en prijsstelling van shuttles en consumpties; de omlijsting met evenementen op het terrein; parkeerfaciliteiten; parkeermogelijkheden) of waarop geen invloed mogelijk was (temperatuur; weersomstandigheden in termen van zonne-uren, regen, wind; etc.). Had de directie voldoende en tijdig de vinger aan de pols gehad en had ze signalen ontvangen om nog tijdig bij te sturen en ook echt bijgestuurd? Had de raad van commissarissen adequaat geopereerd naar de directie?

Drie lessen Wat leert deze casus? Ik geef drie inzichten.

Het eerste inzicht slaat op Multi-gebruik van de evaluatie in het Floriadenetwerk. De evaluatie is niet slechts voor één actor bestemd maar voor tal van betrokken partijen in het Floriadenetwerk. Die moeten er lering uit trekken. De evaluatie is bestemd voor de Floriadedirectie, de raad van commissarissen en de aandeelhouders. En in feite voor alle betrokken gemeentebesturen want de vertegenwoordigers van de gemeenten in de aandeelhoudersvergadering moeten met hun boodschap ('opdraaien voor verliesaandeel') naar de gemeenteraden. En die raden wensen tekst en uitleg. Die kunnen individuele wethouders en burgemeesters niet geven. Daarom is ***een onafhankelijk onderzoek*** *nodig. Het onderzoek moet 'de achterlanden in het gareel brengen'.*

*Het tweede inzicht slaat op het schoenlepel-effect: dat er een rekening in een schoen geschoven moet worden en dat er geen voet te vinden is die de schoen wil aantrekken. De evaluatie moet de schoenlepel zijn die ervoor zorgt dat de schoen toch wordt aangetrokken. We noemen het officieel neutraler, namelijk de verantwoordingsfunctie van een evaluatieonderzoek. Een dwaas onderzoek? Nee, want er was 'een schoenlepel nodig' om de gemeenteraden zo ver te krijgen dat ze de rekening willen betalen in tijden van financiële krapte. Maar rijker zijn in feite die evaluaties die ingebed zijn in de beleidscyclus en waarbij het evaluatieonderzoek nog kan leiden tot aanpassingen of vernieuwing in beleid of desnoods het (gedeeltelijk) stoppen van beleid (dus te komen tot **'policy change').***

*Het derde inzicht luidt: bestuurders willen leren 'waarom het mis ging'. Nuttig? Ja maar de kans om het een volgende keer beter te doen, komt in dit geval niet. De tuinbouwtentoonstelling was namelijk eenmalig, althans in Noord-Limburg. Het is dus **'leren in het luchtledige'**. Bij de organisatie van een volgende Floriade, als die er komt, zal het dan aantredende organisatienetwerk proberen te leren van de Floriade die in Noord-Limburg georganiseerd was? "*

Professor Arno Korsten geeft precies aan wat elke keer fout gaat met de Floriade evaluaties;

Het meest frustrerende is dat het onderzoek achteraf nooit onafhankelijk is. De politiek kleurt elke keer het rapport, daarbij ondersteunt door *Het Onderzoekbureau* "Wiens brood men eet, wiens taal men spreekt!". Hierdoor komt de echte problematiek van de Floriade niet boven tafel!

De politici van de volgende Floriade beweren altijd dat hun uitgangspunten geheel anders zijn dan de vorige Floriade. De evaluatie van Zoetermeer past niet bij Hoofddorp, Hoofddorp lijkt helemaal niet op Venlo en dus past niets echt bij Almere. Dat is zo'n unieke Floriade. De evaluatie hangt dus inderdaad in het 'luchtledige".

De Floriade is een regionale diepte-investering geweest die langdurig en intensief moet worden gevolgd en opgevolgd. Het is belangrijk het momentum niet voorbij te laten gaan maar te oogsten wat is gezaaid. Bezie of het in een latere fase zinvol is onderzoek te (laten) doen naar aspecten waarvan de effecten zo kort na de Floriade nog niet goed waarneembaar en meetbaar zijn.

Indien de politiek van Venlo en de NTR lef heeft zouden ze moeten inhaken in het bovenstaande voorstel om rond 2017 echt onafhankelijk te laten analyseren wat de Floriade Venlo 2012 concreet heeft gebracht aan economische spin-off. Misschien wil Almere en Flevoland wel mee betalen om meteen van alle kritische vragen af te zijn?

BINNENLAND

Floriade 2002 moet leren van misrekening'92

Ook de Floriade 2002 voorspelde geen verlies!

Ze zouden het beter en anders gaan doen en beter!

Geen vrees voor 'Limburgse valkuil' bij Floriade

Almere 22 november 2013

"De gemeente Almere zal bij de organisatie van de Floriade 2022 niet dezelfde fouten maken als tijdens de vorige Floriade in Venlo. Dat zegt verantwoordelijk wethouder Henk Mulder in reactie op een kritisch onderzoeksrapport naar de Floriade 2012. Na deze Floriade bleek de organisatie met een verlies van zo'n 5,5 miljoen euro achter te blijven. Belangrijkste reden voor dit grote verlies is dat er vijf gemeenten betrokken waren, die de organisatie van de wereldtuinbouwtentoonstelling in een aparte BV hadden geplaatst. Hierdoor was de invloed van de verschillende gemeenten te klein en te versnipperd.

De gemeente Almere overweegt ook van een BV gebruik te maken, maar volgens Mulder kan deze constructie nog worden veranderd. Op dit moment doet Cees Veerman in opdracht van de gemeente onderzoek naar wat de beste manier is om de Floriade 2022 te organiseren".

Wethouder Henk Mulder: 'Floriade 2022 zal geen 100 miljoen euro kosten'

REGIO | 21 augustus 2014 | 47 | Door Odeke de Jong, Dichtbijredacteur

ALMERE - Wethouder Henk Mulder van Ruimtelijke Ordening twijfelt of er 100 miljoen euro nodig is voor de organisatie van de Floriade 2022 die in Almere wordt gehouden. Adviseur Cees Veerman rekende Almere voor dat het tuinbouwevenement niet voor minder kan worden georganiseerd. , Onze eigen raming staat op 76 miljoen euro, vooralsnog zie ik geen reden dat bedrag aan te passen", aldus Mulder donderdagavond.

Interessant is te lezen wat de gemeente Almere denkt dat de ware reden van het verlies is geweest. **"De invloed van de gemeenten was te klein en te versnipperd".** Met andere woorden, indien we dit probleem oplossen, leiden wij géén verlies! Dus geen man/vrouw uit het bedrijfsleven aan het roer zoals in 2012. Nee, wij benoemen een politicus uit ons midden! Precies de foute conclusie en oplossing!

Het is echt treurig om te zien dat de Floriade 2022 bijna alle fouten gaat herhalen, die in de voorgaande Floriades gemaakt zijn.

Deskundigen die men zelf om advies vraagt, worden af geserveerd. Zo brengt men de commissie Veerman naar voren als autoriteit die verschillende zaken gaat onderzoeken. In opdracht van de gemeente Almere. Maar een aantal conclusies in het rapport Veerman, bevalt de politiek niet en wordt terzijde geschoven. PWC geeft duidelijk aan waar de risico's zitten en wordt gedeeltelijk genegeerd.

Wat dat betreft hebben we ook geen enkele illusie wat het lot van dit rapport zal zijn bij de politici. Laten we hopen dat de studenten beter hun lessen leren op basis van de deze Floriade studiecase!

Conclusie: De Floriade Soap & Sof …wordt vervolgd door de politiek!

De politieke onderbouwing van de kandidaatstelling.

In dit kader is het interessant om te lezen hoe de gemeente Almere haar kandidaatstelling politiek onderbouwd.

In de aanloop naar de Floriade (in dit masterplan 'The Making Of' genoemd) gaat het om kansrijke initiatieven en projecten die een bijdrage leveren aan de wereldtentoonstelling en aan de publieke ambitie op het gebied van de groene en duurzame stad. Tenslotte is de Floriade op lokale schaal een aanjager voor de ontwikkeling van circulaire economie en gezonde systemen. De voorhoedepositie in onderzoek en experiment is van internationale betekenis. De Almeerse Floriade fungeert als een laboratorium om oplossingen te vinden voor het mondiale verstedelijkingsvraagstuk. Leggen we ons neer bij het schrikbeeld van monstersteden die de aarde uitputten? Of gaan we voor het perspectief dat de Floriade voorstaat: een radicaal andere inrichting van onze steden – groener, intensiever, productiever, bewuster, veerkrachtiger, innovatiever. De Floriade van 2022 gaat uit van de veelzijdigheid van planten (the power of plants) en is een pleidooi voor steden die zelf water zuiveren en zelf energie opwekken, steden die gezond voedsel produceren en ruimte laten voor biodiversiteit.

Als ik dit lees als eenvoudig burger van Almere moet ik wel erg trots zijn op de Floriade! "De *voorhoedepositie in onderzoek en experiment is van internationale betekenis", "Oplossingen mondiale vraagstukken" "Radicaal andere richting."* Het punt aan de horizon voor de burger is schitterend geformuleerd. Maar hoe gaan we dit presenteren op de Floriade en…hoe gaan we dit waarmaken?

Pol voorziet rond Floriade geen problemen zoals in Limburg

REGIO | 10 april 2015 | 11 | Door Jeroen Oosterheert, Dichtbijredacteur

1 / 1

ALMERE - Wethouder Mark Pol van Financiën heeft er alle vertrouwen in dat de Floriade in 2022 en ook daarna niet voor financiële tegenvallers gaat zorgen zoals nu in Venlo het geval is. bekend dat de gemeenten die de tuinbouwtentoonstelling organiseerden met nog een extra tegenvaller van 10 miljoen euro rekening moeten houden.

„Dat zal ons niet gebeuren'', zo reageerde Pol desgevraagd. „Wij zijn bezig met een businessplan. Daarin investeren wij als gemeente niet meer dan de al bekende tie eventueel de zeven miljoen euro die we als risico hebben ingeboekt. Dat bedrag van maximaal zeventien miljoen euro dat staat. Ik ben dus niet bang voor situaties al

In 2012 sloot de Floriade in Venlo af met een tekort van 5,5 miljoen euro. Maar nu dreigt dus een grotere strop. Het mogelijk tekort door de stagnerende grondverkoo voormalige Floriadeterrein, dreigt op te lopen met nog eens 8,3 miljoen euro tot zo'n 13 miljoen euro. Het op Greenpark gelegen Villa Flora moest geld opbrengen al de vraag naar kantoorruimte blijft achter bij de eerdere prognoses. Daardoor stevent dit glazen gebouw af op een tekort van 1,4 miljoen euro.

De vijf Noord-Limburgse gemeenten moeten nu extra geld opzij zetten om de verwachte tekorten op te vangen

Conclusie: De politiek mist het vermogen om te komen tot een kritische analyse "waarom "men een Floriade moet organiseren en mist tevens het vermogen om te weten "hoe "men het moet organiseren.
Politici zijn gewend te denken vanuit "een machtspositie" en niet vanuit een "kennispositie". Dat laatste is ze niet kwalijk te nemen want politici hebben bijna nooit langdurig in het bedrijfsleven gewerkt. Vandaar dat "bedrijfskundige analyses" van vorige Floriades hun niet aanspreken. Wat hun aanspreekt is te weten waar "het politiek fout ging". Vandaar dat ze de plank altijd misslaan in het kader van de organisatie van een nieuwe publiek/privaat Floriade. Het ontbreekt hun aan elementaire kennis over het private onderdeel zoals markt, product, promotie en prijs.

Dienstreizen en economische missies in verband met de Floriade

Tot slot nog een opmerking over de dienstreizen in het kader van de Floriade 2022. Het is te verwachten dat de politici een groot aantal dienstreizen gaan ondernemen. Op zichzelf zou dit een goede zaak zijn indien men:

a. Gedetailleerd deze kosten weergeeft en ze niet verbergt in andere begrotingen.
b. Alle kosten, ook van meereizende ambtenaren en/of NGO's welke men subsidieert, meerekent
c. Duidelijkheid geeft over het uiteindelijke behaald resultaat en hierover verantwoording wordt afgelegd.
d. Een bonus/malus regeling wordt ingevoerd naar aanleiding van de reizen van politici.

Gezien de ervaring over nut en noodzaak van dienstreizen van de overheid, is hier een kritische kanttekening wel op zijn plaats. De politiek stelt het namelijk geheel niet op prijs, indien men kritische vragen gaat stellen over kosten en resultaat. Maar dat er aanzienlijke aantallen dienstreizen ondernomen gaan worden, laat zich raden naar aanleiding van onderstaande tekst:

Vanuit de brede agenda van Growing Green Cities wordt er gericht op specifieke thema's samengewerkt met steden en de daar gevestigde onderwijsinstellingen en bedrijven. Gaandeweg wordt zo toegewerkt naar een platform van deelnemende partners. Hiertoe worden concrete programma's en uitwisselingen met kernsteden van het netwerk georganiseerd. Deze kernsteden zijn: ***Shenzhen, Taipé, Kumasi, Kaapstad, Milaan, Toronto, Kopenhagen*** *en* ***twee nog te kiezen steden in Zuid-Amerika en de VS.*** *Daarbij wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande (internationale) netwerken op de innovatiethema's van Growing Green Cities. Zo wordt met Toronto samengewerkt op het gebied van stedelijke voedselvoorziening in de Toronto Food Policy Council. Deze Council omvat onder meer een netwerk van steden als Kaapstad en* ***Nairobi****, naast Toronto, die allen concrete casus en vraagstukken inbrengen. Ook universiteiten als Ryerson zijn betrokken. Vanuit Almere worden door de gemeente, in nauwe samenwerking met CAH Vilentum concrete casus ingebracht over voedselproductie en – distributie in de gebiedsontwikkeling van een aantal door te ontwikkelen gedeelten van Almere. Ook zijn Ryerson en CAH vilentum, in samenwerking met Nyenrode, bezig met het ontwikkelen van een promotieplek op het gebied van Growing Green Cities. Met de stad Shenzhen wordt samengewerkt op het gebied van duurzame doorontwikkeling van wijken en de integratie van natuur en platteland in stedelijk gebied. Deze samenwerking krijgt vorm door middel van ontwerpateliers en een kwaliteitsteam, georganiseerd door het International New Town Institute (INTI), Almere, de stad Shenzhen en het Shenzhen Center for Design. Dit zijn enkele voorbeelden van samenwerking waar ook met de andere steden naartoe gewerkt gaat worden. De AIPH-wereldtuinbouwtentoonstellingen, die iedere 2 jaar plaatsvinden, worden gehanteerd als gezamenlijke plaats van ontmoeting, uitwisseling en exposure, evenals een aantal gerichte internationale beurzen in de partnersteden, zoals de Shenzhen High Tech Fair en de Wereldexpo in* ***Milaan.***

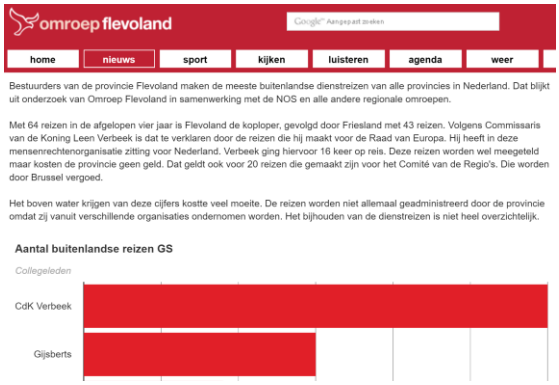

De eerste bestuurder welke deze kans heeft gegrepen is de CdK van Flevoland met een bezoek aan de Wereld Tentoonstelling aan Milaan. Het argument was "belangrijke potentiele inzenders voor de Floriade 2022 te werven". Incl. meereizende ambtenaren, etc. kosten deze trips de belastingbetaler circa € 2500 per persoon. De volgende "belangrijke economische missie " naar Antalya 2016 gaat er zeker komen!

Maar ook de politici van de gemeente Almere lieten weinig tijd voorbijgaan om in het kader van de Floriade op dienstreis te moeten gaan zoals wethouder Pol.

De tekst van het verslag van de dienstreis toont aan dat het allemaal zeer belangrijk en succesvol was en …dat er veel vervolgafspraken zijn gemaakt.

Op deze wijze zal het aantal noodzakelijke dienstreizen van politici en ambtenaren in het kader van de Floriade 2022, exponentieel gaan toenemen.

En zo ook de kosten, waarover straks meer.

donderdag 15 oktober op de Mayors' Summit in Milaan het Urban Food Policy Pact getekend. Deze overeenkomst onderstreept de cruciale rol van steden bij duurzame en eerlijke voedselvoorziening. De burgemeestersbijeenkomst maakte deel uit van de World Expo in de Italiaanse stad.

Het Urban Food Policy Pact (UFPP) is opgesteld om stadsbesturen en bewoners in steden meer te betrekken bij het realiseren van een duurzaam, rechtvaardig en toegankelijk lokaal voedselsysteem. Dit sluit aan bij de thema's van Growing Green Cities: Feeding, Greening, Energyzing en Healtying the City, en de Floriade 2022. Naast het ondertekenen van het pact, waren andere belangrijke doelen van de reis dan ook het verstevigen van het internationaal netwerk en het internationaal presenteren van de Floriade.

Tijdens de Mayors' Summit op 15 oktober hebben verschillende hoogwaardigheidsbekleders presentaties verzorgd en voerden verschillende burgemeesters het woord over de ontwikkelingen in hun stad op het gebied van een voedselstrategie en voedselinitiatieven. Na afloop van de ondertekening van het UFPP was er een netwerkdiner, waar de contacten met verschillende steden en organisaties zijn aangehaald, die relevant zijn voor Almere in het kader van Growing Green Cities.

Op 16 oktober is de UFPP aangeboden aan Secretaris–Generaal van de Verenigde Naties dhr. Ban Ki–moon, in aanwezigheid van de vertegenwoordigers van de steden die het Pact hebben ondertekend en de betrokken internationale organisaties. Vervolgens konden de steden deelnemen aan een seminar georganiseerd door Almere, Milaan en de Stichting RUAF (Resource Centres on Urban Agriculture and Food Security), die nauw betrokken was en is bij de ontwikkeling en de uitvoering van het UFPP.

Tijdens het seminar heeft Almere de Floriade, Growing Green Cities en Almere gepresenteerd aan een internationaal relevant publiek. Meer dan twintig vertegenwoordigers van steden en organisaties als New York, Athene, Lyon en AIPH waren aanwezig. De deelnemers waren het erover eens dat het Pact belangrijke handvatten biedt om binnen steden een voedselbeleid op te zetten, om gezond voedsel breder toegankelijk te maken voor alle inwoners. Wel erkenden de aanwezigen dat het Pact uitgewerkt moet worden in concrete stappen om het doel van breed toegankelijk gezond voedsel te kunnen bereiken. Door verschillende aanwezige steden werd het aanbod van Almere om een tijdslijn op te zetten naar 2022 en twee nieuwe bijeenkomsten voor het Pact te hosten (2018 en 2022) dan ook omarmd.

Aangezien meer dan 100 steden het Pact hebben ondertekend is het nodig om nationale en regionale netwerken in te zetten om gericht met de uitvoering aan de slag te gaan. RUAF vroeg de Nederlandse en Vlaamse steden hier een coördinerende rol in te spelen. RUAF zal richting Almere met een voorstel voor vervolg komen.

Naast wethouder Pol is ook de ex/wethouder Mulder al op reis geweest in het kader van de Floriade, naar o.a. Taipei.

Nu is de wethouder reeds vertrokken en zal het noodzakelijk zijn voor zijn opvolger om nogmaals te gaan en de belangrijke reeds gelegde contacten over te nemen.

Onze voorspelling is dat in het kader van de Floriade 2022 de politici een groot aantal continentale en intercontinentale dienstreizen gaan ondernemen. Nogmaals …dat is uitstekend…mits het wat oplevert, aangezien de kosten aanzienlijk zullen zijn.

Dienstreis wethouder Mulder naar Taiwan (Taipei en Taichung)

7-10 juni 2015

Taipei is een partner in het Growing Green Cities netwerk. Met de stad is in dat kader in 2011 een Memorandum of Understanding afgesloten om kennis te delen en samen te werken op het gebied van wereld tuinbouwtentoonstellingen en vergroening van de stad. Deze reis heeft als doel de contacten in Taipei verder te brengen. Zo zullen we spreken met de Taipei Expo Foundation, de urban planning department en het Design center, dat verantwoordelijk is voor de organisatie van Taipei World Design Capital 2016. Taipei heeft aangegeven Almere en de Floriade daar een platform te willen bieden om de Floriade en Almere te presenteren.Daarnaast zal de stad Taichung in 2018 de wereldtuinbouwtentoonstelling organiseren. Ook zij hebben aangegeven samen te willen werken met Almere op dit gebied. Het doel van deze reis is om de contacten met de stad en de expo organisatie verder te ontwikkelen, met als doel de expo in Taichung te gebruiken als opmaat voor onze Floriade in 2022. Ook zijn de bezoeken die daar gepland staan bedoeld om te horen en zien hoe Taichung de expo vorm gaat geven, welke bedrijven daarbij betrokken zijn en hoe ze bezoekers willen trekken. Taichung heeft de verwachting uitgesproken 10 miljoen bezoekers te trekken in 2018.CAH Vilentum heeft de samenwerking opgezet met twee grote universiteiten in beide steden op het gebied van agrifood en agribusiness. Het doel van de bezoeken, waaraan CAH ook deelneemt, is ook om concrete (onderzoeks)projecten te formuleren, waar studenten en lectoren op ingezet kunnen worden.Naast de gemeente en CAH Vilentum Almere zullen ook de provincie Nood-Holland, Greenport Noord- Holland Noord en Proeftuin Zwaagdijk uit Noord-Holland deelnemen aan de missie.

Kosten € 4.500

Zo zien we dat de reis van wethouder Mulder € 4500 heeft gekost. Dat lijkt ons wat aan de lage kant aangezien de intercontinentale vliegtickets al dit bedrag kosten…. Maar in het kielzog van de wethouder zijn ook 2 ambtenaren meegegaan. Onze inschatting is dat de totale kosten van de reis daarom minimaal € 10.000 zijn geweest. Exclusief kosten van de uren van voorbereiding, uitvoering en …follow-up. Vreemd genoeg worden die nooit meegerekend, terwijl dat in het bedrijfsleven wel gebeurd.

Tenslotte zien wij weleens dat dienstreizen "niets kosten" omdat deze bijvoorbeeld betaald zijn door een NGO. Men "vergeet" dan te vermelden, dat men soms in het bestuur zit van deze instantie en dat deze bijna geheel gefinancierd wordt door de overheid.

Op basis van onze ervaringen in het verleden, de voornemens zoals beschreven zijn in verschillende documenten en het reislustig gedrag van de bestuurders van de provincie Flevoland, voorspellen wij dat in de periode 2015 tot en met 2022, vele tientallen internationale dienstreizen gemaakt zullen worden in het kader van de Floriade. De totale kosten schatten wij hiervan minimaal op € 1 miljoen. Dit is exclusief de kosten van de bestede uren ter voorbereiding, uitvoering en follow-up!! Ons advies is dit onderdeel zeer kritisch te volgen, om zodoende de politici zo verantwoord mogelijk te laten acteren.

https://www.flevoland.nl/Loket/Wet-Openbaarheid-van-Bestuur/Dienstreizen;

https://www.almere.nl/bestuur/college-van-b-en-w/registers-van-buitenlandse-dienstreizen-en-ontvangen-geschenken/dienstreizenregister/2015/;

14. DE ECONOMISCHE MOTIVATIE OM EEN FLORIADE TE ORGANISEREN.

Voor de burger is het misschien moeilijk te begrijpen en te accepteren dat een Floriade een overheidsbijdrage van miljoenen euro's aan belastinggeld vereist. Maar naar onze mening is een goed doordachte, gebudgetteerde en uitgevoerde Floriade, zeker een voor-investering van de overheid waard indien we kijken naar de economische & pr-spin-off effecten en de legacy, welke het evenement kan hebben. Wij pleiten dus niet tegen de Floriade, wij pleiten wel voor een juiste aanpak!

Helaas wordt door de politiek de Floriade als Destination Marketing Tool niet goed gemanaged en de legacy niet goed doordacht. Om dit te maskeren worden foute voorbeelden aangehaald en/of de effecten sterk overdreven. Hierdoor ontstaan overdreven en/of foute verwachtingen en gaan ook veel goed bedoelde initiatieven verloren.

De politiek zou de overheidsinvesteringen kunnen rechtvaardigen indien men beter gestructureerd te werk gaat :

1. *Verbetering imago en naamsbekendheid gemeente/provincie.*

   Het is inderdaad zo dat een Floriade op het gebied van vrije publiciteit een grote spin-off heeft …van af de voorbereiding, de opening tot sluitingsdatum. Vele knipselboeken worden gevuld met artikelen over de Floriade en de stad waar het evenement wordt gehouden. Maar waar gaat die publiciteit over en wat is de doelgroep? De vraag blijft of men niet een beter resultaat zou boeken met de vele miljoenen Floriade euro's, doormiddel van een reclamecampagne gericht op de juiste doelgroep en uitgevoerd door een professioneel reclame & pr-bureau!

   De zogenaamde voorpubliciteit in de vorm van "The making of the Floriade " is een leuk idee. Maar gezien de lange aanloopperiode vereist deze campagne een omvangrijk budget en wat wil men er mee bereiken?

   Herhaling is de toverkracht van de reclame. Indien de Floriade niet onderdeel is van een goed geformuleerde lange termijn Pr-strategie van een gemeente en ondersteunt wordt door een substantieel budget, is een éénmalige investering in een Floriade Pr-campagne, weggegooid geld.
   In de Floriade begroting van de gemeente ontbreekt altijd "het follow-up promotie budget" om de "legacy "levend te houden in de jaren na de Floriade. De gemeente is daardoor niet in staat om het opgebouwde imago verder te kapitaliseren.

   Tot nu toe is na afloop van de meeste Floriades een substantieel budget besteed aan "damage control" met betrekking tot de beheersing van de negatieve publiciteit rond het onvermijdelijke "extra verlies".
   De praktijk is dat het (nieuwe) college een Floriade evenement, liefst zo gauw mogelijk wil vergeten en alle investeringen verloren gaan.

2. *Verbetering vestigingsklimaat gemeente en aantrekken van buitenlandse investeerders/bedrijven.*

   Ook hiervoor behoeft men geen Floriade te organiseren indien het niet past in de lange termijn strategie. Men kan dit dan beter via een gerichte reclamecampagne doen, gericht op de juiste doelgroep. Het overwegend 50+ publiek van een Floriade, is niet echt de juiste doelgroep om het internationale vestigingsklimaat van een gemeente bij te promoten! De b2b meetings om bedrijven te interesseren om zich te vestigen in de gemeente, kan men ook zonder een Floriade organiseren en ……tegen aanzienlijk minder kosten.

3. *Economische spin-off voor lokale ondernemers als leverancier aan bouw en exploitatie van een Floriade.*

Ja…er zijn uitzonderingen geweest in het verleden. Soms heeft een lokale ondernemer geprofiteerd van een Floriade. Maar als we een analyse maken van de uit te voeren werkzaamheden tijdens de bouw en de leveranties tijdens de exploitatie periode, kan iedereen begrijpen dar de spin-off voor lokale (kleine) ondernemers gering is.

De aanleg van de terreinen en de bouw van de Floriade is altijd in handen geweest van grote internationale architecten en bouwondernemingen. Het zou kunnen dat ze een lokale bouwer of installatiebedrijf inschakelen ter ondersteuning. Maar de meeste aannemers hebben al lang hun eigen onderaannemers en zullen die zeker blijven gebruiken! Kortom, indien een bekende internationale bouwonderneming of ingenieursbureau niet gevestigd is in de gemeente en niet de opdracht heeft gekregen is de lokale spin-off gedurende de bouwperiode minimaal. Daarnaast is de markt van tentoonstelling en inrichting al jaren verdeeld tussen een aantal grote bedrijven zoals Hypsos (Soest), Gielissen (Eindhoven), etc.

Hetzelfde geld tijdens de exploitatie periode. Een cateraar als Albron, Sodexho of Maison v/d Boer, gebruikt voor de bevoorrading bijvoorbeeld de Sligro uit Veghel of de Hanos uit Apeldoorn. Aangezien alleen dit soort internationale cateraars bereid zijn de hoge investeringen te doen in een Floriade en een hoog pacht % te betalen, zal het grootste gedeelte van de horeca omzet hier terecht komen. En dan zijn er de buitenlandse inzendingen met horeca als Vietnamese loempia's ! Tot slot heeft misschien een lokale poffertjes/pannenkoekenhuis geluk en kan men gedurende 6 maanden een vestiging kan openen, maar dit zullen altijd marginale omzetten zijn.

Wat betreft winkels geld dat ook dat alleen de grote internationaal opererende bedrijven bereid zijn een hoge investering te doen in de winkelbouw en pacht af te dragen. Lokale kleine ondernemers moeten echt een passende en uniek assortiment kunnen aanbieden, willen zij in aanmerking komen…en bereid zijn de hoge pacht te betalen. Tijdens de Floriade 92 is onder veel politieke druk eindelijk een lokale ondernemer op het terrein gekomen. Een bloemenwinkel. Helaas ging deze, na 2 maanden, als eerste failliet.

Alleen op het gebied van o.a. bewaking, tuinonderhoud, schoonmaken en uitzendpersoneel kunnen lokale bedrijven een redelijke kans maken, omzet te genereren op de Floriade. Onze ervaring met drie Floriades is dat, afgezien van de bestedingen door de lokale overheid, de economische spin-off minimaal is voor het lokale bedrijfsleven. Natuurlijk zijn er altijd een aantal ondernemers te vinden die kunnen getuigen van de economische spin-off van een Floriade. Vaak is dit het restaurant waar alle lokale bobo's over de Floriade vergaderen. Maar wanneer men alles beter analyseert betreft het niet meer dan circa 10 miljoen euro extra bruto omzet.

Politici uit Almere zou ik adviseren, de financiële afdeling van de Floriade te vragen om maandelijks het overzicht van de opdrachtbonnen te laten toesturen, gesorteerd op postcode! Kan men precies zien waar de subsidies van Almere terecht komen!

De vraag blijft wel of je als gemeente de Floriade dwingend kan opleggen, alleen lokale ondernemers in te schakelen. Het punt is dat je dan politiek ook eindverantwoordelijk bent voor het financiële resultaat en wil je dat?

4. *De economische spin-off voor de tentoonstellende bedrijven*

Zoals we reeds zagen in het hoofdstuk over de Floriade Venlo, geeft Buck Consultancy aan dat met name voor de tuinbouwbedrijven er blijkbaar een aanzienlijke economische spin-off bleek te bestaan. Dit werd mede veroorzaakt omdat in de regio rondom een Floriade veel tuinbouw al aanwezig was. Deze aanwezigheid creëert natuurlijk sneller een positief economisch effect .

Floriade 1992

Wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade Den Haag-Zoetermeer 1992
Floriadepark 1, Postbus 1992, 2700 DA Zoetermeer,
Telefoon (079) 68 19 92, telefax (079) 610013

Warm aanbevolen:

280 Floriade medewerkers m/v met een schat aan ervaring op velerlei gebied

Dankzij dit winnende team personeelsleden hebben niet minder dan 3.355.600 bezoekers de Wereld-Wonder-Tuin Floriade 1992 bezocht.

De 280 medewerkers m/v die deze wereldtentoonstelling tot een grandioos succes hebben gemaakt, zwaaien binnenkort af.

Een schat aan ervaring op het gebied van:

communicatie en voorlichting
cultuurtechniek
evenementen organisatie
horeca & organisatie
informatievoorziening
journalistiek
ontwerp, aanleg en onderhoud groenvoorzieningen
operationele zaken
public relations
sales promotion
secretariële werkzaamheden
sponsorwerving en
weg- en waterbouw

mag toch zomaar niet verloren gaan?

**Zo'n kans krijgt u maar eens in de tien jaar.
Zorg dat u ze niet mist!**

Voor nadere informatie kunt u contact opnemen met **Saskia M. Martinelli**, telefoon (079) 681988.

Maar stel dat de Floriade plaats vindt in een gemeente/provincie die nauwelijks enige *tuinbouwindustrie* herbergt, zoals Almere? Wat is dan de economische spin-off ?

Uitgaande van een enquête onder tentoonstellende bedrijven werd duidelijk dat een Floriade tentoonstelling met name nuttig was om:

a. Ik heb op de Floriade mijn product/diensten assortiment goed onder de aandacht kunnen brengen van de consument". (84%)
b. Door relatiemanagement op de Floriade heb ik de band met mijn bestaande relaties goed kunnen verstevigen (24%).
c. Door deelname aan de Floriade heb ik veel nieuwe zakelijke contacten gelegd (20%).
d. Ik heb door de Floriade mijn omzet weten te verhogen (8%)

Het blijkt dus dat participerende tuinbouw bedrijven vooral een indirecte-economische spin-off hebben van een Floriade.

5. *Kennisoverdracht.*

De Floriade kan een mooi platform kunnen zijn om congressen te organiseren, passend bij het thema. Wel dienen we ons dan te realiseren dat echte belangrijke internationale congressen, jaren van tevoren worden gepland. Dit betekent dat men in 2016 met de werving moet beginnen en een reeds vastomlijnd plan moet hebben van prijzen, accommodaties, etc. voor 2022!

6. *Werkgelegenheid.*

De Floriade kan zeker een stimulator zijn van werkgelegenheid. Een ruwe schatting is dat de Stichting Floriade 1992 circa 800 manjaren werk heeft gecreëerd. Daarnaast schatten wij in dat de activiteiten van de bouwbedrijven, horeca en andere exploitanten voor circa 750 manjaren werk hebben opgeleverd. De Floriade is zeker een goede gelegenheid om met name lager opgeleiden werklozen in een groendienst, toilet schoonmaak, horecapersoneel, kaartcontroleur, tijdelijk werkervaring op te laten doen.

Ook op dit punt zou ons advies zijn aan de gemeente Almere om maandelijks van de afdeling P.Z. van de Floriade 2022 een uitdraai te vragen van alle personeelscontracten op basis van postcode, om zodoende te controleren/stimuleren dat met name werkzoekenden uit Almere en de Provincie Flevoland, profiteren van de investeringen met publiek geld in de Floriade 2022.

7. *Samenwerkingsverbanden.*

De organisatie van een evenement als de Floriade kan zorgen voor het ontstaan van nieuwe en het versterken van bestaande relaties op regionaal, nationaal en internationaal niveau. Enerzijds komt dit door de samenwerking die tussen de verschillende betrokkenen ontstaat bij het voorbereiden en exploiteren van het evenement, anderzijds doordat het evenement dienstdoet voor de ontvangst van (handels)delegaties uit binnen- en buitenland. Het zou eventueel kunnen dat dergelijke contacten en samenwerkingsverbanden een positief economisch effect hebben.

8. *Legacy*

De Floriade biedt zeker in het kader van de Legacy, de mogelijkheid tot opwaardering van bestaande- en realisering van nieuwe-voorzieningen. Voorwaarde is wel dat de Legacy voortkomt uit de restwaarde van de investeringen in de Floriade en géén verlies leidende exploitatie heeft na de Floriade!
Een zinsnede uit het aanbiedingsboek van de Floriade 2022: *'Almere Floriade wordt een natuur- recreatie- en cultuurpark dat het decor zal vormen voor kleinschalige en grootschalige manifestaties. Het gebied zal tot in lengte van dagen herkenbaar zijn als 'de plek waar ooit de Floriade heeft plaatsgevonden',* ***zoals de wereldtentoonstelling van 1889, Parijs met de Eiffeltoren een identiteit heeft gegeven.'***

Wij waarderen het enthousiasme van de schrijver over de Floriade 2022. Het zou mooi zijn, wanneer men de Legacy van de Floriade 2022 kan vergelijken met de Eifeltoren in Parijs! In hoeverre deze uitspraak bewaarheid zal worden en of de Legacy exploitatie na afloop van de Floriade positief zal zijn, valt nog te bezien. Er schijnt € 2 miljoen gereserveerd te zijn voor een Landmark. In ieder geval genoeg voor de betonfundatie van twéé van de poten van de Eifeltoren! In hoofdstuk 27 gaan we verder in op de Legacy.

In februari '16 werd bekend (NRC 8/2/16) dat de cijfers van de Nederlandse game-industrie jarenlang veel te optimistisch waren voorgesteld. De cijfers van de game-industrie zijn een eigen leven gaan leiden en dat "*diverse onderzoeken en prominenten met opgeklopte cijfers naar buiten kwamen. Elkaar klakkeloos kopieerden en dat ruwe inschattingen werden gepresenteerd als harde bedragen*."

Wij hebben het vermoeden dat hetzelfde is gebeurd met de gepubliceerde cijfers van de economische spin-off van de Floriades! Kortom, er zijn zeker positieve spin-off effecten van een Floriade. Helaas zijn deze alleen niet reëel en door de politiek "opgeblazen". In Duitsland heeft men de economische spin-off van een IGA reeds teruggebracht naar meer reële proporties, namelijk maximaal € 50 miljoen!

Conclusie: Een Floriade heeft zeker algemene economische spin-off effecten maar ze zijn in de loop der jaren door de politici overdreven. Consultancy bureaus zijn politiek gestuurd om positief te rapporteren. Hierdoor is een fout beeld ontstaan en leidt dit tot teleurstelling bij nieuwe bedrijven, welke enthousiast participeren op basis van foute aannames. Een algehele opschoning van de economische spin-off effecten is noodzakelijk voor de geloofwaardigheid en voortbestaan van de Floriade.

15. DE ECONOMISCHE SPIN-OFF DOOR EXTRA TOERISME NAAR EEN FLORIADE.

Op het gebied van de spin-off op het gebied van toerisme circuleren er over de Floriade de meest indrukwekkende getallen. In dit hoofdstuk gaan we daar eens kritisch naar kijken en we beginnen met de economische spin-off van het verblijfstoerisme toerisme.

Het economische effect op het verblijfstoerisme.

Op de eerste plaats is het belangrijk te realiseren dat Amsterdam de grootste toeristische bestemming is van Nederland. Het aantal hotelkamers in Amsterdam is vele malen groter dan Den Haag, Utrecht en Rotterdam bij elkaar opgeteld.

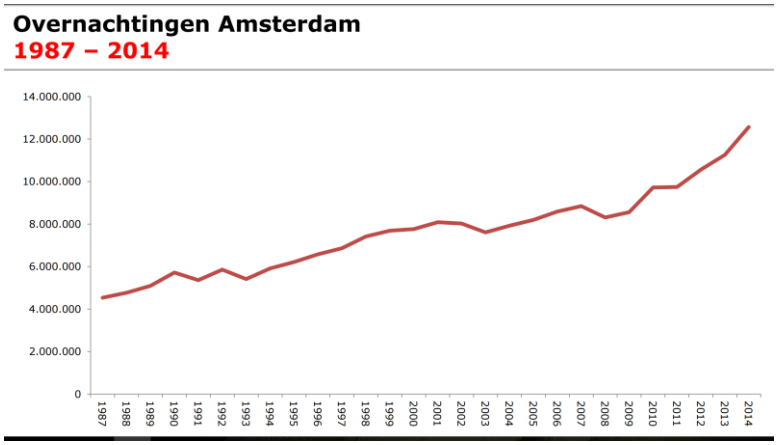

Dit betekent in de praktijk dat internationale toeristen in Amsterdam overnachten en vandaar uit diverse excursies doen, naar o.a. een Floriade. Het aantal aankomsten in Amsterdam tijdens de Floriade jaren geeft daarom vaak een eerste ruwe indicatie of er naar aanleiding van een Floriade extra toeristen naar Nederland zijn gekomen. In 1992 zien we een duidelijke stijging, terwijl 2002 nauwelijks enig effect zichtbaar is.

Op de tweede plaats dient men ook te onderzoeken in welke kwartalen het aantal aankomsten is gestegen. De Floriade beïnvloed alleen de aankomsten in het tweede en derde kwartaal.In de statistiek hiernaast zien we de ontwikkeling van het aantal gasten en overnachtingen in geheel Nederland tijdens het Floriade jaar 2002. Tevens was 2002 het Van Gogh/Gauguin jaar. Dit kan verklaren waarom het aantal aankomsten ongeveer hetzelfde is, maar het aantal overnachtingen gestegen. Er was gewoon veel te beleven in Nederland in dat jaar!

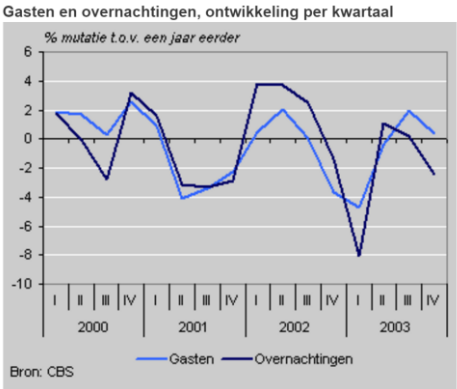

Op de derde plaats is het belangrijk om naar de trend te kijken in de ontwikkeling van het toerisme en hieruit de “invloed te filteren” welke eventueel een Floriade gehad zou kunnen hebben. Zo is bijvoorbeeld het toerisme naar Nederland sterk stijgend door de BRIC-markt van 2011 en vanaf 2013 “booming “door de heropening van het Rijks Museum en het Stedelijk. De Floriade heeft hier op meegelift maar was niet de `driver`.

Op de vierde plaats is de inschatting van de toeristische effecten een gecompliceerde zaak welke veel praktijkkennis vraagt. Het is namelijk de combinatie van cijfers met de praktijkkennis, welke het juiste resultaat oplevert.

Sinds 1982 is ondergetekende 30 jaar lang betrokken bij de werving van (buitenlandse) toeristen tijdens een Floriade. In 1982 als directeur sales & marketing van toentertijd de grootste hotelketen in Nederland, Crest Hotels, met o.a. 6 hotels in Amsterdam. Vervolgens in 1992 als commercieel directeur Floriade, in 2002 als directeur TRN/NBTC/Holland Marketing en tot begin 2011 als directeur Holland Business Promotion.

De werving van de buitenlandse verblijf bezoekers voor een Floriade bestaat uit twee (2) hoofdonderdelen:

a. "Het aftappen" van buitenlandse toeristen uit jaarlijks reeds bestaande stromen naar Nederland.

b. "Het creëren van nieuwe special interest tours" in het Floriade jaar voor tuinclubs, bloemen liefhebbers, etc.

Onder a) gebeurt er niets anders dan dat de toerist welke al lang van plan was om naar Nederland te komen, bijvoorbeeld Madurodam of Keukenhof omruilt, voor een bezoek aan de Floriade. Hier vindt dus geen creatie plaats van additioneel toerisme naar Nederland, maar kannibalisme op reeds lang bestaande toeristische stromen!

In het verleden calculeerde de Keukenhof standaard een verlies in van 100.000 bezoekers in een Floriade jaar.

Alleen onder b) vindt elke 10 jaar de creatie van additioneel toerisme plaats op het gebied van buitenlands dagtoerisme en verblijftoerisme naar Nederland.

Het ombuigen van Nederlands binnenlands toerisme van bijvoorbeeld de Keukenhof naar een Floriade levert voor de BV Nederland niets extra op. Hooguit geeft dit lokaal een extra stimulans. Vandaar dat wij ons in eerste instantie focussen op de impact op het internationale toerisme van een Floriade.

Onze praktijkervaring met betrekking tot de internationale sales en marketing van <u>vier</u> Floriades heeft ons geleerd dat er elke Floriade globaal sprake is van circa 100.000 extra buitenlandse verblijfstoeristen, (20.000 zakelijke en 80.000 toeristisch) plus 100-150.000 extra internationale dagtoeristen uit België, Duitsland, etc.

Laten we eerst eens gaan kijken naar de effecten op het verblijfstoerisme in Amsterdam van de Floriades in 1982 en 1992.

Floriade 1982.

Zoals we al konden zien uit de hotel statistieken van de gemeente Amsterdam, is het aantal aankomsten in 1982 slechts met circa 4500 personen toegenomen en het aantal overnachtingen zelfs gedaald, in vergelijking met 1981. Indien de Floriade 1982 substantiële extra (buitenlandse) bezoekers had aangetrokken dan was dat zeker zichtbaar geweest in de hotelstatistieken.

1982. Hotelaccommodaties Amsterdam. (Bron: Bureau statistiek gem Amsterdam)

Amsterdam	1980	1981	1982	1983
Aankomsten	1.273.900	1.299.600	1.304.100	1.244.900
Overnachtingen	2.842.500	2.863.200	2.849.300	2.361.100

De bovenstaande statistiek wijst er dus duidelijk op dat in 1982, weinig extra verblijfbezoek (Buitenlands en Nederlands) naar Amsterdam is gekomen in verband met de Floriade 1982. Dit is ook de reden dat wij er van overtuigd zijn dat de Floriade 82 slechts 1,9 miljoen kaarten heeft verkocht, maar wel miljoenen regionale pas Partout bezoeken heeft gehad.

Floriade 1992.

Met betrekking tot de Floriade 1992 hebben we iets meer gedetailleerde gegevens beschikbaar.

1992. April t/m oktober Hotels & Pensions

Den Haag Regio	1991	1992	Absoluut	%
Aankomsten	213.403	242.161	28.758	13%
Overnachtingen	1.045.026	1.225.886	180.860	17%

Amsterdam	1990	1991	1992	1993
Aankomsten	1.894.900	1.730.600	1.850.900	1.669.700
Overnachtingen	4.024.000	3.785.700	4.127.400	3.617.800

We zien hier een duidelijke toename in het aantal aankomsten en overnachtingen in de regio Den Haag, welke zo substantieel is, dat men in alle redelijkheid kan aannemen dat dit is veroorzaakt door de Floriade 1992. Een ruwe inschatting is dat circa 25.000 personen in de regio Den Haag extra hebben overnacht door de Floriade 1992.

Ook in de gemeente Amsterdam is een toename. Tevens is het opvallend dat het aantal overnachtingen hoger ligt in 1992. Onze inschatting is dat er circa 100.000 aankomsten extra zijn gegenereerd door de Floriade 1992.

In totaal zou de Floriade 1992 volgens de CBS-statistieken **circa 125.000 extra verblijfstoeristen** toeristen hebben aangetrokken.

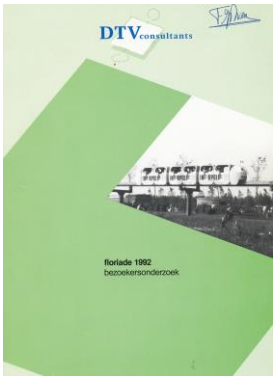

In 1992 is er door DTV-consultants een onderzoek gehouden onder de bezoekers. Daarvan gaven 20% van de buitenlandse bezoekers (dag en verblijfstoeristen!) speciaal voor de Floriade naar Nederland te zijn gekomen.

DTV publiceerde in haar rapport volgens een bepaald format alle resultaten over de toeristische economische spin-off. Opvallend is dat hetzelfde format bij de volgende Floriades door alle onderzoekers is overgenomen en…de meeste cijfers!

DTV stelde in haar rapport dat de Nederlandse en Buitenlandse bezoekers aan de Floriade circa Hf 900 miljoen aan economische spin-off hadden gecreëerd in 1992! Of te wel op basis van koopkrachtberekeningen, vergelijkbaar met circa € 630 miljoen in 2012!

De mythe van de enorme toeristische economische spin-off van de Floriade is gecreëerd in 1992!
Om de negatieve publiciteit te proberen te keren is het management van de Floriade in het najaar van 1992 op zoek gegaan naar alle veronderstelde positieve effecten. Pers knipsels werden op advertentiewaarde berekend; bij elkaar opgeteld leverde dat miljoenen aan reclame-uitingen op. Bestedingscijfers werden omhoog bijgesteld als het even kon, etc. Het resultaat was op papier indrukwekkend! De politiek heeft het rapport geknuffeld en het is kritiekloos geaccepteerd omdat het iedereen die bij de Floriade 1992 betrokken was, zeer goed uitkwam deze onwaarschijnlijke hoge spin-off cijfers te communiceren. Het verzachtte het leed een beetje van het negatieve nieuws over het extra verlies van de Floriade 1992.

Het lijkt er sterk op dat men elkaar daarna klakkeloos heeft “nagepraat” over de zogenaamde economische spin-off van de Floriades! Van politici tot ondernemers! Net zoals het reeds genoemde zogenaamde spin-off effect van de game industrie!

Nu al het stof van 1992 is neergedaald en we nuchter naar de cijfers kunnen kijken, blijkt dat er andere conclusies moeten worden getrokken. De steekproef van DTV, gecombineerd met de CBS-statistiek, de ervaringen van het sales & marketingteam van de Floriade en de gesprekken met o.a. touroperators geven ons genoeg vertrouwen om de volgende uitspraak te doen:

De Floriade 1992 heeft aan extra buitenlands bezoek opgeleverd:

a. **Circa 25.000 extra buitenlandse verblijfsgasten op basis van een (zakelijk) vak bezoek.**
b. **Circa 100.000 extra buitenlandse verblijfsgasten waarvan de Floriade een van de hoofdreden was een vakantie bezoek aan Holland te brengen.**
c. **Circa 150.000 extra buitenlandse dagtoeristen welke voor de Floriade naar Nederland kwamen.**

Laten we op basis van deze meer reële cijfers gaan berekening wat de echte economische spin-off geweest kan zijn bij de Floriades.

De reële extra economische spin-off van het toerisme in verband met een Floriade.

De economische spin-off bestaat uit het aantal extra toeristen x de gemiddelde besteding.

Laten we eerst eens berekenen hoe groot de gemiddelde besteding zou kunnen zijn:

a. Op het gebied van dag bezoek van Nederlanders wordt uitgegaan van € 40, pp en van buitenlanders van € 60. pp incl. btw. Dit is dan wel de totale besteding per dag!
Indien men dit koppelt aan een bezoek aan de Floriade van circa 4-6 uur dient men het spin-off bedrag naar beneden bij te stellen. De entreeprijs en de bestedingen op het Floriade terrein moeten er dan van afgehaald worden. (€ 30,- resp. € 35 incl. btw) In dat geval blijft er netto € 10 voor Nederlanders en € 25 pp. voor buitenlanders over als economische spin-off buiten het Floriade terrein.

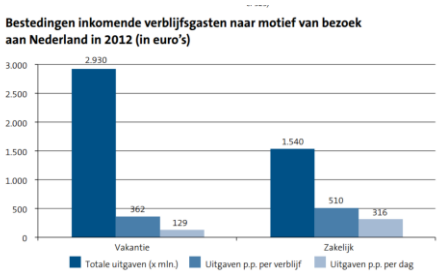

b. Op het gebied van bestedingen van verblijfstoeristen gaan wij uit van € 129,- per dag. Ook hier trekken we de bestedingen op het Floriade terrein en de entree vanaf van € 30, - incl. btw. Blijft over circa € 100,- per verblijfstoerist welke speciaal voor de Floriade naar Nederland is gekomen en € 285 voor de vak bezoeker. Indien we deze uitgaven % verdelen op basis van de verhouding vak (20%) en vakantie (80%) toerist, komen we op een gemiddelde besteding van € 137,- per dag besteding door elke extra verblijftoerist gegenereerd door de Floriade.

**Alle cijfers zijn op prijsniveau 2012. Voor de berekeningen in 2002 betekent dit dat de actueel bedragen lager zijn en voor 2022 iets hoger.*

Floriade 2002.

In 2002 is een onderzoek uitgevoerd door de gemeenten Haarlem en Haarlemmermeer, de provincie Noord-Holland en Toerisme Recreatie Nederland naar het bestedingsgedrag van de Floriade bezoekers. Hieruit kwamen de volgende conclusies:

"-De Nederlandse bezoeker kwam vooral uit de regio (1/3 uit Provincie Noord-Holland). Van al deze regionale bezoekers gold dat de overgrote meerderheid speciaal voor de Floriade 'op stap is gegaan die dag.

-De meeste buitenlandse bezoekers kwamen speciaal voor de Floriade naar Nederland (57%); De buitenlandse bezoekers hebben gedurende hun verblijf in Nederland behalve de Floriade vooral Amsterdam bezocht (63%).

Dit alles tezamen levert het volgende bestedingspatroon op:

-Voor de Nederlandse bezoekers die speciaal voor de Floriade op stap gingen, geldt een netto bestedingseffect van Euro 42 miljoen.

- Van de buitenlandse bezoekers die speciaal voor de Floriade naar Nederland zijn gekomen, is het totale bestedingsbedrag Euro 207 miljoen; Alle buitenlandse Floriade bezoekers tezamen hebben bijna Euro 460

miljoen in Nederland uitgegeven; Het aan de Floriade toe te rekenen toeristische bestedingsbedrag ten gunste van de BV Nederland komt daarmee op ruim Euro 500 miljoen".

De bevindingen in dit rapport staan wel in schril contrast met de CBS-statistiek. Hier zien we dat er in 2002 geen sprake is van een toename van het aantal toeristen naar Amsterdam. Sterker nog er is een duidelijke afname van het aantal overnachtingen, welke ook nog doorzet in 2003.

Hierbij dienen we nog op te merken dat in 2002 het van Gogh museum een absoluut record boekte met 1.592.771 bezoekers vanwege de van Gogh/Gauguin expositie. Deze was door TRN/NBTC via de buitenlandse touroperators, samen met Floriade gepromoot.

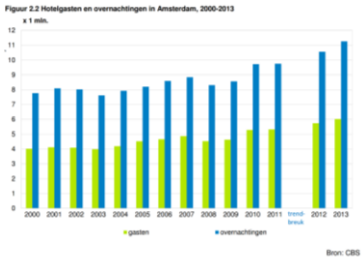

TRN/NBTC/Holland Marketing was eindverantwoordelijk voor de acquisitie van de 950.000 buitenlandse bezoekers d.m.v. een contract met de Floriade 2002. Deze overeenkomst was, gezien de aanwezige ervaring met betrekking tot de vorige twee Floriade 's redelijk gemakkelijk uit te voeren en derhalve een profijtelijke inkomstenbron van enkele honderdduizenden euro's voor TRN/NBTC.

Als resultaat kwamen van de 2,071 miljoen Floriade 2002 bezoekers er zo'n 950.000 uit het buitenland, met als 'koplopers': Verenigd Koninkrijk (28%), Duitsland (17%), Frankrijk (14%), Azië (13%) en de Verenigde Staten (8%).

Van de circa 150.000 buitenlandse dagtoeristen is het aannemelijk dat deze voornamelijk voor de Floriade 2002 zijn gekomen.

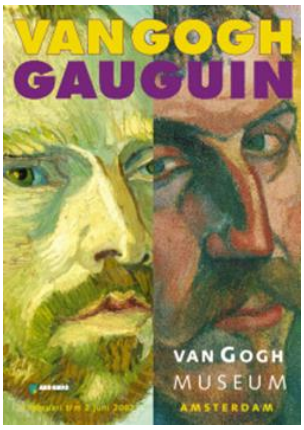

Met betrekking tot het extra verblijf toerisme is onze inschatting dat de Floriade 2002 circa 80.000 extra buitenlandse bezoekers heeft genereerd. Plus de circa 20.000 extra buitenlandse vak-bezoekers komt men uit op circa 100.000 extra verblijftoeristen.

Onze inschatting is **<u>bruto € 14 miljoen</u>** extra besteding door extra buitenlands bezoek in Nederland, dankzij de Floriade. (100.000 x € 100 + 150.000 x € 25 pp= € 10 + € 4,- = € 14 miljoen)

Ook indien men de totale besteding van de extra buitenlandse verblijfstoerist gedurende zijn 3-daags verblijf in Nederland, zou kunnen toerekenen aan de Floriade (€ 360-€30= € 330) dan is dat **<u>maximaal € 37,5 miljoen</u>** (€ 33 + € 4,5) geweest.

Meer kunnen we er helaas niet van maken! De genoemde spin-off in het rapport dus veel te hoog.

Floriade 2012

Op landelijk niveau zien we tussen 2011 en 2012 slechts een geringe stijging van 3,4% welke zelfs beduidend onder de trend is van de voorgaande jaren 2010; 9,7 %, 2011; 3,8 % en het volgende jaar 2013; 4,7%. Landelijk is dus niets te zien van een extra toename van het buitenlandse toerisme door de Floriade.

Dit geld ook wanneer we kijken naar eventuele effecten in de 4 grote steden zoals Amsterdam. Sinds 2009 is er een stijgende trend waar te nemen in de ontwikkeling van het toerisme.

5.3.1 Buitenlandse gasten, naar land van herkomst, alle logiesaccommodaties

	Gasten		Verdeling naar herkomst	Ontwikkeling per jaar					Ontwikkeling over periode		
	2012	2013	2013	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2012-2013	2006-2013	2009-2013
	x 1.000		%	%				x 1.000	% per jaar	
Totaal buitenland	12.206	12.783	100	9,7	3,8	3,4	4,7	577	2,9	3,7
Europa exclusief Nederland	9.744	10.286	80,5	7,9	2,6	3,1	5,6	542	2,8	3,5
België	1.557	1.673	13,1	7,5	7,0	8,7	8,8	116	7,4	7,5
Denemarken	141	144	1,1	11,1	-8,9	-1,0	2,1	3	1,8	-0,8
Duitsland	3.209	3.495	27,3	3,8	4,6	1,1	8,9	286	1,6	3,8
Frankrijk	666	680	5,3	16,4	-0,5	-3,7	2,1	14	3,5	2,8
Italië	456	461	3,6	20,2	-1,2	-0,7	1,1	5	2,6	3,5
Spanje	427	395	3,1	25,2	-3,3	-4,5	-7,5	-32	3,2	0,9
Verenigd Koninkrijk	1.662	1.680	13,1	10,4	-3,0	7,0	1,1	18	-0,1	-0,1
Zweden	143	142	1,1	12,7	10,1	10,6	-0,7	-1	2,6	3,8
Zwitserland en Liechtenstein	228	233	1,8	10,5	11,3	7,8	2,2	5	6,8	7,8
Overige landen Eurozone	459	492	3,8	6,0	2,5	0,9	7,2	33	5,1	3,8
Overig Europa	815	892	7,0	-3,0	7,1	5,6	9,4	77	5,7	5,6
Amerika	1.581	1.537	10,5	20,2	7,9	0,2	-3,2	-46	2,5	3,5
Azië	797	875	6,8	10,4	10,9	13,8	9,8	78	3,0	8,5
Australië en Oceanië	170	165	1,3	34,5	7,9	2,8	-2,9	-5	3,6	7,0
Afrika	114	121	0,9	23,6	10,7	-2,1	6,1	7	-0,9	5,8

Bron: CBS, Statistiek Logiesaccommodaties.

Er is géén significante **extra** stijging waarneembaar in 2012. Dit wijst weer op hetzelfde resultaat als bij de vorige Floriades.

Wel zien we op regionaal gebied een toenamen van het buitenlands toerisme naar de regio Midden Limburg van 18%. Zouden we hier de landelijke trend van 3% af trekken dan zou men kunnen stellen dat het buitenlands toerisme naar de regio Venlo/midden Limburg met 15 % is toegenomen dankzij de Floriade. Dit is ook in lijn met de reacties van KHN in de regio. Maar let wel, het betreft hier een relatief kleine groep hotels. In absolute getallen praten we over slechts circa 75.000 toeristen.

Inkomend toerisme van Nederland (gasten, zowel toeristisch als zakelijk) naar toeristengebied als bestemming (x 1.000)

	2008	2009	2010	2011	2012	+/- '12/'11
Vier grote steden	4.330	4.391	4.922	5.107	5.234	2%
Noordzeebadplaatsen	1.343	1.374	1.492	1.491	1.487	-0,3%
West- en midden Brabant	596	561	683	685	729	7%
O-Brabant, N-M Limburg, Rijk.v. Nijmegen	491	467	465	493	580	18%
Zuid-Limburg	348	283	316	323	370	14%
Ijsselmeerkust	287	343	298	276	356	29%
Deltagebied	244	220	228	276	252	-8%
Veluwe en Veluwerand	215	202	204	214	249	16%
Twente, Salland, Vechtstreek	229	161	184	184	215	16%
Waddeneilanden	199	208	202	230	187	-19%
Groningse, Friese en Drentse zandgronden	137	162	146	139	163	17%
Utrechtse heuvelrug, het Gooi	119	124	147	149	138	-7%
Achterhoek	58	45	45	68	60	-12%
Hollandse en Utrechtse meren	58	57	50	64	55	-13%
Meren Friesland en omstreken	71	75	74	95	54	-43%
Gelders rivierengebied	31	20	29	22	24	8%
Overig Nederland	1.351	1.228	1.399	1.485	1.527	3%
Totaal	**10.104**	**9.921**	**10.883**	**11.299**	**11.680**	**3%**

Bron: CBS

Indien we hier ook uitgaan van € 360-€ 30= € 330 extra besteding zou men op een extra economische spin-off kunnen uitkomen van **maximaal € 25 miljoen.**

Het totale aantal vakanties van Nederlanders naar de regio Venlo/Midden Limburg is niet toegenomen. Zo te zien heeft de Floriade dus geen enkel effect op gehad op een stijging van het totale aantal Nederlandse overnachtingen. Dit wordt ook bevestigd door Recron. in het onderstaande artikel. Hier willen we wel de volgende een kanttekening bij maken.

Het aantal lange vakanties van Nederlanders in Limburg in 2012 is afgenomen met 70.000, vergeleken met 2011 Maar het lijkt wel of er een omwisseling heeft plaats gevonden van lange naar korte vakanties van Nederlanders in Limburg. Het aantal korte vakanties is namelijk wel duidelijk gestegen met zo'n 50.000*. Zeer waarschijnlijk betreft het hier trouwe Floriade fans uit West Nederland, die een dagje Floriade hebben gedaan in combinatie met een korte vakantie.

Binnenlandse vakanties van Nederlanders naar toeristengebied als bestemming (x 1.000)

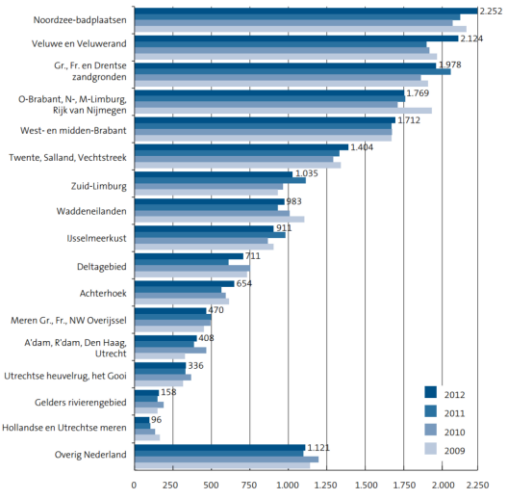

Bron: NBTC-NIPO Research, CVO

(**Dit duidt erop dat de accommodaties waarschijnlijk hebben ingespeeld op een verwachtte toenemende vraag door de Floriade naar kort verblijf en hun allocaties zodanig hebben aangepast in de reserveringsagenda. Men heeft geprobeerd relatief goedkope vaste langverblijf gasten om te wisselen tegen tijdelijke, meer betalende, kort verblijf toeristen. Door een tegenvallende vraag naar kort verblijf accommodaties in het kader van de Floriade 2012 is dit dus niet gelukt.*

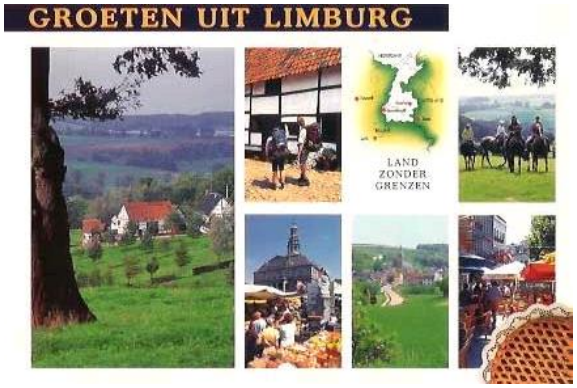

Limburg is als vakantiegebied aantrekkelijk en daarom hebben de Floriade fans uit West Nederland zeer waarschijnlijk een bezoek aan de Floriade gecombineerd met een korte vakantie in Limburg.

Hoofddorp en met name Almere zitten niet in de top van de favoriete vakantiebestemmingen. Vandaar dat hier de spin-off lokaal veel minder was/zal zijn. In deze regio gaat de spin-off naar de grootste toeristische trekker en accommodatie verschaffer van Nederland: Amsterdam!

Het eindresultaat was het onderstaande:

"De Floriade was een forse financiële tegenvaller voor regionale ondernemers in de toeristenbranche. Dat bleek zondag uit onderzoek van regionale omroep Limburg1, gebaseerd op cijfers van de toeristenbelasting. Ondernemers hadden verwacht dat hotels, campings en vakantieparken allemaal bomvol zouden zitten door het evenement.

Maar het aantal overnachtingen nam in het Floriade-jaar juist af: van ruim 2,6 miljoen in 2011 naar nog geen 2,5 miljoen in 2012. In Noord-Limburg bleven bijna 6 procent minder toeristen een nachtje slapen.

Dat is al de tweede tegenvaller voor de meeste Floriade-gemeenten. Ze moeten niet alleen opdraaien voor het exploitatietekort van 9 miljoen euro, maar ontvingen dus ook minder toeristenbelasting.

Ondernemers in de toeristenbranche vrezen dat de gemeenten de belasting gaan verhogen, meldt L1."

Bron: ANP

Als laatste nog een opmerking over buitenlands dag bezoek. Hierin zal de Floriade 2012 zeker gescoord hebben, maar…dat is niet zo moeilijk met de Duitse en Belgische grens op een paar kilometer afstand. Onze inschatting is dat dit een extra besteding heeft gegenereerd van circa € 10 miljoen (400.000 x €25)

In het reeds genoemde rapport van de Rabobank "Op weg naar Floriade 2012"wordt een extra besteding verwacht van € 105 miljoen in de regio, waarvan € 85 miljoen in de horeca en € 20 miljoen in Retail. Dit bedrag is aan de hoge kant ingeschat. Onze inschatting is dat uiteindelijk **maximaal € 50 miljoen extra** (€ 25 + €25) is besteed in de regio door dag en extra verblijfstoeristen. (Excl. ticket en besteding op Floriade)

Of de toeristische sector uiteindelijk zo blij kan zijn met de Floriade 2012 valt te betwijfelen, gezien de reactie van Recron.:

"De toeristische sector zit inmiddels wel met de rekening: gemeente Venlo heeft bijvoorbeeld de Floriade aangegrepen om de toeristenbelasting fors te verhogen (van € 1,10 naar € 1,32). Een jaar na de verhoging in 2010 besluit de gemeente Venlo in 2011 om na de Floriade de toeristenbelasting verder te verhogen! Ondertussen regent het klachten bij de balies van onze campings omdat een gezin met drie kinderen in Venlo bij het afrekenen geconfronteerd wordt met een extra kostenpost van € 6,60 per nacht!"

Floriade 2022

De economische spin-off voor de regio door besteding bezoekers Floriade2022 in de regio is door Bureau Buiten berekend op: *"De totale economische spin-off is becijferd op € 370 - 410 miljoen euro. Hiervan komt zo'n 40 procent terecht in Almere: €150 - € 165 miljoen aan bestedingen in het stadscentrum en het Floriadeterrein*!"

Item	(bandbreedte) verwacht effect
Bezoekers Floriade Almere 2022	2,0 – 2,2 miljoen
Overnachtingen in Flevoland	370.000 – 410.000
Bestedingen op Floriadeterrein	70 – 80 miljoen Euro
Bestedingen in Almere	45 – 50 miljoen Euro
Bestedingen overnachtingen	9 – 11 miljoen Euro
Werkgelegenheid	1.900 – 2.000 directe arbeidsjaren, 600 – 800 indirecte arbeidsjaren
Handelsdelegaties	75 – 100 voorafgaand aan de Floriade, 60 – 70 tijdens de Floriade
Vestigingen	In totaal 1 – 2 per jaar tijdens Making-of, Floriade en 3 jaar na afloop Floriade, waarvan een deel in Almere zal landen
Educatie en innovatie	Realisatie innovatiewerkplaats en Green Campus, groeimogelijkheden tot groene kennishub
Infrastructuur	Naar voren halen investering A6 (24 miljoen Euro), reductie reistijd en aantrekkelijkere inpassing in landschap
Topsectoren	Etalage voor Topsectoren waarin Flevoland gespecialiseerd is
Imago	Almere op de kaart als innovatieve en groene stad. Aantrekken van hoger opgeleiden en verbetering van vestigingsklimaat voor (internationale) bedrijven
Making-of	Verbondenheid en betrokkenheid jeugd Almere bij Floriade. Mogelijke uitstralingseffecten thema´s Floriade op bijv. gezondheid
Legacy	Groene, gezonde stadswijk Almere Floriade, synergievoordeel ontwikkeling stadswijk met gebiedsontwikkeling 11 - 19 miljoen Euro. Ruimte voor commerciële functies
Feeding, greening, healthying, energizing	Koploperpositie kennis en ervaring stadslandbouw, bevordering gezonde voeding en levensstijl, inzet op circulaire economie belangrijke bijdrage aan ambitie energieneutraal wonen

Verwachte effecten voor Almere

Op de eerste plaats willen wij wijzen op een veel gemaakte fout in dit soort economische spin-off berekeningen. Van een Floriade komt circa 25 % van de bezoeken uit de directe omgeving. In dit geval dus bewoners van Almere, Lelystad, etc. Hun bestedingen kunnen dus **niet** meegeteld worden! Sterker nog, hun bestedingen op het Floriade terrein kunnen kannibalistisch werken met betrekking tot de lokale economie. Je kunt je geld als inwoner van Almere maar één keer uitgeven. Dit betekent dat er ook bedrijven in Almere zullen zijn die **minder omzet** zullen draaien tijdens de Floriade! **Hun vaste klanten zitten dan op de Floriade!**

Laten we per bezoeker segment de toeristische spin-off effecten gaan bekijken.

a. Bestedingen op het terrein

Zoals we al reeds hebben laten zien zullen de bestedingen op het terrein van de 2.000.000 bezoeken tijdens de Floriade 2022, maximaal € 56 miljoen bedragen, ex btw. (Prijspeil 2012 en gebaseerd op een entree van € 30,-. Het lijkt ons uitermate onwaarschijnlijk dat een tijdelijke Floriade, per bezoek een hogere opbrengst zal genereren dan een professionele, permanente Efteling! **Uitgaande van het bestaande btw-percentages is besteding op het Floriade terrein circa € 65 miljoen incl. btw**. Let wel bij een entreeprijs van € 30,-. **Bij een entreeprijs van € 25,- geld een omzet van circa € 55 miljoen.**

b. Bestedingen dag-bezoekers Floriade in Stadshart Almere en Flevoland.

Onderzoek in de sector van thema/recreatie parken leert, dat slechts circa 2 % van de dag bezoekers van **buiten de regio** aan een themapark, na afloop het stadcentrum ingaat om te shoppen, te dineren, etc.

Daarnaast is bekend dat circa 10% van de bezoekers na afloop van het bezoek aan het themapark ergens stopt om een snack te eten. Door de dure horecaprijzen in een park is dit een logische reactie.

> Anekdote: *Het is algemeen bekend dat de horeca in themaparken behoorlijk duur is. Bij een Floriade is dit nog meer het geval aangezien de horeca-exploitanten tijdelijke restaurant voorzieningen moeten bouwen en een hoge pacht aan de Floriade dienen af te dragen. Zo ook in 1992. Een week na opening verschenen er een viskraam en de kraam van Henk Patat op een terreintje bij de ingang van het park en parkeerterrein. Via, via hadden deze exploitanten, als oude bekenden van de gemeente Zoetermeer, een vergunning gekregen om daar te staan. Met als resultaat lange rijen Floriade bezoekers en…woedende pachters op het Floriade terrein! Na veel discussies was het compromis, dat ze pas na 14.00 uur open mochten gaan en alleen vertrekkende bezoekers mochten bedienen.*

Om aan te tonen dat het bij de Floriade 2022 niet veel anders zal zijn, gaan we een aantal specifieke zaken nader bekijken.

DE TELEGRAAF
BINNENLAND T9
BOLLEN MILJOEN MENSEN NAAR DE KEUKENHOF, LEGE TERRASSEN IN CENTRUM

De gespleten tulp van Lisse

Het is weer Keukenhoftijd: een miljoen toeristen uit alle hoeken van de wereld schuifelen een paar bloeiende maanden lang langs tulpen en krokussen. Wat drijft die mensen? En waarom strijkt niet één van hen, om uit te blazen, neer op de terrassen van Lisse, aan de andere kant van de geluidswal?

Ervan uitgaande dat de 2.000.000 bezoeken in 2022 gegenereerd worden door circa 1,2 miljoen dag-bezoeken en 800.000 verblijfbezoeken komen we tot het volgende.

- circa 10% van de bezoekers zal per trein naar de Floriade komen. Deze groep kan een horeca en/of winkel bezoeken, wandelende van/naar de Floriade en Station Almere. Realiseer je wel dat de meeste 55 + bezoekers na afloop van het bezoek aan een Floriade "op zijn " en zo gauw mogelijk naar huis willen! Hun totale besteding zal maximaal circa **€4 miljoen** bedragen. (200.000 x € 20)

-van de dag bezoeken komt circa 25 % uit de regio. Deze bestedingen worden niet toegerekend aan de Floriade. Van de resterende bezoekers zal maximaal 2 % van de (voornamelijk buitenlandse) bezoekers per auto, touringcar etc. na afloop van een bezoek een extra activiteit gaan doen in Almere. Hun totale besteding levert ongeveer € **0,9 miljoen** op. (2% van 1.500.000= 30.000 x € 30)

-tot slot hebben we nog de categorie van 10 % welke direct na de Floriade in de regio even een stop maakt om een snack te eten. Deze besteding is ongeveer € **2,7 miljoen** (10% van 1.770.000 x € 15) bij de McDonalds Almere Haven, Hajé Restaurant A6, Shell De Hackelaar A1, etc.

Lisse mist toeristen Keukenhof

Wat een goed beeld werd geschetst in het artikel 'De gespleten tulp van Lisse' (Tel. 04/04). Toen ik zo'n 20 jaar geleden bestuurslid en voorzitter was van de VVV in Lisse hebben we er met veel enthousiasme aan gewerkt om bezoekers van de Keukenhof naar Lisse te trekken.

Richtingsborden naar het centrum, gratis treintjes, huifkarren etc. Wij organiseerden een bloemrijke kinderoptocht naast het bloemencorso, prachtige mozaïeken, unieke gevel- en straatversieringen en de horeca van Lisse bood speciale aantrekkelijke Keukenhofmenu's. We hadden enig succes maar helaas niet wat we hadden beoogd. De redenen? Allereerst hadden de vele honderden bussen vaste programma's, waarbij de bezoekers nog naar Madurodam of Amsterdam werden vervoerd. Daarnaast ging de politie, om files te voorkomen, alle auto's omleiden, zodat ze niet richting Lisse konden, maar direct naar de snelweg werden doorgestuurd. Dat is later wel een beetje aangepast. Maar onze eindconclusie is wel, dat een bezoeker die een lange tijd in de Keukenhof heeft gelopen moe is en daarna graag in de auto stapt. Als iemand nog een lumineus idee heeft, zal ook nu nog onze plaatselijke VVV daar dankbaar gebruik van willen maken.

Henk J.C. van der Kroft

**Nogmaals hierbij rekenen we dus niet de bezoekers/inwoners uit de Almere/Flevoland regio (25%), die na een bezoek aan de Floriade nog iets in hun <u>eigen</u> stad/regio wat gaan besteden! Deze bestedingen kan je niet toeschrijven aan de Floriade.*

De totale verwachtte besteding van de dag bezoekers van de Floriade in Almere en Flevoland bedraagt dus <u>maximaal</u> circa € 8 miljoen, incl. btw.

Indien de "experts" twijfelen of dit wel klopt, dan raden we hun aan het bijgaande Telegraaf artikelen te lezen over de Keukenhof en Lisse. De praktijk is toch echt anders dan de theorie.

c. Besteding verblijfbezoekers Floriade in regio Almere/Flevoland.

Almere en Flevoland hadden in 2014, 13 hotels met 650 kamers en 1350 bedden. Uitgaande van een bestaande gemiddelde kamerbezetting van 60%, beteken het dat er gedurende 6 maanden van de Floriade, maximaal nog 25% van de kamers extra te verhuren zijn gedurende 180 dagen. Uitgaande van gemiddeld 1,7 persoon per kamer x een gemiddelde besteding per dag pp van € 129,- zou de Floriade 50.000 extra overnachtingen kunnen creëren van verblijfstoeristen.

***Uitgaande van een gemiddelde besteding van € 129, per nacht is de extra omzet van verblijfstoeristen in Almere en Flevoland, maximaal € 6,5 miljoen incl. btw*.**

<u>De totale extra toeristische omzet in Almere en Flevoland door de Floriade 2022 is dus maximaal € 15 miljoen</u>.

d. Extra besteding buitenlandse dag-bezoekers van Floriade 2022, buiten Flevoland.

De buitenlandse bezoekers aan de Floriade kan men verdelen in 20 % dag en 80 % verblijfbezoekers. De 200.000 buitenlandse dag-bezoekers aan een Floriade komen voor een groot gedeelte (70%) speciaal en alleen voor de Floriade naar Nederland. Dit zijn bijvoorbeeld Duitse, Belgische en Noord Franse tuin/bloemen liefhebbers.

Het andere gedeelte (30%) zijn intercontinentale toeristen die Nederland in één dag doen in het kader van hun Europese rondreis en 2-3 attracties/musea bezoeken. In sommige gevallen staan deze groepen al om 9 uur op de stoep om na 2 uur de Keukenhof of de Floriade te verlaten voor een flits bezoek aan Madurodam of/en een grachtenrondvaart, voordat men weer verder rijdt naar Brussel of Düsseldorf.

De exclusief aan de Floriade 2022 toe te reken, **extra bestedingen in Nederland**, van de buitenlandse deelnemers aan **dagtochten** naar de Floriade, bedragen circa € 25,- (buiten hun entreegelden en besteding op Floriade). Totaal dus 140.000 x € 25= **€ 3,5 miljoen incl. btw**.

e. Additionele bestedingen buitenlandse verblijfstoeristen door Floriade 2022 in Nederland.

De meeste buitenlanders verblijven in Amsterdam en maken alleen een 3-4 uur durende uitstapje naar het Floriade terrein. Het aantal extra buitenlandse verblijftoeristen die speciaal naar Nederland komen voor een Floriade bedraagt maximaal circa 100.000, waaronder circa 20.000 vak bezoekers. Uitgaande van 80.000 x (€362-€ 35) plus 20.000 X (€ 410-€ 35) betekent dit een extra besteding van € 26,2 miljoen plus € 7,5 miljoen= **€ 34,- miljoen incl. btw.** Deze bestedingen zullen overwegend plaats vinden in Amsterdam. Net zoals als '92, '02 en '12. Vandaar het enthousiasme en de morele steun van de Gemeente Amsterdam voor de Floriade in Almere!

Samenvattend: **De economische spin-off door de buitenlandse dag en verblijfstoeristen welke speciaal voor de Floriade naar Nederland komen, genereren een extra besteding buiten Flevoland van circa € 37,5- € 40 miljoen incl. btw.**

Samenvattend Toeristische spin-off Floriade:

	Floriade terrein	Almere/Flevoland	Rest Holland
a Economische spin-off op Floriade terrein	€ 65,- miljoen		
b. Economische spin-off Almere dag bezoekers en bezoekers per trein		€ 4,9 miljoen	
c. Economische spin-off dag bezoekers in Regio		€ 2,7 miljoen	
d. Extra economische spin-off Almere/Flevoland (Nederlandse) verblijftoeristen		€ 6,5 miljoen	
e. Extra economische spin-off rest van Nederland Buitenlandse dagtoeristen			€ 3,5 miljoen
f. Extra economische spin-off rest van Nederland Buitenlandse verblijf toeristen			€ 34 miljoen
Totaal afgerond	€ 65 miljoen	€ 15 miljoen	€ 40 miljoen

Conclusie: De Floriade 2022 creëert slechts € 55 miljoen extra omzet buiten het tentoonstellingsterrein en in totaal circa € 120 miljoen, incl. btw. (Prijspeil 2012).

Negatieve economische effecten Floriade 2022.

Tot zover de eventuele positieve effecten van een economische spin-off.
Dat een Floriade ook negatieve economische effecten te weeg kan brengen is eigenlijk nooit besproken.
Hieronder noemen we er een aantal:

1. *Vaste bezoekers vermijden Almere tijdens Floriade*.
   Door alle opgeklopte publiciteit over miljoenen bezoekers, verwachtte drukte, files, etc. kunnen de vaste bezoekers van het StadsHart Almere besluiten, elders hun inkopen te gaan doen. Ook dit is een bekend negatief neveneffect in de internationale wereld van evenementen.
2. *Vaste bezoekers geven minder geld uit.*
   De vaste bezoekers aan het Stadshart Almere kunnen maar één keer hun geld en tijd besteden. Hun uitgaven op het Floriade terrein kunnen geheel of gedeeltelijk ten kosten gaan van die in het Stadshart
3. *Verdrukking uit de markt.*
   Zoals we reeds eerder zagen zou het bezoek aan een Keukenhof of andere attracties kunnen dalen. De overheid verstoord met zware subsidies eigenlijk de markt van dagrecreatie. Zo heeft de Floriade1992 bijvoorbeeld het definitieve einde ingeluid van de Flevohof, welke eind 92 failliet is gegaan.
4. *Pochende bestuurders welke foute Pr creëren.*
   In begin 2012 wilde bestuurders graag signalen geven aan de pers dat het deze keer, de Floriade wel goed ging verlopen. Het relatief geringe aantal hotelbedden in Venlo was redelijk snel vol geboekt met een paar honderd extra bezoekers voor de Floriade. Het bericht in o.a. de AD creëerde het foute gevoel, dat men voorlopig maar niet naar de Floriade moest komen, omdat toch alles vol was! Foute PR dus!

Zaterdag 20 februari 2016 - 9u38:45 Digikrant
Aanmelden 0 bewaard Service Voordeel Webwinkel Abonneren
NEDERLAND BUITENLAND SPORT SHOW REGIO
NEDERLAND LIMBURG

Hotels vol door Floriade

Aanbevelen Delen 0 Tweet G+1 0

Door: redactie
29-3-12 - 13:53 bron: ANP

BEWAAR ARTIKEL

GERELATEERD

MEER OVER
LIMBURG
REISNIEUWS

Terrein van de Floriade rechts vanuit een kabelbaan. © anp.

5. *Te hoge verwachtingen bij hoteliers.*
   Berichten zoals in het AD creëren bij hoteliers het gevoel dat het weleens storm kan gaan lopen. Dit leidt altijd tot prijsverhoging en strenge voorwaarden op gebied van annuleringen. Hierdoor haken vaak touroperators af of/en gaan op zoek naar andere locaties. Dit effect kennen we maar al te goed bij de steden welke ooit de Olympische Spelen hebben georganiseerd.

'Aantal toeristen daalt door Olympische Spelen'

De Olympische Spelen hebben een negatief effect op het toerisme in een land. Het aantal bezoekers daalt, en daarmee dalen ook de inkomsten.

Van onze verslaggeefster Wil Thijssen 8 november 2009, 09:28

Dat meldt de Europese Tour Operators Associatie, de ETOA, in een rapport dat deze week is gepubliceerd. Tot dusver werd altijd aangenomen dat de Olympische Spelen een positief effect op het toerisme en de staatskas hebben, maar dat is een misvatting, stelt de ETOA. KelderenDe club onderzocht de toeristenaantallen rond de Spelen in Seoul (1988), Barcelona (1992), Atlanta (1996), Sydney (2000), Athene (2004) en die van vorig jaar in Beijing. In alle gevallen kelderde het aantal bezoekers vlak voor de Spelen, om tijdens het evenement even te pieken, zij het niet zo hoog als voor die tijd. Beijing kampte vorig jaar bijvoorbeeld met een bezoekersdaling van 30 procent in het halfjaar voorafgaand aan de Spelen, piekte even, zakte weer in en zat een jaar later pas weer op het oude niveau. Heel Azië kampte in die periode met dalende toeristenaantallen, maar nergens zo extreem als in Beijing. Hotels De belangrijkste oorzaak hiervoor is volgens woordvoerder David Tarsh een slecht hotelmanagement. 'Touroperators kunnen tijdens de Olympics moeilijk kamers boeken. Ze moeten dat veel te lang van tevoren doen, wat niet reëel is, óf de kamers zijn veel te duur', zegt hij. 'In de media wordt vervolgens het beeld gecreëerd van een stad die vol, te duur en vaak nog niet af is. Dat imago komt het toerisme niet ten goede.'Londen De onderzoeksresultaten van ETOA zijn vooral zorgwekkend voor Londen, dat in 2012 voor de derde keer de Olympische Spelen mag organiseren. De stad verwelkomde het afgelopen jaar bijna 15 miljoen bezoekers die 8 miljard pond (ruim 8,9 miljard euro) aan inkomsten genereerden. Het stadsbestuur gaat ervan uit dat de inkomsten zullen stijgen, maar volgens berekeningen van de ETOA zal het toeristental met 2,5 miljoen afnemen en zullen de inkomsten dalen met 1,5 miljard pond (bijna 1,7 miljard euro)."

Ondergetekende is van 2004-2012, lid geweest van het comité OS 28 welke zich bezig heeft gehouden met de ontwikkeling van de plannen om in 2028 de Olympische Spelen naar Holland City te halen. In dat kader hebben we vele gesprekken gevoerd met de organisatiecomités in Athene, Hong Kong, London, Tokio, Beijing en Rio over de positieve en negatieve effecten van grote evenementen. Idem over het EK en WK. In alle gevallen konden de vaak hooggespannen verwachtingen over een economische spin-off niet worden waargemaakt en zaten veel locaties met een verliesgevende Legacy opgescheept. Het Olympisch Stadion in Beijing is pas in 2015 weer voor het eerst gebruikt voor een groot sportevenement! In Athene staan bijna alle Legacy's leeg en zijn vervallen.

Misschien is het goed dat de politici die beweren dat de economische spin-off en een Legacy altijd positief uitvallen voor hun gemeente, het onderstaande artikel over de Olympische Spelen lezen.

OLYMPISCHE SPELEN: Is het dat allemaal waard?

13 augustus 2012

LA VANGUARDIA BARCELONA

Voorstanders van de Spelen zijn ervan overtuigd dat het olympische sportevenement kolossale geldbedragen oplevert en een positiever uitwerking heeft op toerisme, stadsvernieuwing en volksgezondheid. Maar als we terugblikken op Athene en Barcelona, dan blijkt de werkelijkheid anders te zijn.

Andy Robinson

Naast de magie waarmee sport altijd is omgeven schermen organisatoren en multinationale sponsors van de Olympische Spelen vaak met drie argumenten om de astronomische bedragen te rechtvaardigen die overheden aan dit evenement besteden: volgens een rapport van het Britse parlement is voor de Spelen in Londen meer dan 15 miljard euro uitgegeven, zeven keer meer dan in 2005 werd begroot.

Het eerste argument dat wordt aangedragen is dat de Spelen een onmiddellijke positieve impact op de economie hebben, omdat er honderdduizenden deelnemers en toeristen door worden aangetrokken. Bovendien biedt de aanwezigheid van duizenden leidinggevenden van internationale bedrijven talloze mogelijkheden om investeringen aan te trekken. De Britse premier David Cameron zei vorige week dat de opbrengsten van de Olympische Spelen tegen de 16 miljard euro lopen.

In de tweede plaats maken de Olympische Spelen en andere grote evenementen het mogelijk om achterstandswijken als het Londense East End, waar het stadion en het Olympisch dorp zijn gebouwd, op te knappen. Barcelona '92 wordt dikwijls als paradigma aangehaald van de Spelen als katalysator van stadsvernieuwing.

En ten derde zullen de strakke buikspieren van vrouwelijke sporters als Jessica Ennis of Usain Bolt het volk in onze steeds meer sedentaire samenlevingen waarin overgewicht en obesitas epidemische vormen aannemen, aanmoedigen om meer te bewegen.

Gewone toeristen blijven weg

"Verbazingwekkend", aldus Mark Perryman, auteur van het boek Why the Olympics aren't good for us (OR Books, 2012), "want uit alle onderzoek blijkt dat geen van deze drie argumenten overeenkomt met de realiteit".

Dat kan een wat overdonderend commentaar lijken, maar al na één week Londen kon het eerste argument voor de Olympische Spelen in twijfel worden getrokken. Gewoonlijk brengen anderhalf miljoen binnen- en buitenlandse toeristen in augustus een bezoek aan Londen, maar volgens Michael Burke, economisch adviseur van voormalig burgemeester Ken Livingstone, heeft naar schatting de helft daarvan besloten om dit jaar weg te blijven vanwege alle logistieke problemen die de Spelen met zich meebrengen.

Die terugloop wordt slechts gedeeltelijk gecompenseerd door de ongeveer achthonderdduizend Olympische toeristen. "Alle gewone toeristen zijn weggebleven, wat niet zonder gevolgen zal blijven voor de economie", meent Burke. Alleen de internationale ketens in de nieuwe megamall van Westfield, gebouwd naast het Olympisch park van Stratford en eigendom van een Australisch vastgoedbedrijf, maken deze weken in Londen meer omzet dan normaal.

Begin van de Griekse cultuur van verkwisting

Er is weinig reden om aan te nemen dat de economische gevolgen van de Spelen positief zullen uitvallen. In Griekenland steeg het bbp in de jaren voor de Spelen (1997 tot 2004) met 1,5 procent, maar daarna "is de groei afgenomen, om niet te zeggen volledig tot stilstand gekomen", zegt Evangelia Kasimati, als Grieks econome verbonden aan de Universiteit van Bath en auteur van een recent rapport over de Spelen in Athene.

Britten verdienen amper aan Olympische Spelen

Gepubliceerd: 12 augustus 2012 07:55Laatste update: 12 augustus 2012 08:55

LONDEN - De Olympische Spelen hebben de Britten wel veel medailles opgeleverd, maar waarschijnlijk geen grote economische impuls.

Analisten zeggen dat het sportevenement niet voor grote inkomsten heeft gezorgd en dat die zijn ook niet te verwachten zijn in de komende maanden en jaren. Zo is de verwachte toestroom van toeristen uitgebleven, zegt toeristenorganisatie UKinbound. "Feitelijk is de verwachting dat het aantal ruim dertig procent lager kan uitkomen", zegt topvrouw Mary Rance. Hotels hebben hun prijzen moeten verlagen en veel winkelcentra, theaters en attracties klaagden dat bezoekers wegbleven. De Olympische Spelen kostten de Britse belastingbetaler 11,8 miljard euro. De opbrengst aan toegangskaarten, tv-rechten en sponsorgeld is enorm, maar die gaat naar het Internationaal Olympisch Comité (IOC).

Profijt

De Britse bouwbedrijven hebben wel profijt gehad voorafgaand aan de Spelen, maar per saldo is er weinig effect. Hoofdeconoom Spencer Dale van de Bank of England spreekt over een "kleine positieve bijdrage" aan de Britse economie. Hij wijst erop dat veel Britten juist in deze periode op vakantie zijn gegaan, om de drukte van de Spelen te vermijden." Lange-termijneffecten zijn moeilijk te bepalen en die zijn vermoedelijk niet echt meetbaar in onze ramingen." Het Britse bureau voor statistiek heeft gezegd dat de opbrengst van toegangskaartjes wordt opgeteld bij het derde kwartaal, hoewel het merendeel al vorig jaar is betaald. Analisten zeggen dat de Spelen circa 0,3 procentpunt effect kunnen hebben op het bruto nationaal product van het derde kwartaal. Bron: ANP

Het scheppen van werkgelegenheid voor de bouw van de installaties, het garanderen van de veiligheid of het gidsen van toeristen is slechts van korte duur. In de drie maanden na de Spelen van Athene in 2004 werden volgens Kasimati zeventigduizend banen geschrapt, voornamelijk in de bouw. De honderdduizenden gidsen, monitoren en veiligheidsbeambten die op het laatste moment waren ingehuurd door particuliere bedrijven als G4S, was eenzelfde lot beschoren.

Op de langere termijn hebben de Spelen in Athene -"die vrijwel geheel zijn gefinancierd met overheidsgeld", aldus Kasimati – "een slechts heel bescheiden economische impact" gehad. Veel Grieken denken nu dat de cultuur van verkwisting van overheidsgeld die in de Griekse bureaucratie al epidemische vormen had aangenomen door de Spelen alleen nog maar verder is aangewakkerd.

De iconische gebouwen en het nieuwe tram- en metronet hebben buitenlandse bedrijven als Siemens en sterarchitecten als Santiago Calatrava veel werk opgeleverd, maar hebben de belastingbetaler onevenredig veel geld gekost, namelijk minstens 12 miljard euro, vier keer meer dan aanvankelijk was begroot. De Griekse staat probeert nu om sommige Olympische installaties, als onderdeel van het gedwongen privatiseringsplan, voor een koopje van de hand te doen.

De wereld op zijn kop

Het door de Olympische Spelen opgelegde model voor stadsvernieuwing is soms de wereld op zijn kop. "Zowel in Athene als in Sydney heeft het de grootste moeite gekost om andere gebruiksmogelijkheden te vinden voor de Olympische parken", zegt Beatriz García, als deskundige op het gebied van de Olympische Spelen verbonden aan de Universiteit van Liverpool.

Over de vernieuwing van East End is García optimistischer dan Perryman: "De Spelen zullen een creatieve impuls geven met mogelijkheden voor economische groei." Mettertijd zal net als in Barcelona "een nieuwe wijk ontstaan rond het Olympisch dorp en de voorzieningen." Maar net als in Barcelona vragen sommigen zich af tot welke klasse die gemeenschap zal behoren.

Er is evenmin veel bewijs dat het derde argument ten gunste van de Olympische Spelen op feiten berust. "Er is slechts anekdotisch bewijs dat het publiek door de Spelen meer aan sport gaat doen", waarschuwt het rapport A lasting legacy for London. Na de Spelen in Sydney werd alleen een stijging waargenomen van het aantal deelnemers aan aerobic. Na die van Athene werd inderdaad een onmiddellijk effect geconstateerd, maar later zakte dat weer terug tot het oude niveau.

Tenslotte in dit kader een paar open vragen die relevant zijn voor de Floriade Almere 2022:

a. De belasting welke geïnd worden over de extra Floriade omzet voor de BV Nederland, vallen bijna voor 100% in handen van de Rijksoverheid en niet in handen van de overheid in Almere/Flevoland. Misschien met uitzondering van toeristenbelasting. Een ruwe inschatting is dat het ministerie van Financiën circa € 25 miljoen extra btw ontvangt door de Floriade 2022. Maar wat draagt zij bij aan dit project?

b. We vragen ons af waarom de gemeente Almere een Wereld Tuinbouw Tentoonstelling moet organiseren? Is dit niet een zaak voor de nationale overheid of minimaal voor de gehele Randstad/Holland City? London telt 8.615.000 miljoen inwoners. Almere 198.584 (1-3- 2016). Leidt de politiek van Almere niet aan een overschatting van hun kennis, kunde en financiële draagkracht?

c. De genoemde spin-off bedragen zijn bruto omzetten, incl. btw. Voor de ondernemers in Almere/Flevoland, buiten het terrein van de Floriade, betekent dit, dat van de € 15 miljoen bruto omzet, na aftrek van alle kosten en belasting, **een brutowinst van circa €4,5 miljoen euro overblijft**. Indien het de bedoeling is van de gemeente Almere en Provincie om hun bedrijfsleven te ondersteunen, zou het dan misschien niet beter zijn de miljoenen subsidie aan de Floriade, meteen te doneren aan het bedrijfsleven en niet in de ontwikkeling van een Floriade te stoppen?

d. Tenslotte benadrukken wij nogmaals, dat men zich dient te realiseren dat een Floriade ook negatieve economische spin-off effecten creëert. Er vindt namelijk een soort kannibalisme plaats t.o.v. andere dag attracties in o.a. Flevoland. In plaats van een bezoek aan Walibi, Batavia Werf, Dorhout Mees, Madurodam of Keukenhof, kan de (buitenlandse) toerist ervoor kiezen om naar de Floriade te gaan. Deze negatieve spin-off effecten van een zwaar gesubsidieerde Floriade op bestaande dag attracties in Flevoland, worden genegeerd of gebagatelliseerd in de berekening. (*De Keukenhof houdt tijdens een Floriade jaar rekening met een eventuele daling van 100.000 bezoekers= circa € 3,5 miljoen omzetverlies! Met dank aan de gemeente Almere!)*

Indien het rapport van bureau Buiten correct was, dan zou dat buitengewoon goed nieuws zijn geweest voor de Club van Elf, de vereniging van Nederlandse attractieparken! Deze parken verwerken per jaar meer dan 20 miljoen bezoekers. Hun economische spin-off zou dus circa € 3,7 - € 4,1 miljard per jaar zijn! Walibi in Biddinghuizen zou, volgens deze berekeningen van bureau Buiten, gedurende haar meer dan 20-jarig bestaan en circa 15 miljoen bezoeken, ongeveer € 3 miljard aan de economie van o.a. Flevoland hebben bijgedragen! Waar blijft de erkenning van de gemeente Dronten en de Provincie Flevoland voor deze bijdrage van Walibi aan de economische ontwikkeling en waarom stimuleert men dan niet eerst de reeds bestaande Leisure industrie in Flevoland?

Conclusie: De verwachte economische spin-off van de Floriade 2022 voor de bedrijven in Almere en provincie Flevoland is slechts € 15 miljoen! De financiële risico's voor de gemeente Almere en provincie Flevoland zijn, in relatie met de te investeren subsidies en het risico, zeer groot en staan niet in verhouding met de te verwachten economische spin-off. De meeste financiële spin-off gaat naar de tuinbouw (zie o.a. rapport Buck Consultants), de gemeente Amsterdam (toeristische overnachtingen), de nationale overheid (btw, etc.), maar niet naar de gemeente Almere.

Realiseren de politici van Almere en Flevoland dat zij met de Floriade als "ondernemers" de dagrecreatie markt betreden? Een markt waarin een RAI en Jaarbeurs (b2b) en de themaparken Walibi en Efteling (b2c) al tientallen jaren actief zijn.

16. DE OORZAKEN VAN DALENDE BEZOEKERSAANTALLEN VAN FLORIADES SINDS 1992.

Opvallend is dat de extra exploitatie verliezen, na 1992, voornamelijk te wijten zijn aan verminderde inkomsten door een dalende verkoop van toegangskaarten en …een dalende gemiddelde opbrengst per verkochte kaartje. Zo heeft de Floriade 2012 in de laatste weken voor sluiting, prijsdumping moeten toepassen om nog net over de magische Pr-grens van 2.000.000 bezoeken te kunnen komen.

Er zijn een aantal factoren aan te wijzen welke ertoe leiden, waarom de Floriade 's na 1992 te maken hebben met steeds meer dalende aantallen verkochte kaarten.

De hoofdoorzaak is dalende belevingswaarde van de P van Visitors Product Experience van een Floriade.

Zoals reeds eerder gezegd is de Floriade een hybride product en bestaat het uit elementen van een themapark, evenement, publiek en vak-tentoonstelling. Alle onderdelen moeten aantrekkelijk zijn voor de b2c en b2b markt en maken gezamenlijk een succesvolle product-markt combinatie.

Laten we eens kijken naar de ontwikkelingen van al deze onderdelen tijdens de afgelopen Floriades.

1. *De Tuinbouwinzendingen.*

Het meest belangrijke onderdeel van de P van Product Experiences van een Floriade zijn de kwaliteit en hoeveelheid van de tuinbouwinzendingen.

Sinds de eerste Floriade in 1960 is er veel veranderd in de wereld van de Nederlandse tuinbouw, welke effect hebben op een Floriade. In de jaren 60 en 70 bestonden er nog duizenden individuele kleinschalige bedrijven, tientallen veilingen, productschappen, etc. Tegenwoordig is de Nederlandse tuinbouw uitgegroeid tot een volwassen industrie met grote spelers en domineert men de afzet in veel landen in Europa.

Reeds in 1992 werd al duidelijk, dat de tuinbouwindustrie de Floriade, niet echt als hun eigen tentoonstelling zag. Vlak voor opening weigerde men bijvoorbeeld (gratis) violen te leveren en moest de Stichting Floriade, op kosten van de belastingbetaler, Fl. 60.000 besteden aan een bloemenloper met winterharde violen, om nog enigszins "kleurrijk", tijdens de opening ceremonie van de "Wereld Tuinbouw Tentoonstelling Floriade", life op tv te komen.

Essentieel voor elke Floriade is de binnen tentoonstelling van circa 10.000 m2. De 12 wisselende binnen tentoonstellingen zijn en blijven de grootste publiekstrekker. De tienduizenden seizoenkaarthouders van een Floriade bezoeken gemiddeld 8 keer deze tentoonstelling. Dat verklaart ook het hoge aantal bezoeken aan een Floriade. Maar ook deze belangrijke binnen- tentoonstellingen, het hart van de Floriade, worden geconfronteerd met een afnemend aantal participanten.

Vol trots meldt de organisatie van de Floriade 2012 dat men wel 1 miljoen bollen heeft geplant. Er van uit gaande dat dit aantal niet overdreven is…wist u dat de Keukenhof er 7 miljoen plant, in 800 verschillende soorten? Dus 7 x meer `bollen expertise` biedt dan ***de Wereld Tuinbouw Tentoonstelling Floriade***! Waar zou u naar toe gaan als bloemen liefhebber?

De reden dat de tuinbouw kwalitatief steeds minder participeert in een Floriade heeft verschillende oorzaken:

-Door het wegvallen van de Productschappen van de Tuinbouwsector zijn er geen centrale organisaties meer, welke financieel inzendingen kunnen ondersteunen.

-Veel Tuinbouwpromotie Organisaties zijn opgeheven of gekort in hun budget zoals Bloemen Bureau, ICB, etc.

-De fusies van de tuinbouwveilingen hebben geleid tot een monopolie situatie, waardoor er minder behoefte is zich te profileren bij de (vak) bezoekers van een Floriade.

-De Nederlandse tuinbouw domineert in de afzet van tuinbouwproducten in de Benelux, Duitsland en andere landen, direct gelegen in de "European Consumer Catchment Area" van een Floriade. De consumenten uit dit afzetgebied behoeven dus niet meer echt overtuigd te worden van de kwaliteit van het Nederlandse Tuinbouwproduct. De prioriteit van de tuinbouwindustrie ligt bij deelname aan tentoonstellingen buiten Europa, zoals China, Rusland, etc. Die markten moet men nog verder openbreken!

- Het aantal tuinbouwproductie bedrijven in Nederland is de afgelopen decennia aanzienlijk gedaald. Er heeft een schaalvergroting plaats gevonden en kwekers zijn nu nuchtere managers van grote bedrijven. Hierdoor zijn de inzenders de afgelopen decennia aanzienlijk commerciëler gaan denken. Zij zien niet direct het economisch nut van participatie in een Floriade en kijken scherp naar kosten en baten. De oorspronkelijk Floriade initiatiefnemers uit de tuinbouw in de jaren 60 en 70 participeerden nog onbaatzuchtig voor "God, Koningin en Vaderland". Voor hun was het bezoek van de koningin aan hun inzending een hoogtepunt en alle moeite/geld waard.

-Door het wegvallen van de financiering vanuit de Productschapen Tuinbouw (PPH) is de keuring van de inzendingen op een Floriade door het VKC, een pure commerciële aangelegenheid geworden. Voor met name het "hart "van de Floriade…de grote publiekstrekker, zoals de 12 wisselende binnen tentoonstelling was dit een aanleiding voor inzenders om verstek te laten gaan. In 2022 probeert men dit weer te herstellen door de AIPH dit te laten organiseren op basis van 1% bijdrage van de netto kaartopbrengst. Kortom de gemeente Almere betaald draagt nu circa € 340.000 bij!

-De Nederlandse kwekers verkopen steeds meer buiten de veiling om aan de groothandel. Hierdoor is er nauwelijks behoefte aan profilering op een Floriade, omdat contracten toch reeds afgesloten zijn met de afnemers van hun producten.

-De tuinbouwsector heeft te maken met steeds lagere marges. Hierdoor investeert men liever in haar eigen productieproces dan in een tijdelijke tentoonstelling locatie, welke financieel geen rendement oplevert en …alleen maar geld en tijd kost!

Eerste oorzaak: De totale waarde van de tentoongestelde producten/inzendingen van de tuinbouw is gedurende de afgelopen Floriades steeds verder gedaald en was in 2012 slechts circa € 10 miljoen. Dit bedrag is ten ene male onvoldoende om een "whow" effect te bereiken bij de bezoekers van een <u>Wereld Tuinbouw Tentoonstelling</u> en de miljoenen benodigde tickets te verkopen.

2. *De Buitenlandse Overheid inzendingen.*

Op de Floriade 2002 waren 35 landen vertegenwoordigd en 250 Nederlandse inzendingen. Dat aantal was meer dan initieel werd verwacht. Op zichzelf lijkt dit een goede ontwikkeling. Wat de aantallen niet vertellen is dat de kwaliteit en oppervlakte van de tuinbouwinzending afneemt.

De Nederlandse Tuinbouw importeert uit andere landen voor circa € 9 miljard per jaar. Men zou dus denken dat de buitenlandse leveranciers/landen overtuigd zouden kunnen worden, door de Nederlandsen importeurs, te participeren in de Floriade. Helaas lukt de NTR dit niet of nauwelijks.

De Nederlandse rijksoverheid participeert om financiële redenen (bezuinigingen) niet of nauwelijks meer in buitenlandse BIE-tentoonstellingen. (Zie Milaan 2015)

Tweede oorzaak: In het kader van re-precociteit participeren buitenlandse landen, nauwelijks meer met inzendingen van grote toegevoegde waarde in een Nederlandse BIE-tentoonstelling.

3. *De Nederlandse overheid inzendingen.*

Overheden en semioverheden zoals Waterschappen hebben geen budget meer beschikbaar om dure, aansprekende presentaties te realiseren zoals in de jaren 70 en 80. Als gevolg zijn zij, of niet, of slechts met een zeer povere presentatie aanwezig; zonder enig “whow ‘effect.

De overheidsinzendingen zijn veelal gericht op “milieu en duurzaamheid” en focussen zich op “De Natuur”.
Met veel enthousiasme omarmen milieuorganisaties en groene architecten de Floriade en bedenken ze de meest uiteenlopende milieu thema’s, zonder zich te realiseren welke “vertaalslag “nodig is om het publiek die boodschap mee te geven. *“De gemeente Almere ziet het realiseren van haar milieudoelstellingen als één van haar voornaamste taken. Deze zijn verankerd in de Almere Principles welke we met de Floriade willen realiseren”.*

Het klopt dat de Nederlandse Voedingstuinbouw graag het imago wil krijgen van een “groene producent”. Met name de Duitse markt vraagt hier al jaren om en ook op de Nederlandse markt begint dit een belangrijk item te worden. Dat was trouwens ook al een onderwerp in 1992 dus eigenlijk niets nieuws. Maar hoe gaan we dit onderwerp dan op een aansprekende manier tonen aan de bezoeker?

Derde oorzaak: De (semi) overheid heeft steeds minder budget beschikbaar om aantrekkelijke presentaties te financieren, welke een “Whow “effect opleveren bij de bezoeker van een Floriade.

4. *De Inzendingen van het Bedrijfsleven*

Het succes van de Nederlandse tuinbouwsector is gebaseerd op het uiterst efficiënt produceren van tuinbouwproducten op een industriële basis. Het kweken van producten op substraat, het gebruik van grote hoeveelheden chemische bemesting, de 24 uur kweek met behulp van lampen en de bijbehorende “lichtvervuiling in de nacht”, het gebruik van bestrijdingsmiddelen tegen ziektes bij bijvoorbeeld de kweek van bloembollen, etc. Dat alles is niet “een natuurlijk groen productieproces ” te noemen.

Hoewel de tuinbouwindustrie (nog) niet de felle discussies heeft met actiegroepen, zoals de vleesindustrie met o.a. “de plofkip”, is er bijvoorbeeld op de Duitse markt weerstand tegen de “Chemische Hollandse Wasserbombe Tomate”. Daarnaast is veel productie overgeheveld naar lagelonenlanden in Afrika en Azië, waar goed opgelet

moet worden op zaken zoals duurzame productie en kinderarbeid. Recentelijk werd dit ook nog duidelijk in de discussie tussen Fleurop en de Duurzame Bloemisten Groep. (Trouw 13/07/15)

De Nederlandse tuinbouw is zich volledig bewust van deze problematiek en doet er ook alles aan om zoveel mogelijk duurzaam en milieuvriendelijk te produceren. Hiervoor niets anders dan lof.

Maar…… het betekent wel dat de Nederlandse Tuinbouw Industrie "op de toppen van zijn tenen moet lopen" om niet in conflict te raken met milieuorganisaties. Toen ondergetekende in 1992 met voorstellen kwam om het Ecodrome van het ministerie van VROM te plaatsen op de Floriade, brak er een hevige discussie uit onder de inzenders van de tuinbouw. Met name de kwekers van hyacintenbollen waren verontrust over het feit dat "Milieu "principes een te grote aandacht zou krijgen op een Floriade en men wilde niet "de kat op het spek binden".

Bestrijdingsmiddelen per hectare (kg) in 2012:

Lelie	135
Tulp	27
Gladiool	40
Narcis	24
Hyacint	21
Iris	88

Gebruiksnorm Milieukeur Bloembollen per hectare (kg):

Lelie	40,7
Tulp	21,3
Gladiool	37,9
Narcis	19,4
Hyacint	16,6
Iris	17,0

Er geldt een 'neo-niks' beleid, dat wil zeggen dat er geen neonicotinoïden zijn toegestaan. Ook verboden zijn: mancozeb, glufosinaat-ammonium en methiocarb.

Daarnaast realiseert het bedrijfsleven zich (veel beter dan de overheid) dat een goede, aansprekende en effectieve bedrijfspresentatie gedurende 6 maanden, met betrekking tot het complexe vraagstuk van milieuvriendelijk produceren, een zeer kostbare zaak is. Het bedrijfsleven wil tegenwoordig liever virtueel acte de préséance geven, dan met een paviljoen van vele miljoenen euro's op de Floriade …en voornamelijk gericht op 55+ publiek!

De "grote bedrijven "die een dominante rol spelen in de Tuinbouw Industrie hadden geld en middelen. Zij maakten het mogelijk dat er dure technische tijdelijke voorzieningen werden aangelegd. De "Pr-exposure " van een Floriade was vroeger eenduidig. "Communicatie door associatie" met het tentoonstellingsthema van de Nederlandse Tuinbouw Industrie…De Glasleveranciers, Aluminium Industrie, NUON, Philips Lampen, DSM-kunstmest, Gasunie, etc.

Vierde oorzaak: Door de milieulobby is van een gezamenlijke Pr-doelstelling tussen de Industrie en de NTR weinig meer over. Als resultaat haken "in stilte" de grote kapitaalkrachtige bedrijven af en kiezen voor deelname aan de Green Tech, de internationale tuinbouwvakbeurs in de RAI en andere vak- tentoonstellingen in China, Hong Kong, Moskou, etc.

5. *Vak bezoek.*

De Nederlandse tuinbouw industrie exporteert in totaal voor circa € 20 miljard per jaar. Men zou dus kunnen verwachten dat de Floriade perfect zou kunnen dienen als relatieplatform voor alle exporteurs. Helaas gebeurt dit in steeds mindere mate, hetgeen tot een daling van symposia en aantal vak bezoekers leidt. In 1992 hebben ruim 165.000 vak bezoekers de Floriade bezocht. Gegeven dat het aantal bedrijven in de tuinbouwsector de laatste jaren met gemiddeld 5% per jaar afneemt, lijkt de score van 138.000 gerealiseerde vak bezoekers, in 2002 en van een redelijk goede opkomst. Mede gezien het feit dat er steeds meer vakbeurzen voor de groene sector worden georganiseerd, zoals de bovenstaande GreenTech, Demo Dagen, etc.

Wat betreft de voedingstuinbouw is één van de belangrijkste vakbeurzen, AGF Totaal van de Ahoy naar Berlijn verplaatst. De Fruit Logistica en de Grúne Woche in Berlijn zijn nu **dé** Europese vakbeurzen geworden voor de tuinbouw. Uit die sector is weinig interesse om iets extra´s te organiseren op de Floriade 2022!

Tabel 1:	Aantal tuinbouwbedrijven, Flevoland en Nederland, 2011		
	Nederland	Flevoland	Flevoland als % van Nederland
Aantal tuinbouwbedrijven			
Tuinbouw open grond, totaal	10.851	451	4,2%
bloembollen en -knollen	1.662	183	11,0%
bloemkwekerijgewassen	1.433	24	1,7%
boomkwekerij en vaste planten	3.486	60	1,7%
fruit open grond	2.574	99	3,8%
tuinbouw groenten, totaal	2.885	125	4,3%
Onder glas	5.462	79	1,4%

In 2012 was volgens een onderzoek 11 % van de bezoekers, een vak bezoeker. Dit zou circa 200.000 vak bezoekers beteken. Een stijging dus. Dit lijkt ons niet zo verwonderlijk aangezien de Floriade deze keer midden in een tuinbouwgebied plaats vond. Voor 2022 zal dit aantal zeker niet bereikt zal worden, aangezien de tuinbouw in de Provincie Flevoland en omliggende gebieden weinig voorstelt. Slechts 4,2 % van alle tuinbouwbedrijven op opengrond en 1,4% van alle glastuinbouwbedrijven bevinden zich in Flevoland. Wij verwachten maximaal circa 120.000.

Vijfde oorzaak: Door toenemende concurrentie van vak tentoonstellingen staat het vak bezoek onder druk.

6. Park attracties, evenementen en faciliteiten.

Door de aflopende bezoekersaantallen wordt het steeds moelijker om attracties rendabel te krijgen zoals kabelbaan, uitzichtoren, monorail, bootvervoer, antieke trams, etc. Maar ook de exploitatie van faciliteiten zoals parkeren, winkels, horeca, etc. lijdt hieronder. Tevens is hierdoor een steeds kleiner budget beschikbaar voor de organisatie van publiek evenementen welke nog enige “entertainment” kunnen bieden.

Toegenomen concurrentie.

Zoals reeds gezegd heeft de vrijetijd industrie zich de laatste tientallen jaren razendsnel ontwikkeld. Naast themaparken vechten musea, winkelcentra, tuinshows, evenementen en beurzen om de gunst van de bezoekers. Hierdoor zijn steeds hogere investeringen noodzakelijk in de “Visitors Experience” om voldoende bezoekersaantallen te trekken. Hierdoor wordt ook het financiële risico steeds groter wordt, hetgeen dit jaar nog duidelijk werd met Yumble. Dit indoor themapark van € 32 miljoen moest na een paar weken reeds de poorten sluiten.

Bestaande vergelijkbare attracties, zijn steeds professioneler geworden in sales & marketing op de internationale markt en zijn minder bereid om marktaandeel af te staan in een Floriade jaar. Het gevecht om marktaandeel zal in 2022 extreem moeilijk worden. De Efteling en Walibi plannen al tot 2020 meerdere attracties toe te voegen van vele miljoenen euro’s. Het zou ons ook niet verbazen, indien de grote themaparken nu reeds plannen om in 2022, spectaculaire nieuwe attracties te openen. De Efteling, Walibi, Dolfinarium, etc. zullen niet zo makkelijk “de kaas van hun brood laten eten”.

Tenslotte is de consument de afgelopen decennia ‘s een ervaren themapark bezoeker geworden en is steeds veeleisender geworden op het gebied van “beleving”. Na een bezoek aan attracties op Disney, Efteling, Wildlands, etc. spreken de minder belevingsvolle presentaties in de tentoonstellingspaviljoens van een Floriade, het algemene publiek niet meer aan. Met name jongeren! Vandaar dat het ook een hopeloze marketing exercitie is om te proberen deze doelgroep te interesseren in een Floriade!

Zesde oorzaak: Terwijl de P van Product Experience bij een Floriade ineenschrompelt, vindt bij de concurrentie het tegengestelde plaats, worden de potentiele bezoekers steeds meer ervaren en verwender. Hierdoor staat de concurrentiepositie van een Floriade onder grote druk.

Ontwikkelingen in het internationale toerisme.

Het intercontinentale toerisme concentreert zich steeds meer in het centrum van Amsterdam. Het zal bijzonder moeilijk zijn om deze toerist, die vaak niet langer dan 12-72 uur in Holland is, tijdens zijn tour door Europa, te verleiden naar Almere te komen.

De slag om de toerist in Amsterdam is de afgelopen jaren bikkelhard geworden. Met name het snelgroeiende aantal Chinese bezoekers is een moeilijke doelgroep. Achter de glimlachende en kooplustige Chinese toerist, schuilt een keiharde zakelijke wereld, welke bepaald waar en hoelang een Chinees naar toe gaat. Met een gemiddelde uitgave van € 350 per bezoek aan dure merken bepaald de reisorganisatie hun bestemming op basis van, "waar ze met commissies", de beste deal heeft. Wie betaald de hoogste commissie…de Floriade??

Zevende oorzaak. De Europese toerist reist steeds meer individueel. Het groepsbezoek neemt af. De individuele toerist is qua marketing bijzonder moeilijk te "vangen "voor een tijdelijk - 6 maanden product- zoals een Floriade en met name de intercontinentale markt is "zakelijk bikkelhard" geworden.

Dalend herhalingsbezoek en negatieve mond tot mondreclame.

Het slechte product Floriade 2002 en 2012 heeft tot imago verlies geleid in de internationale reisindustrie. Met name internationaal (herhaling)bezoek is in 2022 minder waarschijnlijk …of er wordt een nog lagere entreeprijs voor groepsbezoek bedongen.

Dat de huidige zwakke P van Floriade product het publiek niet meer zo aanspreekt vindt men ook terug in het afnemend aantal herhalingsbezoekers. Het aantal herhalingsbezoekers op de Floriade 2002 werd geschat op circa 10-13%, hetgeen aanzienlijk lager is dan in 1992. (Bron: Stichting Floriade)

Zoals reeds vermeld heeft de Floriade 1992 in de laatste weken van opening, als resultaat van de zeer positieve mond tot mondreclame haar drukste dagen beleefd. 6/9; 31.542, 20/9; 33.009, 27/9; 43.415 en 4/10; 33.489. Deze aantallen zijn daarna nooit meer in die periode, door een Floriade gerealiseerd.

By **Rodney Bolt,** DESTINATION EXPERT
5 APRIL 2012 • 12:00AM

I'm looking at a mound of soil. I turn my back for a few minutes, and next time I look it's a grassy hillock. An enormous display of tulips walks past, appearing to have grown a pair of legs.

It's countdown time to Floriade, the Netherlands' biggest floral bonanza, which happens only once a decade. Queen Beatrix is coming to snip the ribbon…and things are not quite ready.

There's an air of horticultural panic. Not only because of the imminent arrival of the Dutch monarch, but because the television channel CNN has just listed Floriade 2012 as among the Top Ten World Destinations for the year. Expectations are high.

Daarnaast is sprake van een afnemende positieve mond tot mondreclame bij de fervente Floriade bezoekers. In 1992 gaf 28 % van de bezoekers het cijfers 9-10 voor de Floriade, 51 % 7-8, 13 % een 6 en slechts 8 % een onvoldoende 4-5.

De publiciteit voor de opening van de Floriade 2012 was zeer professioneel aangepakt. Misschien wel iets te professioneel, want kwam hetgeen wat men beloofde wel overeen met de realiteit. Vandaar dat de media de opmerking maakte "**Expectations are High!"**

Door de opgeklopte verwachtingen viel de werkelijkheid tegen en dat is te zien in de diverse sociale media.

Op de site Zoover kreeg de Floriade 2012 een beoordeling van 6.1.
http://www.zoover.nl/nederland/limburg/venlo/floriade-2012#5WT40EjhjdBcdQFd.99;

Tevens zijn op de site http://www.vakantiereiswijzer.nl/vakantie/activiteit/1990/323906/floriade-2012.html; een aantal recensies te vinden. De verhouding positief/negatief is 50/50%

De reactie van organisatoren van special interest tours op het gebied van tuinen naar de Floriade 2012 was niet positief: http://georgeweigel.net/georges-current-ramblings-and-readlings/a-so-so-dutch-floriade;

Het was opvallend dat er weinig positieve opmerkingen waren op Tripadvisor over de Floriade 2012. De meeste waren neutraal of negatief. In het algemeen vond men ook de bloemen op de Keukenhof mooier dan de Floriade.

De directie van 2022 dient zich te realiseren dat door het gebruik van sociale media men veel sneller, een positieve of negatieve recensie kan geven over het bezoek aan de Floriade. Met name moet de Floriade 2022 hiervoor beducht zijn. Het bezoekersoordeel kan al in enkele dagen via o.a. Tripadvisor wereldwijd bekend zijn. Probeer het dan nog maar eens positief te krijgen!

1. **Re: Best time to visit the Floriade**
May 19, 2012, 6:16 AM

Hi there, Flowers blooming is not the problem. Floriade flower fields have been planned to cover the full opening season, so May-September; everytime one type fades away and new one elsewhere in the park reaches its peak. But do browse the forum for Floriade discussions, many people were disappointed that it has a LOT less flowers/plants than the 4 previous ones and lot more exhibitions/inside stuff.

Re: Question about Floriade and Venlo
May 21, 2012, 4:28 PM

hey, some flower addicts love floriade..but ive seen lots of bad reviews on this forum

3. **Re: What is the Floriad like?**
Apr 15, 2012, 5:12 AM

Visiting Floriade was a disaster! I am not that kind of person who is impolite, but after visiting Floriade I wanted to remember all the bad words. Flowers are very few and exhibitions is ridiculous. There were only few activities witch was ok.

Re: What is the Floriad like?
May 09, 2012, 2:10 AM

"What is Floriade like?" Floriade was a huge disappointment and really I wondered, "What for"

If you are a disabled traveler hoping to rent a wheeelchair when you get there - perfectly possible and free - BUT we had to stand for nearly an hour in the queue - there were no seats on which the disabled can sit whilst they wait. Madness.

Re: What is the Floriad like?
Apr 16, 2012, 5:00 PM

Having just returned from Holland with Shearings, most of us enjoyed Keukenhof more than the Floriade. We also enjoyed some of the events at Keukenhof. (like a fashion show, hat decorating workshop & floral arrangement demonstrations) so its important to have a programme and map to plan your day. Poland is the country featured as a theme this year. Keukenhof will be open until 20 May.We found the Floriade spread out, some of the garden layouts were disappointing (except for "Tropical Treasures") and some of the stands were not ready so we probably visited the Floriade too soon. Rabo Earthwalk was a memorable highlight.

Dit toont nogmaals aan hoezeer je als directie & managementteam van een Floriade, afhankelijk bent van de kwaliteit van de inzenders vanuit de tuinbouw en de gerelateerde bedrijven/overheden.

De achtste oorzaak: Door opgeblazen Pr zijn de verwachtingen van de Floriade bezoeker hoog, maar de valt de Visitor Product Experience in de praktijk tegen, hetgeen leidt tot negatieve reclame via sociale media.

Bezoekers versus bezoeken

Er is vaak verwarring op het gebied van bezoeken, bezoekers en verkochte kaarten. De begrippen bezoekers en bezoeken worden vaak door elkaar gebruikt, waardoor niet altijd even duidelijk is waar we het over hebben.

De kern van de kaartexploitatie is het aantal verkochte kaartjes aan bezoekers=personen=namen. Het totale aantal verkochte kaarten bestaat uit een mix van type kaarten zoals volwassen, kinderen, groepen, 2-daagse of meerdaagse Passe-partouts, welke allemaal bij gebruik *bezoeken* creëren.

Met bijvoorbeeld een Passe-partout kan de bezoeker elke dag de Floriade betreden. Zodoende creëert 1 verkocht kaartje aan een bezoeker, wel een tiental bezoeken! Tijdens de Floriades van vóór 1992 werden er tienduizenden passe-partouts verkocht aan bewoners van de omliggende wijken-gemeenten van Rotterdam en Amsterdam. In die tijd werd er ook druk gebruik van gemaakt, aangezien er nog weinig concurrerend vrije tijd aanbod was. Enthousiaste Passe-partout houders bezochten wel 25 tot 50 keer een Floriade in de jaren vóór 1992. De politiek dwong ook een lage passe-partout prijs af, om zodoende de gehele regionale bevolking iets retour te kunnen geven voor het belastinggeld, dat werd besteed aan een Floriade.

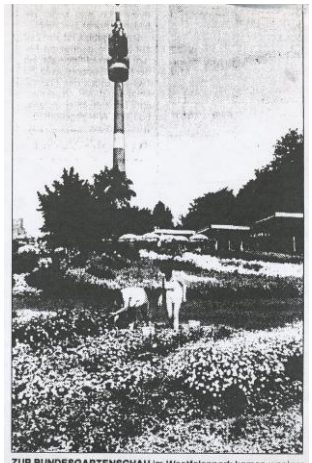

ZUR BUNDESGARTENSCHAU im Westfalenpark kamen weniger Besucher als erhofft. waz-Bild: Udo Kreikenbohm

Stadt muß für BuGa 43 Mio zuschießen

Gartenschau hatte zuwenig Besucher

Von JÖRG A. LINDEN waz DORTMUND

Die Bundesgartenschau (BuGa) 1991 im Dortmunder Westfalenpark hat ein Millionenloch in den Stadtsäckel gerissen. Wie der Oberstadtdirektor am Freitag offiziell erklären ließ, wird sich der Zuschußbedarf der Stadt an den Gesamtkosten von 83 Millionen Mark weiter erhöhen: auf mehr als 43 Millionen. Ursache: Deutlich weniger Besucher als erhofft.

Laut Schlußabrechnung, die erst Ende des Jahres fertiggestellt sein soll, sind bei der BuGa vom 26. April bis zum 20. Oktober nur rund 1,8 Millionen Eintrittskarten verkauft worden. Die Einnahmen daraus belaufen sich auf knapp 17 Millionen DM – im Etat waren ursprünglich rund 23 Millionen DM angesetzt. Berücksichtigt man in der Bilanz die Dauer- und Familienkarten, haben deutlich weniger als drei Millionen Besucher die Westfalenpark-Tore passiert. Noch bei der offiziellen Abschlußpressekonferenz BuGa-Verwaltungs-Chef offiziell verkündet: „Wir liegen über 3,9 Millionen."

Das jetzt in deutlichen Konturen erkennbare Finanzdebakel hatte sich schon vor BuGa-Beginn abgezeichnet. Nachdem zunächst der städtische Eigenanteil an den BuGa-Kosten auf 10,5 Millionen DM festgeschrieben worden war, mußte der Rat im Februar 1990 den Zuschußbedarf erstmals erhöhen – auf 36,7 Millionen. Jetzt ist der Stadtrat gezwungen, nochmals mindestens sieben Millionen DM zusätzlich zur Kostendeckung

In de Floriade 's vóór 1992 zijn er veel Passe-partouts verkocht, hetgeen leidde tot enorme aantallen bezoeken. De BUGA's in Duitsland hanteerden ook het principe van goedkope passe-partouts voor de lokale bevolking en behalen met slechts 1.8 miljoen verkochte kaarten, 3,9 miljoen bezoeken! Dit is de verklaring voor het enorme aantal bezoeken dat wordt gerapporteerd voor de Floriade 60, 72 en 82.

Vanaf de Floriade 1992 is het prijsbeleid van passe-partouts gewijzigd en zijn ze duurder geworden. Mede omdat door het financiële debacle van Dortmund duidelijk werd, dat de kaartopbrengst belangrijker was dan het aantal bezoeken.

Tijdens de Floriade 1992 werden er 42.414 Passe-partout kaarten verkocht welke slechts circa 340.000 bezoeken hebben gecreëerd.

Daarnaast creëren vrijkaarten ook veel bezoek. Vóór de Floriade 1992 werden er tienduizenden gegeven aan inzenders, gemeenten, etc. Van 1992 waren dit slechts circa 160.000. Deze waren op basis van sponsering/financiering /inzenders van de Floriade toegezegd als retourdienst (circa 95.000) en om operationele reden zoals gidsen, buschauffeurs, begeleiders rolstoelen/invaliden, onderwijzers van schoolgroepen, klachtenafhandeling, etc. (circa 58.000)

Tenslotte is er ook nog een erg praktische reden te noemen waarom de bezoekersaantallen in de jaren vóór 1992 zo hoog waren…op papier. Het was in de tijd namelijk erg lastig om goed de bezoekersstromen te tellen. De juiste apparatuur bestond er nog niet voor en/of was veel te duur in aanschaf. Men schatte vaak het aantal bezoekers en/of hield steekproeven.

Conclusie: De afname van het aantal bezoeken is voornamelijk te danken aan de grote afname van het aantal verkochte regionale "goedkope passe-partouts" vanaf 1992, het afgenomen gebruik ervan door meer concurrerend vrije tijds aanbod en betere toegangscontrole systemen. Dit is ook veel meer in lijn met vastgestelde spin-off van het verblijfstoerisme tijdens deze Floriades.

De hieronder door Bureau Buiten opgestelde afname van “bezoeken” geeft dus niet aan in hoeverre het aantal **verkochte entreekaarten is afgenomen.**

Figuur 3.1 **Bezoekersaantallen Floriade evenementen**[345678]

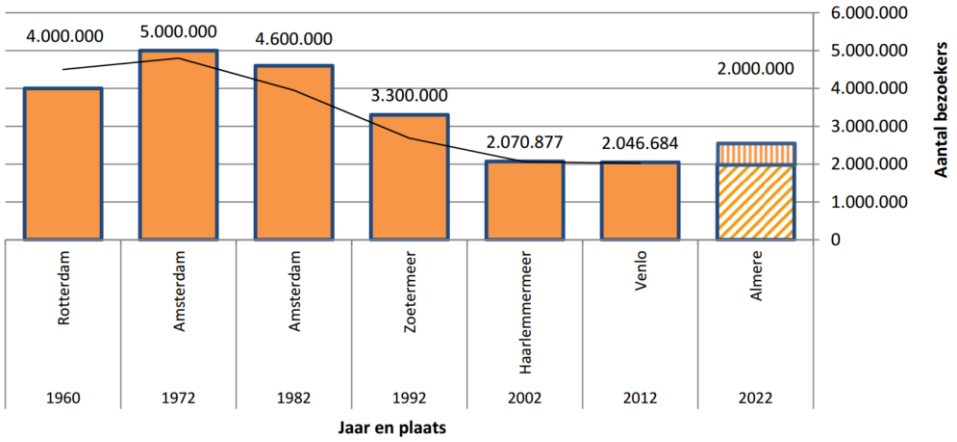

Het is interessant om vast te stellen dat de politiek vaak meer geïnteresseerd is in aantallen **bezoeken** dan in bezoekers. De reden is natuurlijk dat het veel beter klinkt als men als resultaat het woord miljoenen kan gebruiken. Dit heeft ook gespeeld in de laatste weken van de Floriade 2012, toen het politiek wenselijk was om in ieder geval te kunnen melden dat met “meer dan 2 miljoen” bezoeken had geregistreerd. Tegen welke prijs was op dat moment minder belangrijk.

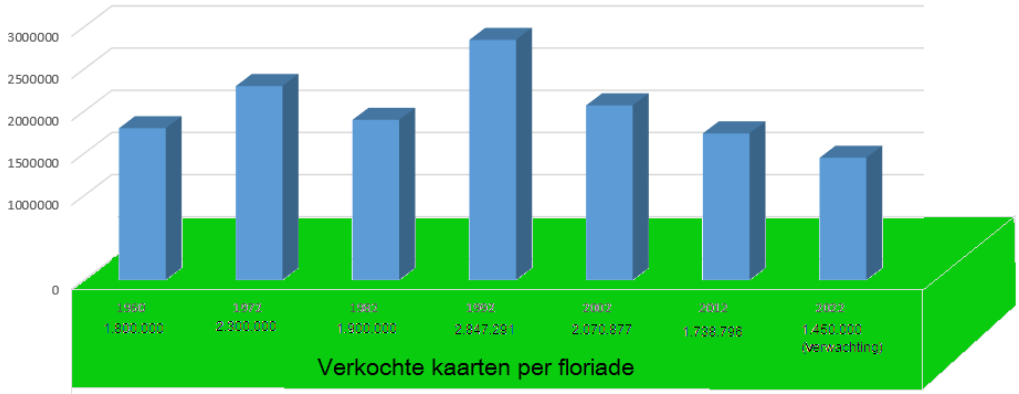

In de themaparken industrie wordt het cijfer van gemiddelde besteding per bezoek gehanteerd. Mede omdat de horeca, winkel en parkeer uitgaven dan vergelijkbaar zijn. Al deze businessunits worden bij de grote parken in eigen beheer gemanaged. Voor een Floriade is dat anders. Alleen de kaartverkoop wordt in eigen beheer uitgevoerd. De horeca, winkels en parkeren is vaak uitbesteed tegen een fixed fee of pacht %.

De indicatie van verkochte kaartjes is dus voor de business case van een Floriade veel belangrijker dan het politieke begrip “bezoeken”. Hieronder geven wij onze inschattingen van de kaartverkoop van 1969 t/m 2022.

De teloorgang van de Floriade Product Experience.

Het Floriade concept steunt op 4 pijlers, welke gezamenlijk de P van Product Experience bepalen.

1. De pracht van de bloemen en planten.
2. De unieke ervaringen in de thema paviljoens
3. De belevingen van attracties, evenementen, etc.
4. De inhoud van het vak bezoeker programma zoals keuringen & prijzen, congressen, etc.

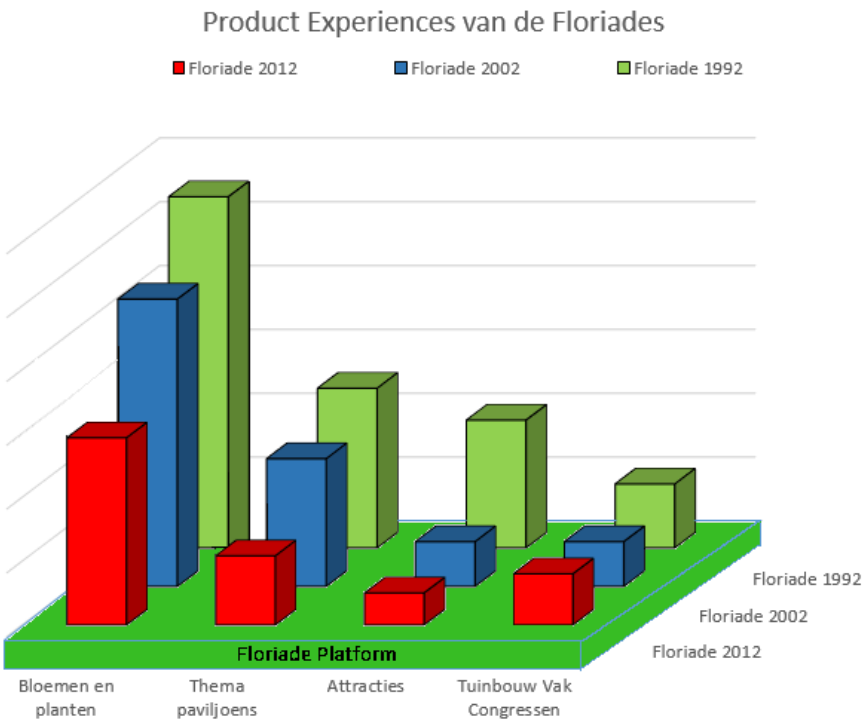

Conclusie:

Door de afnemende kwaliteit en hoeveelheid van nationale en internationale tuinbouwinzendingen is de Product Experience van een Floriade sterk afgenomen op het gebied van bloemen & planten. Door bezuinigingen bij de overheid zijn de nationale en internationale overheidspaviljoens van lagere kwaliteit en bieden minder beleving. Sponsors en bedrijfsleven haken af en de NTR heeft minder invloed in de tuinbouwbranche "om het tij te keren". Terwijl de P van product van een Floriade verschrompelt zien we het tegengestelde gebeuren bij de potentiele concurrentie. Nieuwe dure attracties geven de bezoekers 'waar voor hun geld" en leggen de lat steeds hoger voor een Floriade. De Nederlandse en buitenlandse bezoekers zijn "ervaren en volwassen geworden" op het gebied van "Experience" en verwachten dit ook bij een Floriade. De sociale media zorgt ervoor dat slechte ervaringen van bezoekers razendsnel wereldwijd bekend worden en als gevolg zien potentiele gasten af van een bezoek aan een Floriade. Hierdoor brengen exploitaties zoals sponsering, parkeren, horeca, winkels en kaartverkoop minder op en wordt het steeds moeilijker, om een sluitende Floriade begroting te realiseren.

17. DE INTERNATIONALE GARTENSCHAU ROSTOCK 2003 EN HAMBURG 2013

*"De voorhoedepositie in onderzoek en experiment is van **internationale betekenis**. De Almeerse Floriade fungeert als een laboratorium om oplossingen te vinden voor het **mondiale verstedelijkingsvraagstuk**. Almere groeit met de Floriade uit tot een kennisplatform, een **internationale proeftuin** voor duurzame stadsontwikkeling"*

Het is te prijzen dat de politici van Almere zo internationaal georiënteerd zijn en dat men Almere willen opstuwen in de internationale vaart der volkeren! Klaarblijkelijk heeft men zeer veel internationale kennis op het gebied van de thema's "Greening". Maar indien de politiek iets hoger en verder over de verkeersdrempels in Almere had gekeken, dan had men ook kunnen zien, wat er zich internationaal afspeelt op het gebied van soortgelijke tentoonstellingen als de Floriade. En wel in Duitsland, het meest exportland voor de tuinbouw en de belangrijkste handelsnatie van de BV Nederland.

In Duitsland wordt elke 10 jaar de Internationale Garten Austellung-Schau, de IGA/IGS, welke vergelijkbaar is met de Floriade. In de afgelopen jaren heeft deze tentoonstelling precies dezelfde ontwikkeling mee gemaakt als de Floriade.

In 2003 werd de IGA 2003 in Rostock gehouden. De aanleg en inrichting van het terrein kostte 62 miljoen euro, de handelsbeurs 32 miljoen euro. De kosten werden gedragen door de stad Rostock, de deelstaat Mecklenburg-Voor-Pommeren en de Bondsregering. 2,63 miljoen bezoekers passeerden de poorten. De IGA 2003 voldeed aan de verwachtingen als publiekstrekker voor vakantiegangers en dagjesmensen. Meer dan de helft van de bezoekers kwam van buiten Mecklenburg-Voor-Pommeren en een derde overnachtte in Rostock. Op deze manier vloeide meer dan 50 miljoen euro aan extra omzet in de regio. **Ondanks deze resultaten sloot de tentoonstelling met een extra exploitatieverlies af van 20 miljoen Euro.**

SPIEGEL ONLINE REISE

Hamburg: Internationale Gartenschau endet als Millionengrab

Freizeitpark oder Blümchenschau? Die Internationale Gartenschau in Hamburg geht nach fast einem halben Jahr zu Ende. Der Besucherandrang war enttäuschend, dadurch bleibt die Stadt wohl auf einem satten Defizit sitzen.

Freitag, 11.10.2013 – 14:25 Uhr
Drucken
Nutzungsrechte | Feedback
Kommentieren | 38 Kommentare

THEMA
Deutschland-Urlaub

Hamburg

Fotos

De IGS Hamburg 2013 vond plaats op een terrein van100.ha. Door de (verkeerde) keuze van de locatie was het ook hier nodig 2228 bomen te moeten kappen, hetgeen vanaf het beging tot een foute start heeft geleid.

De kosten van het tentoonstellingsplatform waren oorspronkelijk op € 70 miljoen gepland. De experts van adviesbureaus voor de gemeente Hamburg hadden berekend dat 5 miljoen bezoeken mogelijk waren. Uiteindelijk is dit aantal teruggeschroefd tot 2,5 miljoen, ondanks waarschuwingen dat dit nog steeds te hoog was. Uiteindelijk zijn slechts 1,2 miljoen bezoeken geregistreerd. **De Rekenkamer van de gemeente Hamburg heeft in 2014 berekend dat de kosten € 154 miljoen waren en een extra verlies van € 37 miljoen, is gecreëerd.**

In Duitsland zijn de volgende tentoonstellingen nog gepland. Berlin 2017 (IGA), Heilbronn 2019, Erfurt 2021, Mannheim 2023, maar de Duitse Vereniging van Belastingbetalers heeft een offensief ingezet om de toekomstige gemeenten, te waarschuwen voor de financiële gevaren.

Conclusie: Vergelijkbare evenementen met de Floriade, zoals de IGA in Duitsland creëren ook extra verliezen door tegenvallende bezoekersaantallen en toenemende kosten. Dit had de internationaal georiënteerde gemeente Almere, verder aan het denken moeten zetten met betrekking tot de risico´s van Floriade 2022!

18. DE DESIGN EN BOUWKOSTEN VAN EEN FLORIADE.

De voorbereiding- en bouwkosten van een Floriade verschillen niet veel met de aanleg van een nieuw themapark. Wij onderscheiden twee hoofdonderdelen in de ontwikkeling van een themapark. Het *Platform* en de *Experience*.

Het Platform

Men dient zich te realiseren dat bij een geheel nieuw themapark veel investeringen "onzichtbaar" zijn voor de consument zoals nutsvoorzieningen, kantoren, technische dienst of …dat ze geheel van zelfsprekend zijn en geen toegevoegde waarde hebben, zoals parkeerterrein, kassa's, toiletten, paden, landscaping, wegen, restaurants, etc. Wij noemen dit de investeringen in "Het Platform". Hoe groter het aantal verwachtte aantal bezoekers, hoe groter de opvangcapaciteit dient te zijn en dus hoe hoger de "Platform" investeringen. In de praktijk is men gauw een bedrag kwijt tussen de € 30-70 miljoen, afhankelijk van de oppervlakte, voor de bouw van "Het Platform".

De Experience.

Bovenop "De Platform" investeringen komen alle investeringen in de attracties of wel "De Visitors Experience". Deze moet de "Whow en Must See "factor creëren. Hier geld dat, hoe hoger de investeringen, hoe groter "The Visiors Pulling Power". Of te wel hoe groter "The Visitors Catchment Area" vanwaar men de bezoekers vandaan kan halen. Lokaal, Regionaal, Nationaal of Internationaal.

Volgens een ruwe vuistregel is er voor de realisatie van een goede Visitors Product Experience ongeveer € 10 miljoen investering nodig om 100.000 bezoeken aan te trekken.

Deze investering per 100.000 bezoeken is noodzakelijk om de concurrentie aan te kunnen gaan op de overvolle markt van de dagrecreatie in Nederland met tientallen tentoonstellingen, evenementen, attractieparken, funshoppen, sport, etc. De creatie van de "whow en must see` factor is recht evenredig met de creativiteit, investeringen en Pulling Power.

- Een regionaal themapark van 30 ha, met een capaciteit van 750.000 bezoeken per seizoen kost inclusief design & ontwikkeling, nutsinfrastructuur, parking, horeca, winkels en attracties, circa € 110 miljoen. (Platform € 35 + € 75 miljoen Visitors Experience)
- Een nieuw te bouwen nationaal Eden project, wat qua concept ruwweg vergelijkbaar is met een Floriade b2c, kost circa € 135 miljoen. Dit is gebaseerd op een "Platform" met een capaciteit van 1.000.000 bezoeken en een oppervlakte van circa 15 ha.
- Het in maart 2016 geopende internationale Wildlands in Emmen heeft 150 miljoen gekost en verwacht 1,1 tot 1,3 miljoen bezoeken. (Excl. Regionaal Stadstheater van € 50 miljoen)
- Voor een internationaal themapark van 2.000.000 bezoeken, zou volgens de huidige "Leisure industrie Standards", de totale investering in de Visitors Product Experience circa de € 200 miljoen moeten bedragen.

Voor een tijdelijke Floriade zullen de bouwkosten van de Visitors Experience Paviljoens minder zijn dan in een permanent park. De content creatie en projectietechniek in de themapaviljoens hebben wel dezelfde kosten zodat in totaal men slechts een paar tiental miljoenen minder behoeft te investeren. Wij gaan uit van € 5- €7,5 miljoen per 100.000 bezoeken. Zoals we straks zullen zien is ook de ratio tussen investeringen in "Het Platform" en "De Visitors Experience", belangrijk.

Het design van het Floriade Platform

De ontwikkeling van een Floriade op een aantal punten anders dan een attractiepark. Met name op het gebied van design en bouw van "Het Platform" zijn er verschillen welke kostenverhogend werken. Door het hybride karakter van een Floriade is zowel een b2b als wel een b2c platform nodig. Men heeft namelijk congresruimtes, hospitality suites, tentoonstellingshallen van 10.000 m2 en kassen nodig. Daarnaast verhogen de benodigde design aanpassing voor de Legacy, ook de kosten. Dit is de uitdaging voor de architecten welke op basis van deze briefing aan de slag moeten gaan. De architecten in de vorige Floriades hebben wat dat betreft schitterend werk geleverd. Zij moesten rekening houden met de eisen van de lay-out van de legacy **en** de eisen met betrekking tot het design voor een optimale operations van de Floriade zijnde:

a. Een optimale operationele visitors flow tijdens de Floriade
b. Een optimale lay-out ten behoeve van de commerciële bezoekers exploitatie.
c. Een optimale lay-out ten behoeve van onderhoud.
d. De eisen met betrekking tot de creatie van een landschappelijk "Whow" effect en "Zicht ankers".
e. Voldoende paden capaciteit voor de verwerking van de verwachte bezoeken per dag. Design capacity.

Wat dat betreft niets dan hulde voor de Floriade architecten uit het verleden, welke deze uitdaging, met beperkte middelen, steeds tot een goed einde wisten te brengen. Van rechts naar links: Michiel den Ruijter (hoofdontwerper Floriade 1992), John Boon (hoofdontwerper Floriade 2012) en Niek Roozen (hoofdontwerper Floriade 2002). De heer Van de Meeren (hoofdontwerper Floriade 1982) ontbreekt helaas.

Na de Floriade 1992 heb ik het voorrecht gehad om met een aantal grote designers van themaparken te mogen samenwerken zoals Bob Rogers (Disney), Steve Ruys (Universal), Peter Alexander (Universal), Nicolas de Viliiers (Puy du Fou), Les Hudson (Six Flags). Deze mannen hebben tientallen themaparken ontworpen en een grote ervaring op dit gebied. Daarna heb ik nog vaak met Michiel den Ruijter gesproken, over de discussie welke wij hebben gehad tijdens de opbouw van de Floriade 1992. Er zit namelijk een spanningsveld tussen de landschapsarchitect en de commercieel directeur van een Floriade. De landschapsarchitect kijkt voornamelijk naar mooie zichtlijnen waarvan aan het eind als "zicht anker" een kunstwerk of schitterende bloemen/bomen expositie staat. De commercieel directeur ziet liever aan het eind van de zichtlijn een restaurant of ijskiosk. Lange rechte zicht lijnen zijn trouwens helemaal taboe in het design van themaparken. Net zoals klokken. Men wil de bezoekers "laten (ver)dwalen in het park' om zodoende de verrassende "whow" beleving **en** de bestedingen te laten toenemen. De uitdaging in het design van een Floriade is de juiste balans te vinden tussen de tuinarchitectuur, de commercie en operations. In veel ontwerpen is de oppervlakte van het bezoekersgedeelte veel te groot, doordat "experts" enorme bezoekers aantallen voorspellen. Dit verhoogt substantieel de bouw en onderhoudskosten. Een gebied van circa 30 -35 ha is voldoende. Niek Roozen, een van de beste landschapsarchitecten van Nederland, heeft veel ervaring met betrekking tot deze spagaat, naar aanleiding van zijn betrokkenheid bij vele Floriades, maar ook bij themaparken en commerciële bloemententoonstellingen.

Paul Beck, directeur Floriade 2012 werd geconfronteerd met een fout basis design, toen hij in dienst kwam.
Hij huurde Bob Rogers Imagination Arts BRC (ex Disney) in, om met behulp van hun input en die van John Boon, te komen tot een basis ontwerp waarin experience en commercie op elkaar moesten aansluiten, c.q. ondersteunen.

*"Tussen de originele bospercelen zijn 1,8 miljoen bloembollen, 190.000 vaste planten, 18.000 struiken, 15.000 haagplanten, 5.000 rozen en 3.000 bomen aangeplant. Die beplanting zorgt ervoor dat elk van de vijf themavelden – Relax & Heal, Green Engine, Education & Innovation, Environment en World Show Stage – een eigen sfeer heeft. De themavelden zijn bereikbaar vanaf een centraal gelegen plein, een principe dat de Floriade heeft afgekeken van Disney. "**In het oorspronkelijke plan van Venlo was de Floriade opgezet als een klassieke tentoonstelling met twee ingangen en een rechtlijnige lay-out**",* vertelt directeur Paul Beck, voormalig directeur van de Efteling. *"We hebben het plan omgebouwd en het park heeft nu de van de Disney-parken bekende wiel-met-spaken-opzet. Er is nu één ingang. Vervolgens brengt een hoofdstraat de bezoekers naar een plein dat omringd wordt door de vijf themavelden."*

Op het gebied van het design van een Floriade hebben dus een aantal professionele architecten grote praktijkervaring opgedaan.

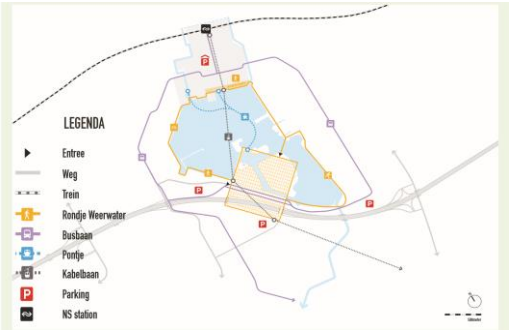

Het is daarom te betreuren om te zien, hoeveel beginnersfouten er zitten in het ontwerp van de Floriade 2022 van MVRDV. Onbegrijpelijk dat een bureau dat zo'n grote naam heeft opgebouwd in stedelijke ontwikkeling, zo duidelijk laat zien geen enkel verstand te hebben van dit soort leisure projecten en schijnbaar niet de moeite heeft genomen om bij vakcollega's advies in te winnen! In het hoofdstuk Floriade Almere 2022 komen we hier nog uitvoerig op terug, aangezien een fout basisdesign grote gevolgen heeft voor de haalbaarheid van de business case!

Conclusie: Het ontwerp van een Floriade Platform, moet <u>de basis</u> zijn voor de meest economische exploitatie. **<u>Maak je in het basisdesign op dit gebied fouten, dan wordt het extra moeilijk voor het operations team, in de praktijk de gebudgetteerde kosten/inkomsten te halen.</u>**

<u>De bouw van het Floriade Tentoonstelling Platform.</u>

De bouw van het "*Floriade Tentoonstelling Platform*" is een langdurige, kostbare onderneming en bestaat ruwweg uit de volgende onderdelen:

1. Op de eerste plaats dient men gedurende minimaal 5-7 jaar een grondstuk van circa 60 ha te verwerven en voor te financieren (inclusief de kosten van eventuele onteigening procedures), om parkeerterreinen, expositie gebouwen, showtuinen, etc. te kunnen ontwikkelen.
   De eventuele waardevermeerdering of vermindering van de grond en de rentederving van het geïnvesteerde vermogen gedurende de 5-7 Floriade jaren, dient gebudgetteerd te worden
2. De wegen infrastructuur naar het terrein dient aangepast te worden voor het verwerken van circa 400.000 auto's, 20.000 touringcars, 40.000 motor/fietsers.
3. Tijdelijke parkeerterreinen dienen aangelegd te worden voor enkele duizenden auto's, honderden bussen, fietsen en vanuit diverse richtingen zal een duidelijke bewegwijzering aangelegd moeten worden.
4. Entree voorzieningen voor bezoekers per trein, OV en pendelbus, taxi en kiss & ride.
5. Nutsvoorzieningen voor water, elektra, riool, gas, internet, mobile telefonie, etc.
6. Het terrein dient door middel van "landscaping" geschikt gemaakt te worden voor een wereld tuinbouwtentoonstelling. Hiervoor dienen o.a. circa 5-7 jaar voor aanvang, waterpartijen en heuvels te worden aangelegd. Schone grond en teelaarde aangebracht te worden. Honderden bomen en struiken

dienen minstens 5 jaar voor aanvang te worden geplant om een enigszins volwassen groenstructuur te kunnen tonen tijdens de Wereld Tuinbouw Tentoonstelling en om te kunnen functioneren als “groene achtergrond” waarvoor de inzending gerealiseerd kunnen worden.

7. Hekwerk dient geplaatst te worden om wildschade tijdens de opgroei periode te voorkomen, het grondwaterniveau dient 1 meter beneden het maaivlak te zijn en een beregening installatie geïnstalleerd.
8. Wegen en bruggen dienen aangelegd te worden geschikt voor zwaar verkeer, voor, tijdens en na sluiting. Paden naar inzendingen, horeca en winkels.
9. De aanleg van tentoonstellingsruimte waarin de bloemen en planten getoond kunnen worden aan het publiek zoals de 4000 m2 kassen en een binnen-tentoonstelling gebouw van 10.000 m2, entreegebouw, kassa’s, openluchttheater van 2500 personen, etc.

10. De aanleg van Back of The House faciliteiten zoals kantoren, opslag, personeel kantine en omkleedruimte, EHBO, bewaking, etc.
11. De algemene voorbereiding kosten zoals de uren van de gemeentelijk werkgroepen, bid boek, vergoeding architecten, juristen & andere inhuur derden, bestemmingsplanwijzigingen, MER-procedures, vergader en reiskosten, ontvangsten buitenlandse delegaties. (De gemeente Almere heeft per 1/6/15 reeds € 4 miljoen hieraan uitgegeven)
12. Het benodigde werkkapitaal moet voorgefinancierd worden tot opening, voor de design/ontwikkeling en bouw van Het Platform.

Conclusie: Indien men alle bovenstaande benodigde werkzaamheden voor de creatie van “het Floriade Platform”, tegen commerciële kostprijs zou kapitaliseren, dan komt men uit op een bedrag van circa € 70 miljoen. *

Let wel …dan heeft men het alleen nog maar, over de kosten van **het Platform**. Hierop moet dan nog inhoudelijk de Floriade tentoonstelling gerealiseerd worden met de inbreng van bloemen, planten, etc.
Dit onderdeel noemen we **de Floriade Visitors Experience.**

*Zijnde € 30 miljoen ontsluitingskosten, landscaping en aanleg expositieterrein, € 20 miljoen basis tentoonstelling voorzieningen, € 5 miljoen back of the house en € 15 miljoen payroll & ontwikkelingskosten. Dit bedrag is anders opgebouwd dan in de Floriade Business Case Floriade 2022.

De pijlers van de Floriade Visitors Experience

Na de realisatie van “het Platform” komt de opbouw van de “Floriade Visitors Experience” Deze wordt gedragen door 4 pijlers.

1. Als eerste komen de exposanten van de tuinbouw met hun bloemen, planten, bomen, etc.
   Dit is de P van product welke tot 2012 de kern was voor de “Visitors Experience” en de zogenaamde “Whow Factor”. Hiervoor komen de meeste bezoekers naar een Floriade.
2. Als tweede de paviljoens van de tuinbouw gerelateerde bedrijven en inzendingen van de meefinancierende overheid zoals het paviljoen van de Provincie, Gemeente, etc.
3. De derde “visitors experience” zijn de attracties zoals een kabelbaan, publieksevenementen, etc.
4. Tot slot is de vierde, het programma wat beschikbaar is voor de vak bezoeker zoals congressen, etc.

De investeringsratio tussen Het Platform en De Visitors Experience.

Zoals reeds verteld is de investering ratio tussen Het Platform en De Visitors Experience essentieel. Grote lege gebouwen, brede lege boulevards, mooie bruggen, etc. van “Het Platform”, kosten veel geld…maar leveren geen “Visitors Experience “op voor de miljoenen bezoekers. Met uitzondering misschien van een groep bezoekend architecten en stedenbouwkundigen.

De totale investering van de Floriade 1992 bedroeg vanaf 1988 circa Hf. 195 miljoen, hetgeen op basis van het huidige koopkracht op circa € 152 miljoen zou uitkomen. De ratio tussen het Platform en Visitors Experience was 5: 5.

De inschatting voor de Floriade 2002 is dat de ratio tussen Platform en Visitors Experience 6: 4 was.

Bij de Floriade 2012 ging men in 2008 uit van circa € 70 miljoen (Arcadis) aan investeringen door derden. Dat bedrag is echter bij lange na niet gehaald.

Zo hebben de ontwerpers als DST echt hun best gedaan, maar met het beschikbare budget was niet veel meer te maken dan een aantal zeer zwakke “experiences ”, zoals o.a. het paviljoen Blooming Holland op de Floriade 2012.

Paviljoens waar de meeste bezoekers in enkele minuten door heen liepen zonder echt “een experience” te ondergaan. Dit soort presentaties kan echt niet meer de concurrentie aan met de “belevingen “in moderne musea en themaparken.

De politici welke deze overheid paviljoens financieel mogelijk hebben gemaakt zullen wel een andere mening hebben, maar diegene welke bijvoorbeeld het Paviljoen van de Provincie Limburg hebben bezocht in 2012, begrijpen misschien wel als we zeggen dat dit soort, politiek volledig correcte, inzendingen nauwelijks een “Whow Factor “hebben. Tenslotte hebben we berekend dat de inzendingen van de tuinbouw slechts ongeveer € 10 miljoen waard waren.

Op basis van al deze geringe investeringen in de Experience, moet men dus niet verbaasd zijn dat de bezoekers teleurgesteld zijn en de totale bezoekersaantallen tegenvallen.

Hoewel dus de investeringen in de Floriade 2012 aanzienlijk zijn geweest, hebben ze voornamelijk plaats gevonden in “Het Platform” zoals tentoonstellingshal, entreegebouw, openluchttheater, etc. Maar wat heb je als bezoeker aan een mooi openluchttheater, wanneer er na de schitterende Puy du Fou achtige openingsact, weinig dagelijkse shows worden opgevoerd.

De ratio tussen Platform en Visitors Experience was in 2012 ongeveer 7: 3.

Een modern *permanent* park, met de thema’s zoals een Floriade en circa 2.000.000 bezoeken heeft een totale investering nodig van circa € 200 miljoen, in de Experience. Zoals reeds gezegd kan dit bedrag voor een *tijdelijke* Floriade tentoonstelling naar beneden worden bijgesteld tot minimaal € 100 miljoen.

Conclusie: Een Floriade heeft een investering nodig van € 70 miljoen in “Het Platform” en minimaal € 100 miljoen in “De Experience”, wil het de concurrentie enigszins aankunnen op de Nederlandse dagrecreatie markt.
Dit betekent een ratio Platform-Experience investeringen van 4: 6.

Op dit moment gaan we ervan uit dat de Floriade 2022 in vergelijking met de 3 vorige Floriades het volgende profiel zal hebben op het gebied van Visitors Product Experience.

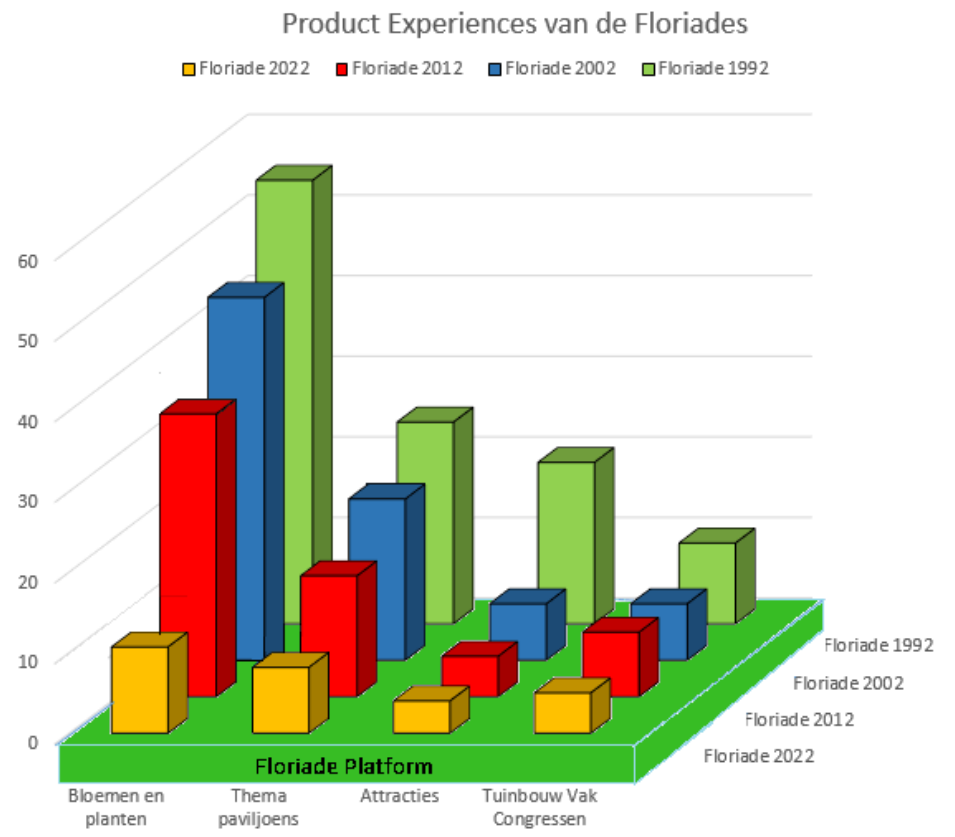

19. DÉ FLORIADE EN DE BEGRIPPEN "OMZET, VERLIES EN WINST".

Voordat we verder gaan met onze analyses van de Floriade, is het misschien goed om eerst nog eens te proberen een aantal hardnekkige misverstanden op te lossen. Dit hoofdstuk is met name bedoeld voor de studenten, zodat zij de financiële cijfers beter doorgronden en eventueel de media, zodat zij hun lezers correct kunnen voorlichten over de begrippen winst, verlies en extra verlies van een Floriade.

Het grootste themapark van Nederland, de Efteling heeft in 2010 in totaal 4.400.000 miljoen bezoeken geregistreerd. Een gedeelte van de bezoeken bestaat uit personen, welke vaker komen op basis van een meerdaagse of seizoenkaart. In totaal zijn er circa 4.000.000 kaarten verkocht aan bezoekers. De totale omzet, inclusief alle bedrijfsonderdelen zoals hotels, vakantiehuizen, attractiepark bedroeg € 164,8 miljoen. De nettowinst was € 8,4 miljoen. Dit zeer professioneel geleide bedrijf genereert dus 5% netto winst op haar bruto omzet. Een performance welke ze ook in de jaren daarvoor er daarna ruwweg hebben gehaald.

De gemiddelde omzet, uit het themapark Efteling, zonder hotels, vakantiehuizen, golfbanen, etc. bedroeg ongeveer € 28 ex btw per bezoek. In de wereld van themaparken gaan wij altijd uit van een opbrengst per bezoek, dus niet per verkocht kaartje/bezoeker. Deze opbrengst per bezoek is gebaseerd op een entreeprijs van € 30, - incl. 6 % btw en inclusief besteding horeca, feesten & partijen, merchandising en parkeren.

De Floriade 2012 heeft met 2.053.028 bezoeken op basis van een entreeprijs van € 25,- een geschatte bruto omzet gegenereerd van circa € 50 miljoen uit kaartverkoop, horeca, merchandising, feesten en partijen en parkeren. (Prijspeil 2012)

De Floriade 2022, met 2.000.000 bezoeken, zou theoretisch, op basis van een entreeprijs van € 30,-, maximaal een omzet van circa € 56.000.000 ex btw, kunnen genereren uit kaartverkoop, horeca, merchandising, feesten & partijen en parkeren. (Prijspeil 2012)

Theoretisch zou een Floriade, 5% netto winst kunnen maken indien het een permanent themapark zou zijn geweest. Dat is dus € 2,8 miljoen. Op geen enkele manier is het dus mogelijk de investeringskosten in een Floriade van tientallen miljoen euro's in 6 maanden terug te verdienen. Ook niet nadat men de afschrijvingen en reserveringen voor vervangingsinvesteringen van circa € 15 miljoen uit het bruto resultaat zou hebben gehaald.

Sponsering

Een Floriade kan als Wereld Tentoonstelling veel positieve Pr-exposure hebben en daardoor een unieke inkomstenbron als sponsering. Helaas is het imago van de Floriade tanende en zullen sponsors niet meer in de rij staan. De Floriade 2012 heeft op dit onderdeel haar doelstellingen naar beneden moeten bijstellen van oorspronkelijk budget van € 20 miljoen naar een uiteindelijk resultaat van € 9,1 miljoen. Voor 2022 lijkt zelfs de participatie van een Rabobank twijfelachtig… of de druk uit de tuinbouwsector/NTR moet zo groot zijn, dat ze niet kan weigeren. Uit interne berichten is bekend dat de Rabobank, in 2022 niet nogmaals met een" extra verlies" gevende Floriade, geassocieerd wil worden.

Daarnaast valt het netto cash resultaat van sponsoring in de praktijk vaak tegen. De reden is dat de bijbehorende kosten van retourdiensten ook gebudgetteerd dienen te worden, zoals gratis entreekaarten en andere zaken zoals accountmanagement, juridische kosten, etc. In het algemeen bedragen de kosten, circa 25 % van de inkomsten.

Inkomsten uit sponsering mogen eigenlijk nooit een onderdeel zijn van de reguliere begroting en zeker niet als dekking van een eventueel exploitatie te kort! Sponsorinkomsten mogen alleen project gerelateerd zijn.

Naast cash bijdragen is “sponsering in natura” van o.a. bedrijven een ander fenomeen, dat aandacht behoeft. In de praktijk leidt het vaak eerder tot een verhoging van de kosten bij de tentoonstelling organisatie, dan dat kostenonderdelen weggestreept kunnen worden uit de begroting. Daarbij speelt vaak de vraag of een leverancier, niet eerst zijn prijs verhoogt en vervolgens de korting kapitaliseert, als zogenaamde sponsering. Het is beter om eerst keiharde onderhandelingen te voeren over de laagste aannemingssom en pas na een voorlopig akkoord, vervolgens de discussie te starten over sponsering. Bij de Floriade 1992 waren deze 2 onderdelen daarom ook bewust strikt gescheiden. Dick Bosman, Technisch Directeur deed eerst de onderhandelingen voor de laagste prijs. Vervolgens werd de leverancier doorgestuurd naar de Commercieel Directeur voor het gesprek over sponsering. Deze gesprekken verliepen niet altijd even soepel!

Daarnaast zijn er bij een Floriade nog extra inkomsten mogelijk uit exploitatie evenementen, attracties zoals kabelbaan/internvervoer, Floriade catalogus/boek, vak-bezoekers seminars en congressen, film/tv-rechten, etc. De praktijk leert echter dat het exploitatierisico vaker groter is dan de netto-opbrengsten. Onze ervaring is dat men in het gunstigste geval quitte speelt en/of slechts een zeer bescheiden winst kan realiseren.

De Legacy

Tenslotte is er nog de mogelijkheid om na afloop van een Floriade de bijdrage die de tentoonstelling heeft gedaan aan de Legacy te kapitaliseren. In 1992 is het voor het eerst gelukt om hierdoor het exploitatie verlies verder te compenseren.

Hieronder hebben we de kosten en inkomsten aangegeven in 2 staafdiagrammen.

Conclusie: Een investering van tientallen miljoenen in een Floriade is niet terug te verdienen in 6 maanden door middel van een commerciële exploitatie. Het is dus onmogelijk, dat een Floriade exploitatie, bedrijfseconomisch winst maakt.

De bedrijfseconomische exploitatie van een Floriade is dus altijd verliesgevend!

De enige mogelijkheid om het exploitatieverlies van een Floriade te compenseren is met subsidie van de overheid. (Zie linker staafdiagram)

Het extra verlies ontstaat na afloop indien de kosten hoger en de inkomsten minder, zijn dan oorspronkelijk begroot. Dit onderdeel krijgt in de publiciteit vaak de meeste aandacht en wordt in de media “ het verlies” genoemd. Hierbij vergeet men dus dat het echte verlies vele malen groter is.

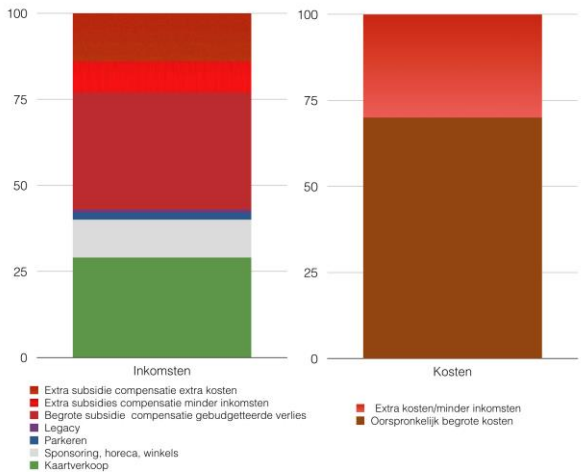

20. DE POLITIEK EN DE LOCATIE KEUZE VOOR DE FLORIADE 2022 ALMERE.

Voor de Floriade 2022, hadden vier kandidaten een bidbook ingeleverd en daarmee hun kandidatuur definitief gemaakt. Deze kandidaten waren: Gemeente Amsterdam, Gemeente Almere, Regio Boskoop en Gemeente Rotterdam. Ondanks de economische crisis en de financiële uitdagingen waar veel gemeenten zich voor gesteld zien, durfden alle kandidaten het kennelijk aan om de risico's te accepteren, welke het organiseren van een dergelijk groot evenement met zich meebrengt.

Een interessant detail is, dat drie van de vier genoemde kandidaten al eerder de Floriade hadden georganiseerd. In Amsterdam vonden de Floriade 's van 1972 en 1982 plaats. Onder de regio Boskoop valt ook de gemeente Zoetermeer, waar de Floriade van 1992 werd gehouden. Rotterdam organiseerde de eerste Floriade in 1960, en was kandidaat voor de Floriade van 2012. Rotterdam, Amsterdam en met name Zoetermeer vonden op basis van de positieve ervaringen in jaren 60,70, 80 en 90 dit evenement kennelijk voor herhaling vatbaar. Misschien realiseerden zij zich niet dat de tijden veranderd zijn!

Daarbij dient nog wel te worden opgemerkt dat de bidbooks voor de Floriade 2022, in opdracht van de NTR, moesten worden ingediend voor 1 juli 2012! De Floriade 2012 was toen nog gaande en het uiteindelijke (financiële) resultaat was nog niet bekend. Uiteindelijk is door de NTR de gemeente Almere, samen met de provincie Flevoland, "uitverkozen" om de Floriade 2022 "te mogen" organiseren.

Indien men de bid-books bestudeert van de concurrenten, dan is de keuze voor Almere niet zo verwonderlijk. De andere kandidaten hadden locaties uitgekozen die eigenlijk geheel ongeschikt waren voor een Floriade. Almere presenteerde de minst slechtste locatie.

De alternatieven voor de locatie Floriade Almere 2022.

Wat direct opvalt is, dat de Floriade Almere 2022 gepland is op een locatie aan de A6, welke gekoppeld is aan de ontwikkeling van een van de grootste wegenbouwprojecten van Nederland.

Om een aantal reden is het verwonderlijk dat deze locatie is uitgekozen voor de realisatie van een Floriade en na afloop de bouw van circa 600 woningen.

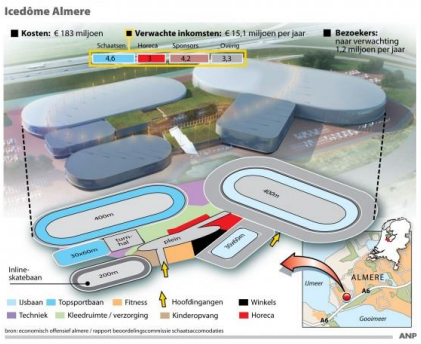

De gemeente Almere heeft een overvloed aan alternatieve bouwlocaties beschikbaar welke ze op dit moment met geen mogelijkheid kunnen ontwikkelen en welke zwaar drukken op de gemeentelijke begroting.

Daarnaast had de gemeente Almere alle voormalige "leisure locaties" aan de zuidkant van Almere kunnen nemen, waarvoor in het verleden grootse plannen zijn ontwikkeld, zoals het Icedome, Adventure World, etc. Door gebruik te maken van de reeds gedane haalbaarheidsstudies voor de ontwikkeling van deze locaties, had men veel kosten kunnen besparen. Het had ook van meer visie getuigd, indien de gebieden van het Kasteel waren voorgesteld als Floriade Park en de terreinen na afloop, geschikt waren gemaakt voor Witch World.

Tevens waren er in de provincie Flevoland ook betere locaties geweest waar men de leisure industrie had kunnen stimuleren. De gemeente Lelystad heeft 50 ha bouwgrond kant en klaarliggen en 500 ha in reserve. Wanneer één gemeente in Flevoland een economische impuls nodig heeft, dan is dat wel Lelystad! De locatie van het noodlijdende Batavia Werf en omgeving hadden ook onderzocht kunnen worden. In samenwerking met Batavia Stad, had hier een uniek leisure concept ontwikkeld kunnen worden.
Door de Provincie had onderzocht moeten worden of het Nationale Evenemententerrein niet verder gerealiseerd had kunnen worden in Biddinghuizen. Tezamen met Mojo Concerts/Live Nation, één van de grootste evenementen organisatoren in de wereld, Walibi en de Floriade had men een uniek Internationaal Evenementen Terrein kunnen ontwikkelen. De provincie Flevoland heeft in de jaren negentig op deze locatie miljoenen geïnvesteerd om de Wereld Jamboree te huisvesten. Met een Floriade op die locatie had men alle investeringen uit het verleden en de EU-subsidies, kunnen kapitaliseren. In 1992 heeft ondergetekende met de Flevohof overleg gehad , in het kader van een permanente Floriade en bleek dit mogelijk te zijn. De noodzakelijke verbreding van de N 302 naar vierbaans tussen de N 708 en N 309, voor een buffering van bezoekers was mede een uitstekende stimulans geweest voor alle daar gelegen leisure bedrijven, **welke <u>elk jaar</u> dezelfde economische spin-off hebben als één éénmalige Floriade!**

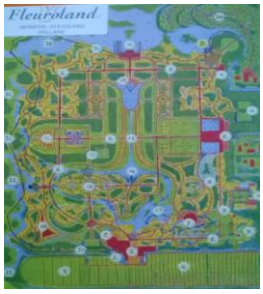

Ook de locaties rondom het straks uit te breiden Lelystad Airport hadden onderzocht moeten worden. Het is notabene de bedoeling hier de tweede airport van Amsterdam/Schiphol te ontwikkelen. De “kale ligging “van deze toekomstige Internationale Airport, kan wel wat infrastructurele ondersteuning gebruiken, naast alleen een van der Valk Hotel ! Tenslotte willen we erop wijzen dat Henk Koster, ex-directeur van de Keukenhof een kant en klaar plan had gemaakt voor een permanente Floriade in de Flevoland, Fleuroland, hetgeen jarenlang uitvoerig besproken is met de Provincie. Klaarblijkelijk “vergeet “de politiek al dit soort initiatieven, hetgeen leidt tot verspilling van tientallen miljoenen belastinggeld. Nu moeten in het kader van de realisatie van de Floriade 2022, een totaal andere en nieuwe locatie ontwikkeld worden aan de A6.

<u>De politieke motivatie voor keuze van de locatie van het Floriade Platform.</u>

Elke leek kan zien dat de gekozen locatie erg duur zal zijn om goed te ontwikkelen! Waarom kiest de lokale politiek voor de meest dure locatie, die maar mogelijk is? De echte reden, waarom de politiek de Floriade op de A6 locatie wil realiseren, wordt duidelijk indien men zich verdiept in de politieke en financiële problematiek rond de SAA.

“*Het project Schiphol-Amsterdam-Almere, afgekort SAA, is het grootste wegenbouwproject van Nederland in de periode 2012-2024. Het megaproject omvat de verbreding en het stroomlijnen van diverse snelwegen tussen Schiphol, Amsterdam en Almere. Het project is nodig om de groei van Almere te faciliteren en de files in deze regio sterk te verminderen. Het project omvat 63 kilometer autosnelweg, waaronder de A1, A6, A9 en A10, de aanleg van 2 tunnels, de aanleg van 2 grote bruggen, de aanleg van het grootste aquaduct ter wereld, de aanpassing van 5 knooppunten en de aanpassing van circa 100 kunstwerken. Het project is op 1 maart 2012 formeel gestart door minister Schultz.*

Ook de A6 valt binnen het plangebied. Het deel van knooppunt Muiderberg naar de Hollandse Brug wordt verbreed van 2x3 naar 2x4 rijstroken plus twee wisselstroken, zodat in totaal 6 rijstroken in de spitsrichting beschikbaar zijn. Verder wordt de route verder naar Almere Stad-West naar 3+2+2+2+3 rijstroken verbreed, inclusief een 2-strooks wisselbaan. De aansluiting op de s101 wordt een volledig ongelijkvloers turbineknooppunt. Het deel verder naar Almere-Buiten-Oost wordt verbreed van 2x2 naar 4x2 rijstroken met een parallelsysteem. Er komt een nieuwe Hollandse Brug tussen Flevoland en Noord-Holland op de plek van de bestaande brug. Dit wordt een van de breedste bruggen van Nederland. Er worden in totaal 35 kunstwerken aangepast. De uitvoering wordt in twee fases gedaan. Het zuidelijkste deel tussen het knooppunt Muiderberg en Almere-Havendreef wordt tussen 2014 en 2020 uitgevoerd en het deel vanaf Almere-Havendreef tot Almere-Buiten-Oost moet in 2017 starten".

Adri Duivesteijn heeft tot en met medio 1989, als wethouder gemeente Den Haag aan de wieg gestaan Floriade Den Haag-Zoetermeer. Tot zijn vertrek was hij prominent aanwezig in diverse Floriade vergaderingen. Hij kent dus de "in en outs" van een Floriade. Tot maart 2013 was hij wethouder in Almere en de stuwende kracht achter de Floriade 2022. "*Een vertraging van de verbreding van de A6 heeft grote invloed op de Floriade-ontwikkeling in 2022 en is onacceptabel.*" Dat zegt de Almeerse ex-wethouder Adri Duivesteijn in reactie op de bezuinigingen van minister Schultz van Hagen en gebruikt hier dus de Floriade… als politiek instrument….

"Met het oog op de Floriade wordt ook de verbetering van de A6 vervroegd. Het gaat om een investering van € 300 mln. die ca. vier jaar naar voren wordt gehaald. De waarde van die vervroeging kan maatschappelijk worden gewaardeerd op € 24 mln. Tevens is er vier jaar eerder en langer sprake van reistijd- baten voor alle gebruikers van de A6."

Het project Floriade is een speelbal van de politiek geworden en dient een hoger doel. Het gaat eigenlijk "sec" niet meer om de inhoud van de Floriade tentoonstelling, de kosten, vervoersstromen, etc.

Verkeerstechnisch is de verbreding van de A6 helemaal niet nodig voor een Floriade. Adri Duivesteijn weet heel goed, dat de Floriade 1992 geen enkel merkbaar effect heeft gehad op de verkeerstromen van de A12. De Libelle Zomerweek in Almere Zand trekt in één week bijna net zoveel bezoekers als een Floriade in één week. Lowlands en Walibi trekken op één weekend gezamenlijk circa 70.000 bezoekers aan via de tweebaansweg N306. Veroorzaken deze 2 evenementen in Flevoland langdurige en grote files?

Het ziet er eerder naar uit dat de Floriade 2022, politiek mede gebruikt wordt om de twijfels over de verbreding van de A6 de kop in te drukken en met name de tweede fase van de ontwikkeling veilig te stellen. Er was namelijk kritiek in de media op het project zoals o.a. door de Volkskrant omschreven als "*de nieuwe Betuwe Lijn van € 4,5 miljard* ". De toenemende vergrijzing in Almere, de lagere bevolkingsgroei maken dit project misschien overbodig. Met name de verbreding tussen Alemere Haven en Almere Buiten. De politiek van Almere vindt het natuurlijk zeer ongewenst dat de groei ambities van hun gemeente beperkt zouden worden! Het is wel erg toevallig dat precies aan het eind van de 2^{e} fase van de verbreding van de A6…. De nieuwe Floriade 2022 is gepland. De Floriade wordt dus duidelijk voor een politiek doel "gebruikt". Een politiek doel waar vele miljoenen euro's mee gemoeid is; namelijk de mogelijkheid om Almere in de toekomst optimaal bereikbaar te maken door een bijdrage uit de Rijksbegroting en Almere te laten uitgroeien tot een gemeente met 350.000 inwoners.

De algemene conclusies uit de gevoerde marktdialoog is dat dit gebied, gegeven zijn bijzondere vestigingspotenties in het hart van de stad, bovenop de rijks infrastructuur bij een hoge omgevingskwaliteit grote kansen biedt voor specifieke programma's met een bovenregionale uitstraling. Belangrijk is om het gebied met de verdubbeling van de A6 gereed te maken voor deze ontwikkelingen en vooral kansen af te wachten.

De kort op elkaar opeenvolgende besluiten van de gemeente Almere tonen aan dat de Floriade niet "toevallig "op deze locatie is gepland.

In 2008 begint Marc van Rooy met zijn burgerinitiatief bij de politici in Almere te lobbyen voor de Floriade Almere. Dit resulteert in serieuze onderzoeken en planvoorstellen welke **in 2010** uitvoerig bekend zijn bij alle leidende politici in Almere.

In **mei 2012** stelt de gemeenteraad het Concept Gebiedsontwikkelingsplan vast als richtinggevend kader voor een kans gerichte ontwikkeling. Basis daarvoor vormt de Ambitie- of Kansenkaart. Op basis van dit raadsbesluit honoreert het Kabinet de aanvraag voor een gebiedsontwikkeling onder de Crisis- en Herstelwet.

In **juli 2012** heeft de gemeenteraad ingestemd met het uitbrengen van het bidboek voor de Floriade: *Een eerste kans voor de geambieerde bovenregionale conceptontwikkeling.*

In **maart 2013** heeft het college de gemeenteraad geïnformeerd dat er een bestuursconvenant is getekend waarin afspraken gemaakt worden over: de tijdige aanleg van de verdubbeling van de A6 in relatie tot de Floriade;

Er was ook nog een tweede reden om voor de locatie Weerwater te kiezen als het Platform voor de Floriade. Via de nieuwe wijk worden straks 2 woon-werk postcodegebieden op elkaar aangesloten, waardoor het aaneengesloten oppervlakte van de gemeente Almere toeneemt. Dit is gunstig voor de rijksbijdrage aan de gemeentekas van Almere. Volgens het COELO - (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) kent het Gemeentefonds van de Rijksoverheid diverse criteria als verdeelsleutel waaraan deze gelden als doeluitkering aan verbonden zijn. Indien postcodegebieden aaneengesloten worden, nemen de gelden vanuit het Gemeentefonds voor de gemeente Almere substantieel toe.

Als derde reden verwacht men dat het Floriade terrein een geweldige mooie vestigingsplaats is voor innovatieve tuinbouw gerelateerde bedrijven. De gemeente als projectontwikkelaar….net als in Venlo!

Conclusie: De eventuele miljoenen extra verlies, die men als gemeente lijdt met betrekking tot een Floriade, zijn dus "peanuts" in vergelijking wat er op het spel staat. Vandaar dat de gemeenteraad ook bewust akkoord is gegaan met de business case van de Floriade 2022, waarvan men <u>moet weten,</u> dat deze grote risico´s inhoud.

Of politici zich realiseren dat het totale extra financiële risico van de Floriade 2022, weleens € 22,5 tot € 45,0 miljoen kan zijn, zoals we straks zullen zien, is een andere vraag.

<u>De politiek en de business case Floriade 2022.</u>

In augustus 2014 zegt de toenmalige verantwoordelijke wethouder Mulder als reactie op de verklaring van de commissie Veerman, dat de Floriade weleens € 100 miljoen kan kosten:

"*Onze eigen raming staat op 76 miljoen euro, vooralsnog zie ik geen reden dat bedrag aan te passen", aldus Mulder. Door het geld zo efficiënt mogelijk uit te geven, moet de beraamde 76 miljoen euro genoeg zijn, zegt de wethouder. In principe zal de nog aan te stellen directie verantwoordelijk zijn om de Floriade zichzelf te laten bedruipen*".

Het is elke keer weer wonderbaarlijk, waar deze wethouders hun kennis over een Floriade vandaan halen en zo overtuigd kunnen zijn van hun gelijk. Gelukkig komt het college al binnen 12 maanden tot inkeer en alsnog wordt het budget aangepast en met circa 20% verhoogt. In theorie is het op papier gelukt de Floriade 2022 een sluitende begroting te geven. Gehuld in politiek proza is het project door de gemeenteraad op **3 juli 2015** goedgekeurd.

Business case (bedragen * 1.000 euro)	
Kosten	
Projectorganisatie	20.060
Communicatie en Marketing	14.140
Terrein	26.850
Parkeren en mobiliteit	4.770
Evenementvoorzieningen	6.430
Startfee NTR	3.680
Making of (incl. Floriade werkt)	4.000
Beheer en transformatie legacy	3.030
Financiering en indexering	7.290
Overig onvoorzien:	1.690
Totaal kosten	**91.940**
Opbrengsten	
Netto inkomsten	33.740
Sponsoring en exploitatie derden	15.400
Parkeren en mobiliteit	3.830
Overheidsbijdragen en subsidies	32.980
Indexering	6.040
Totaal opbrengsten	**91.990**
Saldo	**50**

Een interessant toevoeging vinden wij de zogenaamde geprojecteerde “winst/saldo “van € 50.000. In ieder geval geeft het aan dat de (ambtelijke) opstellers van het document een goed gevoel voor humor hebben en de benodigde zelfspot! De gecreëerde “schijnzekerheid” suggereert dat de cijfers betrouwbaar en goed doorgerekend zijn.

Voor professionals uit het bedrijfsleven is het al een bijna onmogelijke prestatie, voor complexe projecten van deze omvang. Wij zijn de eerste om te bekennen dat de cijfers welke wij presenteren in dit rapport, redelijk ruim geïnterpreteerd kunnen worden. Een business case opgesteld in juli 2015 zal 8 jaar later er geheel anders uitzien.

Maar, dat brengt ons wel naar de vraag “waarom” begrotingen opgesteld door de overheid, structureel vaak niet kloppen.

Leerzaam is het onderstaande artikel m.b.t. een analyse van kostenoverschrijdingen bij overheidsprojecten gepubliceerd in Leiderschap en Management door Peter Markensteijn:

“Via de media weten we dat er vaak sprake is van kostenoverschrijdingen bij projecten. Met name de overheidsprojecten en dan nog weer vooral de infrastructurele projecten krijgen daarbij de volle aandacht.

En niet ten onrechte!

Onderzoek naar ramingen van infrastructurele projecten levert de navolgende bevindingen op:

-Bij 9 van de 10 transportgerichte infrastructurele projecten worden de kosten te laag geraamd;

-Bij rail-projecten zijn de werkelijke kosten gemiddeld 45% hoger dan de geraamde kosten; Bij vaste verbindingen (tunnels en bruggen) Zijn de werkelijke kosten gemiddeld 34% hoger dan de geraamde kosten;

-Bij wegenprojecten zijn de werkelijke kosten gemiddeld 20 % hoger dan de geraamde kosten;

-Bij alle andere projecten zijn de werkelijke kosten gemiddeld 28 % hoger dan de geraamde kosten;

Onderschatting van kosten is niet verminderd over de afgelopen 70 jaar. Er lijkt dus geen lerend effect op te treden. Onderschatting van kosten kan niet worden uitgelegd door fouten en schijnt het best te kunnen worden verklaard door strategisch mis interpreteren, oftewel door liegen; “

Het einde van de quote van het artikel geschreven door Peter Markesteijn. Of zijn statement waar of onwaar is kunnen wij niet bepalen, maar het geeft wel aan hoe belangrijk het is voor de geloofwaardigheid van een Floriade project dat er door alle partijen open over gecommuniceerd wordt. Kritische burgers worden nu “weg gebluft” tijdens politieke info vergaderingen. Dat is jammer en het brengt onnodige schade aan het fenomeen en reputatie van een Floriade.

Conclusie: indien het hoofdmotief van de gemeente Almere en provincie Flevoland was geweest om door middel van de Floriade de leisure industrie te stimuleren, dan waren er veel locaties beter geschikt. Ook had men op deze wijze de eerdere miljoenen aan belastinggeld welke waren geïnvesteerd in o.a. Het Nationale Evenementen Terrein bij Biddinghuizen kunnen kapitaliseren. Dit had van meer kennis, kunde en lef getuigd van de politiek. Door de keuze van de locatie Weerwater heeft men én een te dure, ongeschikte locatie gekozen én eerder gedane investeringen met belastinggeld in andere locaties van vele miljoenen euro’s, verloren laten gaan en/of ongebruikt laten liggen.

21. DE FINANCIËLE GEVOLGEN VAN DE LOCATIE KEUZE FLORIADE 2022 ALMERE.

Het design van het Floriade Platform Almere 2022.

Als ex-voorzitter van de stuurgroep Floriade 2022, schreef wethouder Adri Duivesteijn:

'Wij laten zien dat de Green City geen utopie is, maar een wenkend perspectief. 'De schets is van landschapsarchitect Winy Maas van het Rotterdamse architectenbureau MVRDV. Wat Maas zich voorstelt, is 'een overweldigende, dichte plantenstad' in het hart van Almere, aan de oevers van het Weerwater, langs de A6. Het moet ontwikkeld worden als 'een tapijt van tuinen dat op de golven van de wind aan komt zweven, neerdaalt en zich nestelt op de oevers van het Weerwater, een explosie van kleur, geur en smaak'.

Een aantal opmerking over het masterplan van de Floriade 2022 Almere, gemaakt door MVRDV. Dit wereldberoemde architectenbureau heeft uitstekend werk afgeleverd in binnen en buitenland op het gebied van stedelijke ontwerpen en met name imposante hoogbouw. In die wereld is MVRDV zonder twijfel een autoriteit. Maar met alle respect …op het gebied van design van themaparken heeft MVRDV geen enkele ervaring en dat is zeer goed te zien in het gepresenteerde ontwerp.

a. Een vierkante raster waarin geheel fantasie- en sfeerloos, de tuinbouw presentaties worden gepresenteerd, als zijnde een RAI-vak tentoonstelling.
b. Veel te brede kostbare en winderige wandelpromenades aan de zijden van het vierkant. Totaal ongeschikt voor een Floriade vrijetijdsbeleving in een Nederlands klimaat. Met name indien de wind vanuit de gebruikelijke ZW/W richting over de plas komt aangewaaid. Het platform ontwerp is klimatologisch alleen geschikt bij windstil weer en 25 graden.
c. Lange kaarsrechte zichtassen zonder “anchor” attracties, waardoor alle verrassende effecten verloren gaan.
d. Dure bruggen en verbindingstukken over water, waar niets te zien is en waar de Floriade beleving verloren gaat.
e. Te veel wegen en paden gepland welke niet te “behappen” zijn voor 50+ publiek. Duur in aanleg en onderhoud.
f. Twee in en -uitgangen…een doodzonde in themapark design.
g. Te weinig “landschappen zones “met groene achtergrond voor presentatie van bloemen/planten.

De basisfouten in het design zullen een gezonde operationele exploitatie van de Floriade moeilijk zal maken. Denk alleen al aan de onderhoud en schoonmaak kosten van de circa 20 km wegen/paden welke zijn geprojecteerd. Waarvan de hoofdpaden 14 m breed zijn en de andere 6 meter. Daarnaast zijn er de vele in en-uitgangen die permanent bewaakt moeten worden, hetgeen extra personeel en infrastructuur vereist zoals bewegwijzering, etc. Het ontwerp van “ *de Stalinistische Vak Tentoonstelling van Volkstuintjes*” van MVRDV moet vervangen worden door een design gemaakt door professionals uit de themaparken en tentoonstelling wereld, zoals bijvoorbeeld BRC, Jora Vision en/of Niek Roozen zodat:

a. Layout en afmetingen optimaal zijn om de meest gunstige economische exploitatie uit te voeren.
b. De meest attractieve layout wordt gemaakt om de optimale “whow’ beleving van de recreatie bezoekers te bewerkstelligen, zodat de Floriade 2022 de concurrentiestrijd op de overvolle recreatiemarkt aan kan.

Terrein te versnipperd.

Om van het terrein visueel een eenheid te maken, heeft MDRV waarschijnlijk ook gedwongen moeten kiezen voor dit ontwerp. De gekozen locatie is namelijk zeer versnipperd. Het eiland Utopia biedt circa 2 ha, het Vogeleiland 14 ha grond voor exposities, het gedeelte rond de camping circa 17 ha en daarnaast is circa 6 ha beschikbaar aan de zuidoost kant. Totaal circa 39 ha expositieterrein Het totale gebied inclusief water en snelweg is circa 45-55 ha.

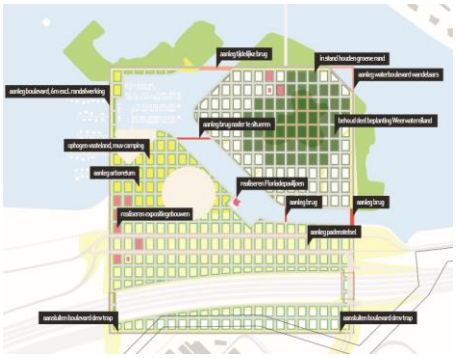

"Aan de zuidzijde van de snelweg, dichtbij bedrijventerrein De Steiger en rondom het upcycle-perron ontstaat ruimte voor initiatieven op het gebied van circulaire grondstoffenverwerking en innovatieve vormen van waterzuivering". Onze suggestie is in ieder geval het gebied ten zuid/oosten van de A6 niet te betrekken bij de Floriade. Deze vuilstortplaats heeft geen enkele toegevoegde waarde voor de tentoonstelling.

Het eiland Utopia is ook nauwelijks geschikt om toe te voegen tot het expositie gebied. Ons voorstel is de Urban Greeners daar gewoon met rust te laten en slechts besloten gezelschappen toe te laten, zoals scholen en groepen biologen. Het daar gepresenteerde onderwerp is geheel ongeschikt voor het Floriade miljoenen publiek.

Ook de "inkapseling van de jachthaven" voegt op geen enkele manier iets toe aan het Floriade expositieterrein, ……behalve extra kosten.

In onze visie is het Vogeleiland de enige locatie welke echt geschikt is om in te richten als Floriade hoofdtentoonstellingsterrein. Circa 30 ha expositieterrein is meer dan genoeg gezien het steeds afnemende aantal buiteninzendingen!

Hierbij verdient het onderstaande de aandacht bij het bouwrijp maken:

Hoge kosten bouwrijp maken terrein

*Bij die aanplant werd voor de ontwatering van **de natte en onstabiele ondergrond** gekozen om greppels te graven. De bomen werden op kleine terpjes geplaatst (rabatten genoemd) die nog steeds herkenbaar zijn in de structuur van de bodem. De eilanden worden vooralsnog niet opgehoogd. Voor de straten en paden wordt de grond afgegraven en opgevuld met drainerend materiaal voor voldoende draagkracht. De grond die vrijkomt wordt – volgens een gesloten grondbalans – elders in het gebied gebruikt voor plaatselijke ophogingen (volgens de 'cunetten methode'). Verder kunnen **alternatieve bouwmethodes** worden toegepast – zoals terpwoningen en drijvende of amfibische gebouwen. De innovatie-uitdagingen voor de inzendingen van de Floriade gelden ook voor de terreinaanleg, die onder regie van de gemeente met een uitdagende rol voor het lokale en regionale bedrijfsleven zal plaatsvinden: de aanleg van de boulevard, de bruggen, het arboretum en de boven- en ondergrondse systemen voor energie en water.*

Het Floriade tentoonstellingsplatform vereist een hoge standaard op het gebied van het "bouwrijp/expositie rijp maken van het terrein, op het gebied van wegen en bruggen geschikt voor zwaar vrachtverkeer, wandelpaden, openbaar groen, straatmeubilair, etc. We hopen ook dat het expositieterrein regenbestendig is, zodat tijdens de huidige regenachtige zomers de paden in de polderklei, niet veranderen in modderpoelen. Goede bestrating en riolering is een eerste vereiste!

De NTR geeft aan in dat het terrein aan de volgende randvoorwaarden dient te voldoen: *Het terrein dient "tentoonstelling gereed" (dat wil zeggen gereed voor beplanting of bebouwing en zonder structuurbederf) te worden opgeleverd. Bodemkundig- en drainage-onderzoek zijn mede bepalend voor de beoordeling. Voldoende drooglegging (1.00 meter onder maaiveld), geen storende lagen en voldoende (oude) teellaag zijn evidente voorwaarden. Een wegen- en padenstelsel dient berekend te zijn op zwaar werkverkeer. Het moet bovendien voorzien zijn van kolken en riolering voor afvoer van (regen)water teneinde wateroverlast voor bezoekers en inzendingen te voorkomen. Zowel voor transport, als later voor de grote stromen bezoekers, dienen paden, wegen en bruggen voldoende breed te zijn (uitgegaan moet worden van minimaal 3 meter).*

De eis van voldoende drooglegging van 1 m onder het maaiveld betekent, dat het terrein zeker opgehoogd dient te worden. Maar ook wegen en paden zullen veel robuuster dienen te worden uitgevoerd.

Het bouwrijp maken van de gebieden langs de A6 lijkt ons niet zo een probleem gezien het onderstaande. *Het gebied rondom de A6 wordt glooiend aangelegd als onderdeel van de inpassing van de verbrede snelweg. Het vasteland ten noorden van de weg wordt opgehoogd – hiermee ontstaan goede condities (nat en droog) voor de aanplant van planten en bomen. Langs de hoofdassen is plaats voor grotere gebouwen.*

Het expositie gebiedje in het talud, ten noorden van de A6 is dus onderdeel van het A 6 project en zal niet op de begroting van de Floriade drukken. Zoals we al aangaven is het gebied ten zuidoosten van de A6 geheel niet geschikt om te betrekken bij de Floriade

De grootste uitdaging lijkt het ons om het Vogeleiland en Utopia te ontsluiten en bouwrijp te maken.

Op de eerste plaats hebben de oevers van beide eilanden kostbare nieuwe beschoeiing nodig. In verband met de bouw en tijdens opening voor de bevoorrading van de horeca, zijn bruggen nodig welke zwaar vrachtverkeer aankunnen. De afstanden tussen de oevers dient verkleind te worden om de "overbruggingskosten" niet extreem hoog te maken en de bruggen voor zwaar vrachtverkeer geschikt te maken . " Het Canale Grande" moet hierom zeker versmald worden.

Onze slotconclusie is dat er nogal wat verborgen kosten zitten in, met name het bouwrijp maken van het terrein voor de exposite ruimtes op de eilanden, de eis van de NTR dat het grondwaterniveau maximaal 1 meter onder het maaiveld staat en het gehele terrein geschikt is voor zwaar werkverkeer voor, tijdens en na de Floriade.

Men heeft 3 modellen ontworpen voor het platform van de Floriade expositie, elke met een eigen prijskaartje. Het cascomodel, basismodel en ambitiemodel. Het goedkoopste casco model is opgenomen in de business case. Maar het is gewoon nu al duidelijk dat alleen het ambitiemodel technisch geschikt is als Floriade Platform.

De ontwikkelingskosten voor het terrein worden in de businesscase geraamd op € 26.850.000 voor het minimale casco model.

Conclusie: Om het Casco Model bouwrijp te maken voor een Wereld Tentoonstelling en om het ontwerp van MDRDV aan te passen zodat het technisch en operationeel kan dienen als Floriade Platform, zal in totaal circa € 15 miljoen extra benodigd zijn.

Planning

Vervolgens zit een nog een potentieel probleem verscholen in de planning, welke kostenverhogend zou kunnen uitpakken. Onderwerpen zoals de onteigening van de camping, etc. werken vertragend.

De NTR eist het volgende*: Het terrein dient beschikbaar te zijn uiterlijk vanaf voorjaar 2014 tot medio 2023. Mogelijkheden tot voorbezoeken en publicitaire mogelijkheden dienen open gehouden te worden om een functie te kunnen krijgen bij de invulling van de communicatie. Structuurbepalende beplanting dient te bestaan uit laanbomen, singels, boomgroepen, heesters en hagen; solitair en in groepen. Deze beplanting dient ca. 5 jaar voor de opening plaats te vinden om op het moment van de opening van de tentoonstelling voldoende van volume en leeftijd te zijn.*

Wij zijn benieuwd, wanneer het Floriade platform aan de inzenders en exploitanten opgeleverd gaat worden, voor de realisatie van de Wereld Tuinbouw Tentoonstelling. Een pretpark bestaat uit staal en betonconstructies welke je kan je bouwen in 18 maanden. De boompjes, plantjes en bloemetjes van een Floriade hebben iets meer tijd nodig, om tot wasdom te komen en om de "Floriade Experience" te bieden, zoals staat beschreven in het bid-boek;

*"Na enkele stappen sta ik stil van verbazing: de plantenbibliotheek waar ik zo vaak over hoorde is tot leven gekomen. Langs de kaars rechte hoofdstraat – die vanaf de noordelijke entree recht het gebied insteekt – liggen talloze tuinen, de één nog mooier dan de ander**, gevuld met naald- of loofbos**, met hagen en grassen, met bloemen, fruitbomen of waterplanten.*

Dat de realisatie van het project onder een tijddruk komt te staan, is evident. Aan de gebruikelijke eis van de NTR dat het terrein beschikbaar dient te zijn, uiterlijk vanaf voorjaar 2014, heeft men niet kunnen voldoen.

Door de gemeente wordt een oplossing voorgesteld welke natuurlijk een prijskaartje heeft: "Afhankelijk *van het betreffende deelgebied kan al vanaf 2016 gestart worden met de aanleg van de groene hoofdstructuur. Het Weerwatereiland en het eiland Utopia bieden daarvoor de eerste mogelijkheden. In 2018 kan ook gestart worden met de groeninrichting van het talud langs de A6 en vanaf die periode ook de andere delen van het Floriadeterrein. Geschikte, volwassen bomen, kunnen binnen het plangebied mogelijk worden verplaatst. Ook zijn er mogelijkheden om volwassen bomen uit de Almeerse bomenbank en van een kwekerij uit Flevoland te gebruiken. Op die manier staat er in 2022 een robuuste groene hoofdstructuur."* Is dit gebudgetteerd in het casco model?

De gemeente Almere heeft besloten dat het Floriade project uitgevoerd wordt op basis van de Crisis- en herstelwet (CHW). De wet was bedoeld zodat de overheid kon regelen dat bouwbedrijven tijdens de economische crisis tot 2015 voldoende werk houden. *Om dit mogelijk te maken zorgt de CHW voor snelle uitvoering ruimtelijke plannen omdat de wet bouwprojecten naar voren haalt. Hierdoor kunnen ruimtelijke plannen sneller uitgevoerd worden door bijvoorbeeld kortere (aanvraag)procedures. De gedachte was dat door o.a. wegen aan te leggen en te verbeteren, Nederland beter bereikbaar wordt. Dit stimuleert weer de groei van de economie. Maar ook stimuleert de CHW ook om vernieuwende en duurzame projecten uit te voeren. Door af te wijken van een aantal bouwvoorschriften is het mogelijk om deze duurzame woningen te bouwen. Uit dit soort voorbeelden blijkt dat de CHW vooruitloopt op de Omgevingswet.*

Op dit moment is de vraag of de Crisis en Herstel Wet niet eerder gebruikt wordt om de inspraak van de burger of bedrijven, monddood te maken? De zorg van de politiek dat de huidige discussie en procedures het bouwproces vertragen is duidelijk terecht. Onze inschatting is dat pas op zijn vroegst medio 2019 de echte werkzaamheden met betrekking tot de inrichting van het tentoonstellingsterrein kunnen gaan plaats vinden, hetgeen natuurlijk kostenverhogend gaat werken. **Conclusie: Extra kosten door vertraging uitvoering project: Minimaal € 1 miljoen.**

Zaak schade bestaande bedrijven Floriade terrein Weerwater

De keuze van de locatie voor een Wereld Tuinbouw Tentoonstelling wordt nog verbazingwekkender, indien men kijkt naar de voorzieningen welke zich reeds op het terrein bevinden en in het geheel niet passen in het imago en de operationele structuur van een **Wereld Tentoonstelling** Floriade.

Men heeft zich klaarblijkelijk helemaal niet gerealiseerd tot welke operationele en imago problemen het kan leiden, indien de camping en jachthaven openblijven voor hun vaste bezoekers, tijdens de Floriade. Alle aparte toegangsregelingen, bewaking en extra hekwerken zullen een stijging veroorzaken van de operationele kosten. Op dit moment is de camping en de jachthaven een verrukkelijke plek voor, met name de lagere inkomens uit Almere, welke zich een eenvoudige motorboot kunnen veroorloven. De jachthaven is een verzameling van een type boten, welke misschien goed pasten in een Wereld Tentoonstelling in 1960, maar niet meer in 2022. De mooie witte caravans op de camping vallen zodanig op, dat het zicht hierop moeilijk te vermijden is. Wij denken dat deze vreemde combinatie voor de bezoeker, zeer storend zal zijn en de Floriade Product Experience tegen € 30 entree, zal ondermijnen.

Maar ook voor de campinggast die in zijn zwembroek en zijn blote bast met een biertje, lekker wil genieten van de zon. Hij/zij wil geen onderdeel zijn van een Floriade attractie. Het is voor ons daardoor überhaupt onbegrijpelijk dat deze locatie is uitgekozen, of de politici hebben vanaf het begin al de intentie gehad de camping en jachthaven in zijn geheel te verwijderen, zoals duidelijk werd in een PvdA en VVD-motie van november 2015.

Wij denken ook dat het voor NTR moeilijk zal worden om bij de BIE, het predicaat Wereld Tentoonstelling te verkrijgen op basis van deze vreemde mix van activiteiten op het tentoonstellingsterrein.

Indien de gemeente Almere echt een representatieve Wereld Tentoonstelling op die locatie realiseren , dan lijkt het ons het beste dat deze 2 ondernemers uitgekocht worden. Daarnaast begrepen wij dat het bestaande Restaurant Atlantis ook moet wijken voor de plannen. In ieder geval zullen de ondernemers schade gaan oplopen door de bouwactiviteiten vanaf medio 2016 op en rond de Floriade locatie. Wij schatten alle kosten van de uitkoop van deze bestaande ondernemingen, gebaseerd op de huidige omzet, op minimaal € 3 miljoen, exclusief onteigeningsprocedures, advocaat kosten, enz.

Mocht de gemeente Almere toch besluiten om gedeelten van de infrastructuur zoals restaurants, waterbungalows, toiletten te laten staan en operationeel te integreren in de Floriade, dan zal het waarschijnlijk nog een interessante discussie worden met de eigenaren, welk gedeelte van hun omzet zij in 2022 moeten afstaan aan de BV Floriade.

Hoe men het ook wendt of keert, de bestaande ondernemers op het terrein zullen een aanzienlijke financiële extra kosten post zijn voor de business case van de gemeente Almere.

Conclusie: De keuze van de locatie van de Floriade door de gemeente levert een(onbekende) zaakschade op voor bestaande ondernemers en voor de gemeente Almere van minimaal € 3 miljoen.

Reputatie schade Almere Principles.

Punt 3 van de Almere Principles luidt: Combineer *stad en natuur; Om de stad betekenis te geven, zullen wij bewust streven naar unieke en bestendige combinaties van het stedelijke en het natuurlijke weefsel, en naar een verhoogd besef van de menselijke verbondenheid met de natuur*.

Helemaal mee eens. Maar waarom moet dan een volwassen en mooi ontwikkeld natuur en recreatiegebied opgeofferd worden om een Floriade platform te creëren?

De komst van de wereldtuinbouwtentoonstelling gaat ten koste van een deel van het bos. Daar staat tegenover dat voor de Floriade veel beplanting wordt aangelegd. De meest waardevolle bosvakken en bomen van hoge kwaliteit blijven behouden. Het gaat vooral om delen aan de oostzijde van het Weerwatereiland: een bosgroep van eikenbomen en een aantal solitaire bomen die op zichzelf van waarde zijn, bijvoorbeeld door de groeiwijze. Onder deze bomen de oudste boom van Almere, de 'Beginboom', een eik die in 2022, 50 jaar oud is. In het gebied zijn geen beschermde plantsoorten aangetroffen, maar wel een aantal bijzondere dieren – sommige soorten vallen onder de Flora- en faunawet. Indien het onmogelijk blijkt om bestaande natuurwaarden een plek te geven worden ontheffingen aangevraagd of aanvullende maatregelen genomen.

Men kan zich afvragen of het voornemen om dit gehele terrein om te ploegen en geschikt te maken voor de Floriade en later bedrijven en woningen, wel past in het kader van de **Almere Principles.** Het betekent in ieder geval het verdwijnen van een uniek stukje recreatie en natuurgebied met bevers, bizons en vogels in het centrum van Almere.

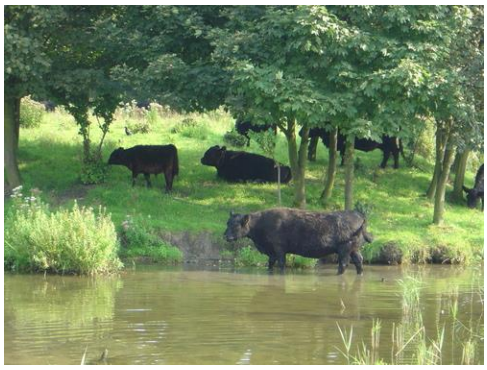

Een ruwe berekening geeft aan dat er circa 4-6000 bomen gekapt moeten worden. De gekapte hoeveelheid bomen zouden honderden tonnen meer CO_2 en fijnstof uit de lucht hebben gehaald in de komende jaren, dan het hele Floriade project.

Conclusie: De waarde van de verloren opname capaciteit CO_2 en fijnstof door bomen kap op het Floriade natuurterrein, inclusief kap en afvoer van bestaande volwassen bomen en stronken en inplanting nieuwe bomen, schatten wij op dit moment circa € 2- miljoen.

Gevolgschade omwonenden

Maar ook de 270 bestaande appartementen aan de overkant van het Weerwater lopen schade op. Deze bewoners wijzen de gemeente er terecht op dat hun woongenoot en daardoor ook de waarde van hun onroerend goed daalt in de komende jaren. Het kan weleens zijn dat zij de komende jaren gaan uitkijken op net zo´n vervallen gebied als het Kasteel. **Conclusie: Gevolgschade flatbewoners circa € 5,4 miljoen.**

De ontsluiting van het Floriade terrein.

De keuze van de locatie heeft gevolgen voor de kosten van de ontsluiting en het bouwrijp maken van het Floriade Platform. Aangezien wij geen tijd hebben ingeruimd voor een uitvoerige studie naar alle ontwikkeling en bouwkosten van de Floriade, zijn de onderstaande cijfers ruwe schattingen, gemaakt op onze ervaringen met andere soortgelijke projecten.

Voor het voornamelijk 55 + publiek welke met de NS komt zal het een grote uitdaging zijn om de 2 km naar de entree, het 6 uur park bezoek en 2 km retour per voet, te "overleven". De enige mogelijkheid welke wij zien is de inzet van OV Shuttlebussen en eventueel transport over water van de verwachtte 160-200.000 bezoekers per NS. De bezoekers per auto welke in de daarvoor 1000 bestemde parkeerplaatsen in parkeergarages in de binnenstad parkeren, zullen ook van de ov-shuttle gebruik maken. Hierbij willen we wel aantekenen dat de optie van parkeren in bestaande Krakeling en Munt- parkeergarages in de binnenstad van Almere ons niet helemaal reëel lijkt, aangezien het topbezoek aan een Floriade gelijk zal vallen met top bezoek aan de binnenstad. Tevens zal deze optie de financiële haalbaarheid van de andere Floriade parkeer locaties moeilijker maken.

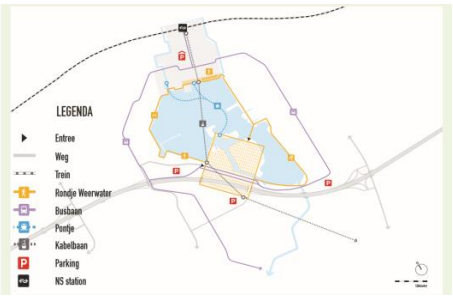

Het rondje Weerwater is voor de route vanuit het stadscentrum naar het Floriadegebied belangrijk in het bijzonder wat de brug betreft tussen het Weerwatereiland en het Lumièrepark. De totale investering voor de aanleg van het korte Rondje Weerwater, inclusief € 3,1 miljoen voor de brug naar het Weerwatereiland, is geraamd op € 10,89 miljoen ten laste van het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) Hiervan is nog € 2 miljoen ongedekt is.

Voor de aanleg van de parkeerterreinen en de transferkosten is in de huidige business case € 3.544.000 en € 1.223.000 ingepland. Totaal € 4.767.000.

Conclusie: Wij schatten in dat in de verkeerstechnische ontsluiting nog een verborgen extra kostenpost zich bevindt van circa € 3 miljoen.

Eindconclusie: Door de keuze van de locatie heeft de gemeente Almere een zeer groot financieel risico genomen. Tevens is van de 45 ha tentoonstellingsterrein slechts 30 ha eventueel geschikt voor een Floriade.

Het financiële risico gekoppeld aan de locatiekeuze Weerwater en het budget Casco Model bedraagt:

a.	**Noodzakelijke upgrade en nieuw design:**	**€ 15 miljoen.**
b.	**Project vertraging.**	**€ 1 miljoen**
c.	**Extra kosten ontsluiting**	**€ 3 miljoen**
d.	**Zaak schade bestaande ondernemers**	**€ 3 miljoen**
Totaal		**Circa € 22 miljoen.**

Daarnaast is er ook sprake van potentiële milieu & plan schade, welke wij voorlopig nog niet meenemen.

a.	**Verlies Almere Principles**	**€ 2 miljoen**
b.	**Planschade Flatbewoners**	**€ 5,4 miljoen**
Totaal		**Circa € 7,4 miljoen**

22. DE TENTOONSTELLING INFRASTRUCTUUR EN DE FLORIADE ALMERE 2022.

Naast de politieke keuze voor de locatie van het Floriade Platform heeft de politiek ook nog andere keuzes gemaakt welke kostenverhogend zullen gaan werken om de P van **Floriade Tentoonstelling Platform** te realiseren.

Nutsvoorzieningen

*"Om de kwaliteit en de betekenis van innovatieve systemen te vergroten – en om voortdurende vernieuwing te stimuleren – wordt ondergronds een aantal voorzieningen getroffen: vacuümriolering (klein ruimtebeslag, laag waterverbruik, lage beheerkosten) en een energienet dat inspeelt op nieuwe (ICT-)technologieën, zoals tariefdifferentiatie, variatie in wissel- en gelijkstroom en de mogelijkheid om elektriciteit op te slaan en uit te wisselen. Om dezelfde reden – het stimuleren van innovaties – wordt een deel van kabels en leidingen **niet** aangelegd. Hiermee worden grote voorinvesteringen en hoge beheerkosten voorkomen.* ***(??)*** *Voor de Floriade wordt gewerkt met* ***de Triple N-standaard van 'now', 'new' en 'next'*** *. Voor het Floriadeterrein is het de bedoeling dat zoveel mogelijk innovaties de label 'new' dragen. Op het gebied van voedsel, 'slimme' ICT-systemen en circulaire economie (maximale toepassing van herbruikbare materialen) geldt het predicaat '**next'**.*

Als ik de toekomstige technisch directeur zou zijn van de Floriade 2022 zou ik zeer ongerust worden, indien ik bovenstaande voornemens had gelezen. Een Floriade tentoonstelling gebruikt forse hoeveelheden elektra en drinkwater, terwijl de afvoer van hemel en rioolwater van het 60 ha terrein aanzienlijk is.

In alle projecten welke door de ondergetekende zijn gebouwd, bleek de capaciteit van de nutsvoorzieningen vaak te laag berekend en moesten (dure) last-minute voorzieningen getroffen worden. Ons advies is op dit gebied niet te gaan experimenteren met nieuwe dure technieken en methodes welke kostenverhogend zullen gaan werken!

Extra aan te brengen nutsvoorzieningen (bij ongewijzigd beleid) voor en tijdens opening; € 1,5 miljoen.

De benodigde Floriade Tentoonstelling Infrastructuur van hallen en kassen.

Zoals al eerder gezegd zijn de 12 wisselende binnen tentoonstellingen het hart van de Floriade. Hiervoor is een geklimatiseerde hal nodig van circa 10.000 m2. Tijdens de Floriade 2002 Het Dak en 2012 Villa Flora, waren deze hallen de zogenaamde Floriade Legacy. De benodigde investering in de hallen kon alleen door de financiële inbreng van de overheid gerealiseerd worden.

In de herziene business case van 2022 lezen we het volgende: *Maar ook de eisen die de Nederlandse Tuinbouw Raad (NTR) en de Internationale Organisatie voor Tuinbouw Producenten (IOTP) aan de expo stellen hebben nu allemaal een plaats gekregen in het ontwerp. Zo wordt er nu onder andere rekening gehouden met de realisatie van 10.000 m2 tentoonstellingsruimte, meerdere open en overdekte theaters en accommodaties voor congressen > 400 participanten in tijdelijke vorm* ***indien de markt dit niet realiseert.***

Wat er niet bij staat, is dat de gemeente Almere verplicht is de hal, de kas, enz. te bouwen, in het kader van de overeenkomst met de NTR. De verplichting, van met name de realisatie van de kas van 4000 m2, is natuurlijk een vreemde zaak. In onze optiek had deze verplichting bij de NTR moeten liggen. De NTR kent toch de tuinbouwsector het beste en vertegenwoordigd deze op de Floriade? Met hun technische kennis/netwerk is dit toch zo geregeld? Waarom moet de gemeente Almere dit doen, zonder deze markt te kennen en daardoor een extra risico te lopen?

Indien de gemeente Almere het contract met de NTR niet aanpast zal een aanzienlijke bijdrage van de gemeente benodigd zijn, wanneer het bedrijfsleven deze uitdaging niet oppakt. Men heeft nu, om de businesscase sluitend te krijgen, slechts een gedeelte van deze kosten gebudgetteerd, maar de kans is zeer reëel dat de niet gebudgetteerde kosten, als een boemerang retour komen!

*"De tentoonstellingsruimte en de congresruimte zijn ingerekend op **tijdelijke voorziening** van hoge kwaliteit. Deze zijn evenals de kas en de theatereisen berekend met het bouwkostenkompas. Voor de toiletten en de kantoorvoorzieningen zijn de berekening gebaseerd op huurprijzen. De raming is getoetst door **een specialist** in tijdelijke tentoonstellingsvoorzieningen voor dergelijke grote evenementen en met dit budget kan de gewenste hoge kwaliteit behaald worden. De exacte specificatie is opgenomen in de geheime bijlage".*

In een "worse case scenario" praten we over een verplichte investering door de gemeente Almere van totaal circa € 14 miljoen, voor een" turn key" productie kas van 4000 m2, een volledig ingerichte hal van 10.000 m2 op minimaal hetzelfde niveau als 92, 2002 en 2012, etc.

Business case Masterplan 2015

Uitgaven	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Tentoonstellingsruimte, kas, theatereisen	-	-	-	-	-	-	-	-	4.651	-	-	-	**4.651**
Congresaccomodaties/perscentrum/kantoorruimte/toiletten, ov.eisen	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.192	-	-	**1.192**
Onvoorzien	-	-	-	-	-	-	-	-	465	119	-	-	**584**
Totaal	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**-**	**5.116**	**1.311**	**-**	**-**	**6.428**

Conclusie: Geschatte extra kosten voor de gemeente Almere van circa € 7,5 miljoen, afhankelijk van type uitvoering semi of /permanent en % privaat-publiek financiering voor turn-key kas en tentoonstellingshal.

*"Zoetermeer zette op het terrein **tijdelijke gebouwen**. Dat is inderdaad kapitaalvernietiging. Maar, wie was daar toen verantwoordelijk voor? Juist: penningmeester Hans van Driem. Al zijn aannames kloppen niet, want Almere gaat niet een Floriade in die oude stijl organiseren. We creëren een nieuwe, blijvende stadswijk waar andere partijen aan meebetalen. Dus bouwen we ook nog eens een heel goedkope wijk. Daar heeft Almere nog jarenlang voordeel aan. Alleen kan je dat niet verdisconteren in de tentoonstelling zelf. Maar het is er natuurlijk wél."* Aldus wethouder Herrema in maart 2016.

Wij vragen ons af of wethouder Herrema zijn eigen begroting van de Floriade eigenlijk wel kent, gezien zijn opmerkingen in het bijgaande interview.

Wethouder Tjeerd Herrema pareert kritiek op Floriade

Tjeerd Herrema (PvdA) is nog maar een paar maanden wethouder in Almere. Van hem wordt onder meer verwacht het Floriade-project verder vlot te trekken. De laatste maanden kwam van alle kanten kritiek op de Almeerse aanpak. Tijd voor een weerwoord.

Wethouder Tjeerd Herrema bij de Drijfveer die is gebouwd voor de Floriade. (Foto: Fred Rotgans)

Hans van Driem was penningmeester toen Zoetermeer in 1992 de Floriade organiseerde. In de krant Almere DEZE WEEK liet Van Driem weten dat Almere aan het 'prutsen' is en daardoor afstevent op een debacle: de gemeente komt 20 miljoen euro tekort, er is gekozen voor een 'bizar' dure locatie en de centrale tentoonstellingshal is nergens in de begroting terug te vinden.
"Van Driem spreekt vanuit zijn ervaring uit 1992. Dat is heel lang geleden. De Floriade was toen nog een bloemenfestijn.

Conclusie extra kosten tentoonstellingsinfrastructuur:

a.	**Risico tentoonstelling nutsinfrastructuur**	**€ 1,5 miljoen**
b.	**Risico tentoonstelling gebouwen**	**€ 7,5 miljoen**
Totaal		**€ 9,0 miljoen**

Beheer en transformatie legacy

In de herziene business case is het volgende opgenomen.

Business case Masterplan 2015

Uitgaven	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Legacy	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.000	-	**1.000**
Beheerlst en transformatiekn	-	-	0	0	123	214	411	426	426	426	-	-	**2.025**
TOTAAL	**-**	**-**	**0**	**0**	**123**	**214**	**411**	**426**	**426**	**426**	**1.000**	**-**	**3.025**

Dit budget is bedoeld voor de volgende omschreven kosten/opbrengsten: "Om *het terrein na afloop van de Floriade (legacy) om te kunnen bouwen naar een gebiedsontwikkeling blijft een stelpost van € 1 miljoen opgenomen. Er zijn op dit moment geen aanleidingen om hierop aanpassing te doen. Deze middelen zijn gereserveerd voor onder meer het verwijderen van de hekken en eventueel straatmeubilair. Niet opgenomen is een opbrengst uit veiling van de resterende producten. Deze kan desgewenst gebruikt worden om onvoorziene uitgaven te bekostigen. De beheerkosten (dagelijks beheer) in de periode 2017 t/m 2022 bedragen € 4,0 miljoen, waarbij* ***vanuit de tuinbouwsector een bijdrage ter grootte van 50% verwacht wordt****. In de business case wordt derhalve gerekend met beheerkosten van* ***netto*** *€ 2,0 miljoen".*

Tijdens de Floriade 1992 hadden wij een groot probleem met zogenaamde "gesloten budgetposten". Op de begroting zagen zij er redelijk onschuldig uit met een bedrag van bijvoorbeeld Fl. 1 miljoen, totdat we realiseerden dat er grote inkomsten en uitgaven achterstonden en alleen het saldo van + of –, stond gebudgetteerd.

Hier gebeurd iets dergelijks. De NTR welke reeds bij de gemeente Almere aanklopte omdat zij € 3 miljoen nodig heeft voor de bijdrage aan een paviljoen, gaat € 2 miljoenbijdragen in onderhoud kosten? Wie geloofd dat nu echt? In 1992 hebben wij al moeten vechten met inzenders over elke cm2 voetpad en/of tuingrond, op het gebied van aanleg en onderhoud kosten! In 2022 zal die strijd nog harder worden!

Aangezien de tuinbouw elke Floriade met minder inzendingen komt is het scenario ook mogelijk dat er zo weinig planten en bloemen inzendingen zijn, dat de gemeente straks zit met vele hectares ongebruikt tentoonstellingsterrein, welke toch er leuk uit moeten zien en …onderhouden moeten worden! Vandaar ons continue pleidooi om het tentoonstellingsterrein drastisch te verkleinen!
Naar onze inschatting zit hier een risico verborgen van minimaal € 1,5 miljoen.

Samenvattend: Naar onze berekeningen zweeft er nog een financieel risico boven de realisatie van het Floriade Platform en de Benodigde tentoonstelling infrastructuur. Exclusief de eventuele reputatie en gevolgschade van de keuze locatie Weerwater van € 5,5 miljoen komen wij op:

a.	**Extra kosten locatiekeuze Weerwater**	**€ 22 miljoen**
b.	**Extra kosten tentoonstellingsinfrastructuur**	**€ 9 miljoen**
c.	**Extra Beheers/Transformatie kosten**	**€ 1,5 miljoen**
	Totaal	**€ 32,5 miljoen**

23. DE KEUZE VAN DE THEMA'S EN DE VISITORS EXPERIENCE FLORIADE ALMERE 2022.

De NTR en de thema's Floriade 2022

De NTR is een organisatie welke moet opkomen voor de lange termijn politieke belangen van de Nederlandse Tuinbouw Industrie en zij gebruikt hiervoor o.a. de Floriade als promotie tool.

Zoals reeds gezegd is het zorgenkind van de Nederlandse tuinbouwsector de glastuinbouw en met name de glasgroente. De komende jaren zal er heel weinig in deze sector geïnvesteerd worden. Als de glastuinbouw er niet in slaagt marktherstel te bewerkstelligen, kan de uitstroom uit de sector wel 30 procent zijn tot 2017. Qua areaal glasgroente verwacht de Rabobank een krimp van enkele honderden hectares. Dertig, veertig procent van de glastuinders heeft aanvullende financiering nodig om in het werkkapitaal te voorzien.

Het is daarom ook niet verwonderlijk dat de NTR de voedingstuinbouw heeft gekozen als centrale thema voor de Floriade 2022. Zij hoopt dat door innovaties op het gebied van marketing en diensten, deze sector een betere toekomst gaat krijgen. Op zichzelf is het heel begrijpelijk dat de NTR dit voor haar leden wil bereiken.
De vraag is alleen …tegen welke kosten en wie gaat deze rekening betalen? De burgers van Almere en Flevoland?

"Op de Floriade van 2022 komen de agenda's van Almere en de tuinbouwsector samen". Staat geschreven in de brochure. Op zichzelf is het 100% legitiem van de NTR om de Floriade Almere te gebruiken voor haar nieuwe agenda…maar investeert de NTR ook mee in de kosten van de nieuwe gewenste positionering. Deelt zij ook mee in het risico? Of kijkt zij toe terwijl de gemeente Almere probeert "de kastanjes uit het vuur te halen" en …hoogstwaarschijnlijk haar vingers behoorlijk gaat verbranden?

De Nederlandse tuinbouw, een van de negen Nederlandse topsectoren en een wereldspeler van formaat*, zet op de wereldtentoonstelling van 2022 zijn innovatiekracht en kennis in om deze ambities werkelijkheid te maken. Er zijn tal van activiteiten: demonstraties, interactieve verhalen en modellen, exposities en zogenoemde green eyeopeners – zaken met grote impact op het dagelijks leven. Spectaculaire ontdekkingen en onderzoeksresultaten worden op een beeldende manier gepresenteerd!*

Maar welke garantie heeft de NTR afgegeven bij de gemeente Almere dat zij het bovenstaande zal en kan doen? In hoeverre weet men zeker dat de NTR deze keer wel erin zal slagen haar achterban enthousiast te laten inhaken op de thema's van de Floriade met schitterende presentaties? Dat de NTR zelf niet zo zeker hiervan is komt tot uiting in de eis welke geformuleerd is in het handboek voor procedures en randvoorwaarden Floriade 2022: ***"De organiserende partij aan wie de Floriade 2022 wordt gegund is aan de Nederlandse Tuinbouwraad een bijdrage van € 3 miljoen verschuldigd als cofinanciering voor hoogwaardige inzendingen van de diverse tuinbouwsectoren".*** Klaarblijkelijk kan/wil de tuinbouw zelf niet hierin veel investeren***.***

Voor professionele tentoonstellingsorganisatoren zoals een RAI, Jaarbeurs/VNU en Reed Elsevier is het al moeilijk nieuwe succesvolle tentoonstelling concepten te ontwikkelen. Zelfs een Disney, Universal en Merlin Entertainment worstelen met het ontwikkelen van nieuwe concepten, met name op het gebied van geestelijk en lichamelijk welzijn, groene economie en het genieten/ervaren ervan. Of te wel Edutainment. The Land in Epcot, Tree of Life in Disney, Pandadroom in de Efteling, Eden Project, etc. zijn voorbeelden hoe ook de commerciële entertainment wereld met tiental miljoenen kostende projecten, op zoek is naar nieuwe, financieel haalbare concepten, passend bij het thema "Green".

Cypress Garden, De Flevohof en Het Ecodrome hebben het geprobeerd, maar zijn er niet in geslaagd de vertaalslag goed te maken en zijn nu failliet.

Waarom worden de presentaties van deze thema's op de Floriade 2022 dan wel een succes?
Waarop is dit gebaseerd?

Moeten er ook niet op dit gebied, "alarmbellen gaan rinkelen" bij politici in Almere, de RvC en directie van de BV Floriade 2022?

Conclusie: De gemeente neemt een groot risico met de nieuwe thema's van de NTR, indien het tuinbouw bedrijfsleven deze niet ondersteunt en zich niet in grote aantallen presenteert op de Floriade 2022. Uit de leisure industrie weten we dat de gekozen thema's voor 2022 zeer moeilijk en kostbaar "te vertalen zijn in Edutaiment Paviljoens". De kans is groot dat de overheid wordt gedwongen "last minute "financieel bij te springen of ze moet accepteren dat er weinig inspirerende themapaviljoens op de Floriade 2022 komen en daardoor aanzienlijk minder bezoekers/kaartverkoop zal plaatsvinden.

De acceptatie van de NTR-thema's door de politiek van Almere.

In het achtergrond document van de Floriade ten behoeve van her raadsbesluit van 14 oktober 2014 is een overzicht opgenomen van acties met betrekking tot de thema´s van de Floriade 2022;

"Het merk Floriade is aan revisie toe om een evenement in 2022 te laten slagen. We koersen dan ook aan op Floriade 2.0: De Wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade die in staat zal blijken om zichzelf opnieuw uit te vinden. Die met innovaties op het gebied van voedsel, energie, gezondheid, water en groen een bijdrage zal leveren aan mondiale vraagstukken. Het evenement, de evenementen zullen worden gedragen door innovaties, zullen verbazen en verrassen. Het zal in 2022 niet de vraag zijn óf je naar Almere Floriade gaat, maar of je in een dag wel genoeg tijd hebt om alles te beleven, te leren en te zien. In die volgorde. Daarbij zal de balans verschuiven van een zuivere consumentententoonstelling (zoals eerdere Floriades) naar een evenement, die ook professionals en het zakenleven boeit en bindt".

Het is de NTR welke van de gemeente Almere heeft geëist, dat zowel de nieuwe thema's worden gepresenteerd, als wel de nieuwe doelgroep ouders met kinderen, wordt aangesproken. Het is opvallend dat de gemeente Almere daar onmiddellijk mee akkoord is gegaan, zonder zich waarschijnlijk te realiseren welke financiële gevaren dit met zich mee gaat brengen. Waarschijnlijk is dit gekomen omdat men te graag de Floriade wilde hebben en bang was dat de vermeende concurrentie anders zou toeslaan.

Op dit punt is het misschien nog goed om te vermelden dat er eigenlijk geen werkelijke concurrentie was. De voorstellen van o.a. Amsterdam en Boskoop waren zo slecht onderbouwd, dat zelfs een leek kon begrijpen dat de Floriade niet zou toegewezen worden aan deze steden.

Hoe het ook zij, de NTR en de politiek van Almere hebben besloten dat de editie van de Floriade 2022 gaat over de urgente vraagstukken die samenhangen met de mondiale verstedelijking, zoals voedselvoorziening, klimaatverandering en energiewinning.

"*Op de Floriade 2022 zullen worden oplossingen verkend en ontdekkingen gedaan die bijdragen aan de ontwikkeling van een duurzame stad". "De wereldtentoonstelling 'Floriade 2022 Growing Green Cities' verbindt de innovatiekracht van de Nederlandse tuinbouw met de stad. "Op de Floriade van 2022 komen de agenda's van Almere en de tuinbouwsector samen.*

Kennis, producten en technologieën uit de tuinbouwsector zijn nodig om stedelijke vraagstukken op het gebied van voedsel, water, energie en gezondheid van passende antwoorden te voorzien.

Het internationale voedselvraagstuk, toch de kerntaak van de Nederlandse tuinbouw en een urgente opgave voor talloze miljoenensteden, staat centraal.

De focus ligt op een land- en tuinbouwexpositie in de context van stad en water.

De Nederlandse tuinbouw, één van de negen Nederlandse topsectoren en een wereldspeler van formaat, zet op de wereldtentoonstelling van 2022 zijn innovatiekracht en kennis in om deze ambities werkelijkheid te maken"

Feeding the city
De relatie tussen tuinbouw en stad komt expliciet tot uiting in de behoefte aan veilig en voldoende voedsel. Dat is geen Almeers of Nederlands vraagstuk – het is een mondiale kwestie. De Food and Agriculture Organization (FAO) van de Verenigde Naties stelt sinds jaren urgente vragen. Is er op termijn genoeg land om alle stedelingen van voedsel te voorzien? Vindt voedselproductie voldoende duurzaam plaats? Hoe veilig zijn de producten die de land- en tuinbouw leveren? Deze vragen houden ook de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) bezig. De raad wijst in het rapport Naar een voedselbeleid *uit 2014 op de ecologische houdbaarheid: het beslag dat de mondiale voedselvoorziening legt op grond, natuurlijke hulpbronnen en grondstoffen, en de bijdrage aan de uitstoot van broeikasgassen en de afname van biodiversiteit – zaken die andersom de voedselproductie bedreigen, door slinkende zoetwatervoorraden, schaarste aan grondstoffen en de effecten van klimaatverandering. De raad maakt zich ook zorgen over de volksgezondheid: problemen als gevolg van ongezonde voeding en de risico's van multiresistente bacteriën en de verspreiding van mens-dierziekten. De WRR pleit voor een nieuw voedselbeleid waarin ecologische houdbaarheid en voedselveiligheid net zo belangrijk zijn als economische waarden en ondernemerbelangen, waarin traditionele spelers (land- en tuinbouwers, overheden, kennisinstellingen) samenwerken met supermarkten, consumenten en ngo's. De voedselproductie moet veerkrachtig zijn, aldus de WRR: een duurzaam beheer van natuurlijke grondstoffen is dan een voorwaarde.*

Healthying the city
De inrichting van steden is van invloed op het welzijn van mensen – en grote steden bieden over het algemeen geen gezonde leefomgeving: het natuurlijke systeem staat onder druk en steeds meer stedelingen hebben een ongezonde leefstijl. Groen speelt een essentiële rol. Bomen en planten zetten koolstofdioxide om in zuurstof en zorgen voor verkoeling. Maar ook op andere manieren kan het ontwerp van de stad het welzijn van bewoners positief beïnvloeden. Denk aan het adequaat afvoeren van afval, veilige onderdoorgangen of gezellige pleinen. Speciale aandacht is er voor het in beweging krijgen van mensen. Obesitas, diabetes en hart- en vaatziekten vertegenwoordigen een groeiend probleem. De vraag is hoe lichamelijke beweging een vanzelfsprekend onderdeel wordt van het dagelijks leven.
De tuinbouwsector heeft oog voor deze vraagstukken en erkent dat het naast de primaire taak als voedselproducent invloed heeft op de gezondheid van mensen.

Greening the city
Groen is aantrekkelijk voor wonen, werken en recreatie n van grote betekenis voor de aanpak van luchtvervuiling en klimaatverandering. De vraag is: hoe kunnen stedelijke oppervlakten zoveel mogelijk 'vergroent' en de gebruikswaarde zo groot mogelijk gemaakt (combinaties met waterzuivering, energievoorziening en voedselproductie)? Overigens gaat het hier ook over de rol van groen in gebouwen: het streven naar een gezond binnenklimaat.

Energizing the city
Het is geen nieuws meer: de voorraad fossiele brandstoffen raakt op. Het is tijd voor een omslag naar steden die niet alleen energie verbruiken, maar ook opleveren – in algemene zin: naar een samenleving 'die geeft in plaats van neemt'. Wereldwijd is sprake van herbezinning: we moeten anders met de planeet omgaan. Er ontstaat een breed palet aan – veelal technologische – innovaties, waarbij 'beperken', 'hergebruik' en 'recycle' sleutelwoorden zijn. Daar worden nu 'nieuw gebruik' en 'upcycle' aan toegevoegd: de omslag van traditionele energiewinning naar hernieuwbare energievormen, gesloten kringlopen en zelfvoorziening. Dus niet meer beperken van wat slecht is, maar het beter maken van wat goed is – of zoals de Amerikaanse architect William McDonough stelt: 'More good instead of less bad.' De tuinbouw is bij uitstek een sector die hiermee experimenteert: welke ontdekkingen zijn toepasbaar in de stad van morgen? Dergelijke innovaties zijn niet alleen goed voor het milieu en de kwaliteit van de leefomgeving, maar bieden ook kansen voor nieuwe verdienmodellen en leveren een positieve bijdrage aan de economie.

De kleren van de Keizer.

In heel mooi politiek proza zijn alle thema's van de Floriade 2022 verpakt. De tekstschrijver van de Floriade 2022 is de beste van alle Floriades.

In eerste instantie kan je als eenvoudig burger alleen maar diep onder de indruk zijn, dat al deze belangrijke vraagstukken én oplossingen, gepresenteerd gaan worden op de Wereld Tentoonstelling Floriade 2022 Almere! Maar, toen wij de tekst beter gingen lezen moesten we onwillekeurig denken aan het sprookje van Hans Christiaan Andersen: "***De kleren van de keizer".*** De politieke initiators van de Floriade Almere 2022, Annemarie Jorritsma en Adri Duivesteijn spelen hier de rol van de keizer en keizerin.

Heeft er niemand durven op te staan en te zeggen tegen deze politici "Wat jullie willen is lovenswaardig, maar is het echt realistisch, zijn de thema´s wel zo nieuw en innovatief en wat gaan de presentaties wel niet kosten"?

Echt nieuwe thema's op de Floriade 2022?

We koersen dan ook aan op Floriade 2.0: De Wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade die in staat zal blijken om zichzelf opnieuw uit te vinden. Die met innovaties op het gebied van voedsel, energie, gezondheid, water en groen een bijdrage zal leveren aan ***mondiale vraagstukken***

We willen duidelijk stellen dat de gekozen thema's uitermate belangrijk zijn voor onze samenleving en terecht alle aandacht vragen. Wij zijn dus niet (politiek) tegen de thema's, maar willen wel opmerken dat de thema's van de Floriade 2022 erg bekende onderwerpen zijn welke reeds op diverse tentoonstellingen gepresenteerd zijn, zoals o.a. op de Wereld Tentoonstelling 2010. Deze tentoonstelling heeft meer dan 72 miljoen bezoekers getrokken. Van de 70 paviljoens gingen 5, tientallen miljoenen kostende paviljoens, over precies dezelfde onderwerpen welke nu, 12 jaar later, als nieuw en revolutionair, in Almere worden gepresenteerd.

Van 1 mei 2015 tot 31 oktober 2015 werd de wereldtentoonstelling in Milaan gehouden. Expo 2015 had als thema "Voedsel voor de planeet, energie voor het leven" en had diverse ecologisch verantwoorde paviljoens en tentoonstellingsruimtes.

De EXPO 2016 Antalya heeft als thema geadopteerd: "Cultivating a Green Life for Future Generations", samen met het motto "A Green Life for Future Generations". History, Bio-Diversity, Sustainability en Green Cities zijn de 4 sub-thema's van EXPO 2016 Antalya.

Wethouder Herrema, meldt in een interview in maart 2016, dat de Floriade 2022 van een heel ander kaliber is dan bijvoorbeeld in 1992. Toen was volgens hem de Floriade nog een bloembollenfestijn. Misschien is het goed wanneer hij in dit document nog even naleest welke thema's er gepresenteerd zijn in 1992, 2002 en 2012!
Het komt "een beetje dom "over wanneer men pocht dat de Floriade 2022 allemaal nieuwe thema's heeft.
Ons advies is op dit punt iets in te binden, om geloofwaardig te blijven.

Conclusie: De thema's van de Floriade 2022 zijn niet echt nieuw en revolutionair. Zeker niet voor de ervaren internationale expo bezoeker.

De nieuwe Product Visitors Experience op de Floriade Almere 2022.

"In de vroegste edities draaide het evenement voornamelijk om de productie van groenten en fruit en de teelt van bloemen en planten. Het publiek vergaapte zich aan nieuwe teelttechnieken en revolutionaire ontdekkingen op het gebied van veredeling en distributie". Op de wereldtentoonstelling in 2022 is ruimte voor diversiteit, voor verrassingen, voor experiment. Er zijn tal van activiteiten: demonstraties, interactieve verhalen en modellen, exposities en zogenoemde green eyeopeners – zaken met grote impact op het dagelijks leven. Het evenement, de evenementen zullen worden gedragen door innovaties, zullen verbazen en verrassen. Het zal in 2022 niet de vraag zijn óf je naar Almere Floriade gaat, maar of je in een dag wel genoeg tijd hebt om alles te beleven, te leren en te zien. In die volgorde. ***Spectaculaire ontdekkingen en onderzoeksresultaten worden op een beeldende manier gepresenteerd.*** *De wereldtentoonstelling laat zien wat een 'groene stad' behelst. Het gaat om Feeding the city – voedselproductie in en om de stad –, om Greening the city – groen als cruciaal onderdeel van een leefbare stad –, om Energizing the city, zoals gesloten kringlopen, energieneutraliteit en zelfvoorzienende systemen, en Healthying the city – het streven naar algeheel welbevinden, sociale samenhang, gezond voedsel en nieuwe zorgconcepten.*

In het rapport Veerman lezen we "De *vroegere Floriade' tentoonstelling' is niet meer van deze tijd. We zoeken tegenwoordig verwondering, trots, verbazing, beleving, 'onderdeel zijn van'. Van passieve kennisname naar actieve/interactieve deelname. Vrijheid, zelf onze route bepalen. Via de mogelijkheden van internet en virtuele werelden kan (moet) dit deelnemen al voor het Evenement, thuis kunnen starten. Activiteiten niet tot het Floriade terrein beperken, maar de hele stad en de hele regio gebruiken".*

Wij zijn het helemaal met de conclusie van Veerman eens. Ook wij zijn van mening dat de presentaties in de paviljoens op de Floriade niet meer van deze tijd zijn. Maar dat heeft een financiële reden gehad. Dat lag niet aan de thema´s. **Het kiezen van nieuwe thema's is niet de oplossing!** Hoe denkt men deze thema's te "kunnen vertalen" in pakkende presentaties en belevingen voor de bezoekers? Denkt men echt dat men door deze thema's centraal te stellen er nu wel schitterende presentaties komen in themapaviljoens en het (financiële) probleem is opgelost, waar de vorige Floriades in toenemende mate mee te kampen hadden…namelijk armetierige paviljoentjes met een zwakke dia/ filmpresentaties ,met een niet aansprekende boodschap?

Conclusie: In de 6 vorige Floriades waren thema paviljoens van secondair belang en werden zij meegenomen in de slipstream van het centrale thema "Bloemen & Planten". Voor 2022 is gekozen voor een 180 graden andere aanpak. Op de Floriade Almere 2022 staan de thema's Feeding, Energizing, Greening en Healthying centraal en worden de Product Experiences van de Thema Paviljoens van primair belang en de Bloemen van secondair belang. In 2022 wordt men dus nog meer afhankelijk van hoge investeringen in Edutainment Experience Paviljoens. Men komt door de keuze van de thema's van de "de regen in de drup" want om de thema's op een aansprekende wijze te kunnen presenteren, dient men circa € 60 miljoen te investeren in 4 themapaviljoens!

De kostprijs van een Edutainment Paviljoen anno 2022

In 1992 werd de toenmalige Floriade al geconfronteerd met het begrip "beleving". Dit betekende dat de thema paviljoens als eis mee kregen dat ze " spectaculair" moesten zijn. Op deze wijze lukte het de Floriade 1992, zich met "edutaiment attracties "zoals Ecodrome, Aart de Aardworm, Nederland Waterland, Haags paviljoen, PTT Bollen, etc., in te vechten in de overvolle dag- attractie markt.

In 1993 ging de 20 jaar oude Flevohof in failliet, welke dezelfde (ouderwetse) tentoonstelling technieken gebruikte die gebruikelijk waren op de Floriades tot 1992. Misschien dat de politici in Flevoland zich nog deze case kunnen herinneren? Het Land van Ooit sneuvelde kort daarna in dezelfde strijd. Sinds die tijd is de concurrentie alleen maar heftiger geworden en zijn er de meest geavanceerde attracties en moderne museale belevingen ontwikkeld.

Het in maart 2016 geopende Wildlands Adventure Zoo in Emmen, zal een geduchte concurrent blijken te zijn op het gebied van een aantal thema's welke men ook in Almere wil presenteren. Daar wordt nu o.a. op een zeer professionele wijze The Living Machine, getoond welke de waterzuivering doet voor Wildlands Emmen.

Gezien de miljoenen investeringen die dit project vereisen is het onwaarschijnlijk dat presentaties van dezelfde kwaliteit en bezoekers capaciteit, op de Floriade Almere gerealiseerd zullen worden.

Ook Nemo, komt in 2016 met een splinternieuwe attractie op hemelsbreed 25 km afstand, gebaseerd op een Floriade Almere thema. De nieuwe attractie Energetica met " solar chairs, solar fountains, water cascades, a rainbow maker and three innovative windmills" zal het onderwerp Energy in alle aspecten behandelen.

Zonder het zich misschien te realiseren, betreedt de politiek van Almere/ Flevoland, samen met de NTR als "ondernemer" de risicovolle en overvolle markt van de dagrecreatie in Nederland!

Ons dringende advies aan hun, is eerst eens te gaan praten met bijvoorbeeld, Henri Remmers. Zijn attractie Corpus in Leiden koste circa € 30 miljoen. Of met Naturalis. Of met de directie van de Efteling. Hun nieuwste attractie De Baron € 40 miljoen. Frozen in Disney Paris; € 200 miljoen…etc. Of men het wil of niet…dit zijn de concurrenten van de thema paviljoens op de Floriade! Het realiseren van themapaviljoens om de 4 thema's van de Floriade 2022 op een indringende en spectaculaire manier te kunnen presenteren aan de bezoekers, is een zeer kostbare zaak. Wij schatten de kosten op minimaal € 15 miljoen per thema paviljoen.

In de periode dat ondergetekende directeur was van Holland Business Promotion (HBPO) hebben we ons samen met de EVD en NFIA verdiept in de vraag hoe je bijvoorbeeld op zo'n zelfde hybride platform als de Wereld Tentoonstelling 2010 in Shanghai, de Nederlandse economische topsectoren zou kunnen presenteren.

De uitdaging was een paviljoen te ontwerpen wat aansprekende "edutaiment" aanbood en voldoende capaciteit had voor duizenden Chinese bezoekers per dag. Tegelijkertijd moest het als b2b platform kunnen dienen voor de ontwikkeling van zakelijke contacten tussen China en Nederland. Het was een mooie ervaring om met de architect John Kòrmeling hierover te spreken.

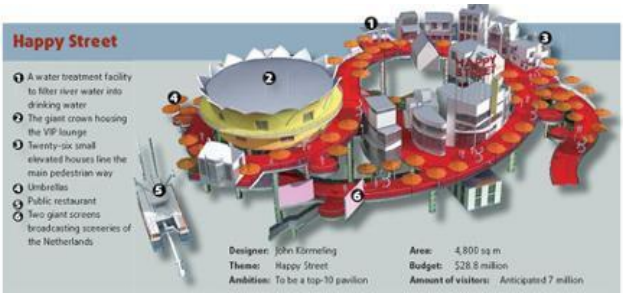

Daarnaast diende het paviljoen representatief te zijn voor officiële ontvangsten, voldoende "autoriteit" uit te stralen om het imago te verstevigen van Holland als belangrijke handelsnatie met China, de creativiteit uit te stralen van Dutch Design, etc. De totale ontwikkel, bouwkosten en exploitatie kosten van dit redelijke simpele paviljoen, waren al circa € 29 miljoen.

Papier is geduldig, maar de consument wil zeker anno 2022 "Unique Experiences" …en die kosten geld.
Geld wat er niet is en hoogstwaarschijnlijk niet zal komen, om de voorgestelde thema's van de Floriade 2022, op een aansprekende manier "whow" te presenteren en …"to exceed guest expectations", voor een positieve mond tot mondreclame. En…is het ook een onderwerp waarover de bezoekers bereid zijn om er € 25 of € 30,- entree voor te betalen? En is dat ook zo bij de honderdduizenden buitenlanders? Komen die naar Nederland en speciaal naar Almere omdat zij dit onderwerp zo interessant vinden? Is daar marktonderzoek naar gedaan en zijn op basis van dit marktonderzoek de thema's bepaald voor Almere 2022?

Conclusie: Aansprekende" Edutainment Experience Paviljoens " van de 4 hoofdthema's van de Floriade 2022 zullen circa € 60 miljoen kosten. De vraag is hoe men denkt dit bedrag uit de markt te halen?

Concurrentie met andere Wereld Tentoonstellingen.

In 1992 was de Wereld Tentoonstelling in Sevilla en de Floriade 1992 heeft nogal wat last gehad van het feit dat ministeries en Nederlandse multinationals de keuze moesten maken, in welke wereldtentoonstelling men ging participeren. Philips en DSM kozen voor Sevilla. Gelukkig heeft Sony voor de Floriade gekozen samen met o.a. KPN. Uiteindelijk bleken er genoeg ministeries en multinationals bereid te zijn, uit (reis) kostenoverweging te kiezen voor de Floriade 1992. Maar het maakte de spoeling wel aanzienlijk dunner.

Voor de Floriade 2022 zal een dergelijk probleem zich gaan voordoen met o.a. de Wereld Tentoonstelling in Dubai in 2020 en de kandidaatstelling van de steden voor de Wereld Tentoonstelling 2025. Deze beide tentoonstelling zullen zeker ook multinationals en ministeries gaan benaderen voor participatie.

In 2010 was EZ niet bereid het Holland Paviljoen op de Wereld Tentoonstelling in Shanghai 100 % te financieren en het was lange tijd onzeker of er überhaupt een Holland Paviljoen in Shanghai zou komen. Burgemeester Opstelten heeft toen met de 4 grote steden en provincies geld op tafel gelegd, waarna uiteindelijk EZ toch heeft besloten te participeren. Voor Milaan 2015 heeft hetzelfde scenario zich afgespeeld.

De Floriade 2022 moet dus samen met Dubai 2020 en eventueel London/Paris 2025 gaan “vissen in dezelfde vijver” naar financiële participanten in haar 4 thema paviljoens! Een eventuele optie zou kunnen zijn om te onderzoeken of er niet de mogelijkheid bestaat om voor alle 3 de Wereld Tentoonstellingen, gezamenlijk Holland thema paviljoens te ontwikkelen en deze te laten rouleren. Dit zal ongetwijfeld in de kosten kunnen schelen, maar ondanks dit zal er nog steeds een substantiële bijdrage nodig zijn van uit de gemeente Almere.

Tenslotte willen we er nog op wijzen dat Wereld Expo´s door landen zoals China, Kazakhstan, Dubai extreem duur en imposant zijn geworden, door investeringen van vele miljarden $.
De verwachtingen van buitenlandse bezoekers over Wereld Expo´s zijn in 2022 dus hooggespannen. Het is niet voor niets dat Rotterdam heeft afgehaakt in deze ongelijke strijd.

De Wereld Tuinbouw Tentoonstelling Almere 2022 zal een vergelijking met Wereld Expo´s in Shanghai, Antalya, Astana of Dubai absoluut niet kunnen waarmaken.

Conclusie: Door het grote aantal buitenlandse Wereld Expo´s rond de Floriade 22 voorspellen wij dat EZ en het bedrijfsleven keuzes moeten maken. Dat zal de spoeling extra dun maken van inzenders in 2022. Het lijkt ons zeer onwaarschijnlijk dat het bedrijfsleven en EZ met substantiële bedragen zullen participeren in een aansprekend paviljoen op de Floriade 2022. De enorme investeringen in de Wereld Expo’s in het Midden en Verre Oosten leggen de lat erg hoog voor een Floriade 2022, waardoor deze Wereld Tuinbouw Tentoonstelling nog verder afzakt naar een lager niveau.

Huidige plan van aanpak realisatie thema paviljoens Floriade Almere 2022

De politici van Almere hebben steeds duidelijk gesteld dat de financiële bijdrage van de gemeente beperkt blijft tot de € 17 miljoen. Deze is met name bedoeld voor de ontwikkelingskosten van Het Floriade Platform. Alle andere zaken zoals hal, kas en thema paviljoens moeten, na een basis bijdrage mede tot stand komen door de inbreng van derden, zoals bedrijfsleven. Wij hebben er al gewezen welke financiële risico's hieraan verbonden zijn indien het bedrijfsleven bijvoorbeeld niet mede de realisatie van de kas en hal oppakt.

Daarnaast staan er in de omschrijving voor de realisatie van de thema's van 2022 nog twee gevaarlijke voornemens.

a. *De top-downaanpak waarin overheden met in hun kielzog projectontwikkelaars en institutionele beleggers blauwdrukplannen presenteerden en uitvoerden, behoort **definitief** tot het verleden. Spontane en lokale initiatieven bieden mogelijkheden voor ontwikkeling, met kansen voor vernieuwing en experiment.*

b. Het is indrukwekkend om te lezen hoeveel partners Almere wil betrekken bij de inhoudelijke realisatie van de 4 thema's.
-Op het gebied van overheden het Ministerie van Economische en Buitenlandse zaken, Rijkswaterstaat (RWS) en Rijksvastgoedbedrijf (RVB), Provincie Flevoland, Gemeente Amsterdam, Metropoolregio Amsterdam, Gooi- en Vechtstreek, Lelystad en Waterschap Zuiderzeeland.
-Op het gebied van Onderwijs en Kennisontwikkeling zoals de Aeres Groep, Windesheim Flevoland, International New Town Institute (INTI) en Bes La Salle.
-Op het gebied van het algemene bedrijfsleven; Bestaande Ondernemers op het toekomstige Floriade terrein, de Ondernemers stadscentrum, Lokaal en regionaal bedrijfsleven en de Vrienden van de Floriade.
-Op het gebied van de tuinbouw de NTR en het tuinbouwbedrijfsleven.

Beide uitspraken zijn politiek misschien geheel correct. Maar gezien de korte periode die beschikbaar is om het concept van de thema's uit te werken in blauwdrukken voor aansprekende thema paviljoens, te financieren en te bouwen…**zal deze aanpak gegarandeerd tot veel vergaderingen en weinig resultaat leiden. Op basis van deze aanpak zien wij de ontwikkeling van de P van Visitors Product Experience van de Floriade 2022 somber in.**

Wij voorspellen zelfs dat deze aanpak zal leiden tot een nog slechtere en amateuristische P van Product Experience dan in voorgaande Floriades, waardoor de Thema Paviljoens van de Floriade 2022 helemaal niet meer de concurrentie aankunnen op de markt.

Conclusie: Nu het concept van de Floriade zich in een kritische fase bevindt is juist een top-down aanpak nodig om snel duidelijkheid te brengen en dient vakkundig leiding te worden geven, aan de ontwikkeling van de P van Visitors Product Experience.

We wensen het directieteam van de BV Floriade 2022 veel succes met het managen van alle verwachtingen, welke door de politiek opgewekt zijn!

24. DE POLITIEK GEWENSTE LEGACY VAN DE FLORIADE ALMERE 2022.

In navolging van de voorgaande Floriades probeert de gemeente Almere invulling te geven aan de Legacy, op basis van een visie hoe het terrein er tijdens en na 2022, uit zou kunnen zien.

Zoals wij reeds aangaven was het in 2012 de bedoeling dat innovatieve tuinbouwbedrijven zich zouden vestigen in de Innovatie Toren en Villa Flora, zodat zij in 2012 onderdeel zouden worden van de Floriade Visitors Experience. Na afloop van de Floriade 2012 moesten deze bedrijven als onderdeel van de Legacy van de Floriade, een economische industriële pijler worden voor de gemeente Venlo. Maar…zoals we nu weten, heeft deze opzet voor de Floriade 2012 Venlo niet gewerkt.

Dat laatste blijkt geen probleem voor de politici in Almere. Sterker nog, men gaat ervan uit dat in 2022 een groot gedeelte van de Floriade Visitors Experience, gevormd wordt door innovatieve bedrijven welke zich gaan vestigen op het Floriade terrein en na afloop onderdeel worden van de Legacy.
De politiek van Almere is van mening dat dit plan van aanpak gaat werken voor de Floriade 2022: "Afhankelijk *van het deelgebied kan vanaf het najaar van 2018 gestart worden met de bouw van vastgoed op de locatie. Voor de ontwikkeling van vastgoed in het gebied, vooruitlopend op de Floriade, geldt, dat deze betekenisvol moet zijn voor* ***het evenement èn de ontwikkeling van de stadswijk****, waarmee ieder gebouw (ook de paviljoens) een blijvende betekenis krijgt".*

De basis van de Legacy is vastgelegd in het Concept Gebiedsontwikkelingsplan Almere Centrum Weerwater en bestaat uit ca. 40.000 m2 voorzieningen (bedrijven, onderwijs, leisure, recreatie) en ca. 600 woningen.
"Voor elk denkbaar toekomstscenario geldt het uitgangspunt van de groene, gezonde stadswijk: de inzet voor de Floriade geldt ook voor de doorontwikkeling daarvan! Zo ontstaat voor dit gebied een bijzonder vestigingsklimaat. ***Bedrijven en voorzieningen, die zich willen profileren op de thema's van Growing Green Cities, kunnen zich hier aan de wereld tonen,*** *bijvoorbeeld in zichtlocaties aan de A6".*

Almere Food Valley
Elke politicus mag denken dat hij/zij het beter gaat doen, dan bij de Floriade 2012, maar dat men kiest voor het thema "Growing Green Cities" inclusief de sub thema's om bedrijven aan te trekken en zich te vestigen in Almere, begrijpen wij niet helemaal.

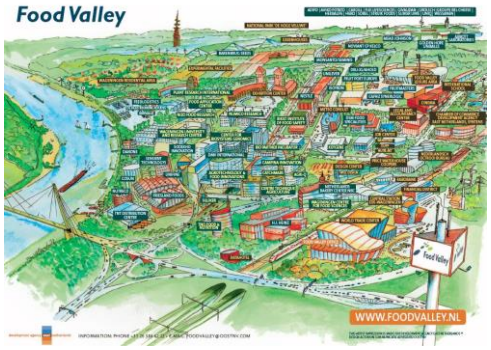

"Growing Green Cities raakt de toekomstagenda's van vier topsectoren van de Nederlandse economie: Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, Agri & Food, Water en Life Sciences. Dit geeft 'The Making Of' van de Floriade een economische betekenis, die bij zal dragen aan ***het vestigingsklimaat van de stad en de regio****. In de regionale context is de Floriade een katalysator voor innovaties in grootschalige voedselproductie in relatie met uitdagingen rond gezondheid en welbevinden in de grote steden van de Randstad*".

Hier raken wij namelijk even de weg kwijt, aangezien in de BV Nederland de regio Wageningen/Ede zich zeer succesvol profileert, als de Food Valley. www.foodvalley.nl.

Wil Almere serieus, denkend op Europees niveau, 55 km hemelsbreed een tweede Food Valley ontwikkelen? Daarnaast is Leiden in Nederland het centrum voor Bio Science en Health.

Is een ambitie van Almere, Leiden op dit onderwerp te gaan beconcurreren? http://www.health-valley.nl;

Welke “trackrecord “heeft Almere dan op dit gebied? Welke leidende bedrijven in deze sectoren zijn er al gevestigd in Almere.

En, tot slot, zijn de politici in Almere alle nationale afspraken vergeten in het kader van de positionering van de Valley’s en de nationale top economische sectoren?

De Groene Campus

Ais eerste stap probeert men de Provincie Flevoland te laten instappen met een Innovatie Paviljoen, met als uiteindelijk doel de Agrarische Hogeschool zich op het terrein te laten vestigen. In het achtergronddocument De Floriade van Almere uit 2014 staat*: ‘Hier komen innovatieve oplossingen voor stad, land en water samen. De economische kanskaart gekoppeld aan de bijzondere positie en ontwikkelopgave van de stad maakt Almere tot een ideale living lab voor het bundelen van kennis en het implementeren van innovaties. Zo kan – met de Agrarische Hogeschool Vilentum als pit – de samenwerking met de WUR: Wageningen Universiteit, TNO, Deltares en anderen een kennescluster ontstaan, die uit kan groeien tot een Groene Campus op de Floriadelocatie, op zijn beurt weer de bakermat voor nieuw ondernemerschap en startups. Voorzieningen op het gebied van onderwijs, leisure, zorg en cultuur ontmoeten elkaar in een groene setting, in combinatie met woon- en werkgebieden. Deze mix van functies versterkt het huidige stadscentrum.’*

Het geschetste ontwikkel pad van de “Groene Campus” is om de Innovatiewerkplaats die door de provincie gebouwd zal worden op het Floriadeterrein de start te laten zijn van de “Groene Campus”. ***De Innovatiewerkplaats zal tijdens de Floriade dienstdoen als paviljoen van Flevoland.***

Het is lovend voor de Provincie Flevoland dat zij zou zo snel in actie is gekomen en groen licht heeft gegeven voor de design en bouw van de Innovatiewerkplaats van 800 m2. De bouw zou in de 2e helft van 2016 moeten beginnen. Het paviljoen oogt van de buitenkant aantrekkelijk. De hamvraag is natuurlijk wat de Bezoekers Experience is en de “Whow “factor wordt, zodat het echt een aanwinst is voor de Floriade. Op dit moment is nog niet meer zichtbaar dan alleen een soort auditorium. Wij blijven waarschuwen voor het verschijnsel dat ook in 2012 heeft plaats gevonden: te veel dure gebouwen en te weinig inhoud!

De provincie investeert via het Fonds Verstedelijking Almere (FVA) in het kader van Floriade Werkt! € 2 miljoen in een Business to Business programma, dat voornamelijk in de Innovatiewerkplaats gaat plaatsvinden. In de werkplaats kunnen bedrijven en instellingen onderzoek doen, uitvindingen demonstreren en hun netwerk uitbreiden. De Aeresgroep is partner in de innovatiewerkplaats. De “Groene Campus” kan in deze omgeving doorgroeien tot een wetenschappelijke praktijkwerkplaats waar samenwerking tussen (inter-) nationale bedrijven, kennisinstituten en overheden wordt georganiseerd en gestimuleerd. Een centrum zonder waterscheiding tussen school en bedrijf, een ontmoetingsplaats voor studenten, onderzoekers en bedrijfsleven.

Het zou ruimte kunnen bieden aan laboratoria, werkateliers, exposities en aan groene startups. ***Een eindbeeld kan zijn dat de gehele Christelijke Agrarische Hogeschool zich vestigt op het Floriadeterrein.***

Wel…het zou niet de eerste keer zijn dat een hbo-opleiding met een ambitieus college van bestuur en RvC, toekomstplannen heeft, voornamelijk op rekening en risico van de Nederlandse belastingbetaler. Het lijkt ons in ieder geval kapitaalvernietiging, om de opleiding in Dronten en Almere, samen te gaan voegen en vervolgens nog meer lege, on-verhuurbare ruimten achter te laten. Op dit moment is de planning dat in 2016 de schop in de grond gaat voor dit project waar bedrijven en instellingen onderzoek doen, uitvindingen demonstreren en hun netwerk kunnen uitbreiden. Ons advies aan de RvT en College van Bestuur is nog eens goed alles te bekijken, voordat het te laat is.

Floriade Kavels

Aangezien Feeding het hoofdthema is gelden de onderstaande richtlijnen voor de inzenders.

Alles moet voedsel uitstralen: het arboretum, de gebouwen, de interventies laten zien wat voeding is. De Floriade moet uitblinken in innovaties op het gebied van voedselveiligheid, voedselzekerheid en productietechnologie, zoals zaadveredeling, personalized food (op maat geproduceerd voedsel voor individuen of specifieke doelgroepen) en biomimicry – het nabootsen van de beste biologische ideeën uit de natuur. Nieuwe ontwikkelingen in de relatie tussen voedsel, gezondheid en welbevinden worden getoond.

Het Floriadeterrein is een 'levend laboratorium' (living lab) waar nieuwe technologieën (op het gebied van energie, water, afval, voedsel, mobiliteit) continu worden onderzocht en toegepast. Het is de bedoeling om tot ontdekkingen en innovaties te komen die in 2022 zo actueel mogelijk zijn.

De op te richten Floriade BV en participanten – tuinbouw- en andere bedrijven, onderzoeksinstellingen, overheden – geven op de Floriade invulling aan het gedachtegoed van Growing Green Cities. De hierboven beschreven ambities op het gebied van innovatie en nieuwe technologieën worden voor hen vertaald in performance guidelines die onderdeel zijn van zogenoemde kavelpaspoorten. Deelnemers zijn op de eigen kavel of op clusterniveau in ieder geval verantwoordelijk voor het op duurzame en 'slimme' wijze opwekken van elektriciteit, de zuivering van afvalwater en het toepassen van herbruikbare materialen. Al deze innovaties moeten zichtbaar zijn. De guidelines zijn voorwaardelijk: ervan afwijken kan alleen als overtuigende bewijslast wordt opgevoerd. In deze kavelpaspoorten staan overigens ook richtlijnen voor het gebruik, het onderhoud en de toegankelijkheid van de kavels en kavelranden – bepalend voor de uitstraling en kwaliteit van het arboretum. Noodzakelijke doorsnijdingen voor bijvoorbeeld een entree zijn toegestaan, maar de hoeken van de kavelrand moeten intact blijven. De positie van paviljoens of andere objecten is vrij, maar mag niet overlappen met de kavelrand. In het geval van bomen in de rand gelden extra voorwaarden voor de positie en de hoogte van gebouwen. Indien gewenst kunnen kavels worden samengevoegd om grote voorzieningen een plek te geven. Het kavelpaspoort geeft ook voor dit soort kavels richtlijnen. De regels uit de kavelpaspoorten – die ook gelden voor de gebiedsontwikkeling na het evenement – worden gehandhaafd door een curator: die begeleidt deelnemers tijdens de initiatieffase en is in staat om koppelingen te leggen tussen verschillende ontwikkelingen.

Gezien de stringente richtlijnen is organisatie dus echt voornemens zich volledig op het thema "Voedsel" te richten. Wij zijn benieuwd of de inzendingen op de kavels een bezoek aan de Floriade 2022,met een entreeprijs van € 25-€ 30 p.p., waard zijn.

Reeds geïnitieerde Floriade 2022 Experiences.

Daarnaast begrijpen we zitten de volgende projecten al in "de pipeline" en worden in ieder geval met subsidie van de gemeente Almere gerealiseerd:

1. *Het arboretum wordt ondergebracht bij de Floriade BV omdat dit* ***een hoofdattractie is*** *van het evenement. De Floriade BV zal bijvoorbeeld met de tuinbouwsector een innovatieve en toonaangevende invulling van het arboretum voorbereiden.*
2. *Het upcycleperron op de grens van bedrijventerrein De Steiger en het Floriadeterrein is de eerste stap in de circulaire ontwikkeling van Almere. Het is een voor Europa uniek perron omdat bezoekers zien hoe grondstoffen verwerkt en hergebruikt worden. Tevens biedt het ruimte aan startende ondernemers. Door de ligging aan de Floriadeboulevard is het upcycleperron een van de attracties in het themagebied Energizing the city. Het iconische en duurzame perron wordt in 2016 geopend.*
3. *Het Floriadepaviljoen in de voormalige duikschool biedt onderdak aan de Floriade BV, een multifunctionele ruimte, de Floriade-businessclub, een maquette van het plangebied en een ontvangstruimte. In de eerste jaren heeft het paviljoen ook een functie als congreslocatie. Dit jaar nog start de verbouwing, geheel volgens de growing green-principes.*
4. *Het 'voedselbos' op Utopia*
5. *De 'groene' herontwikkeling van de jachthaven.*

Alle projecten komen – naast overheidsinvesteringen – ***nadrukkelijk tot stand op basis van initiatieven en investeringen door marktpartijen, particulieren en kennisinstellingen***

In de raadsvergaderingen van april 2016 was grote kritiek dat er weinig vooruitgang gemaakt wordt met de planvorming en financiering van de Floriade. Indien het al grote moeite kost om de bovengenoemde "spectaculaire internationale attracties" voor de Floriade 22 te ontwikkelen…hoe gaat het dan met de rest van de plannen?

In Nederland zijn al 27 botanische tuinen waarvan een groot aantal met eeuwenoude en zeldzame bomen. Wat is de toegevoegde waarde van een arboretum, behalve dat het in de tekst past van de business case Floriade 2022?

Het woord "upcycleperron" klinkt heel mooi. Vroeger heette dat vuilstortplaats…Is dat een topattractie voor de Floriade 22 in Almere waar het publiek straks, na betaling van € 25/€ 30 entree, geboeid naar gaat kijken?

De actie van de Urban Greeners op het eiland Utopia is een lovenswaardig initiatief. Het Voedselbos moet terecht kleinschalig blijven op de paar ha van het gebied rond de uitzichttoren. Maar dit gevoelige ecologische experiment is absoluut ongeschikt om door een miljoenen publiek bezocht te worden.

Conclusie: De Floriade 2012 heeft aangetoond dat er geen verbetering van het vestigingsklimaat ontstaat door gedurende 6 maanden deze tijdelijk tentoonstelling te huisvesten. De kans dat innovatieve bedrijven gerelateerd aan de thema's zich gaan vestigen op het Floriade terrein is nihil. Het ontwikkelen van een Innovatie Centrum en het vestigen van de Agrarische Hogeschool op het terrein leidt tot kapitaalvernietiging. De reeds geplande "attracties' zoals Arboretum, Voedselbos en Upcycleperron hebben nauwelijks enige toegevoegde waarde voor de tentoonstelling. Ons advies is dan ook te stoppen met deze ontwikkeling en de gebieden géén onderdeel te laten zijn van het tentoonstellingsterrein!

25. DE PROJECT ONTWIKKELING OPDRACHT VOOR DE FLORIADE BV.

In de programma begroting voor 2015 van de gemeente Almere lezen we dat de gemeente de Floriade tevens wil gebruiken om financiële inkomsten uit de vastgoed ontwikkeling te verkrijgen. Men hoopt via de Floriade nieuwe innovatie bedrijven aan te kunnen trekken en te laten vestigen in de gemeente.

"Een andere belangrijke pijler voor de financiële positie zijnde grondexploitaties. We hebben te maken met stagnerende grondverkopen, hiervoor zijn veel maatregelen getroffen. (O.a. Afschrijving van € 260 miljoen!) Ondanks deze maatregelen blijven de boekwaarden oplopen. In de begroting wordt ruim 100 miljoen geïnvesteerd om de grondexploitatie gezonder te maken. Daarnaast staat de vermogenspositie van de gemeente onder druk. Diverse reserves en voorzieningen zijn ingezet ter dekking van tijdelijke uitgaven. Ook na het treffen van deze maatregelen blijft onze grondpositie risicovol. Voor een financieel gezond grondbedrijf is Almere afhankelijk van een doorzettend economisch herstel. Kortom, de gemeentebegroting staat fors onder druk. Vrijwel al onze buffers zijn ingezet. Dit betekent dat toekomstige tegenvallers direct tot bezuinigingen zullen leiden. Meevallers zullen mede worden gebruikt om de financiële positie te verbeteren. Met de organisatie van de Wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade van 2022 zien wij een inspirerend perspectief voor de ruimtelijke ontwikkeling van het hart van onze stad, onze inwoners, onze ondernemers en instellingen en onze (inter)nationale partners. Speerpunten Innovatie Almere is een stad met veel potentie. Het is een stad met kenmerken als een jeugdige bevolking, goede bereikbaarheid, ruimte, goede onderwijsvoorzieningen en ambities op het gebied van duurzaamheid, groen, voedsel, energie en gezondheid. Daarmee is Almere een uitstekende vestigingsplaats voor mensen, organisaties en bedrijven. Om die potentie zichtbaar te maken en aan anderen te laten zien wat er mogelijk is in de stad stellen we in 2015 een innovatie-agenda op. Daarmee bedoelen we dat we in beeld brengen welke innovatieve ontwikkelingen vanuit overheden, bedrijven en/of instellingen interessant zijn voor Almere. Dat kunnen lokale, regionale of (inter)nationale ontwikkelingen zijn. Hierbij gaan de gedachten bijvoorbeeld uit naar projecten die we een knooppunt noemen: een samenwerking tussen overheid, instellingen, bedrijfsleven en (wetenschappelijk) onderwijs. Projecten die door de kracht van samenwerking van partijen extra kracht krijgen en op zichzelf weer de bron vormen voor nieuwe ontwikkelingen. De daadwerkelijke realisatie zal plaatsvinden binnen de kaders van het Fonds Verstedelijking Almere. Het internationaal beleid moet een bijdrage leveren aan de economische groei van de stad en de groei van het voorzieningenniveau, vooral op het gebied van hoger onderwijs. De versterkte inzet op internationale activiteiten leidt tot een verhoging van het aantal buitenlandse delegaties naar de stad. We dragen daarom binnen deze programma s zorg voor de financiering van de ontvangsten van buitenlandse delegaties. Met de komst van de wereldtuinbouwtentoonstelling Floriade naar Almere, wordt het belang van internationale activiteiten verder benadrukt. Op de Floriade moeten innovaties op gebied van duurzame stedelijke vernieuwing getoond worden, onder de noemer Growing Green Cities. Om dat te realiseren is een internationaal stedennetwerk van belang. Dit netwerk moet enerzijds een bijdrage leveren aan kennisuitwisseling op de vier thema s van Growing Green Cities: Greening, Feeding, Energyzing en Healthying the City. Anderzijds worden de steden uitgenodigd showcases op de Floriade zelf te presenteren. Er zijn inmiddels contacten gelegd en samenwerkingsverbanden opgesteld met Taipei, Shenzhen, Toronto, Kumasi en Kaapstad. Eerste gesprekken worden gevoerd met Milaan".

Wij hopen dat deze strategie zal lukken, door middel van het inzetten van de Floriade. We vrezen echter voor een enorme teleurstelling!

We begrijpen wat de gemeente wil en waarvoor ze de Floriade wil gebruiken. Maar maken ten opzichte van hun ambities op het gebied van projectontwikkeling toch de volgende opmerkingen:

De vooruitzichten voor kantoorbouw in Almere zijn niet zo positief, gezien het nevenstaande artikel. Misschien dat dit gebouw naast het station van Almere in het kader van de Floriade en in samenwerking met de Rabobank, geschikt gemaakt kan worden voor Urban Farming? Zoals reeds gezegd zal het misschien voor de Rabobank moeilijk worden om een Floriade te sponseren, wanneer dezelfde organisatie de verhuur van haar leegstaande panden in Almere, nog moeilijker gaat maken.

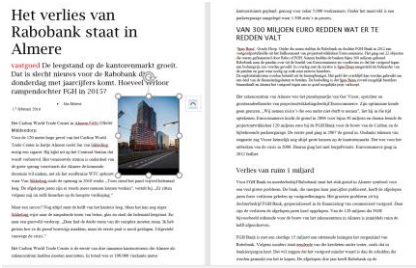
Het verlies van Rabobank staat in Almere

vastgoed De leegstand op de kantorenmarkt groeit. Dat is slecht nieuws voor de Rabobank die donderdag met jaarcijfers komt. Hoeveel verliezen rampendochter FGH in 2013?

VAN 300 MILJOEN EURO REDDEN WAT ER TE REDDEN VALT

Verlies van ruim 1 miljard

a. Politici, ga eens een rondje fietsen om het Weerwater en kijk wat er leeg staat en/of binnenkort leeg komt te staan. Men kan zich echt afvragen of het wel juist is om miljoenen gemeenschapsgeld/ subsidies in het kader van de Floriade te besteden aan de ontwikkeling van 40.000 m2, **terwijl er twintig (20) voetbalvelden aan kantoorruimten, etc. in Almere leeg staan**.!

Waarom proberen de politici van Almere niet eerst alle nieuwe innovatieve bedrijven op het gebied van “Food” in deze leegstaande kantoren te krijgen? Het is toch veel beter het gemeenschapsgeld te gebruiken om jarenlang leegstaande kantoren te verhuren, dan gedurende de 6 maanden van de Floriade? Wanneer de markt echt zo groot is en veel interesse heeft om zich te vestigen in Almere op het gebied van Food Innovatie, dan kan men dat toch nu al uittesten. Nadat alle leegstaande kantoren verhuurd zijn aan deze Food Innovatie bedrijven, dan kan men in 2022 de laatste aanvragen honoreren met een ruimte op het Floriade terrein. Of is dit onzin?

ACHTERGROND

Twintig voetbalvelden aan leegstaande kantoren in Almere

DOOR MARIO WITHOUD • FEBRUARI 4, 2013

Almere – In het hele land is er maar een tiental steden waar zoveel kantoorruimte leeg staat als in Almere. Van de in Almere beschikbare kantoorruimte wordt 34 procent oftewel 138.000 vierkante meter niet gebruikt. In totaal zijn dat twintig KNVB-voetbalvelden of 1380 Almeerse woningen. Almeerders die op een wachtlijst voor een huurwoning staan, zijn ontzenuwen over de kenze om weel kantoorpanden te bouwen. Ondertussen is er dus wel veel leegstand. Dat heeft meerdere oorzaken. Net zoals er meerdere oplossingen zijn.

De kantorenmarkt kent verschillende soorten leegstand. Allereerst is er de 'normale leegstand', het leegstaan van een kantoorpand tot een jaar. Dat is niet ongezond want zo'n periode is vaak nodig om bijvoorbeeld een pand aan te passen voor een nieuwe huurder of benodigde renovaties uit te voeren. Kantoorruimte die tot drie jaar niet benut wordt, haart de eigenaar zorgen. Hij gaat dan na waarom het pand niet betrokken wordt, kijkt of het nodig is het pand aantrekkelijker te maken of op te knappen. Daar moet echter weel geld voor beschikbaar zijn. Lang niet elke eigenaar

MARIO WITHOUD

AFDRUKKEN

TAGS

<u>De resultaten van de Floriade 2012 en projectontwikkeling.</u>

Het is duidelijk dat de politiek van Almere gekeken heeft naar de manier waarop de gemeenten rond Venlo geprobeerd hebben de benodigde tentoonstelling infrastructuur gefinancierd te krijgen voor de Floriade 2012. Ons advies is nog eens te gaan kijken in Venlo wat er van terecht gekomen is om de Floriade te gebruiken als katalysator voor de ontwikkeling van “Groene Innovatie”.

limburg Voorpagina Nieuws Sport 112 Entertainment Jos van Rey Babyfoto De

De strop die de Floriadegemeenten lijden als gevolg van de organisatie van de wereldexpo is bijna dubbel zo groot als een jaar geleden werd aangenomen: 26,6 in plaats van 14,4 miljoen euro.

Het gaat om de verwachte verliezen op Villa Flora en Venlo Greenpark.

Tekort

De tegenvallers staan los van het tekort van de wereldexpo zelf, dat 5,45 miljoen euro bedroeg. Dat blijkt uit stukken over de oprichting van ontwikkelbedrijf Greenport Venlo, dat in Noord-Limburg 300 hectare grond moet verkopen en 10.000 banen scheppen.

Afrekening

Daarvoor moeten verschillende gebieden en gebouwen bij elkaar worden gevoegd tot één geheel. De afrekening levert Peel en Maas een verlies op van 2 miljoen euro en Gennep van 2,7 miljoen euro. Om verdere risico's te mijden, nemen die gemeenten niet deel aan het ontwikkelbedrijf. Venray (5,3 miljoen euro verlies) participeert wel. Venlo Greenpark is de nieuwe bestemming van het Floriadeterrein.

Gezonde voeding

In het park wordt de campus ontwikkeld die zich richt op gezonde voeding. Door teleurstellende verkopen wordt een verlies verwacht van 23,2 miljoen euro. Venlo

Vier (4) jaar na afloop van de Floriade 2012 is de Innovatietoren nog steeds niet geheel verhuurd en wordt met grote kortingen geprobeerd bedrijven aan te trekken. Waarom zou het, ondanks alle goede bedoelingen, wel lukken in Almere om innovatieve bedrijven uit de Food sector in Almere te krijgen? Heeft Almere zo´n internationale reputatie met betrekking tot deze thema´s of is het `wensdenken` van politici?

De provincie Limburg en de gemeenten zijn zelf projectontwikkelaar geworden toen de private sector het liet afweten. Op eigen rekening en risico hebben ze de benodigde gebouwen neergezet, in de hoop ze tijdens en na de Floriade te kunnen verhuren/verkopen. Toen men de plannen voor de Floriade Almere in 2012 ontwikkeld werden waren de resultaten van de projectontwikkeling van de Limburgse overheid nog niet bekend. Begin 2016 is dat wel en zoals reeds voorspeld is het resultaat nooit positief, wanneer de overheid als “ondernemer” gaat op treden. In het dagblad De Limburger werd op 26 april 2016 bekend gemaakt dat het verlies op dit gebied van € 26,6 miljoen.

In het document Verkenning Marktparticipatie Floriade 2022 lezen we:

Er wordt geen grondexploitatie geopend voor de gebiedsontwikkeling. Er is echter wel sprake van bouwrijpe grond aan de A6 zone en het terrein innovatiewerkplaats/groene campus. Er wordt wel verwacht dat er evenement gerelateerde vestiging van bedrijven en voorzieningen plaatsvindt. Op het betreffende gebied is sprake van bouwrijpe grond voor een omvang van ca 8 hectare. Als er vestiging van een instelling of een bedrijf plaatsvindt, zal dit als een uitgifte openbare ruimte plaatsvinden en de opbrengst zal worden toegevoegd aan de reserve Floriade. Deze afdracht is op voorhand geraamd op € 3,5 miljoen. Zijnde 35% van de uitgeefbare meters tegen een grondprijs van 125 euro. Voor inpassingskosten en overige kosten in de aanloop hiervan worden in 2015 en 2016 € 1 miljoen geraamd.

Bouw & verkoop "groene" huizen Floriade terrein 2022

In 2008 viel het rijks besluit om in Almere 60.000 woningen te bouwen. Circa 600 hiervan zullen op het ex Floriade terrein na 2022. Gebouwd gaan worden.

Het Floriade terrein met de nabijheid van hoogspanningsleidingen, fijnstof, verkeerslawaai van de A6, en "opgesloten op een eiland", lijkt ons niet echt de ideale locatie voor het bouwen van dure woningen voor de vrije markt. Maar wij begrijpen dat inmiddels zich al de eerste aannemers hebben gemeld . Volker Wessels wil voor de bouwkavels € 100 miljoen betalen. Gezien de circa € 35 miljoen welke de gemeente zal besteden aan het bouwrijp maken, de € 15 miljoen aan de ontsluiting van de Floriade locatie, enz. is dat natuurlijk een koopje. Welke reële kansen zijn er straks om de kavels van "de 600 groene woningen" zonder verlies voor de gemeente te verkopen? Ongetwijfeld zullen dit dure kavels moeten worden. Wij bereken de kostprijs nu al op circa € 240.000 ex. btw per kavel.

Cradle to cradle

We kennen de Green-Cradle to Cradle architect en designer William McDonough van andere projecten waar we nu mee bezig zijn en wij zijn het helemaal er mee eens dat dit de toekomst is. Maar wat we ook weten is dat het qua design en bouw een hele andere manier van denken vereist en in kostencalculatie. Je bouwt niet zomaar even snel iets voor *een tijdelijke tentoonstelling*, op basis van de hoge eisen die gelden voor dit vakgebied.

Bezoekers maken kennis met een 'groene' woning – kunnen er zelfs één kopen –, gebruiken een 'groene' werkplek, blijven een nachtje slapen in een 'groen' hotel, ontspannen en trainen in een 'groene' sportschool. Ze zien hoe voedsel in de stad geproduceerd wordt – en eten dat ook op –, zien hoe 'groene' grondstoffen verwerkt worden en hoe afvalstromen lopen. De horeca, de merchandising en alle faciliteiten voegen zich in de groene sfeer van de Floriade. Deelnemers aan de Floriade realiseren gebouwen volgens de principes van 'groen en circulair bouwen' – met de nieuwste technieken op het gebied van materialen, hergebruik en water-, afval- en energiestromen

De opdracht aan de directie van de Floriade BV om zich aan deze groene principes te houden is lovend en getuigd van een juiste toekomstvisie, maar…het bemoeilijk hun opdracht zeer om met de juiste partners te komen. Hebben ze daar echt de tijd en energie voor? Misschien nu nog wel, maar ook wanneer de deadline 2022 nadert?

In de business case zijn de kosten van de basisinfrastructuur van het Floriade Platform opgenomen. Het gaat om de aanleg van de carrévormige boulevard, het arboretum en het stratennetwerk. Deze basisinfrastructuur wordt het

Cascomodel genoemd en wordt door de gemeente aangelegd. De boulevard (in smalle vorm), en een licht uitgevoerd padenstelsel zijn zoals gezegd (volgens het Cascomodel) financieel gedekt. Dit Cascomodel bevat volgens de gemeente Almere “alle ***voorzieningen die nodig zijn voor een geslaagde wereldtentoonstelling***”.

Zoals wij al gezegd hebben klopt dit niet en zit er in de uitvoering van het Cascomodel al een verborgen hoeveelheid extra werk en kosten van circa € 15 miljoen.

Nadat de directie van de BV Floriade dit probleem heeft opgelost moet ze daarna de basis infrastructuur van de tentoonstelling nog zien te realiseren, met een zeer beperkt eigen budget van € 6.430.000.

Wij bedoelen hiermee de kas van 4000 m2, de binnen tentoonstellingshal van 10.000 m2 en andere evenement gerelateerde vastgoedontwikkeling. De opdracht voor de directie van de Floriade BV op het gebied is als volgt geformuleerd:

“De hoofdstructuur voor de tentoonstelling – het carré, het arboretum, een fijnmazig stratenpatroon en enkele gebouwen – is tevens de basis voor de totstandkoming van de stadswijk. Deze gebouwen zijn gesitueerd bij de hoofdentree en kunnen gecombineerd worden met een entreegebouw met congresruimte of andere zakelijke accommodaties en hotelvoorzieningen. Voorzieningen zoals horeca, winkels en toiletgebouwen zijn gekoppeld aan de hoofdroutes in het gebied. Verspreid over het terrein komen openlucht- en overdekte theaters, waarvan één voor minimaal 2500 personen.

Wij begrijpen dus dat project ontwikkelingsopgave verder uit bestaat de volgende voorzieningen door middel van een eigen budget van € 6,4 miljoen en het restant op basis van publiek/privaat projectfinanciering gerealiseerd te krijgen:

1. Een entrée gebouw met congresruimte
2. Hotel voorzieningen
3. De horecavoorzieningen op het terrein.
4. De winkels
5. De toiletgebouwen.
6. Openluchttheater van minimaal 2500 personen
7. Overdekt theater.

Wanneer dit niet zo’n serieuze zaak is, dan zou ons voorstel zijn geweest via de overburen WitchWorld, een paar tovenaars in te huren, om deze onrealistische klus op het gebied van projectontwikkeling te klaren!

Financiering via de Kansenstrategie en het voorzichtigheidsprincipe.

De politici en ambtenaren zullen niet toegeven dat het huidige budget voor de Floriade 2022 ontoereikend is. Vandaar dat je dit heel creatief en eufemistisch als volgt formuleert;

"Voor de aanleg van het terrein van de wereldexpo wordt uitgegaan van de zogenoemde kansenstrategie: in deze aanpak anticiperen we op toekomstige gebiedsontwikkeling, inkomsten die hier mee samenhangen worden echter niet aan vooraf ingerekend. Hier geldt het voorzichtigheidsprincipe. Inkomsten uit vastgoed- en gebiedsontwikkeling worden zoveel mogelijk gekoppeld aan harde projecten waarbinnen deze worden gegenereerd, en dus niet vooraf ingerekend in de business case voor het evenement.

In dit kader zien we 2 inkomstenbronnen voor de BV Floriade:

1. Een van de principes van gebiedsontwikkeling is dat je via grondaankoop en grondverkoop "inkomsten" genereerd. Hoe kunnen de burgers dat proces volgen? Wat is de huidige boekwaarde van de gemeentegrond van het gebied Weerwater? Voor welke prijs wordt het verkocht en wat gebeurd er met de boekwinst? Gaat deze als subsidie naar de Floriade begroting ter aanvulling van alle verliezen?
2. Tevens willen we erop wijzen dat er ook een pacht % afgesproken moet worden met de bedrijven die door projectontwikkeling landen op het Floriade Platform, tijdens de 6 maanden opening. Een hotel draait bijvoorbeeld circa € 5 miljoen bruto in de 6 maanden in kamerovernachtingen en F&B. Welk % gaat naar de BV Floriade?

Van casco model, via basismodel naar ambitiemodel

De politici en ambtenaren moeten tijdens het opstellen van de business case, hebben gezien dat het Casco Model, niet voldoende zou zijn om te functioneren als P van Platform van een Floriade. Zo onervaren zijn ze nu ook weer niet in het calculeren van de ontwikkelingskosten van de locatie Weerwater. Op het stadhuis moeten in een la de juiste kosten berekeningen liggen. Maar indien men de echte kosten publiekelijk zou maken, dan komen er problemen! Daar heeft men het volgende op bedacht:

De lat ligt hoger: er liggen kansen om aan het Cascomodel elementen toe te voegen die de kwaliteit en de veelzijdigheid van het evenement vergroten. Daarmee groeit het Cascomodel uit tot het Basismodel. Daarvoor zijn aanvullende inkomsten uit vastgoedontwikkeling, sponsoring en (Europese) subsidies nodig.

Hoewel het Cascomodel dus voorziet in een goede en verantwoorde wereldtentoonstelling, krijgt de Floriade BV de opdracht om zoveel mogelijk (vastgoed)ontwikkelingen in gang te zetten zodat uiteindelijk het Basismodel uitgevoerd kan worden.
Maar…men moet nog meer geld bij elkaar krijgen want men weet dat alleen het Ambitie Model voldoet.
Bij aanhoudend gunstige ontwikkelingen in de vastgoedmarkt en de tuinbouw kunnen nog meer elementen worden toegevoegd en ontstaat het Ambitiemodel. De Floriade BV krijgt de opdracht om de aantrekkelijkheid voor potentiële ontwikkelaars, investeerders en initiatiefnemers te vergroten, door bijvoorbeeld delen van het Weerwatereiland op te hogen en de aanleg van een 12,5 meter brede boulevard mogelijk te maken De basis hiervoor is vastgelegd in het Concept Gebiedsontwikkelingsplan Almere Centrum Weerwater en bestaat uit een programma, vergelijkbaar met ca. 40.000 m2 voorzieningen (bedrijven, onderwijs, leisure, recreatie) en ca. 600 woningen. Voor elk denkbaar toekomstscenario geldt het uitgangspunt van de groene, gezonde stadswijk: de inzet voor de Floriade geldt ook voor de doorontwikkeling daarvan! Zo ontstaat voor dit gebied een bijzonder vestigingsklimaat. Bedrijven en voorzieningen, die zich willen profileren op de thema's van Growing Green Cities, kunnen zich hier aan de wereld tonen, bijvoorbeeld in zichtlocaties aan de A6.

ICT-voorzieningen Floriade Platform

Op sociale media kunnen bezoekers reageren op hetgeen zij zien. Alle data van de Floriade zijn online beschikbaar en kunnen voor uiteenlopende doeleinden gebruikt worden, zoals het virtueel bouwen van een eigen Floriadewereld of de ontwikkeling van games. Dit geldt ook voor de muziek en de geur- en geluidseffecten – alle zintuigen worden aangesproken.

Op dit moment hebben we een aantal projecten onder handen van themaparken waar de bovenstaande onderdelen ook geïmplementeerd moeten worden. Het idee is snel opgeschreven, maar om dit in de praktijk zowel technisch, als wel op het gebied van content, vlekkeloos te laten functioneren, dan ben je wel vele honderdduizenden euro's verder. Tot nu toe zijn we dit bedrag nog niet tegengekomen in een begroting. Sponsor?

Conclusie.

De bouwwerken-projecten welke genoemd worden in de omschrijving van het concept businessplan zijn essentieel voor de tentoonstelling en moeten gerealiseerd worden door de Floriade BV, in samenwerking met projectontwikkelaars.

Deze zijn:

1.	Demo kas 4000 m2	€ 1.000.000
2.	Tentoonstelling hal 10.000 m2	€ 12.000.000
3.	Openluchttheater 2500 zitplaatsen	€ 3.500.000
4.	Entreegebouw	€ 5.000.000
5.	Data base Floriade en app.	€ 1.000.000
6.	Muziek, geur en geluidseffecten	€ 1.000.000
	Totaal	€ 22.000.000

Daarnaast worden een aantal andere bouwwerken genoemd die een mooie toevoeging zouden zijn zoals

1.	Demo groene woning	€ 300.000
2.	Groen hotel 150 kamers	€ 12.000.000
3.	Groen restaurant	€ 3.500.000
	Totaal	€ 15.800.000

Conclusie: De medewerkers van de Floriade BV hebben een hele uitdaging op het gebied van stedelijke projectontwikkeling om te zorgen dat circa € 22 tot € 38 miljoen aan gebouwen, op tijd ontwikkeld worden op het toekomstige Floriade terrein.

Gesubsidieerde concurrentie voor bestaande ondernemingen in Almere

Men dient rekening te houden met 2 belangrijke punten:

a. De ondernemers die zich willen vestigen zullen zonder meer eisen dat ze de Floriade gasten mogen ontvangen en daarvoor geen commissie afdracht behoeven te doen. Dat zet de inkomsten in de business case onder druk.
b. Bestaande bedrijven in de directe omgeving van het Weerwater zouden zich kunnen afvragen waarom potentiele concurrentie "geholpen" worden door de gemeente. Het verstoort de marktwerking.

Ons advies is ook eens met de bestaande bedrijven in deze sector in Almere contact op te nemen voordat de projectontwikkeling start ten behoeve van slechts 6 maanden Floriade! Zoals met hotel v.d. Valk, Het Veiligheid Museum PIT, de Schouwburg, enz.

Met name op het gebied van zalen is voor de 6 maanden Floriade in de directe omgeving genoeg capaciteit aanwezig. Per veerpont is het slechts een vaartochtje van 10 minuten over het Weerwater naar de Schouwburg voor vak bezoekers, om een Floriade symposium bij te wonen!

In het Stadscentrum, schijnbaar drijvend op het Weerwater, staat Schouwburg Almere. Een prachtig gebouw, dat zich kenmerkt door transparantie en eenvoud. Het ontwerp is van Kazuyo Sejima en Ryue Nishizawa van het Japanse architectenbureau SANAA.

U vindt hier drie zalen: de grote zaal (1000 zitplaatsen), de middenzaal (350 zitplaatsen) en de kleine zaal (150 zitplaatsen). Ook Kunstencentrum 'de Kunstlinie' is hier

Ons advies is voor de toekomstige ondernemers, die zich willen vestigen op het Floriade terrein, eerst eens contact op te nemen met bedrijven op/naast de voormalige Floriade terreinen om te horen wat de effecten zijn geweest. Hotel Zoetermeer, bij de entree van de Floriade 1992 heeft een paar maanden goed gedraaid maar heeft in de jaren daarna niet goed gefloreerd. Je kunt geen gezonde business case, als permanent bedrijf, bouwen op de 6 maanden van een tijdelijke Floriade!

26. DE BEHEERSKOSTEN VAN DE LEGACY FLORIADE ALMERE 2022.

Tijdens de aanleg en tijdens de Floriade is de Floriade BV verantwoordelijk voor het beheer van het terrein.
Na afloop wordt het beheer op twee manieren misschien georganiseerd:

1. De gemeente beheert de collectieve delen van het gebied Na afloop van de Floriade is de gemeente verantwoordelijk voor het beheer van fietsroutes, boulevard, kunstwerken, busbaan, wateroevers, bos en riolering. De financiële dekking komt uit het reguliere beheerbudget.

2. De Floriade BV krijgt de opdracht om met partners het beheer van het tentoonstellingsterrein te organiseren en te financieren Voor het beheer van het tentoonstellingsterrein (arboretum, paden, paviljoens, kavels) na de Floriade zijn verschillende mogelijkheden denkbaar. Uiterlijk in 2018 besluit de Floriade BV hoe het beheer georganiseerd wordt.

a. In deze optie krijgt de Floriade BV een DBFM-opdracht (Design Build Finance Maintenance) om voor een periode van minimaal 10 jaar na afloop van de Floriade het gebied te beheren. In deze fase zal de NTR overigens geen rol spelen. Overigens is deze optie niet aan de orde, wanneer er voor gekozen wordt, de bv na 2022 te ontmantelen. Het voordeel van een DBFM-contract is dat de onderneming vanaf het begin rekening houdt met de levenscyclus van het gebied – door bijvoorbeeld het toepassen van herbruikbare en verhandelbare grondstoffen. In dit contract moeten de randvoorwaarden voor beheer worden meegenomen. Daarnaast moeten afspraken gemaakt hoe het gebied na die 10 jaar achterblijft. In die periode is namelijk nog geen sprake van vervangingsinvesteringen. Op dat moment is ook de keuze voor de nalatenschap weer actueel – in principe is hiermee die keuze 10 jaar uitgesteld.

b. Beheer door derden. 'Groene partners' uit de stad kunnen worden betrokken bij het beheer. Allereerst kunnen bewoners en scholen worden opgeroepen om kavels te adopteren – om dienst te doen als (buurt)moestuinen, schooltuinen of stadslandbouw. Bij (organische) gebiedsontwikkeling kan de verplichting worden meegegeven dat eigenaren – al dan niet in een VVE- of corporatieconstructie – het beheer zelf organiseren. Zo kunnen CAH Vilentum, de camping en de jachthaven deels het beheer van het arboretum op zich nemen. Het is ook denkbaar dat een nieuw op te richten stichting het beheer van het arboretum op zich neemt. Ook marktpartijen kunnen kavels adopteren, een uitgelezen kans voor kwekers, boomtelers en glastuinbouwers om het terrein te gebruiken als permanente showroom voor hun innovaties.

c. Materialen blijven in eigendom producenten. Alle in het gebied gebruikte materialen blijven in eigendom van de producenten of ontwikkelaars. Alles is herbruikbaar, zowel de openbare ruimte als de gebouwen: het Floriadeterrein is een 'grondstoffenfabriek'. Deze aanpak sluit niet alleen aan bij de ambities van de gemeente op het gebied van circulaire economie en 'afvalloze stad', maar ook bij de ambitie van de Floriade om zoveel mogelijk herbruikbare materialen toe te passen. Er ontstaan nieuwe verdienmodellen die uitgaan van de levenscyclus van de materialen, producenten en ontwikkelaars hebben belang bij een goed beheer van deze materialen

Op dit moment willen we ons commentaar op het beheer van de Floriade Legay beperken, aangezien pas in 2018 dit onderwerp relevant wordt. In dit kader slechts 2 opmerkingen:

d. De kosten van een legacy kunnen aanzienlijk zijn. Met name voor een Arboretum zien wij weinig commerciële mogelijkheden om deze uit te besteden, vandaar dat wij blijven voorstellen dit onderdeel te schrappen in de totale ontwikkeling.
e. Een optie welke volgens ons ontbreekt, is wat te doen indien de BV Floriade failliet gaat gedurende of direct na het evenement. We weten dat dit geen positieve gedachte is, maar gezien de stevige risico's welke het project al in 2016 loopt, misschien toch goed om deze optie ook te onderzoeken en de eventuele gevolgen voor de Legacy.

Conclusie: Op dit moment (mei 2016) is nog niet duidelijk waar de Floriade Legacy uit bestaat en hoe het beheer van de Legacy zal gaan plaatsvinden. Dat hier een financieel risico in zit verscholen is duidelijk, alleen is de omvang op dit moment moeilijk vast te stellen. Op basis van onze ervaringen met vorige Floriades schatten wij dit in op minimaal € 1 miljoen per jaar, alleen al voor het groenonderhoud (excl. gebouwen). In 2018 zal onderzocht moeten worden wat de werkelijke kosten zullen zijn in het kader van de Legacy en op welke wijze commerciële partijen kunnen zorgen dat de gemeente Almere niet met extra kosten blijft zitten.

27. DE LEGACY VAN EEN FLORIADE.

In dit hoofdstuk willen we dieper en samenvattend ingaan over de redenen **waarom** een gemeente en provincie eigenlijk wel een Floriade moeten organiseren.

Door onze kritische opmerkingen zou men kunnen denken dat wij *tegen* een Floriade zijn. Dat is niet waar.
Waar wij wel tegen zijn, is de organisatie van een Floriade door een gemeente, op basis van onechte politieke en economische motieven. De kans dat hierdoor een Floriade weer negatief in het nieuws komt is in dit geval namelijk levensgroot aanwezig.

a. *Directe economische stimulering van de lokale/regionale economie.*

Op de eerste plaats hebben we in de voorgaande hoofdstukken proberen uit te leggen, dat men een Floriade niet behoeft te organiseren om een directe impuls te geven aan de lokale-regionale economie. De directe economische spin-off is namelijk maximaal netto, net zo groot als de netto belastinggelden, welke men aan het evenement besteed. Zoals wij in latere hoofdstukken zullen aantonen vergt elke Floriade minimaal € 60 miljoen aan netto belastinggeld. Indien de motivatie is direct de lokale/regionale economie te stimuleren, dan kan men dus beter de betrokken bedrijven direct een subsidie geven.

b. *Verhogen van de nationale en internationale bekendheid van stad/regio*

Het is waar dat een Floriade een enorme hoeveelheid aan vrije publiciteit creëert. Zowel nationaal als internationaal. Hierbij moet men zich wel het volgende afvragen.

Lobbyist ook baas bedrijf dat milieuonderzoek deed

Zorgen om dubbele pet Floriade-bobo

'Het is gewoon niet handig'

1. Wie is de doelgroep. Wil ik die bereiken en waarom?
2. Wat is de boodschap?
3. Is de boodschap positief of negatief geladen.
4. Heb ik een budget gereserveerd voor follow-up?

Men moet zich bijvoorbeeld echt afvragen of de honderdduizenden 55+ bezoekers wel de juiste doelgroep zijn. Kan men de gewenste doelgroep niet veel goedkoper en effectiever bereiken met € 50 miljoen?

Past de boodschap in de lange termijnstrategie van de stad/regio?
Het heeft ook geen zin eenmalig in de schijnwerpers te komen en daarna niet meer. Herhaling is de toverkracht van de reclame. Heeft men dat extra budget beschikbaar.

Kortom, de hoeveelheid publiciteit is alleen nuttig indien de doelgroep en boodschap, onderdeel zijn van een lange termijnstrategie voor de Destination Marketing. En tenslotte ……hoeveel van de Pr is positief. De Floriade 2012 en 2022 hebben zich tot nu toe gekenmerkt met een golf van negatieve PR.

c. *De Legacy*

Dat brengt ons uiteindelijk tot de werkelijke reden om een Floriade te organiseren, namelijk de creatie van een Legacy. In de Legacy moet zich de economische/financiële spin-off bevinden, welke het waard is om € 60 miljoen belastinggeld van de burgers te investeren. Laten we eens alle Floriade Legacy mogelijkheden op een rij zetten.

1. *Infrastructurele werken*.

De gemeenten welke de Floriades 1992,2002, 2012 en 2022 hebben binnengehaald hebben alle 4 het evenement gebruikt als om infrastructurele werken te laten aanleggen. Onder het mom dat anders de miljoenen te verwachten bezoekers voor grote verkeersproblemen zouden kunnen zorgen, **moesten** deze werken wel aangelegd worden. Maar deze reden is een "excuus Truus "omdat de extra bezoekers stromen per dag tussen 9.30-12.00 uur zo minimaal zijn, dat de aanvoer **in de praktijk** verwerkt kan worden op een N weg. Men moet dan wel "het afzuig effect" naar de parkeerterreinen operationeel professioneel regelen. (Altijd betalen bij vertrek, duidelijk splitsing verkeerstromen tussen openbaar vervoer, kiss & ride en overcapaciteit op parkeerterrein)

Maar goed, er is niets tegen een beetje politieke druk om wat versnelling te brengen in lange termijn infrastructuurprojecten zoals Station Zoetermeer en afslagen A12 bij Zoetermeer, Zuidtangent Hoofddorp, A 67/A73 Venlo en de A6 Almere. In dit kader is de Floriade een perfect politiek excuus.

2. *Ontwikkeling nieuw regionaal park*

De Floriades 1960, 1972 en 1982 waren door Rotterdam en Amsterdam georganiseerd met het als doel, na afloop een schitterend aangelegde regionaal publiekspark, eraan over te houden. Hierdoor kon men de subsidie bijdragen verantwoorden, welke in die jaren nog niet zo substantieel waren. Dit was een uiterst legitieme en voor het publiek begrijpelijke uitgave van miljoenen aan belastinggeld. Na afloop heeft men (de belastingbetaler) noch jaren van de mooie tuinaanleg kunnen genieten. De enige "down-side" waren de hoge kosten aan jaarlijks onderhoud waardoor veel weer verloren is gegaan. Zonder enige twijfel is de positieve reputatie van de Floriades tot en met de jaren '90 gebouwd op dit soort type Legacy.

3. *Ontwikkeling nieuwe woonwijk en lokaal park.*

Bij de kandidaatstelling van de Floriade Zoetermeer 1992 is voor het eerst ervoor gekozen om een woonwijk met 1632 woningen en een lokaal park tot de Legacy te maken. Deze wijk Rokkeveen is 25 jaar na de Floriade uitgegroeid tot een mooi gebied. In dit opzicht heeft deze keuze uitstekend gewerkt en heeft de gemeente Zoetermeer financieel geprofiteerd van de Floriade, welke er mede voor heeft gezorgd dat de grond met een aanzienlijke winst verkocht kon worden aan projectontwikkelaars. Hierdoor werden alle extra operationele verliezen van de Floriade ruimschoots gecompenseerd. De combinatie Legacy nieuwe woonwijk en nieuw lokaal park werkt dus financieel zeer positief en is tot nu toe de enige juiste Legacy formule gebleken. De fout die in 1992 is gemaakt, is dat de toegenomen waarde van de Legacy, niet gekoppeld was aan het Floriade 1992 exploitatie model!

De vraag is of je in Almere, welke aangewezen is als een van de weinige groeigemeenten in de Randstad voor 60.000 woningen en met honderden hectare geschikt voor woningbouw, juist de locatie Weerwater met 600 woningen als speerpunt moet gaan maken? Kan dat niet elders goedkoper ….of zit het probleem er in dat men niet wil verhuizen naar Almere omdat het zo'n onaantrekkelijke stad is. Denkt men door de locatie Weerwater geschikt te maken voor exclusieve woningbouw eindelijk de " rijke yups " uit Amsterdam aan te trekken??

Almere raakt achterop

Alwin Kuiken ~ 02/07/12, 16:00

Van 193.000 inwoners nu naar maar liefst 350.000 in 2030, dát is de ambitie van Almere. Maar de groei staat inmiddels bijna stil. Probleem: de stad is niet populair, en werk is er ook al niet veel.

De rijkere inwoners van Almere zouden zijn wijk bevolken, was schooldirecteur Frans Gabler beloofd. Maar de groei van het

" Dé groeimotor van Almere, de binnenlandse migratie, staat stil

Wat dat betreft is misschien het bijgaande artikel in Trouw van 2012 nog steeds actueel? Is dit de reden dat de politici zo graag met deze exclusieve woonlocatie willen " scoren"?

4. *Ontwikkeling bestaand regionaal park.*

De Legacy van de Floriade 2002 Hoofddorp bestond grotendeels uit een verbeterd reeds bestaand park en een kleine woonwijk. Dit bleek een foute keuze omdat men de Floriade investeringen in het grote bestaande park niet kon kapitaliseren, de nieuwe woonwijk te gering van omvang was. De Legacy van Hoofddorp heeft dus geen financiële toegevoegde waarde gehad, mede door een foute keuze van de locatie!

5. *Stimulering event gerelateerd vastgoed*

Tijdens de Floriade 1960 is de Euromast natuurlijk het grote voorbeeld geweest van evenement gerelateerd vastgoed dat een grote bijdrage heeft gegeven aan het succes van de Floriade 1960. In 1972 en 82 hebben de ontwikkelde restaurants na de Floriade een redelijk goede exploitatie opgebouwd. Het Planetarium daarentegen, is ten onder gegaan.

In 1992 is een poging gedaan om evenement gerelateerd vastgoed te ontwikkelen, in de vorm van een hotel aan het begin van de ingangspartij van de Floriade. De toegevoegde waarde voor het evenement zelf bleek niet groot en na sluiting van de Floriade heeft het hotel zware verlieslijdende tijden moeten doorstaan.

In 2002 heeft men de tentoonstellingshal Het Dak, gerealiseerd, mede met behulp van NUON. Dat was een zeer mooie toevoeging aan het product Floriade. Helaas heeft Het Dak na sluiting van de Floriade, alleen maar geld gekost, aangezien een sluitende exploitatie als evenementenhal niet mogelijk blijkt. Het overgebleven restaurant heeft een redelijke exploitatie. In 2012 heeft Villa Flora een zeer grote toegevoegde waarde gehad als hoofdtentoonstelling hal. De Innovatie Toren had veel minder toegevoegde waarde als onderdeel van de ingangspartij. Het schitterende openluchttheater was een mooi asset, zij het dat het geld ontbrak om er veel en goede shows te programmeren. Financieel is inmiddels wel het resultaat bekend van dit event gerelateerd vastgoed. Ook bij de Olympische Spelen is evenement gerelateerd vastgoed altijd een zeer verliesgevende Legacy gebleken. Het Vogelnestje in Beijing is pas in 2015 weer eens in gebruik genomen en het O2 stadion in London krijgt alweer een nieuwe functie. Wethouder Herrema is gewaarschuwd!

10 miljoen extra strop Floriade Venlo dreigt

ACTUEEL

08 april 2015, 17:12
Novum nieuws

(Novum) - VENLO (Novum) - De vijf gemeenten die garant stonden voor de Floriade in Venlo, hangt een extra tekort van bijna 10 miljoen euro boven het hoofd. Dat blijkt uit een woensdag gepubliceerde brief aan de gemeenteraad van de gemeente Venlo.

In 2012 sloot de Floriade af met een tekort van 5,5 miljoen euro. Maar nu dreigt een extra strop. Het dreigende tekort door de stagnerende grondverkoop in Venlo Greenpark, het voormalige Floriadeterrein, dreigt op te lopen met nog eens 8,3 miljoen euro tot zo'n 13 miljoen euro. Het op Greenpark gelegen Villa Flora moest geld opbrengen als kantorencomplex, maar de vraag blijft achter bij de eerdere prognoses. Daardoor stevent dit glazen gebouw af op een tekort van 1,4 miljoen euro.

De vijf Noord-Limburgse gemeenten moeten nu extra geld opzij zetten om de verwachte tekorten op te vangen.

6. *Stimulering vestiging tuinbouw gerelateerde bedrijven*.

De gemeenten welke de Floriade 2012 organiseerden hadden de gedachte hiermee ook het vestigingsklimaat van tuinbouw gerelateerde bedrijven in de regio Venlo te stimuleren. Op zichzelf een logische gedachte, welke echter in de praktijk (nog) niet aantoonbaar heeft gewerkt. Het onderzoek van Buck consultants heeft wel aangegeven dat er redelijk veel initiatieven zijn ontwikkeld, maar deze hebben tot op heden nog niet gematerialiseerd in de vestiging van vele tuinbouw gerelateerde bedrijven in Villa Flora en de Innovatie Toren. In de regio Venlo hadden zich al voor de Floriade veel tuinbouw gerelateerde bedrijven gevestigd. De regio had op dit gebied dus al een zekere reputatie. En toch is het niet gelukt. Misschien zijn de 6 maanden van een Floriade te kort op zoiets te bereiken?

Het is voor ons onbegrijpelijk dat de gemeente Almere, zonder enige reputatie op het gebied van een bloeiend vestigingsklimaat voor tuinbouw gerelateerde bedrijven, denkt dat in Almere het wel zal lukken. Kort gezegd, wij

zien het als luchtfietserij van de Almeerse politici dat door de Floriade het vestigingsklimaat in Almere verbeterd: ""*Growing Green Cities raakt de toekomstagenda's van vier topsectoren van de Nederlandse economie: Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, Agri & Food, Water en Life Sciences. Dit geeft 'The Making Of' van de Floriade een economische betekenis, die bij zal dragen aan het vestigingsklimaat van de stad en de regio*."

De enige mogelijkheid om alle investeringen van de overheid in het Floriade Platform en gedeelten van de Floriade Experience te kapitaliseren is om deze onderdeel te laten zijn van een nieuw permanent themapark, wat na de Floriade zijn poorten opent. De kosten voor de parkeervoorzieningen, kassa's, restaurants, paden, wegen, nutsvoorzieningen en sommige themapaviljoens zouden gedeeld kunnen worden. Hetgeen voor beide partijen tot een aanzienlijke besparing zou leiden. De Floriade Legacy is dan ook een permanente werkgever geworden. Het is tevens ook mogelijk om in 2032, indien gewenst opnieuw de Floriade als Wereld Tuinbouw Tentoonstelling op deze locatie te huisvesten.

Conclusie: In het verleden heeft alleen een woonwijk als Floriade Legacy financieel positief gewerkt. (1992) Wij hopen dat de huizen op de locatie Weerwater het imago als woonstad bij de Amsterdamse Yup kan verbeteren, maar zien dat somber in omdat alle andere nevenvoorzieningen ontbreken. Wij schatten tevens de kans op bijna nihil dat als resultaat van de Floriade 2022 nieuwe bedrijven uit de tuinbouw gerelateerde sector zich zullen vestigen in Almere. De waarde van deze Legacy is zeker negatief.

Het enige alternatief voor een financieel positieve Floriade Legacy in 2022, is deze te integreren met de ontwikkeling van een permanent themapark/leisure project, waardoor eventueel Evenement Gerelateerd Vastgoed voor de Floriade, met derden ontwikkeld kan worden. Hierdoor is er na afloop van de Floriade geen financiële verplichting meer ten laste van de gemeente Almere en zullen de ontwikkelingskosten gehalveerd zijn.

28. DE SALES & MARKETING STRATEGIE FLORIADE ALMERE 2022.

Hoewel 13,4 % van het Nederlandse bloembollen areaal in Flevoland ligt spreekt dat onderdeel wethouder Herrema niet aan. De wens van de politici in Almere is niet een oubollige bloembollententoonstelling! De Floriade moet hip en modern worden! Dan pas wordt het een financieel succes!

Grappig genoeg spreken de feiten hem tegen. Over de hele wereld worden `Bloemen` steeds meer gebruikt als Leitmotiv voor Expo´s en Destination Marketing. Maar ook de leisure industrie omarmt in toenemende mate het thema bloemen als kaskraker en publiekstrekker!

In Nederland worden jaarlijks miljoenen mensen aangetrokken door o.a. de presentatie bij de Keukenhof met 7 miljoen bollen en bij de Efteling met meer dan 250.000 bloembollen, 10.000 violen en 16.000 vergeet-me-nietjes. Zij brengen het lentegevoel bij de bezoeker…welke bereid is daarvoor te betalen!

In 2014 heeft in de Brabant Hallen een proef plaatsgevonden om te zien of men ook op het gebied vanbinnen tentoonstellingen nieuwe initiatieven kon ontwikkelen. Meer dan 70.000 bezoekers kwamen in een paar dagen hiernaartoe. Bij de volgende edities streeft men naar 110.000 bezoeken.

Grijs Amsterdam krijgt kleur

Amsterdam oogt in de eerste lentemaand april nogal grijs in vergelijking met mei en de daarop volgende maanden. Mede omdat het groen van de bomen nog niet is uitgelopen. Wat kleur op de wangen zou de stad goed doen. En zie daar, het Tulp Festival was geboren.

Half miljoen bloemen op Tulp Festival

De stad Istanbul gebruikt tulpen op grote schaal op het gebied van Destination Marketing en dreigt de leidende positie op dat gebied van Amsterdam over te nemen. Zo werden er voor 2016, 30 miljoen bollen in parken in Istanbul geplant. In Amsterdam probeert men daar iets aan te doen, maar de effecten zijn nog niet zo zichtbaar.

De NTR heeft niet op alle continenten de rechten op de naam Floriade. Australië heeft een zeer succesvolle bloemententoonstelling genaamd …Floriade.

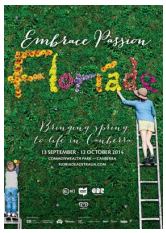

In diverse landen in het Verre Oosten zijn grote bloemen en planten shows zoals in Hamamatsu in Japan, Kunming Flower Festival in China, Antalya 2016 in Turkije, Chiang Mai Flower Festival in Thailand, etc.

Ook Disney is het duidelijk geworden dat het thema bloemen veel mensen aanspreekt! Kortom, de internationale leisure industry heeft “Bloemen” wel geïdentificeerd als een moderne “crowd puller” en inkomstenbron.

Conclusie: Terwijl de Floriade 2022 Almere het thema `Bloemen ` laat vallen omdat men het oubollig vindt, zien we juist het tegenstelde gebeuren op andere Expo´s, steden en commerciële leisure parken. Het thema bloemen is zeer aantrekkelijk om grote aantallen bezoekers te genereren en een commerciële exploitatie rendabel te krijgen.

Als “Bloemen Festival ” zal de Floriade 2022 gegarandeerd meer bezoekers trekken. De vraag is alleen of de NTR en de gemeente Almere tijdig hun fout inzien en alsnog de thema’s willen wijzigen.

Het merk Floriade en de gevolgen van een eventuele herpositionering.

Naast de keuze van de risicovolle thema’s heeft men er ook voor gekozen om de Floriade 2022 in Almere te herpositioneren.

Op de eerste plaats spreekt men van een Land & Tuinbouwtentoonstelling. Tot nu toe was de Floriade alleen een Tuinbouwtentoonstelling.

Op de tweede plaats wil men nu het Internationale Voedsel Vraagstuk centraal stellen. Dit wordt voor 2022 gezien als de Kerntaak van de Nederlandse Tuinbouw. Tot 2022 stonden altijd bloemen en planten centraal. De afgelopen 6 Floriades waren de paviljoens ondersteunend aan het centrale thema “Bloemen & Planten”. Een voorzichtige schatting is dat er de afgelopen 6 Floriades minimaal € 40 miljoen besteed is aan reclame-uitingen om het merk Floriade “te laden met “Bloemen & Planten.” Miljoenen Nederlanders hebben dat merkbeeld in hun geheugen “opgeslagen”.

Het Motivaction communicatieonderzoek van juli 2002 onder de Nederlandse bevolking bevestigde dit.
Hun verwachtingen aan een bezoek aan de Floriade waren onder andere:

• 43% verwacht bloemen en planten te zien;

® 24% verwacht informatie over bloemen;

• 29% verwacht ideeën over tuinen en tuinieren;

• 22% verwacht informatie over planten;

• 8% verwacht informatie over cultuur van andere landen;

• 4% verwacht informatie over tuinspullen;

• 4% verwacht mooie tuinen te zien;

• **2% verwacht informatie over een duurzame samenleving**

Voor de organisatoren van de Floriade 2022 moet vooral dit laatste een waarschuwing zijn, dat het geen eenvoudige opgave zal zijn om het merk Floriade de nieuwe inhoud “Greening” te geven.

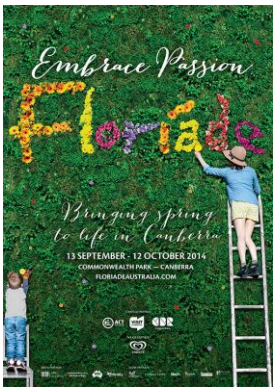

≠

*"De transitie van Growing naar Going **is een logische stap**. Het klinkende motto daarbij is 'GO GREENER'; een simpel, toegankelijk en herkenbaar motto. Het is een uitnodiging, een aansporing tot interactie en een ambitie tegelijk. Groen zijn is al een populair thema waar veel mensen, bedrijven, steden en instanties mee bezig zijn."*

In onze optiek is de transitie **géén logische stap** en zelfs zeer risicovol. We blijven ervoor waarschuwen dat het merendeel van de Nederlandse en buitenlandse bezoekers naar een Floriade komt om **BLOEMEN** te ervaren met alle zintuigen! Je kan meer dan 60 jaar positionering als `Bloemen Tentoonstelling`, niet zomaar te niet doen!

De Floriade 2022 zou de eerste Floriade zijn waar het thema bloemen geen centrale rol speelt in de positionering. Gedurende zes Floriades is het merk "geladen" met bloemen.

De naam Floriade komt van Flora. In de Romeinse mythologie is Flora de godin van de bloemen en de lente. Geen wonder dus dat veel nationale en internationale tentoonstellingen over bloemen, gelijksoortige namen hebben. Het “opnieuw laden” van het merk Floriade met een andere inhoud is uiterst riskant en kan een drastische afname inhouden van, met name de buitenlandse, bezoekers. Men kan deze bestaande lading van het merk niet zo eenvoudig veranderen. Of simpel gezegd: Shell staat vandaag bekend voor Olieproducten. Kan het merk Shell, morgen bekend staan voor Pindakaas? Iedere leek begrijpt toch dat zo’n transitie in de inhoud van het merk, grote investeringen in reclame vereist?

Conclusie: De voorgenomen herpositionering van de Floriade 2022 is op de eerste plaats kapitaalvernietiging van 60 jaar reclame investeringen in het “thema Bloemen” van de Floriade. Het houdt tevens een zeer groot risico in dat men door het geringe S&M-budget niet in staat zal zijn het nieuwe “thema Greening” goed in de markt te positioneren. De nieuwe thema’s staan zeker niet garant voor een betere “Product Experienece” en meer bezoeken.

Verdere aandachtpunten eventuele herpositionering

*Door Greener te zeggen vragen we mensen na te denken over hoe het anders kan en wat de toekomst van de beweging naar **groenere steden is in de interactie met de land- en tuinbouw**. ‘GO GREENER’ dus!*

Men heeft gekozen om de voedingstuinbouw in deze Floriade centraal te stellen. Dat is juist de sector in de tuinbouw, die historisch weinig betrokken was bij een Floriade en zeker niet staat te springen om deel te nemen. Onze gesprekken met de grote internationale groenten en fruit imp-exporteurs geven nu al aan dat er weinig animo is voor een Floriade 2022.

a. De Bollensector herkent zich helemaal niet in het thema en hebben trouwens in toenemende mate veel succes met hun eigen product presentaties op de Keukenhof. Ons vermoeden is dat de keuze van het thema eerder zal leiden tot een verdere afname van het aantal inzenders uit deze sector!
b. Met het gekozen onderwerp positioneert men zich veel meer als een Algemene Wereld Tentoonstelling en niet meer als een Tuinbouw Wereld Tentoonstelling.
c. Na het faillissement van de Wereld Expo in New Orleans heeft In 1994 het Amerikaanse Congres besloten dat er géén belastinggeld meer besteed mocht worden aan deelname aan Wereld Tentoonstellingen. Na overleg met Disney kwam men tot de conclusie dat de Amerikaanse consument zo gewend was geraakt aan hoogwaardige `visitors experiences` en dat men deze niet meer kon bieden tijdens een 6 maanden durende tentoonstelling. De kosten hiervoor waren eenvoudig weg te hoog. Het thema bloemen is relatief goedkoper, mits de NTR haar toezeggingen waar maakt!
d. Met 11% van het bloembollen areaal past Bloemen als hoofdthema ook beter in de positionering van Flevoland! Zie Trouw artikel hiernaast.

Flevoland wil de tulpentoerist weglokken bij de Keukenhof

REPORTAGE Meer tulpen, minder mensen, goedkoop parkeren en soms een springkussen

Conclusie: De vraag is in hoeverre de politici in Almere zich realiseren dat door de keuze van de thema’s, een kostbare herpositionering van de Floriade moet gaan plaats vinden en wat de eventuele consequenties hiervan zouden kunnen zijn op de kosten, hoeveelheid inzenders, doelgroepen en bezoekersaantallen.

Internationale concurrentie Tulp Holland Logo.

Wethouder Herrema van Almere vindt een bloembollenfestijnen niet meer van deze tijd en oubollig. In dat kader is het misschien goed om te realiseren dat ons nationale symbool een Tulp is, welke door EZ en andere organisaties gebruikt wordt om de top economische sectoren van Nederland te profileren. Door het ontkoppelen van het onderwerp “Tulpen & Bloemen Festival” van de Floriade, mist de BV Nederland een middel om zich in het buitenland te profileren. Dit was misschien in jaren 50 nog geen probleem, maar het economische krachtenveld in de wereld is inmiddels duidelijk veranderd.

Voor KLM was de joint promotie met de Floriade in 1992 een winnende combinatie in het kader van “een tulpen/bloemenfestival “. De vraag is natuurlijk of dat ook zo zal zijn op basis van de gekozen thema’s voor 2022.

De KLM en Schiphol hebben in de afgelopen jaren een aantal zeer grote concurrenten erbij gekregen. Turkish Airlines is op dit moment één van de snelst groeiende luchtvaartmaatschappijen en Istanbul Airport is Schiphol gepasseerd met aantallen passagiers. In het kader van de Destination Marketing vindt in Istanbul sinds een aantal jaren het Tulip Festival plaats, wat met meer dan 30 miljoen bollen een serieuze internationale concurrent begint te worden van Nederland en een niet te onderschatten concurrent van een Floriade.

De eerlijkheid gebied te zeggen dat de tulp uit het Midden-Oosten komt. Het ziet ernaar uit dat wij het nationale symbool van Holland kwijt kunnen raken aan de oorspronkelijke eigenaren, indien we het niet blijven profileren als nationaal symbool.

Conclusie: Door “Tulpenfestivals en de Holland Tulp, als oubollig te verklaren, gooit wethouder Herrema ook de handdoek in de ring in het voordeel van de felle concurrentie van Schiphol, KLM en de EZ Holland promotie van de top Nederlandse sectoren. Wij denken dat deze instanties “not amused “zullen zijn met de actie van de Almeerse politici.

De doelgroepen.

De Floriade 22 zal breder zijn dan alleen een traditionele consumentengerichte tuinbouwtentoonstelling en een bredere doelgroep bereikt. Nu al boeien we de doelgroepen: plaatselijk, regionaal, landelijk en internationaal. In theorie is iedereen die leeft en eet een potentiele bezoeker. Daarbij zal de balans verschuiven van een zuivere consumentententoonstelling (zoals eerdere Floriades) naar een evenement, die ook professionals en het zakenleven boeit en bindt

De lading van het merk Floriade veranderen en te proberen andere doelgroepen aan te spreken kost veel tijd en promotie geld. De directies van de Floriades 1992 ,2002 en 2012 beseften dit maar al te goed. Natuurlijk is hierover uitvoerig overlegd en zijn alle opties bekeken. Het was in 1992 ook al een wens van de NTR-gezinnen met kinderen aan te trekken.

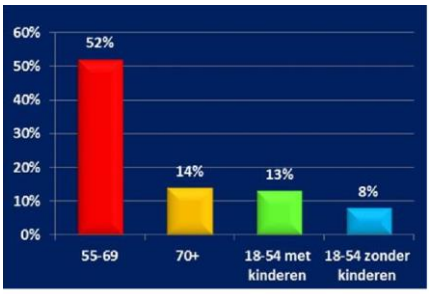

Percentage bezoekers Floriade 2012 in Venlo per leeftijdscategorie (totaal 2.046.684 bezoekers). Gebaseerd op eindrapport Raad van Commissarissen Venlo 2012

Maar…de bezoekers van alle Floriades hebben altijd het leeftijdsprofiel gehad zoals hiernaast is afgebeeld. Dit profiel is natuurlijk ook afhankelijk geweest van het onderwerp “bloemen en planten”. Dit onderwerp trekt nu eenmaal eerder mensen op hogere leeftijd!

Tijdens de voorbereiding van de Floriade 2002 schreef men daarom terecht in het marketingplan van 1999:

"Om gezinnen met kinderen naar Floriade 2002 te krijgen dienen grote investeringen te worden gedaan en risico 's te worden genomen." De Floriade kiest om bovenstaande redenen, niet voor gezinnen waarbij de kinderen centraal staan. Gezinnen met kinderen zijn welkom op de Floriade, er wordt aandacht besteed aan faciliteiten en activiteiten voor kinderen, echter met een zo laag mogelijk investeringsniveau."

Het was een correcte inschatting dat dit extra bezoekers segment geen substantiële bijdrage aan de realisatie van de verwachte 2.7 miljoen betalende bezoeken zou leveren.

Het is daarom verrassend dat de Floriade 2022 tegen alle adviezen uit het verleden in, ervoor kiest om toch te proberen de jeugd aan te spreken.

Op het gevaar af dat wij misschien overkomen als de oude mannetjes Statler en Waldorff van de Muppets, willen wij ook hier een aantal kritische kanttekeningen maken.

In het idealistisch geschreven stuk in de Floriade Business Case, wordt uitgelegd wat men met o.a. de Making Off wil proberen te bereiken.

De Floriade is aan verjonging toe ¬– ten aanzien van doelgroepen en programmering. Niet in de laatste plaats omdat de toekomst van de tuinbouw mede afhangt van de beschikbaarheid van jong en gemotiveerd personeel. Maar ook omdat de Floriade vooruitkijkt naar een wereld met nieuwe mogelijkheden. Waar anders dan in de jonge stad Almere kan die verjonging plaatsvinden. Daarom is er een Stichting Jeugd Floriade, onder andere opgericht door partners uit de wereld van de tuinbouw, onderzoek en overheid. Hierin geven de Urban Greeners hun toekomstdroom van Growing Green Cities gestalte en koppelen die aan nieuwe vormen van verrassend ondernemerschap.

Op zichzelf is dit natuurlijk een uitstekend idee om de jeugd bij het Floriade project te betrekken. Het onderwerp Growing Green Cities is uitermate actueel en deze ontwikkeling dient ook met kracht aangepakt te worden.

Maar…beseft men wel wat een zeer ambitieus project dit is? Om dit onderwerp `live `te krijgen bij de doelgroep is een enorme inspanning nodig. Onze dringende suggestie is dit gedeelte sterk te beperken en de gebudgetteerde € 4 miljoen voor de Making Off, voor 90% naar de post onvoorzien over te brengen. Het project is te ambitieus en niet realistisch. Realiseer je ook dat dit initiatief alleen opgaat voor de Nederlandse markt. Focus je op deze markt in de marketing. Probeer niet de buitenlandse markt ook te interesseren. Dat zal heel moeilijk zijn en het versnippert alleen maar het toch al te kleine marketingbudget! **Onze suggestie is de verjonging van de doelgroep en het nieuwe thema Growing Green Cities voor de Floriade, te beperken tot de Nederlandse schoolreis markt.**

Het S&M Budget

De meeste Nederlandse themaparken besteden jaarlijks ongeveer 7 % van hun inkomsten aan promotie. Thema-destinatie-parken zoals Disney besteden tussen de 7-14% van revenu voor S&M. Indien er investeringen worden gedaan in nieuwe attracties geld als een vuistregel ongeveer 10% van de investering, in het jaar van introductie, extra te besteden aan S&M. Voor geheel nieuwe themaparken geldt ook deze zelfde vuistregel, zijnde 10% van de investeringen in de Experience.

Voor een tijdelijke Floriade welke eens in de 10 jaar plaats vindt, is 10% van de benodigde investering in de Floriade Experience van € 100 miljoen voor 2 miljoen bezoeken, dan ook een vereist minimum. Voor een succesvolle sales & marketing van een Floriade 2022 met een prognose van 2,1 miljoen bezoeken dient dus minimaal € 10 miljoen te worden geïnvesteerd in sales & marketing.

Indien deze financiële commitment niet zal plaatsvinden, dan zal door het gebrek aan promotieslagkracht, de neerwaartse spiraal van bezoek aan een Floriade 2022, alleen maar toenemen. Met name ook omdat men het merk Floriade wil herpositioneren en de concurrentie in 2022 nog harder zal zijn. Het is voor ons dus onbegrijpelijk dat tegen het advies in van PWC en kritische opmerkingen in het rapport Veerman, de politiek toch heeft besloten om, zelfs in vergelijking met 2012, het budget te verlagen tot € 5,932 miljoen. Dit bedrag is zelfs nog inclusief sponsorwerving en kosten sponsorretourdiensten van 20% zijnde € 1,6 miljoen. Netto, netto blijft dus slechts circa € 4,3 miljoen over voor nationale en internationale S&M-acties; hetgeen vele miljoenen te weinig is!

Een van de argumenten schijnt te zijn dat e-marketing minder kost, maar dat is een fabeltje. Misschien dat “growth Hecking” tegen relatief lagere kosten mogelijk is, maar de investeringen in technische integratie en software blijven groot. Tevens zullen de kosten per click/view bij Google, Facebook, etc. alleen maar toenemen.

De verbreding van de doelgroep zal ook extra kosten met zich meenemen, terwijl daarnaast de oude 55+ Floriade doelgroep het beste via de “oude” media bereikt kan worden. In dit geval heb je dus dubbele kosten via de nieuwe media én de oude media. Tot slot, zoals ook al eerder aangeven, verwachten we van de politieke promotie organisaties in de regio Amsterdam niet veel toegevoegde waarde. Het zal eerder tot een verdere kosten stijging leiden aangezien ze allen op subsidie gekort zijn en op zoek zijn naar nieuwe financiële inkomsten.

Conclusie:

De wens om het merk Floriade te willen herpositioneren leidt niet alleen tot een grote kapitaalvernietiging van de reeds opgebouwde positionering van de Floriade, van circa € 40 miljoen. Voor de herpositionering met nieuwe thema’s, het willen aanspreken van nieuwe doelgroepen en de wens meer kaarten te verkopen dan de Floriade 2012, zal circa € 10 miljoen aan S&M-budget benodigd zijn. De voorgestelde bezuiniging acties om het S&M-budget terug te brengen tot (in de praktijk) van netto € 4,3, miljoen zijn geheel niet realistisch en absoluut onvoldoende voor de huidige business case.

29. ANALYSE INKOMSTEN BUSINESS CASE FLORIADE ALMERE 2022.

a. *Inkomsten kaartverkoop*

Zoals wij reeds eerder aangaven achten wij de kans uitermate klein dat de geprognotiseerde aantallen kaarten verkocht worden indien het project op de huidige voet wordt voortgezet omdat:

1. De P van Floriade Experience Product te zwak is om in de huidige markt de concurrentie aan te gaan.
2. Het gekozen thema de doelgroepen en met name de buitenlanders, matig tot niet, zal aanspreken.
3. De P van promotie veel te zwak is gezien het gealloceerde budget voor een nieuw thema en nieuwe doelgroepen.
4. De thans beoogde sales & marketingstructuur 2022, heeft geleerd niet succesvol te kunnen functioneren.

In 2016 kost de entree (volle prijs) van de Efteling € 36,50. In 2022 schatten wij in dat de (volle) prijs van de Efteling rond de € 40 zal bedragen.

De prijsstelling van de volle prijs, rack rate van de Floriade zou tussen de € 25 en € 30 kunnen liggen, afhankelijk hoe de P van Visitors Product Experience zich ontwikkeld heeft.
Op het eerste gezicht lijkt dit een redelijke prijsstelling vergeleken met de marktleider van Nederland…maar waar men ook naar moet kijken zijn de volgende punten:

a. Discount policy via online verkoop en AH-spaaracties
b. Zijn attracties inclusief of moet ik daar extra voor betalen.
c. Is parkeren all-in of komen daar nog extra kosten bij.
d. Hoe hoog zijn de F&B prijzen.
e. Kan ik een arrangement kopen incl. entree en F&B.
f. Kan ik meerdaagse, groep en schoolreis kaarten kopen.

Men zal eerst een benchmark moeten maken van de pricing policy van potentiele concurrenten om te zien of de pricing policy van de Floriade wel correct is en de concurrentie op de markt aankan in 2022.

Onze inschatting op basis van historische cijfers/kengetallen in de leisure industrie is, dat de gemiddelde netto-opbrengst, excl. btw, per bezoek aan de Floriade 2022 circa 36% lager zal zijn door o.a. (gedwongen) discount acties. Dat wil zeggen de netto kaart opbrengst per bezoek in 2022 voor de Floriade bij een rack rate van € 25 is € 16,- ex btw. Bij een rack rate van € 30,- incl. 6 % btw zal de gemiddelde opbrengst van een kaartje circa € 19,20 bedragen. In onze voorspelling gaan wij uit van een entreeprijs van € 25,- gezien de te verwachten matige P van Product Experience in 2022.

Daarnaast is het belangrijk om te kunnen inschatten hoeveel kaarten men weet te verkopen en hoeveel bezoeken men kan genereren in 2022. Zoals wij het nu hebben begrepen gaat men uit voor de Floriade 2022 van 1.912.500 verkochte kaarten/bezoekers en 2.125.000 bezoeken. Maar men moet praktijkkennis hebben van het aanbod en de vraag van de Leisure Markt, de P van Product van een Floriade, de P van Prijs en de P van Promotie Power, om echt te kunnen inschatten hoeveel kaarten er eventueel verkocht zouden kunnen worden.

Op basis van kennis uit de **praktijk** is het mogelijk, om te kunnen inschatten hoeveel kaartjes men zou kunnen verkopen en hoeveel bezoeken men kan genereren in 2022. In de leisure industrie in Nederland zijn maar een paar mensen die deze praktijkkennis en ervaring hebben.

Zo heeft Reinoud van Assendelft de Coningh herhaaldelijk er op gewezen, dat de Floriade 2002 zijn bezoekersaantallen niet ging halen en bevestigde dat nogmaals op 15/5/ 2002 in een mail* aan John Reinhard directeur Floriade.

Per fax* zijn op 28 maart 2002, de kantoren van TRN/NBTC gewaarschuwd dat de Floriade 2002 zijn bezoekersdoelstellingen niet zou gaan halen en dat men de facturen tijdig diende te verzenden in het kader van een eventueel te verwachten faillissement. De voorspelling was circa 2.1 miljoen bezoekers en een verwacht extra verlies van minimaal Fl. 10 miljoen aan inkomsten…. Op 28/3/2002!

In een discussie met vakgenoten uit de leisure & hospitality sector werd per mail* voorspeld op 21/2/ 2012 dat de Floriade 2012, maximaal 1.750.000 tot 2.000.000 bezoeken zou genereren. (*Alle originele mails en faxen zijn op te vragen bij ondergetekende)

Op basis van de op dit moment beschikbare kennis, is onze inschatting dat door de Floriade 2022 slechts 1.450.000 kaarten verkocht zullen worden en 1.6 miljoen bezoeken worden gegenereerd. In dit geval zullen de netto-inkomsten uit kaartverkoop circa € 25,6 miljoen ex btw, bedragen op basis van een entreekaartje van € 25, - incl. het huidige btw-tarief (6 %).

Opbrengsten	
Netto inkomsten	33.740
Sponsoring en exploitatie derden	15.400
Parkeren en mobiliteit	3.830
Overheidsbijdragen en subsidies	32.980
Indexering	6.040
Totaal opbrengsten	**91.990**

Dit betekent een tekort van circa € 8,1 miljoen op budget kaartverkoop

Business case Masterplan 2015

Inkomsten	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Exploitatie derden	-	-	-	-	-	-	-	500	1.500	2.800	-	-	**4.800**
Sponsoring	-	-	-	122	244	609	1.463	1.463	2.316	2.883	-	-	**9.100**
TOTAAL	**-**	**-**	**-**	**122**	**244**	**609**	**1.463**	**1.963**	**3.816**	**5.683**	**-**	**-**	**13.900**

b. <u>Inkomsten exploitatie derden</u>

In de business case van de Floriade 2022 wordt gerekend op € 4,8 miljoen aan netto pacht opbrengsten. Dit is aanzienlijk meer dan de Floriade 2012 met € 2,7 miljoen. Dit wil men bereiken door beter te onderhandelen dan het team van 2012. Bureau Buiten schat tevens de omzet uit catering en winkels in 2012 in op € 24,9 miljoen, hetgeen zou betekenen een besteding per bezoek van € 12,13. Ex btw. Op basis van prijsniveau 2012 zijn zulke hoge bestedingen per bezoek nauwelijks gerealiseerd door Walibi, Efteling, etc. met een volledig ingewerkt team. Wij vinden het ook onbegrijpelijk dat men denkt “beter te kunnen onderhandelen’ dan het zeer professionele F&B-team van de Floriade 2012 en een ex-Efteling directeur met jarenlange ervaring op dit gebied.
Op basis van het 2012 en 1.600.000 miljoen bezoeken schatten we de netto-inkomsten uit pacht van de exploitatie door derden in van circa € 2,4 miljoen netto.

c. *Inkomsten sponsering.*

Een sponsorbijdrage van € 5 miljoen cash ter afdekking van het exploitatieverlies van de Floriade 2022 door de Rabobank is naar onze informatie nog niet juridisch bindend getekend. Zoals gezegd schatten wij de kans ook niet zo groot dat de Rabobank dit bedrag volledig opnieuw toegezegd zal worden. Tevens zullen de andere sponsors ook niet meer in rij staan. Onze inschatting is dat € 5 miljoen voor sponsering nog een grote uitdaging zal zijn. Wij baseren deze voorspelling mede op het feit dat, in 2016 Wildlands Emmen met veel moeite € 3,5 miljoen aan sponsorgelden kon acquireren.

Uitgaven	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Oplopend programma /Making of	101	229	200	200	200	200	200	300	370	-	-	-	2.000
Programma Floriade werkt!	-	-	1.000	200	200	200	200	200	-	-	-	-	2.000
Totaal	101	229	1.200	400	400	400	400	500	370	-	-	-	4.000
Inkomsten	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**Totaal**
Reclame en overige marktinkomsten	-	-	-	50	50	100	250	450	600	-	-	-	1.500
Totaal	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

In totaal brengen pacht exploitatie derden en sponsering circa € 7,4 miljoen op in 2022.
Dit betekent een tekort van € 6,5 miljoen op het budget van € 13,9 miljoen.

d. *Inkomsten voor de Making Off*

Het project The Making Off is geïntroduceerd om in het kader van het bid boek te voldoen aan "de eisen van de NTR"; *In de aanloop naar het evenement wordt de 'making of' (de weg ernaartoe) benut om het merk Floriade verder uit te bouwen'.* Om aan deze eis van de NTR te voldoen en de waarde van het merk Floriade verplicht te laten toenemen, heeft de gemeente Almere € 4 miljoen gereserveerd. Aan inkomsten is € 1.5 miljoen opgenomen.

Wij hebben lang nagedacht over de nut en noodzaak van deze actie op het bezoekersresultaat in 2022. Onze mening is dit project onmiddellijk te stoppen en de gelden te bewaren voor wanneer het echt nodig is, om promotie te maken voor de Floriade, namelijk in 2021 en 2022.

Tevens beschouwen wij de gebudgetteerde inkomsten als niet haalbaar en is slechts circa € 250.000 mogelijk.
Conclusie: Tekort op budget € 1.250.000.

Het totale tekort op de budget post exploitatie derden en sponsering van € 15.400 bedraagt dus € 7.25 miljoen.

e. *Parkeren en mobiliteit.*

In totaal is er rekening gehouden met 5.000 parkeerplaatsen. Ten behoeve van het auto parkeren worden de 6 verschillende locaties voorzien.

1. *Sturmeypad: 4,8 hectare en 1.660 parkeerplaatsen*
2. *Steiger (voor personeel): 1,35 hectare en 460 parkeerplaatsen*
3. *Bergsmapad: 1,25 hectare en 430 parkeerplaatsen*
4. *Voor de geplande ingang (VIP's en invaliden): 0,3 hectare en 110 parkeerplaatsen*
5. *Minimale overcapaciteit stadscentrum: aantal hectare onbekend, 1.000 parkeerplaatsen*
6. *Uitwijkterrein buiten de stad: 3,6 hectare en 1.340 parkeerplaatsen (tevens de locatie voor touringcars)*

`Als eerste wordt gebruik gemaakt van de capaciteit van het stadscentrum, zo'n 1000 parkeerplaatsen`
In de bovenstaande omschrijving van de aanpak van het parkeren schuilt naar onze mening een redelijk probleem voor de exploitatie en met name met betrekking tot het voornemen, om elke dag, de eerste golf bezoekers te laten parkeren in bestaande parkeergarages in het centrum.

We gaan ervan uit dat er afspraken gemaakt zijn om de opbrengsten van het parkeren van Floriade bezoekers in deze bestaande garage exploitatie, ten goede te laten komen van de Floriade exploitatie.

a. Hoe men de splitsing tussen de vaste klanten van de winkels in de binnenstad Almere en de Floriade operationeel wil scheiden, zonder lange files te creëren, is ons nog onduidelijk.
b. Welke negatieve effecten dit heeft op het bezoek aan de winkels in de binnenstad is niet meegerekend.
c. Men dwingt de eerste bezoekersgolf per auto een lange weg lopend af te laten leggen naar de entree van de Floriade/en of extra te laten betalen voor boot/pont vervoer naar de entree.
d. Door de exploitatie te splitsen over bestaande en tijdelijke parkeervoorzieningen, verhoogt men de operationele kosten bij de tijdelijke terreinen. Men haalt "de bodem "uit de exploitatie van de dure tijdelijk aangelegde parkeerterreinen. Het betekent namelijk dat een groot aantal dagen, de tijdelijke locaties, geen of zeer weinig auto's zullen ontvangen.

Business case Masterplan 2015

Bovenstaande ontwikkelingen leiden tot de volgende geactualiseerde deelbegroting:

Uitgaven	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Parkeerplaatsen	-	-	-	-	-	-	-	1.772	1.772	-	-	-	3.544
Tranferkosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.223	-	-	1.223
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	1.772	1.772	1.223	-	-	4.767
Inkomsten	**2013**	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	**2018**	**2019**	**2020**	**2021**	**2022**	**2023**	**2024**	**Totaal**
Opbrengsten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.833	-	-	3.833
TOTAAL	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.833	-	-	3.833

Op basis van onze praktijkervaringen zit er tevens een fout in het verdeel % van transportmiddelen welke volgens de berekeningen gebruikt gaan worden. Wij gaan er daarom vanuit dat Mobiliteit en Parkeren minder zal opleveren als Venlo. Tevens zal door het verwachte minder aantal bezoekers de totale parkeerinkomsten ook lager uitvallen. Onze inschatting is een maximale netto-opbrengst van circa € 2,5 miljoen op basis van een parkeertarief van € 9,50.

Dit betekent een tekort van circa € 1,3 miljoen op budget parkeren.
Het totaal van alle tekorten m.b.t. de bezoekers exploitatie bedraagt circa € 16.65 miljoen t.o.v. budget.

Tenslotte willen wij nog wijzen op de gevolgen voor de economische spin/off van de Floriade op de winkels en horeca in het stadscentrum, door de vaarverbinding `door te schuiven naar de kansenstrategie` en te vervangen door een bus/shuttle service naar en van het station. Nu is de spin/off bijna minimaal geworden.
Een goede vondst is het doorschuiven van de kosten van de bus shuttle naar de ov-begroting van de gemeente Almere. We kunnen nu al voorspellen dat in 2023 het voor de raadsleden een hele `tour du force ` zal zijn, de juiste exploitatieresultaten van deze ov-bus shuttle boven water te krijgen. In 2012 werd dit onderdeel uitgevoerd door een private onderneming. In 2022 kunnen de verliezen geluidloos weggewerkt worden in het ov-budget.

f. *<u>Subsidies ter compensatie van het exploitatieverlies van de Floriade 2022</u>*

De subsidies welke worden opgevoerd aan de inkomsten kant om mede te helpen het gebudgetteerde exploitatieverlies van circa € 39,2 miljoen af te dekken, bestaat uit een potporie van verschillende typen subsidies. Sommige subsidies zijn taak stellend/doel gebonden en weer andere subsidies zijn verbonden aan een financiële retour verplichting en kosten dus ook weer geld. In de nu opgestelde begroting is moeilijk op te maken, welke subsidies voor 100% gebruikt kunnen worden voor de afdekking van het exploitatieverlies. Tevens ontbreekt een overzicht van de "retour kosten".

Zoals wij al aangaven in " Lessons learned van 1992" is het verstandig alle subsidie overeenkomsten tijdig 100% juridisch dekkend vast te leggen!

De subsidies welke de Gemeente Almere en de Provincie Flevoland gebruiken ter afdekking van het exploitatieverlies van de Floriade zijn als volgt opgebouwd:

Business case Masterplan 2015

Inkomsten	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	Totaal
Bijdrage gemeente Almere	500	2.000	2.500	1.000	4.000	-	-	-	-	-	-	-	10.000
Bijdrage Provincie Flevoland	-	-	-	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	-	-	-	-	10.000
Bijdrage Rijk/Amsterdam/Europa	-	-	-	-	5.000	-	-	2.500	-	-	-	-	7.500
Evenementgerelateerd vastgoed	-	-	-	-500	-500	-	-	-	-	-	3.500	-	2.500
TOTAAL	500	2.000	2.500	3.000	11.000	2.000	2.000	4.500	-	-	-	-	30.000

Dat men nu al de 7,5 miljoen ingeboekt heeft van EZ en de EU ter 100 % afdekking van het exploitatieverlies lijkt ons wat voorbarig. Ook de € 2,5 miljoen "verdient' aan de ontwikkeling van "evenement gerelateerd vastgoed` vinden wij voorbarig. Indien men hiermee bedoeld de vestiging van de Groene Campus, dan subsidieert de Provincie met de aankoop van de gemeente Almere gronden, de Floriade extra met € 2,5 miljoen.

De volgende tranche van subsidies is "redelijk met de haren erbij gesleept" om de begroting passend te maken.

Business case Masterplan 2015

Uitgaven	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
BDU	-	-	-	500	525	-	-	-	-	-	-	-	1.025
Reserve Landschapsplan	-	-	-	-	450	-	-	-	-	-	-	-	450
Werkgelegenheidsproject Floriade	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.500	-	-	1.500
TOTAAL	-	-	-	500	975	-	-	-	-	1.500	-	-	2.975

"Door *zicht op de terreininvestering en duidelijkheid over het Landschapsplan is duidelijk geworden dat voor de nieuwe fietsverbinding van Almere-Haven via het Weerwatereiland naar Filmwijk een deel subsidiabel is uit de BDU Verkeer en Vervoer. Daarnaast is duidelijk dat het Landschapsplan deels over het terrein van de camping gaat zodat voor dit deel een beroep kan worden gedaan op de reserve Landschapsplan". "De dienst Sociaal Domein heeft een stappenplan gemaakt om mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt in te zetten in de Floriade werkzaamheden. Dit levert tevens een besparing op voor de arbeidskosten van het evenement. Het effect in Venlo was dat er rond de Floriade 1.000 mensen werkzaam waren, waarvan er na afloop 500 duurzaam geplaatst waren op de arbeidsmarkt."* Zouden er mensen zijn die geloven dat dit gaat gebeuren? Krijgen alle exploitanten op de Floriade de plicht om langdurig werkelozen in dienst te nemen en in te zetten op de Floriade? Komt dat in hun exploitatie contract? En hoe ga je dat controleren? Krijgen de ondernemers de tranigs kosten vergoed? Indien dit een van de `voordelen´ is van de Floriade voor de burgers van Almere, dan zou ik deze belofte maar goed monitoren!

Daarnaast is er een indexering bijdrage van € 6.040.000- (€ 5.664.000 + € 377.000). Tenslotte is er in de saldireserve van de gemeente Almere een voorziening gemaakt van € 7 miljoen.

Maar zoals wij al zagen wordt er ook indirecte overheidsgelden besteed voor de ontwikkelingen op en rond het Floriade terrein. Bijdrage uit het Rijksvastgoedbedrijf, Fonds Verstedelijking Almere, enz. Daarnaast geeft de Provincie Flevoland zeer summier informatie over alle overheidsgelden welke gealloceerd worden voor de Floriade, inclusief uren en reiskosten ambtenaren/politici. Wij schatten minimaal € 15 miljoen indirecte subsidies.

Conclusie: Het totaal van directe subsidies ter afdekking van het exploitatieverlies Floriade = € 46.020.000. Per mei 2016 is circa € 7,5 miljoen nog niet 100% juridisch afgedekt en zijn de subsidie "retourkosten" onbekend.

Eindconclusie 1: Wij schatten in dat met betrekking tot <u>de gebudgetteerde inkomsten</u> voor de Floriade 2022 op dit moment (mei 2016) een tekort zal kunnen ontstaan van circa € 16,6 miljoen op het gebied van bezoekers exploitatie en € 7,5 miljoen op het gebied van toegezegde subsidies ter afdekking van het exploitatieverlies. In totaal circa € 24 miljoen!

Eindconclusie 2: Wij schatten in dat de Floriade 2022 circa € 60 miljoen aan directe en indirecte subsidies vereist.

30. PROFIELEN DIRECTIE LEDEN, ORGANISATIE SCHEMA S&M EN GOVERNANCE.

Het is duidelijk dat de organisatoren van de Floriade 2022 hebben gekozen voor een uiterst risicovol experiment met betrekking tot de realisatie van dit evenement. Dit zal veel kennis en kunde vereisen van de leden van de RvC en het directieteam. De selectie van de juiste mensen zal cruciaal blijken te zijn voor het eventuele succes van de Floriade 2022. Het vertrek van 2 projectdirecteuren reeds in de aanloop van de Floriade 22, wijst er al op dat het geen gemakkelijk proces zal worden.

Ons eerste advies is zich in de selectie van directieteam leden te richten op kandidaten uit het bedrijfsleven en niet uit de politiek. Politici zijn namelijk gewend om te denken vanuit machtsposities en niet vanuit de markt. Daarnaast ontberen zij bijna altijd langdurige kennis/ervaring uit de praktijk op gebied van vraag en aanbod/product en markt. Gezien de complexiteit van de opdracht zullen alleen personen met praktijkervaring de klus weten te klaren.

Ons tweede advies is te proberen de organisatiestructuur, functieomschrijvingen en titels zoveel mogelijk in lijn te laten zijn met die in het bedrijfsleven. Probeer niet op dit gebied “het wiel opnieuw uit te vinden”.

Ons derde advies is in verband met de autoriteit die het management moet uitstralen en de vele deuren die geopend dienen te worden, de titel directeur te gebruiken voor afdelingshoofden, in plaats van manager.

Hieronder ons advies met betrekking tot de organisatiestructuur van de Floriade 2022, de beschrijving van de functies en het gewenste profiel per functie.

1. **Technisch directeur**.
   De technische directeur moet weten om te gaan met alle bouwkundige uitdagingen die verborgen liggen in de risicovolle keuze van de locatie langs/op de A6, de nutsvoorzieningen, de vraag hoe de ontbrekende tentoonstellingsinfrastructuur toch gerealiseerd kunnen worden, etc. Heeft ruime ervaring met grootschalige nieuwbouwprojecten in themaparken en een trackrecord op het gebied van “on time “projectmanagement. Groene vingers. Een rots in de branding!
2. **Directeur Werving Tuinbouw en Overheid-Inzendingen**.
   De directeur inzendingen zal een dag/nacht taak hebben aan het enthousiasmeren van de Tuinbouw en de NTR te houden aan hun toezeggingen. Daarnaast zal hij/zij met overheden en kennisinstellingen zowel financieel als wel inhoudelijk, creatief moeten kunnen meedenken, met betrekking tot de realisatie van aansprekende paviljoens/presentaties. In nauwe samenwerking met de regering commissaris houdt deze persoon zich bezig met werving inzenders. Hier zouden wij kiezen voor iemand met een trackrecord uit de hoek van tentoonstelling design & bouw. Bijvoorbeeld Hypsos, Jora Vision, etc. De creatieve man/vrouw!
3. **Directeur Gebiedsontwikkeling Legacy**.
   De optimistische verwachtingen ter zake van de Legacy dienen op het gebied van vastgoed ontwikkeling voortvarend aangepakt te worden. Welke bedrijven passen in het concept, waar vinden we potentiele kandidaten, etc. Dit zal veel eisen van de directeur project/gebiedsontwikkeling. Hiervoor zouden wij iemand nemen uit de semi overheidssector die ervaring heeft opgedaan met de acquisitie van bedrijven voor vestiging in gemeente/provincie/rijk. Bijvoorbeeld bij NFIA, LIOF, WFIA, AmsterdamInBusiness, etc.
4. **Directeur Commerciële zaken.**
   De commercieel directeur krijgt te maken met een geheel nieuwe en risicovolle positionering van de Floriade. Tezamen met een te klein budget wordt het een grote uitdaging om de geprojecteerde bezoekersaantallen te realiseren. De directeur commercieel zaken is werkzaam geweest als directeur S&M bij een internationaal hospitality of leisure onderneming. Hij/zij is verantwoordelijk voor e-marketing,

advertising, marketing pr, kaartverkoop, sponsorwerving, joint-promotions, merchandising en in-park sales zoals horeca, winkels, attracties, etc.

5. **Directeur Financiën.**
   Dit is een belangrijk dossier van het project maar ……de persoon moet "dienend "zijn aan de andere directeuren. Hij/zij is **niet** de eindbeslisser wat financieel wel en niet kan. Deze eindverantwoordelijkheid ligt bij het team en uiteindelijk bij de algemeen directeur. Deze positie vereist een zeer kundig, ervaren, maar ook moedig persoon. Iemand die ook risico's durft te nemen, aangezien zonder "lef en visie "dit project niet van de grond zal komen. Hij/zij moet als eerste "alle klappen opvangen". Een groot gevoel voor humor, veerkracht en lef is vereist. Een virtuoos met Windows Excel en grote ervaring met projectadministratie. De kop van jut van de Floriade 2022. De productie van daily, weekly financial reporting.
6. **Manager Corporate PR.**
   De manager corporate Pr is een oude rot in het vak en zal in staat moeten zijn om alle, door de politiek, opgewekte verwachtingen over de Floriade te kunnen managen. Hij/zij kent alle media types en valkuilen. Begeleid het team strak op het gebied van corporate pr, in nauwe samenwerking met de hoofden voorlichting Gemeente, Provincie en NTR. Hij/zij positioneert de algemeen directeur als boegbeeld Floriade 2022. Hij/zij moet voorbereid zijn op een flinke partij 'damage control" na afloop te doen. Werkt nauw samen met manager events en operations met betrekking tot de officiële opening en ontvangsten.
7. **Manager Events & Operations.**
   Deze persoon houdt zich bezig met alle operationele zaken vanaf opening. Hij doet de werving van evenementen, organiseert de openingsceremonie, regelt het dienstrooster voor personeel, etc.
   Dé aanspreek persoon voor vragen, calamiteiten op het terrein als Duty Manager. Regelt het Duty Rooster voor de andere directeuren in opdracht van de Alg Directeur.
8. **Algemeen directeur.**
   Hij/zij moet praktijk kennis hebben van alle bovengenoemde zaken, moet ze coördineren en daarnaast tijdens de discussies met de politiek en pers "overeind "weten te blijven.
   Ons advies is een algemeen directeur aan te stellen die minimaal één themapark of groot Leisure/hospitality project ontwikkeld, gebouwd, gefinancierd en geopend heeft. Het is uitermate belangrijk om iemand met deze ervaring "van begin tot einde ", de eindverantwoordelijkheid te geven. Het managen van dit soort projecten is weleens vergeleken, met het meedoen aan een wedstrijd ringsteken op de rug van een wilde olifant. Alleen iemand met deze ervaring kan het team leiden op basis van autoriteit, opgebouwd uit kennis en ervaring in de praktijk. Een "People manager" uit het bedrijfsleven met een bewezen trackrecord. Het boegbeeld van de Floriade 2022.

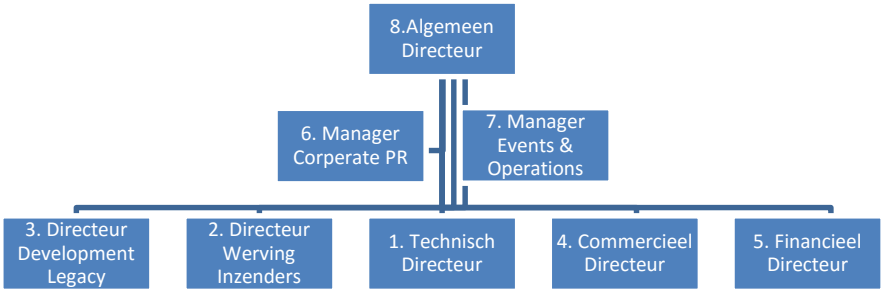

De begroting van de Organisatie Floriade 2022

			2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
5	**Raad van commissarissen**	75		75	75	75	75	75	75	75	75	45	**645**
	Kernteam			50%	75%	100%	100%	100%	100%	100%	50%	25%	
1	Algemeen directie	225		113	169	225	225	225	225	225	113	56	**1.575**
1	Financiel directie	225		113	169	225	225	225	225	225	113	56	**1.575**
	Ondersteuning			50%	75%	100%	100%	100%	100%	100%	50%	25%	
2	Secretariaat	150		75	113	150	150	150	150	150	75	38	**1.050**
1	Administratieve onders	80		40	60	80	80	80	80	80	40	20	**560**
1	Juristen / schrijver	100		50	75	100	100	100	100	100	50	25	**700**
	Facilitair			0%	0%	0%	50%	100%	100%	100%	50%	25%	
1	Facility manager	100		-	-	-	50	100	100	100	50	25	**425**
1	Ass. Facility manager	75		-	-	-	38	75	75	75	38	19	**319**
1	Adviseur horeca / merchandise	75		-	-	-	38	75	75	75	38	19	**319**
				50%	75%	100%	75%	75%	100%	100%	0%	0%	
1	**Evenementen manager**	100		50	75	100	75	75	100	100	-	-	**575**
1	Ontwerpers	100		50	75	100	75	75	100	100	-	-	**575**
2	Projectass.	150		75	113	150	113	113	150	150	-	-	**863**
											-	-	
				50%	75%	75%	75%	75%	100%	100%	0%	0%	
1	**Proces manager**	100		50	75	75	75	75	100	100	-	-	**550**
1	Contract manager	100		50	75	75	75	75	100	100	-	-	**550**
2	Projectleiders	150		75	113	113	113	113	150	150	-	-	**825**
1	Sales manager	100		50	75	75	75	75	100	100	-	-	**550**
2	Web redacteuren	150		75	113	113	113	113	150	150	-	-	**825**
1	Ticketservice manager	100		-	-	-	75	75	100	100	-	-	**350**
	Sponsoring			50%	75%	75%	75%	75%	100%	100%	0%	0%	
1	Marketing nationaal	125		63	94	94	94	94	125	125	-	-	**688**
1	Marketing internationaal	125		63	94	94	94	94	125	125	-	-	**688**
2	Sponsoring	150		-	-	-	113	113	150	150	-	-	**525**
	Uitvoering tijdens evement Duty managers												
#	Uitvoering/toezicht	65								2.275			**2.275**
	Regievoering gemeente	150	1.000	175	175	175	175	175	175	175	75	75	**2.375**
	Kantoorkosten (2015 is incl. 2013-2014)	100	649	70	70	70	120	144	200	250	56	55	**1.684**
	Efficiency Taakstelling		-	-	-	-200	-200	-200	-200	-200	-	-	**-1.000**
	TOTAAL		**1.649**	**1.310**	**1.805**	**1.888**	**2.163**	**2.312**	**2.730**	**5.055**	**721**	**433**	**20.064**

Over deze begroting de volgende opmerkingen:

1. De salarissen van de directie lijken in lijn met de Balkenende norm, maar verdienen wel een dubbelcheck.
2. Naar onze mening is het qua gezagsstructuur niet juist dat de directeur financiële zaken hetzelfde salarisniveau heeft als de CEO. Er spreekt een signaal uit, vanuit de overheid en de belangrijkste financieel betrokkenen: “Big brother is watching you”. De rol van de CFO moet altijd ondersteunend zijn en nooit dominerend. We hebben al eens eerder gezien dat risicomijdend gedrag van een CFO niet tot een beter financieel resultaat behoeft te leiden dan een voorgaande Floriade. Innovatie, creativiteit en lef zijn de sleutelwoorden voor een succesvolle Floriade.
3. Gezien de omvang van “de klus” welke het team te wachten staat lijkt ons het budget te klein. We hebben aangetoond dat de markt voor een Floriade in 2022 op bijna alle gebieden, veel moeilijker open te breken zal zijn, dan tijdens de vorige Floriades.
4. We zien het voornemen om de bewerking van de buitenlandse en Nederlandse markt te scheiden. Niet doen in het Europa van de 21^{e} eeuw en internet! Maak een verdeling in b2b en b2c.
5. De kosten van huisvesting lijken ons onder gebudgetteerd. In 3 jaar (2013-15) reeds € 649.000 uitgegeven en de jaren daarna € 70.000?
6. Waar zijn alle reis, verblijf en representatie kosten gebudgetteerd? Zitten deze in de budgetpost “Performance & Hospitality en Relatiebeheer Partners” van resp. € 3.657.000 en € 366.00?

Het Floriade Sales & Marketing Team en de adviesraad.

Inmiddels is een samenwerking gestart tussen de Floriade, Amsterdam Marketing en Almere City Marketing. De kennis, de ervaring en het netwerk van Amsterdam Marketing versterken de marketingcommunicatie voor de Floriade. Daarnaast wordt samengewerkt met de provincie Flevoland, het Nederlands Bureau voor Toerisme en Congressen, VVV Nederland en andere relevante partners, en wordt de Floriade opgenomen in de evenementen agenda van Amsterdam.

Ons allereerste advies is: Maak niet dezelfde fout als in 2002! Creëer geen adviesraad op het gebied van promotie waarin alle "politieke en theoretische experts" hun mening kunnen geven. Dit zal alleen leiden tot Poolse Landdagen, zonder dat er in de praktijk, één kaartje meer wordt verkocht.

De door de overheid gesubsidieerde promotie organisaties zoals Almere City Marketing, Amsterdam Marketing en NBTC spelen misschien in de ogen van de politici een grote rol met betrekking tot een Floriade, maar in de praktijk doen ze dat slechts in zeer beperkte mate. De internationale hotel & bungalow ketens, grote themaparken, internationale touroperators zoals TUI, Priceline, Expedia, Airbnb, City Sightseeing Worldwide, Tours & Tickets, etc. werken wereldwijd slechts sporadisch samen, met dit soort "politieke & gesubsidieerde "organisaties.

Wel kunnen deze gesubsidieerde promotie instellingen bijdragen door:

1. De onderkant van de regionale markt, zoals kleine zelfstandige bedrijven, te bundelen en te laten inhaken op de Floriade promotie. (Almere City Marketing en Amsterdam Marketing)

2. Marketing PR, gericht op reisjournalisten, uit te voeren via de buitenland kantoren(NBTC)

3. Ruimte te verhuren aan het Floriade Sales team in Holland Stands, tijdens buitenlandse reisbeurzen.

Men moet zich ook realiseren dat een Amsterdam Marketing en NBTC aanzienlijk minder "gratis" ondersteuning kunnen bieden, aangezien beide organisaties fors gekort zijn in hun subsidies en dus financieel een beroep zullen doen op de beschikbare promotie fondsen bij de BV Floriade en…die zijn er niet door de korting van € 1 miljoen!

"Volgens Toerisme Flevoland kijken touroperators ver vooruit en loont het om vooraf in beursdeelname te investeren. Nu al was er belangstelling voor de Floriade die pas in 2022 in Flevoland plaats vindt. Na de beurs kan Flevoland niet stil gaan zitten want de follow-up is minstens zo belangrijk'. Het is mooi om te zien hoe enthousiast Toerisme Flevoland nu al is, maar het is nog veel te vroeg om nu reeds promotie te doen. Hou je kruit droog! Zoveel budget heb je niet!

Onze advies is:

a. Stel een geharde commercieel manager aan, met grote praktijkervaring op het gebied van Europese sales & marketing van bijvoorbeeld een internationale 3 -4 sterren hotelketen, Disney Parijs, De Efteling, etc. Geef hem/haar carte blanche in de promotie van de Floriade. Ondersteund door een internationaal PR & Reclame bureau!
b. Sluit een prestatie contact af met Amsterdam Marketing/NBTC. Betaal 30 % vooruit en 70 % na afloop indien de afgesproken bezoekers targets aantoonbaar gehaald zijn. Verschuif het financiële risico van het binnenhalen van de aantallen buitenlandse bezoeken en de daarbij behorende netto omzet, naar deze gesubsidieerde promotie instellingen!

De NTR en de governance.

In het handboek van de NTR "Procedures en randvoorwaarden Floriade 2022" lezen wij het volgende:

Het bestuur van die Stichting zal paritair samengesteld zijn met vertegenwoordigers namens de organiserende partij en vertegenwoordigers namens de Nederlandse Tuinbouwraad. De voorzitter wordt benoemd door de organiserende partij. Voor advisering en uitvoering kan het bestuur van de Stichting Floriade 2022 zich uiteraard laten bijstaan door adviesorganen en projectbureaus. De Raad van Commissarissen van de bv wordt benoemd door het stichtingsbestuur (algemene vergadering van aandeelhouders). De kleinst mogelijke meerderheid van het door de algemene vergadering vastgestelde aantal commissarissen zal worden benoemd uit een bindende voordracht opgesteld door NTR. De voorzitter van de raad van commissarissen zal uit deze bindende voordracht worden benoemd. Alle overige commissarissen zullen worden benoemd uit een bindende voordracht, opgesteld door de organiserende partij gezamenlijk met de NTR.

Zoals al eerder gemeld, hebben na afloop van de Floriade 2012 verschillende politici hun verbazing geuit over het feit dat de NTR zoveel zeggenschap had, terwijl hun financiële bijdrage daar niet in verhouding mee staat.

In dit kader zou de regel moeten gelden, wie betaald …bepaald. Het lijkt ons niet meer dan redelijk dat de Gemeente Almere en de Provincie Flevoland de beslissende stem hebben in alle (financiële) zaken, aangaande de Floriade 2022. Inclusief het sponseringbeleid!

31. HET GESCHATTE TOTALE TEKORT BUISNESS CASE FLORIADE ALMERE 2022

De meerjarenbegroting van de Floriade is als volgt opgesteld per mei 2015:

Uitgaven		2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Projectorganisatie	-	63	586	-	1.135	1.630	1.713	1.988	2.137	2.555	4.880	646	358	**17.689**
Projectorganisatie (Regie gemeente)		-	-	1.000	175	175	175	175	175	175	175	75	75	**2.375**
Terrein (Gemeente)	-	-	227	836	3.509	6.036	5.318	1.783	723	1.285	586	-	-	**20.302**
Terrein (BV)	-	-	-	-	52	594	30	494	2.005	2.595	776	-	-	**6.546**
Communicatie, marketing & sponsoring	-	-	122	144	200	200	200	350	750	2.300	1.666	-	-	**5.932**
Kaartverkoop (w.o. toegangssysteem)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	975	853	-	-	**1.828**
Performance & Hospitality	-	-	-	-	-	-	122	122	609	1.219	1.585	-	-	**3.657**
Relatiebeheer partners	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	366	-	-	**366**
Onvoorzien	-	-	-	53	40	40	64	94	272	899	894	-	-	**2.356**
Parkeerplaatsen	-	-	-	-	-	-	-	-	1.772	1.772	-	-	-	**3.544**
Transferkosten	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.223	-	-	**1.223**
NTR bijdrage	-	-	-	-	-	-	-	-	1.500	1.500	-	-	-	**3.000**
Contributie	-	15	15	15	15	15	15	15	15	15	15	-	-	**150**
Registratie BIE / Garantie AIPH		-	-	-	-	-	-	-	-	-	192	-	-	**192**
AIPH 1% van de netto opbrengsten		-	-	-	-	-	-	-	-	-	337	-	-	**337**
Oplopend programma	-	101	229	200	200	200	200	200	300	370	-	-	-	**2.000**
Floriade werkt!		-	-	1.000	200	200	200	200	200	-	-	-	-	**2.000**
Opruimen Floriade terrein	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.000	-	**1.000**
Onvoorziene kosten BV	-	-	-	40	40	65	83	122	500	514	330	-	-	**1.692**
Onvoorziene kosten Gemeente	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Vastgoed	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5.117	1.311	-	-	**6.428**
Beheerlasten	-	-	-	-	-	123	214	411	426	426	426	-	-	**2.024**
Indexering BV	-	-	-	-	25	87	121	233	795	1.893	1.632	208	51	**5.044**
Indexering Gemeente-Regie	-	-	-	-	6	11	17	23	29	16	19	9	11	**142**
Indexering Gemeente-Terrein	-	-	-	-	53	182	243	109	56	120	64	-	-	**828**
Financieringslasten	-23	-105	-169	-136	-383	-111	170	182	618	1.489	-102	-87	-64	**1.278**
Totaal		**74**	**1.010**	**3.152**	**5.266**	**9.446**	**8.883**	**6.502**	**12.880**	**25.234**	**17.229**	**1.852**	**431**	**91.935**

Inkomsten	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Bruto inkomsten kaartverkoop		-	-	-	-	-	-	-	-	-	42.174	-	-	**42.174**
Af: commissies kaartverkoop (20%)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-8.435	-	-	**-8.435**
Exploitatie derden		-	-	-	-	-	-	-	500	1.500	2.800	-	-	**4.800**
Sponsoring		-	-	-	122	244	609	1.463	1.463	2.316	2.883	-	-	**9.100**
Opbrengsten parkeren en OV		-	-	-	-	-	-	-	-	-	3.833	-	-	**3.833**
Greenport		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Tuinbouw Flevoland		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
LTO		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Ondernemers Almere		-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	**-**
Reclame en overige marktinkomsten		-	-	-	50	50	100	250	450	600	-	-	-	**1.500**
Bijdrage overheden gemeente Almere	500	2.000	2.500	1.000	4.000	-	-	-	-	-	-	-	-	**10.000**
Bijdrage overheden Provincie Flevoland		-	-	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	-	-	-	-	-	**10.000**
Bijdrage overheden RIJK/Europa		-	-	-	5.000	-	-	2.500	-	-	-			**7.500**
Evenement gerelateerd vastgoed		-	-	-500	-500	-	-	-	-	-	3.500	-	-	**2.500**
Subsidies (BDU en LSPL)		-	-	-	500	975	-	-	-	-	-	-	-	**1.475**
Subsidies (werkgelegenheidsproject)		-	-	-	-	-	-	-	-	-	1.500	-	-	**1.500**
Indexering BV		-	-	-	3	9	32	105	186	413	4.916	-	-	**5.664**
Indexering Gemeente					-7	-	-	-	-	-	384	-	-	**377**
Totaal	**500**	**2.000**	**2.500**	**2.500**	**11.167**	**3.278**	**2.741**	**6.318**	**2.599**	**4.829**	**53.556**	**-**	**-**	**91.989**

Onze voorspelling is dat, bij ongewijzigd beleid de Floriade Almere, in het gunstigste geval reeds “zal struikelen”, voor of direct na de gemeenteraad verkiezingen in 2018 of met een zeer groot extra verlies afsluiten in 2022.

Bijgaand vatten wij in de tabel de belangrijkste oorzaken van het te verwachten extra exploitatieverlies samen.

Dit wordt veroorzaakt door:

	Huidige Business Case	+Meer kosten. -Minder inkomsten.
Kosten		
Aanpassing platform		+ 15.000
Vertraging uitvoering		+ 1.000
Extra kosten ontsluiting		+ 3.000
Extra kosten zaakschade bestaande ondernemers		+ 3.000
Tent Infrastructuur		+ 9.000
Beheerskosten		+ 1.500
Totaal	91.940	124. 440
Inkomsten		
Netto-Inkomsten kaartverkoop	33.740	(8,100)
Sponsering & Exploitatie derden	15.400	(6,500)
Parkeren	3.830	(1.300)
Subsidies	39.020	(7.500)
Totaal	91.990	68.590
Saldo	50	(55.850)

De te verwachtten extra exploitatieverlies Floriade Almere 2022 op basis van de huidige business case bedraagt aan de inkomstenkant € 22,4 miljoen en aan de kostenkant € 32.500. Totaal € 55.850.000.

Dit extra verlies zal zeer schadelijk zijn voor alle betrokkenen politici en initiatiefnemers van het eerste uur, zoals A. Jorritsma en A. Duivesteijn.

Niet alleen voor de politici, de tuinbouw, de NTR, de bedrijfstak recreatie/evenementen/toerisme, maar ook voor de lokale belastingbetaler, de burger van Almere.

Naar onze mening is dit ook het definitieve einde van het voortbestaan van de Floriade.

De budget post onvoorzien.

Het Platform voor Projectmanagement meldt hierover het volgende: "*Projecten gaan altijd over onzekerheid. Het is daarom van groot belang om onvoorziene zaken in de planning mee te nemen. Een Post Onvoorzien is daarom onontbeerlijk. Maar, zoals zoveel nuttige instrumenten, liggen hier ook valkuilen. Uit politieke overwegingen wil men in veel gevallen graag een project als goedkoop, uitvoerbaar en gecontroleerd voorstellen*."

De eerlijkheid gebied ons te zeggen dat de kans, ook in het bedrijfsleven, klein is dat een financiële prognose opgesteld in 2015, in 2022 gerealiseerd gaat worden. In dat opzicht is het goed om een post "onvoorzien" te budgetteren in de businesscase.

De post onvoorzien bij de Floriade 2022 bestaat uit drie onderdelen:

1. *Overig onvoorzien.*

Business case Masterplan 2015

Uitgaven	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Totaal
Overig Onvoorzien	-	-	40	40	65	83	122	500	514	330	-	-	1.692
Totaal	**-**	**-**	**40**	**40**	**65**	**83**	**122**	**500**	**514**	**330**	**-**	**-**	**1.692**

De post overig onvoorzien heeft betrekking op een onvoorziene (20%) kosten op de onderdelen parkeren en mobiliteit, kosten voor de deelname Floriade, making of, beheer en de transformatie naar de legacy.

2. *Onvoorzien opgenomen in begrotingsonderdelen business case.*

Naast deze risicoreservering omvat de business case ook nog € 6,8 miljoen aan onvoorziene uitgaven: terrein (1,8 miljoen), Parkeerterrein (0,3 miljoen), Vastgoed/voorzieningen (0,6 miljoen), Communicatie en Marketing (2,4 miljoen) en Overig (1,7 miljoen). In totaal is er dus in de business case € 8,5 miljoen opgenomen als onvoorzien**.**

3. *Onvoorzien in de saldi reserve*

Vervolgens heeft men nog een bedrag van € 7 miljoen opgenomen in de algemene financiële reserve van de gemeente. Deze zogenaamde saldi reserve is als volgt tot stand gekomen:

Kans/Risico	Omvang	Kans	Bedrag
Hogere overheidsbijdragen MRA/Rijk/Overige	6,5	40%	2,6
Deel van de bijdrage aan de NTR komt retour t.b.v. Arboretum	1,0	40%	0,4
Meevallende sponsor-opbrengsten	3,0	20%	0,6
Meevallende bezoekers-aantallen kaartverkoop (naar bovengrens 2,2 mln bezoekers)	1,2	20%	0,2
Meevallende bezoekersaantallen Parkeren (naar bovengrens 2,2 mln bezoekers)	0,1	20%	0,0
Meer vastgoed ontwikkeling, hoger prijsniveau	8,8	20%	1,8
Totaal kansen			**5,6**
BTW recreatiesector gaat van 6% naar 21%	-5,2	20%	p.m.
Bijdragen overheden komen niet tot stand	-2,5	20%	-0,5
Tegenvallende bezoekers-aantallen kaartverkoop (naar ondergrens 1,8 mln bezoekers)	-5,2	60%	-3,1
Tegenvallende bezoekersaantallen Parkeren (naar ondergrens 1,8 mln bezoekers)	-0,5	60%	-0,3
Sponsor- en tenderopbrengsten vallen 40% tegen	-5,6	40%	-2,2
Minder vastgoedontwikkeling evenementterrein	-2,5	20%	-0,5
Legacykosten (opruimen) te weinig kosten berekend	-1,0	40%	-0,4
Totaal Risico's			**-7,0**

Naar onze informatie is € 4,5 miljoen van de saldireserve echter al verbruikt door uitgaven in de opstartfase van de Floriade Almere. Dit zou betekenen dat per mei 2016 de totale post onvoorzien circa € 11 miljoen bedraagt.

Indien we deze post aftrekken van het te verwachten te kort dan is onze conclusie dat de kans reëel aanwezig is dat de Floriade Almere 2022 een extra financieel tekort zou kunnen genereren, op basis van de bestaande business case per mei 2015 van € 55.850.000 - € 11.000.000 reservering onvoorzien = € 44.850.000.

Zo'n bedrag lijkt onwaarschijnlijk hoog, maar we willen nog even in herinnering roepen dat de teller bij de Floriade 2012 nu staat op circa € 32 miljoen en de IGA in Hamburg 2013 uitkwam op een tekort van € 37 miljoen!

De vraag is of de gemeente Almere zich realiseert welke risicovolle markt zij betreedt als "totaal onervaren ondernemer". Men wil als ongetrainde dartspeler in één keer "Bulls Eye "gooien!

In een eerdere studie in oktober 2015 gaven we aan een tekort van € 20 miljoen te verwachten. Nu wij de huidige business case nog verder hebben geanalyseerd schatten wij de kans in dat de Gemeente Almere het dartbord zelfs geheel mist, op meer dan 50%.

Eindconclusie: Naar onze inschatting, per mei 2016, zal de gemeente Almere, tussen de € 22,5 miljoen tot € 45 miljoen <u>extra verlies</u> kunnen leiden op het project Floriade 2022.

<u>"Facts do not cease to exist, because they are ignored.".</u>

Wij willen nogmaals opmerken dat de politiek van Almere zich moet realiseren dat zij als *<u>ondernemer</u>* opereren met betrekking tot de exploitatie van de Floriade, inclusief alle risico's!

Men kan een eenmalige Floriade niet "overdoen" en moet in één keer "raak "schieten, hetgeen het risico aanzienlijk groter maakt.

Een verhoging van de btw naar 21%, is 6 jaar voor opening nog steeds een risico van circa € 5,2 miljoen.
Na de terreuraanslagen in Brussel is de hotelbezetting in deze stad gedaald tot circa 20%. Tot nu toe is Nederland gespaard. Maar het is niet de vraag *of,* maar wanneer er een terreuraanslag in ons land zal plaats vinden.

De Floriade 92 heeft na de start van de Irak oorlog in 1991 serieus gekeken om het evenement te verzekeren bij MunichRe. In 2001 speelde 9/11 voor de Floriade 2002.

De politici van Almere kunnen zich in 2022 niet verschuilen achter het weer, terreuraanslag, btw-verhoging, etc.
Dit is een vast onderdeel van het risico voor een ondernemer op het gebied van dagrecreatie en evenementen!
Een ondernemer gaat failliet indien ze deze risico's fout inschatten en kan bij niemand aankloppen om extra geld.

En de politici van Almere? Zullen zij aankloppen bij de belastingbetaler indien zij het risico fout hebben ingeschat?

<u>Oneindige gemeentegarantie voor exploitatieverlies?</u>

De Floriade BV draagt zelf zorg voor een sluitende financiële huishouding, waarbij de gemeente en partners aandeelhouder zijn. De gemeente draagt alleen verantwoordelijkheid voor het gestorte aandelenkapitaal.
Wethouder Herrema heeft laten weten dat de gemeente Almere zich niet garant wil stellen voor alle eventuele extra verliezen. In dat geval verkiest men ervoor de BV Floriade failliet te laten gaan. Wij hopen dat alle leveranciers aan een risicovolle Floriade 2022, zich dit realiseren. Met name voor touroperators welke aan het eind van de Floriade hun opgebouwde commissie uitbetaald moeten krijgen zou dit een reden kunnen zijn geen zaken te willen doen. Deze dreiging zal het werk van de directie voor de BV Floriade, zeker niet makkelijker maken!

Budget Floriade 2022, inhoud en in lay-out.

Hoewel wij gewend zijn om jaarlijks een tiental investering & exploitatie budgetten van themaparken en evenementen te analyseren, heeft het ons veel moeite heeft gekost om de opgestelde cijfers te doorgronden. Wij begrijpen nu wel waarom veel raadsleden weinig vragen kunnen hebben over de Floriade begroting!

Onze eerste advies op dit gebied is de lay-out van de business case in lijn te brengen wat in deze sector gebruikelijk is en de begeleidende tekst te ontdoen van versluierend ambtelijke proza. Formuleer alles in normaal Nederlands.

Tevens dienen de diverse inkomsten en kosten posten veel gedetailleerder te worden gepresenteerd.

Het komt misschien goed uit dat de ontwikkeling en de bouw van Floriade 2022 geïntegreerd wordt met het SAA-project van € 4,5 miljard en een ambitieus Legacy Project. Dat geeft de mogelijkheid om kosten van de Floriade, door te schuiven naar diverse andere budgetten. Ons advies is daarover open te zijn en niet met de betrokken burger het budget spelletje “balletje, balletje”, te spelen. Indien het voor de gewone burger ondoenlijk zal worden, het democratische besluitvorming proces rond de Floriade Almere goed te volgen, zal het draagvlak nog verder afnemen en dat is niet wenselijk.

Tweede inkomsten stroom door avond exploitatie Floriade terrein.

Wethouder Herrema heeft aangegeven dat er eventueel een tweede inkomsten stroom ontwikkeld zou kunnen worden om meer financiële zekerheid te creëren, met betrekking tot de exploitatie van het Floriade terrein. Zijn idee is om de Floriade in de avond open te stellen en er concerten e.d. te houden. Hiervoor zouden er al contacten zijn gelegd met organisatoren van dancefestivals, etc. Dit lijkt ons niet zo´n goed plan.

Op de eerste plaats zullen dit type evenementen in de avond/nacht veel geluidsoverlast geven voor alle omwonenden, aangezien het geluid over de waterplas Almere “in kaatst”. Als ex-directeur Walibi en medeorganisator van Lowlands, verantwoordelijk voor de Milieu Vergunningen, kan ik bevestigen dat dit soort festivals een geluiduitstraling hebben van vele kilometers.

Op de tweede plaats is er slechts een zeer beperkte markt voor dit type evenementen en zal het nauwelijks extra inkomsten opleveren. Misschien zelfs eerder extra kosten.

Hoe dan ook, het geeft wel aan dat de politiek van Almere zich ervan bewust is dat het huidige inkomsten model niet voldoende is!

32. HOE NU VERDER

Wij realiseren ons dat het makkelijk is om kritiek te uiten op de welgemeende inspanningen van derden, om van de Floriade 2022 een succes te maken. Vandaar dat wij, aan de hand van een aantal scenario's willen proberen, oplossingen aan te bieden.

Met een aantal ingrijpende aanpassing zou de Floriade 2022 eventueel redelijk afgesloten kunnen worden. Het is daarom, dat in de komende jaren gezocht dient te worden, naar een wijze waarop er een positieve "draai' gegeven kan worden aan het besluit van de gemeenteraad van Almere en NTR. Dit is de enige manier om de mooie artist impressies van de Floriade 2022 Almere, nog enige realiteitszin te geven.

1. Directe bezuiniging uitvoeren.

Nu het duidelijk is dat de huidige business case niet houdbaar is, dienen per direct kostenbesparende maatregelen ingevoerd te worden:

a. Het huidige exposite terrein te verkleinen tot 30 ha, exclusief jachthaven en Utopia.
b. Één ingang te creëren
c. Direct te stoppen met het project The Making Off
d. Direct alle plannen stoppen voor een Arboretum. Er zijn al 27 botanische tuinen in Nederland!
e. De plannen voor de Legacy herzien en met name beoordelen op de kosten na de Floriade.

2. Extra subsidies

Om het voorspelde tekort tussen uitgaven en inkomsten van te dichten, is ons advies (extra) financiële bijdrage te vragen aan:

a. Gemeente Amsterdam, welke profiteert van de 100.000 extra buitenlandse toeristen van € 5 miljoen.

b. Een totale bijdrage van € 10 miljoen ter compensatie voor het exploitatieverlies van de Floriade bij het ministerie van Economische zaken, Landbouw en Innovatie in het bijzonder, waar men negen topgebieden (waaronder tuinbouw en water) onderscheidt. Deze extra subsidie dient geregeld te worden door de initiatiefnemers van de Floriade Almere 2022, Jorritsma en Duivesteijn, thans senatoren in de 1e kamer en de NTR.

3. Aangepast contract met NTR.

Daarnaast is onze aanbeveling is een prestatiecontract af te sluiten met de NTR over hun verantwoordelijkheid met betrekking tot de ontwikkeling van de Floriade. De vrijblijvende inspanningsverplichtingen van de NTR dienen te worden omgezet in een bindend contract met kwantitatieve doelstelling:

c. De verplichting de sponsorwerving van tuinbouw gerelateerde bedrijven te realiseren, voor minimaal € 5 miljoen netto.
d. De verplichting ervoor te zorgen dat een kas van 4000 m2 van € 1 miljoen wordt gerealiseerd op het tentoonstelling terrein. De verantwoording hiervoor ligt dan dus niet meer bij de gemeente.

e. De verplichte acquisitie van inzendingen uit de tuinbouwsector met een minimale groothandelswaarde van € 50 miljoen, ex btw.
f. De werving uit te voeren van minimaal 125.000 vak bezoekers en de daarbij behorende netto kaartopbrengst, uit de tuinbouwsector en gekoppeld aan de verplichting free publicity te creëren in nationale en internationale- tuinbouwvakmedia.

3. *Seconnd Opinion en herziene business case.*

Ons advies is de kosten en inkomsten realistisch te budgetteren, om een voortdurende financiële discussie, in de komende 7 jaar te voorkomen. Tevens dient de business case in heldere taal "herschreven" te worden. Dit zal gedaan moeten worden in een team onder leiding van experts uit de leisure en vak-tentoonstelling wereld.

4. *Stimulering ontwikkeling thema paviljoens en Holland Paviljoen Expo 2020.*

NTR, Gemeente en Provincie, dienen de nationale overheid en het bedrijfsleven aan te sporen zich met thema inzendingen te presenteren, met een minimale waarde van € 60 miljoen. Hier stellen wij voor een intensieve samenwerking aan te gaan met de Holland Paviljoen Wereld Expo Dubai 2020. Men kan gezamenlijk de thema paviljoens ontwikkelen voor de economische topsectoren, welke gebruikt kunnen worden voor alle twee de exposities. Dit zou voor alle betrokkenen kosten besparing kunnen opleveren.

5. *Floriade 2022 tijdens of/en na afloop integreren/ombouwen in permanent themapark.*

De belangrijkste vraag die dan beantwoord dient te worden is: "Hoe kunnen wij de extra investeringen in de (*tijdelijke)* voorzieningen zoals parkeerterreinen, tentoonstellingshallen, kassen, winkels, park attracties, infrastructuur zoals paden, elektra, etc. ……rendabel te maken op lange termijn. Zoals aangegeven zijn de investeringen onmogelijk terug te verdienen gedurende de 6 maanden van exploitatie. Er zal dus parallel gezocht moet worden naar een langjarige en *permanente* exploitatie vorm. Hierbij valt te denken aan bijvoorbeeld een **permanente** Tivoli Garden achtige opzet, waarin men elke 10 jaar, beginnende in 2022, ***tijdelijk*** een Floriade organiseert. Op deze wijze zou men de investeringen over een lange termijn kunnen afschrijven.

Concepten uit de Marktdialoog:

Potenties op gebied van Leisure

Boven de markt hangen diverse plannen voor themaparken welke een goede "landingsplaats' zoeken. Eén van deze projecten zou bijvoorbeeld geïntegreerd kunnen worden in de ontwikkeling van de Floriade, waardoor beide projecten een beter kans maken om gerealiseerd te worden. Ons advies is dus om serieus te onderzoeken of nieuwe plannen van permanente parken niet alsnog tijdig geïntegreerd kunnen worden in de Floriade 2022 Almere. Vergeet niet dat de Floriade in Emmen in 2002, ooit bedoeld is geweest als voorinvestering voor het in maart 2016 geopende Wildlands Adventure Zoo!

6. *Onafhankelijk onderzoek naar de economische spin-off Floriade Venlo 2012.*

De *Floriade 2012 is een regionale diepte-investering geweest die langdurig en intensief moet worden gevolgd en opgevolgd…. Bezie of het in een latere fase zinvol is onderzoek te (laten) doen naar aspecten waarvan de effecten zo kort na de Floriade nog niet goed waarneembaar en meetbaar zijn.* Indien de politiek van Limburg en Flevoland lef heeft, moet men door *een onafhankelijke instantie*, laten analyseren wat de Floriade Venlo 2012 concreet heeft gebracht aan economische spin-off. In 2017, ruim op tijd voor de gemeenteraadsverkiezingen in maart 2018.

7. *Referendum om vertrouwen bevolking Flevoland te herwinnen*

De politici schrijven in de Floriade brochure: "*De ontwikkeling van de Floriade is dan ook niet langer voorbehouden aan traditionele 'stadmakers', zoals ontwikkelaars en overheden. Iedereen is welkom om een bijdrage te leveren. De Britse filosoof Lewis Hyde schreef het al: 'Burgers zijn niet het publiek, noch de consumenten – zij zijn de makers.' Door in het proces van 'stad maken' zoveel mogelijk mensen, disciplines en partijen te betrekken, stijgt als vanzelf het kennisniveau. Dit leidt hoe dan ook tot slimmere oplossingen en betere ideeën".*

Dat is mooi opgeschreven, maar in de praktijk heeft de politiek volledig tegengesteld gehandeld.

a. Ondernemers werden in 2012 op de officiële bijeenkomst over het bid-boek onverwacht geconfronteerd, zonder enig vooroverleg, dat hun camping, restaurant en jachthaven onderdeel werd van de Floriade.
b. De gemeente heeft verontruste inwoners uit Almere, welke op zoek waren naar objectieve informatie over de Floriade niet professioneel te woord gestaan. Hun inbreng werd terzijde geschoven en afgedaan met de opmerking dat het hun aan kennis van zaken ontbrak.

Dat is vreemd en teleurstellend aangezien op 19 november 2003 de Tweede Kamer besloot, notabene onder het voorzitterschap van Adri Duivesteijn, een onderzoek in te stellen naar haar rol bij grote infrastructuurprojecten. Eén van de aanbevelingen was het bevorderen van een cultuuromslag en de overheid kritisch te bejegenen.

Teksten zoals " *Dialoogtafels over het participatieproces totstandkoming Masterplan Floriade* " zijn geworden tot holle frasen. Het is verbazend hoe de gewone burger " het bos ingestuurd wordt" en men het democratische proces notabene als overheid en gekozen politici, ondermijnt.

Onze suggestie is een referendum te houden onder de bevolking in 2017, ruim voor de gemeenteraad verkiezingen in maart 2018, om het vertrouwen weer te herstellen in het democratische proces en de vraag voorteleggen " Doorgaan met de Floriade of stoppen?" . Hierbij dient helder te worden aangegeven wat de consequenties zijn van beide scenario´s.
De bewoners van Flevoland zullen moeten aangeven of zij een investering van € 60 miljoen aan belastinggeld in de Floriade gerechtvaardigd vinden en /of zij bereid zijn eventueel op te opdraaien voor het extra verlies, door een verhoging van de OZB en toeristenbelasting.

8. *Het direct afblazen van de Floriade 2022 op de huidige locatie Almere.*

In dit geval blijft "de schade" voor de bewoners van Almere en de Provincie Flevoland, beperkt tot een aantal miljoen euro's. De NTR zou dan nog kunnen onderzoeken of haar Floriade eventueel georganiseerd kan worden op een bestaand tentoonstelling platform en waar men reeds beschikt over delen van de benodigde infrastructuur. Hierbij moet men denken aan de Keukenhof, Hortus Haren, Kasteel Tuinen Arcen, de oude locatie in de Haarlemmermeer. Maar ook het reeds genoemde evenementen terrein naast Walibi of zelfs een locatie naast de Efteling, zou een goede keuze kunnen zijn.

33. SLOTOPMERKINGEN

Dit document dient als een aanzet voor een casestudie voor hbo studenten naar alle aspecten van de Floriade en heeft dus géén politiek doel. Het document is ook niet geschreven door een consultancy, welke afhankelijk is van overheidsopdrachten en waarbij het principe zich voordoet "Wiens brood men eet, diens woord men spreekt". Politiek proza zoals 'wenkend perspectief, kansenstrategie, de economische kanskaart, robuuste onderbouwing, dialoogtafel, etc.", is bewust niet gebruikt. We hebben ernaar gestreefd in begrijpbare taal voor studenten de problematiek en mogelijkheden van dit grootste evenement van Nederland, uit te leggen. De teksten zijn ontdaan van politieke franje, misschien nogal direct en soms kritisch. Het zou kunnen dat sommige toevallige lezers zich hierdoor onheus bejegend voelen. Onze excuses, want dat is niet de bedoeling. Wij gaan ervan uit dat alle betrokken oprecht bezig zijn/geweest om van het evenement een succes te maken.

Het doel van dit document is de "lucht weg te laten lopen uit een groot aantal opgepompte verwachtingen". We hebben geprobeerd het fenomeen Floriade met beide voeten terug te krijgen op de aarde en zoveel mogelijk praktijkervaring toe te voegen, zodat studenten een realistisch beeld krijgen van de Floriade.

Dit document is ook niet bedoeld om" het eigen straatje schoon te vegen". Door juist open te zijn over alle fouten welke in het verleden zijn gemaakt, kan je komen tot betere inzichten. De "Lessons Learned" van vorige Floriades, beschreven in dit document spelen daarom een belangrijke rol in het leerproces voor de studenten.

Wij gaan ervan uit door dit document, een inhoudelijke aanzet te hebben geleverd aan een verdere interne discussie in de beslotenheid van de campus, tussen de studenten en (gast)docenten over de Floriade, zodat zij naar aanleiding hiervan de casestudie verder kunnen voltooien en met voorstellen kunnen komen, hoe een Floriade ook in de toekomst verder ontwikkeld kan worden. De bedoeling is dat in het najaar van 2016 een bijgewerkte studie-case weer op tafel ligt. Hopelijk zal als resultaat van de verdere studie het unieke Floriade wereldplatform voor de economische topsectoren Flowers, Food, Water & Logistics van de BV Nederland, in de toekomst floreren en behouden blijven.

Mocht er behoefte aan zijn om samen met studenten en docenten in een besloten groep, verder te praten over de Floriade Concept Studiecase , dan geven wij graag gehoor aan de oproep van de gemeente Almere; "Wij *nodigen u uit om samen met ons mee te denken en te werken aan de realisatie van deze fantastische wereldtuinbouwtentoonstelling,*

Hans van Driem.

hvandriem@destination-strategies.com;

www.slideshare.net/HansVanDriem;

Destinations are not discovered...

They are created!

www.destination-strategies.com